

ELNÖK

Ügyiratszám: HF/25011-11/2012.

Tárgy: piacmeghatározás, a jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatók azonosítása és kötelezettségek előírása (2. piac)

Ügyintéző: Máté Róbert

Függelékek: *I. Függelék:* A vezetékes telefonszolgáltatás rugalmasságának vizsgálata a piacmeghatározás empirikus megalapozása céljából (tanulmány)
II. Függelék: Forgalmi szolgáltatásokra vonatkozó sajátárrugalmasság statisztikai becslése
III. Függelék: Helyhez kötött BU-LRIC dokumentáció

HATÁROZAT

A Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság Elnöke (a továbbiakban: **Elnök**) a „Híváskezdeményezés nyilvános helyhez kötött telefonhálózatból” elnevezésű nagykereskedelmi piac azonosítására, az érintett piacokon fennálló verseny hatékonyságának elemzésére, az érintett piacokon jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatók azonosítására, illetve a jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatók számára jogszabályban meghatározott kötelezettségek előírására hivatalból indított eljárás során

m e g á l l a p í t o t t a ,

hogy a fenti piacon három elkülönült érintett piac azonosítható:

1. Híváskezdeményezés nyilvános helyhez kötött telefonhálózatból Magyarország területének az elektronikus hírközlő hálózatok azonosítóinak nemzeti felosztási tervéről szóló 3/2011. (IX.26.) NMHH rendelet (továbbiakban: ANFT) 1. sz. mellékletének 2.1.3.¹ pontja alapján meghatározott, 1, 22, 23, 26, 34, 35, 36, 37, 42, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 52, 53, 54, 56, 59, 69, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 82, 83, 84, 85, 87, 92, 93, 94, 96, 99 hívószámú számozási területein (a továbbiakban: **1. sz. érintett piac**).

¹ A számozási körzethez tartozó települések listáját lásd a Hatóság www.nmhh.hu honlapján az „NMHH a szakmáért”, „Azonosítógazdálkodás”, „Nyilvántartások”, „Településlista körzetszám szerint” rovatban.

2. Híváskezdeményezés nyilvános helyhez kötött telefonhálózatból Magyarország területének az ANFT 1. sz. mellékletének 2.1.3. pontja alapján meghatározott, 24, 25, 27, 28, 32, 33, 57, 62, 63, 66, 68, 88, 89, 95 hívószámú számozási területein (a továbbiakban: **2. sz. érintett piac**).

3. Híváskezdeményezés nyilvános helyhez kötött telefonhálózatból Magyarország területének az ANFT 1. sz. mellékletének 2.1.3. pontja alapján meghatározott, 29 hívószámú számozási területén (a továbbiakban: **3. sz. érintett piac**).

Az Elnök ezen érintett piacokon a fennálló verseny hatékonyságát elemezte és jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatóként azonosította az alábbi szolgáltatókat:

1. Az 1. számú érintett piacon a Magyar Telekom Távközlési Nyrt.-t (1013 Budapest, Krisztina krt. 55., cg: 01-10-041928, a továbbiakban: **Magyar Telekom**, vagy **MT**);

2. A 2. számú érintett piacon az Invitel Távközlési Szolgáltató Zrt.-t (2040 Budaörs, Puskás T. u. 8-10., cg: 13-10-040575, a továbbiakban: **Invitel**);

3. A 3. számú érintett piacon a UPC Magyarország Telekommunikációs Kft.-t (1092 Budapest, Kinizsi u. 30-36., cg: 01-09-366290, a továbbiakban: **UPC**).

Az Elnök az elkülönült érintett piacokon jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatóként azonosított Magyar Telekom, Invitel, valamint UPC (továbbiakban külön-külön „**Kötelezett Szolgáltató**”, vagy „**Kötelezett**” és együttesen „**Kötelezett Szolgáltatók**”) tekintetében a jelen határozatban (a továbbiakban „**jelen határozat**” vagy „**Határozat**”) az alábbi kötelezettségeket határozta meg:

I.

A) Az Elnök az 1., 2. és 3. számú érintett piacokon jelentős piaci erejüként azonosított szolgáltatókra a HF/1944-17/2011. számú határozatban kirótt, az elektronikus hírközlésről szóló 2003. évi C. törvény (a továbbiakban: Eht.) 102-103. § szerinti „átláthatóság” kötelezettséget az alábbiak szerint

módosítja:

Az 1., 2. és 3. számú piacokon jelentős piaci erejüként azonosított szolgáltató köteles a jelen határozat rendelkező részének C) pontjában meghatározott szolgáltatások nyújtására vonatkozó új referenciaajánlat készítésére és annak az Elnök általi jóváhagyásra történő benyújtására az Eht. 103. §-a alapján az alábbiaknak megfelelően:

A Kötelezett Szolgáltató köteles jelen határozatban foglalt tartalommal referenciaajánlatot készíteni és azt a Határozat közzétételétől számított 60 napon belül az Eht. 67. §-ban foglaltaknak megfelelően az Elnöknek jóváhagyásra benyújtani, aki határozatában a referenciaajánlatot az Eht. 67. § - 67/A §-ok szerinti eljárásban hagyja jóvá vagy tartalmát megállapítja. A Kötelezett Szolgáltató a referenciaajánlat benyújtásával egyidejűleg köteles a jelen határozat B) pontjában foglalt kötelezettség körében teljesítendő költségszámításoknak, illetve – amennyiben szükséges – a jelen határozat C.3.2. a)

pontjában foglalt kötelezettség körében az esetleges további kiegészítő szolgáltatások indokoltságára vonatkozó részletes műszaki indokolásnak a referenciaajánlathoz csatolt, Eht. 67. § (2) bekezdés szerinti dokumentumban való benyújtására az igazgatási szolgáltatási díj megfizetésének igazolásával egyidejűleg.

A jelen határozat C.3.2. a) pontjában foglalt kötelezettség körében az esetleges további kiegészítő szolgáltatások indokoltságáról és referenciaajánlatban történő szerepeletetéséről az Elnök az Eht. 67. §- 67/A §-ok szerinti referenciaajánlat jóváhagyása iránti eljárásban hozott határozatában dönt.

E kötelezettségének a Kötelezett Szolgáltató az Elnök által a „*Hívásvégződtetés egyedi, nyilvános helyhez kötött telefonhálózatban*” elnevezésű, 3. számú piacra vonatkozó HF/25016-../2012. (folyamatban lévő 3. piaci eljárás) számú határozatban (a továbbiakban: **3. piaci határozat**), az átláthatóság kötelezettség keretében előírt referenciaajánlat készítési kötelezettségre is tekintettel úgy köteles eleget tenni, hogy a referenciaajánlat tervezetét a 3. piaci határozatban előírt referenciaajánlattal együtt, egy dokumentumban köteles az Elnökhöz jóváhagyásra benyújtani.

A referenciaajánlatnak a Kötelezett Szolgáltató által nyújtott, a jelen rendelkező rész C) pontjában előírt szolgáltatásokra vonatkozóan a C) pontban foglalt kötelezettségnek megfelelően – a 3. piaci határozatban foglalt kötelezettségére is tekintettel – tartalmaznia kell:

- a) a szolgáltatásokkal kapcsolatos definíciókat, a használt rövidítések feloldását, valamint azok értelmezését,
- b) forgalmi és kiegészítő szolgáltatások leírását,
- c) a támogató (segélykérő, tudakozó) szolgáltatások leírását,
- d) az emelt szintű szolgáltatások leírását,
- e) a hozzáférés, összekapcsolás földrajzilag meghatározott pontjait telephelyenkénti bontásban,
- f) a hozzáférés, összekapcsolás lehetséges műszaki megoldásait, az alkalmazható átviteli utakat, az alkalmazott interfészeket, a felelősségi határpontokat,
- g) az egyes hozzáférési, összekapcsolási pontokon megvalósítható összekapcsolási lehetőségeket (összekapcsolás fizikai helymegosztás mellett, összekapcsolás távoli helymegosztás mellett, összekapcsolás telekhatárnál),
- h) a közös eszközhasználattal és helymegosztással összefüggésben:
 - a Jogosult Szolgáltató elektronikus hírközlő eszközeinek elhelyezési lehetőségeit,
 - az eszközök üzembe helyezéséhez és üzemeltetéséhez a Kötelezett Szolgáltató által biztosított műszaki és épületüzemeltetési feltételeket,
 - a Kötelezett Szolgáltató ingatlanába való belépés és a helymegosztási helyszínhez való hozzáférés rendjét,

- a Jogosult Szolgáltató által használt saját vagy a Kötelezett Szolgáltató tulajdonában álló berendezések telepítésére, karbantartására, hibajavítására való jogosultság szabályait;
- az alkalmazott biztonsági szabványokat;
- a felek helymegosztás, illetve berendezéshasználat során szükséges együttműködésének módját és egymással szemben erre tekintettel fennálló adatvédelmi, adatszolgáltatási jogait, kötelezettségeiket;
- az objektív műszaki okok miatt elutasított helymegosztási helyeknek a Jogosult Szolgáltató általi megvizsgálása feltételeit és fellebbezési szabályait,

i) a szolgáltatások minőségi paramétereit (beleértve az üzemeltetés, karbantartás feltételeit és az ehhez kapcsolódó eljárásokat), azok számítási módját. A Kötelezett Szolgáltató a következő minőségi mutatókra vállalt értékére vonatkozóan köteles számszerű követelményt megadni referenciaajánlatában minden olyan, a referenciaajánlatban megajánlott szolgáltatásra vonatkozóan, amelyre az adott minőségi mutató értelmezhető:

- a szolgáltatás létesítésének időtartama (a szolgáltatás iránti igénybejelentés fogadásától a szolgáltatás-nyújtás megkezdéséig terjedő időszak),
- éves rendelkezésre állás (szolgáltatás kiesési idők alapján meghatározott, az adott szolgáltatásra vonatkozó használhatósági arány egy naptári évre vonatkoztatva),
- hibaelhárítás határideje (hiba Kötelezett Szolgáltató általi észlelésétől, illetve a hiba Jogosult általi bejelentésétől a szolgáltatás helyreállításáig eltelt idő).

A Kötelezett Szolgáltató referenciaajánlatában köteles meghatározni a referenciaajánlatban foglalt minőségi mutatók be nem tartása esetén a Jogosult Szolgáltatót megillető kötbér mértékét.

j) a hozzáférés, összekapcsolás általános feltételeit,

k) az ajánlattételi és szerződéskötési eljárás részletes szabályait, az alkalmazandó határidőket, a szerződéskötés kezdeményezésére, a szükséges adatközlésre vonatkozóan a Kötelezett Szolgáltató által kialakított adatlapot, a szerződéskötés elektronikus és nem elektronikus formában történő kezdeményezésével kapcsolatos lehetőségeket és körülményeket (nem elektronikus forma esetén a kezdeményezésre rendszeresített helyiségeket, azok nyitvatartási idejét),

l) a szerződésmódosítással kapcsolatos eljárást – ennek keretében a referenciaajánlat módosítása esetén szükséges szerződésmódosítással kapcsolatos eljárást –, az alkalmazandó határidőket,

m) a szerződés megszűnésével kapcsolatos eljárást, az alkalmazandó határidőket,

n) a referenciaajánlat megszűnése esetén követendő eljárást, az alkalmazandó határidőket,

o) a felek közötti együttműködés szabályait (kapcsolattartás, információnyújtás, határidők, titoktartás), a szerződésben meghatározott határidők bármelyikének Kötelezett Szolgáltató vagy Jogosult Szolgáltató általi elmulasztása esetén alkalmazandó kötbéreket,

p) a közvetítőválasztás feltételeit, az ehhez kapcsolódó eljárást, határidőket,

- q) a számhordozhatóság feltételeit, az ehhez kapcsolódó eljárást, határidőket,
- r) összekapcsolásról szóló mintaszerződést,
- s) a szolgáltatásokkal kapcsolatos díjakat.

A Kötelezett Szolgáltató a referenciaajánlatban foglalt feltételeket a jelen határozat C) pontjában foglaltak figyelembevételével köteles meghatározni és a referenciaajánlat összeállítása során továbbra is köteles megfelelni a referenciaajánlatokról, hálózati szerződésekről, valamint az ezekkel kapcsolatos eljárások részletes szabályairól szóló 277/2003. (XII.24.) Korm. rendeletben (a továbbiakban: **Hszr.**) 14. §-ában, valamint 17. § (2) bekezdés a) pontjában foglaltaknak.

Az Eht. 102. § szerinti kötelezettség keretében a Kötelezett Szolgáltató:

- köteles a referenciaajánlatában megajánlott összekapcsolási pontokra és interfészekre vonatkozó, a fenti e) és g) pontokban meghatározott információkat internetes honlapján külön is közzétenni. Ha a Kötelezett Szolgáltató által közzétett vonatkozó adatokban változás következik be, a Kötelezett Szolgáltató 3 napon belül köteles a megváltozott adatok honlapján történő megfelelő közzétételére. A Kötelezett Szolgáltatónak a naprakész adatok elérhetőségét, az internetes honlap azonosító webcímét (URL-jét) a referenciaajánlatában szerepeltetnie kell.
- köteles a jelen határozat rendelkező részének C.1. és C.5. pontjában meghatározott változások, illetve a tervezett változások vonatkozásában, a tervezett létesítés, megszüntetés, áthelyezés vagy módosítás időpontjának, földrajzi helyének és az új hálózati interfészeknek a honlapján való feltüntetésére. Ha a Kötelezett Szolgáltató által közzétett vonatkozó adatokban változás következik be, a Kötelezett Szolgáltató 3 napon belül köteles a megváltozott adatok honlapján történő megfelelő közzétételére. A Kötelezett Szolgáltatónak a naprakész adatok elérhetőségét, az internetes honlap azonosító webcímét (URL-jét) a referenciaajánlatában szerepeltetnie kell.
- köteles a referenciaajánlatot tartalmazó internetes azonosító címet (URL) jelen kötelezettség hatálybalépését követő 60 napon belül a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóságnak (a továbbiakban: **Hatóság**) bejelenteni elektronikus levélben az atlathatosag@nmhh.hu címen a Hatóság honlapján (www.nmhh.hu) való közzététel érdekében. Amennyiben az URL-ben változás áll be, a Kötelezett Szolgáltató a változást 3 napon belül köteles bejelenteni a Hatóságnak.
- köteles az IP alapú, csomagkapcsolású összekapcsolási pontok létrehozására irányuló hálózatfejlesztési terveit az összekapcsolási pontok földrajzi helyének és hálózati interfészének, valamint az üzembe helyezés napjának megjelölésével a tényleges üzembe helyezést legalább 6 hónappal megelőzően honlapján nyilvánosságra hozni. A Kötelezett Szolgáltatónak a naprakész adatok elérhetőségét, az internetes honlap azonosító webcímét (URL-jét) a referenciaajánlatában szerepeltetnie kell.

A Kötelezett Szolgáltató az Eht. 67/A. § (5) bekezdése szerinti hivatalból vagy az Eht. 67/B. §-a szerinti kérelemre történő, az Elnök által jóváhagyott módosításoknak megfelelően köteles továbbra is nyújtani a híváskezdeményezés forgalmi szolgáltatást és az ahhoz kapcsolódó, referenciaajánlatban szabályozott egyéb szolgáltatásokat.

A jelen pontban kiszabott átláthatóság kötelezettség a Kötelezett Szolgáltatót a Határozat közlését követő naptól terheli.

B) Az Elnök az 1., 2. és 3. számú érintett piacokon jelentős piaci erejüként azonosított szolgáltatókra a HF/1944-17/2011. számú határozatban kirótt, az Eht. 108. § szerinti „kötségalapúság és díjak ellenőrizhetősége” kötelezettséget az alábbiak szerint

módosítja:

A Kötelezett Szolgáltató a jelen határozat rendelkező részének C.2. pontjában előírt nagykereskedelmi forgalmi szolgáltatást a hatósági BU-LRIC költségszámítási módszerrel jelen határozathoz kapcsolódóan megállapított költségalapú díj ellenében köteles nyújtani.

A híváskezdeményezés forgalmi szolgáltatásra vonatkozóan ily módon megállapított díj:

0,40 Ft/perc.

A híváskezdeményezés forgalmi szolgáltatásra vonatkozó díj naptári és napszaki megosztástól, az összekapcsolási pont területi szintjétől függetlenül az összes kezdeményezett beszédpercre vonatkozóan azonos mértékű.

A Kötelezett és Jogosult Szolgáltató a hálózati szerződésükben rendelkezhetnek úgy is, hogy IP-alapú összekapcsolás esetén a híváskezdeményezés forgalmi díját valamely viszonylatban nem percdíj, hanem adatmennyiség alapján számolják el. A Kötelezett Szolgáltató által az adatmennyiség alapon kialakított díj egyenértékű percdíja nem haladhatja meg a részére megállapított híváskezdeményezés forgalmi szolgáltatás percdíját. A Jogosult kérésére a Kötelezett Szolgáltató megfelelő, statisztikai adatokkal alátámasztott számításokkal köteles bizonyítani, hogy az adatmennyiség alapján elszámolt díj egyenértékű percdíja nem haladja meg a részére megállapított híváskezdeményezés forgalmi szolgáltatás percdíját. Amennyiben a Jogosult Szolgáltató vitatja a Kötelezett Szolgáltató által végzett számítások helyességét, illetve a Kötelezett Szolgáltató által így kialakított díjat, az Eht. 57. § alapján kérheti a Hatóságtól jogvita eljárás lefolytatását.

A Kötelezett Szolgáltató a referenciaajánlatában meghatározott kiegészítő, támogató és emelt szintű szolgáltatásokat ugyancsak költségalapú díjakon köteles nyújtani. Ezen költségalapú díjakat a Kötelezett Szolgáltató a 3. piaci határozat rendelkező részének I. számú mellékletében foglalt szabályok szerint köteles kialakítani.

A Kötelezett Szolgáltató a kiegészítő, támogató és emelt szintű szolgáltatásokra vonatkozó költségalapú díjakat köteles a referenciaajánlatában meghatározni és a jelen határozat közlésétől számított 60 napon belül az Elnökhöz jóváhagyás végett benyújtani.

A Kötelezett Szolgáltató a referenciaajánlathoz csatolt, az Eht. 67. § (2) bekezdés a) pontja szerinti dokumentumban köteles alátámasztani, bizonyítani az Elnök számára, hogy az általa a jelen határozat rendelkező részének C.3.1., C.3.2. a), illetve C.4. pontjai szerint a

referenciaajánlatában meghatározott kiegészítő, támogató és emelt szintű szolgáltatásokra vonatkozóan kiszámított díjak költségalapúak, és azokat a 3. piaci határozat rendelkező részének I. számú mellékletében foglalt szabályok szerint alakította ki.

Amennyiben a Kötelezett Szolgáltató költségalapú díjai megfelelnek az elektronikus hírközlésre vonatkozó szabályoknak, az Elnök a Kötelezett Szolgáltató referenciaajánlatának jóváhagyása vagy tartalom megállapítása tárgyában hozott határozatában jóváhagyja azokat.

Amennyiben a Kötelezett Szolgáltató a jelen határozat rendelkező részének C.3.1., C.3.2. a), illetve C.4. pontjai szerint a referenciaajánlatában meghatározott kiegészítő, támogató és emelt szintű szolgáltatásokra vonatkozóan nem nyújtja be az Elnökhöz költségalapú díjait, vagy a benyújtott kérelem (illetve Eht. 67. § (2) bekezdés a) pontja szerinti dokumentum) hiányos, nem bírálható el, és az Elnök által elrendelt hiánypótlás sem vezetett eredményre, továbbá, ha a Kötelezett Szolgáltató által kialakított díj nem felel meg az elektronikus hírközlésre vonatkozó szabályoknak, az Elnök a Kötelezett Szolgáltató által alkalmazandó díjak tekintetében a Kötelezett Szolgáltató referenciaajánlatának jóváhagyása vagy tartalom megállapítása tárgyában hozott határozatában az Eht. 108. § (5) bekezdésben foglaltak szerint dönt.

A jelen pontban kiszabott költségalapúság kötelezettség azon részkötelezettsége, miszerint a Kötelezett Szolgáltató a jelen határozat rendelkező részének C.3.1., C.3.2. a), illetve C.4. pontjai szerint a referenciaajánlatában meghatározott kiegészítő, támogató és emelt szintű szolgáltatásokra vonatkozó költségalapú díjakat a jelen határozat közzétételétől számított 60 napon belül köteles az Elnökhöz jóváhagyás végett benyújtani, a Határozat közzétételét követő napon lép hatályba.

Az Elnök által jóváhagyott vagy megállapított forgalmi, kiegészítő, támogató és emelt szintű szolgáltatásokra vonatkozó díjak a jelen határozat A) pontjában, az átláthatóság keretében előírt és benyújtott referenciaajánlatok jóváhagyásáról vagy tartalmának megállapításáról szóló, utolsóként kiadott határozat közzétételét követő hó első napjától alkalmazandóak azzal, hogy a Kötelezett Szolgáltató ezen időpontig köteles az Elnök HF/27793-24/2011. számú (Magyar Telekom), HF/27886-20/2011. számú (Invitel), illetve HF/27935-19/2011. számú (UPC) határozatában a Kötelezett Szolgáltatóra vonatkozóan jóváhagyott vagy megállapított díjakat alkalmazni (a költségalapúság kötelezettség díjak alkalmazására vonatkozó részkötelezettsége).

A Kötelezett Szolgáltató a referenciaajánlatában nem szereplő, a jelen határozat rendelkező rész C.3.2. b) pontja alapján kialakított kiegészítő szolgáltatásokat ugyancsak költségalapú díjakon köteles nyújtani. Ezen költségalapú díjakat a Kötelezett Szolgáltató a 3. piaci határozat rendelkező részének I. számú mellékletében foglalt szabályok szerint köteles kialakítani. A Kötelezett Szolgáltató a Jogosult kérésére köteles a költségalapú díjak kialakítására vonatkozó számításokat átadni a Jogosult számára. Amennyiben a Jogosult vitatja, hogy a Kötelezett számításai megfelelnek a 3. piaci határozat rendelkező részének I. számú mellékletében foglalt szabályoknak, a Jogosult és/vagy a Kötelezett Szolgáltató az Eht. 57. § alapján kérheti(k) a Hatóságtól jogvitás eljárás lefolytatását.

C) Az Elnök az 1., 2. és 3. számú érintett piacokon jelentős piaci erejüként azonosított szolgáltatókra a HF/1944-17/2011. számú határozatban kirótt, az Eht. 106. §

szerinti „hozzáféréssel és összekapcsolással kapcsolatos” kötelezettséget az alábbiak szerint

módosítja:

A Kötelezett Szolgáltató köteles a híváskezdeményezés forgalmi szolgáltatás nyújtására, valamint a szolgáltatás igénybevételéhez szükséges meghatározott hálózati elemekhez, szolgáltatásokhoz való hozzáférés és a kapcsolódó közös eszközhasználat biztosítására az erre vonatkozó igény esetén. A kötelezettség minden olyan hozzáférésről kezdeményezett hívásra kiterjed, amelyet az 1. számú, a „Hozzáférés nyilvános helyhez kötött telefonhálózathoz lakossági és nem lakossági felhasználók számára” elnevezésű piacon hozott HF/25000-.../2012. (folyamatban lévő 1. piaci eljárás) sz. határozat (a továbbiakban: **1. piaci határozat**) ezen utóbbi piac részévé nyilvánított.

C.1. Összekapcsolásra vonatkozó kötelezettség

A Kötelezett Szolgáltató jelen határozat közlését követően, erre irányuló ajánlat esetén, az Eht. 86. §-ával összhangban köteles hálózatát más elektronikus hírközlési szolgáltatók hálózatával összekapcsolni.

A jelen határozatban foglalt kötelezettség alapján kijelölt hozzáféréseknek földrajzilag egybe kell esniük a 3. piaci határozat rendelkező részének D/1.1. pontjában foglalt kötelezettség alapján kijelölt hozzáférésekkel.

A jelen határozat közlését követően

a) a Kötelezett Szolgáltató nem vonhatja vissza indokolatlanul a szolgáltatásaihoz, illetve eszközeihez korábban biztosított hozzáféréseket.

b) továbbra is köteles fenntartani a HF/1944-17/2011. számú határozat rendelkező rész C/1. pont c) alpontja alapján kialakított összekapcsolási pontokat (egyponos összekapcsolási pont).

C.2. Híváskezdeményezés forgalmi szolgáltatás nyújtása

A Kötelezett Szolgáltató köteles az Eht. 188. § 51. pontjában meghatározott híváskezdeményezés forgalmi szolgáltatás nyújtására. Az Eht. 188. § 51. pontjában meghatározott híváskezdeményezés forgalmi szolgáltatáson kívül más – pl. területi szintek vagy technológiai megvalósítás szerint megkülönböztetett – híváskezdeményezés forgalmi szolgáltatást a Kötelezett Szolgáltató nem alakíthat ki.

C.3. Kiegészítő szolgáltatások nyújtásának kötelezettsége

A jelen rendelkező rész C.1.-C.2. pontjában meghatározott kötelezettségekhez kapcsolódóan a Kötelezett Szolgáltató köteles mindazokat a kiegészítő szolgáltatásokat nyújtani, amelyek szükségesek a hálózatok C.1. pontban előírt összekapcsolásához, illetve a C.2. pontban előírt forgalmi szolgáltatás igénybevételéhez.

A Kötelezett Szolgáltató csak olyan kiegészítő szolgáltatások igénybevételét írhatja elő a Jogosult Szolgáltató számára, amelyek az adott összekapcsolás megvalósításához, illetve az adott összekapcsolási ponton a forgalmi szolgáltatás igénybevételéhez

nélkülözhetetlenek. Amennyiben a Jogosult Szolgáltató is képes valamely kiegészítő szolgáltatás nyújtására, a Kötelezett Szolgáltató nem kötelezheti a Jogosult Szolgáltatót annak igénybevételére.

C.3.1. A Kötelezett Szolgáltató – a 3. piaci határozatban foglalt kötelezettségére is tekintettel – a következő, a hálózatában értelmezhető kiegészítő szolgáltatásokat alakíthatja ki *(a)-l) pontokban foglalt szolgáltatások*):

- Kapcsoló szolgáltatások
 - a) *Közvetítőválasztó előtét beállítás*
 - b) *Közvetítő előválasztás beállítás*
 - c) *Hordozott szám beállítás*
- Összekapcsolási szolgáltatások
 - Csatlakozó link/nyaláb szolgáltatások
 - d) *Csatlakozó link/nyaláb fizikai helymegosztás mellett*
 - e) *Csatlakozó link/nyaláb távoli helymegosztás mellett*
 - f) *Csatlakozó link/nyaláb telekhatárig*
 - g) *Túlvégi csatlakozó link/nyaláb*
 - Helymegosztás szolgáltatások
 - h) *Fizikai helymegosztás*
 - i) *Távoli helymegosztás*
- Vizsgálatok
 - j) *Helymegosztás megvalósíthatósági vizsgálat*
 - k) *Próbavizsgálat (Összekapcsolási teszt)*
 - l) *Üzembehelyezési vizsgálat*

A fenti szolgáltatásokat a Kötelezett Szolgáltató a 3. piaci határozat rendelkező részének II. Mellékletében meghatározott definíciók szerint és tartalommal köteles nyújtani.

C.3.2. A Kötelezett Szolgáltató a C.3.1. pontban felsoroltakon kívül csak a következő esetekben írhatja elő a Jogosult Szolgáltató számára további kiegészítő szolgáltatások igénybevételét:

- a) Amennyiben az adott kiegészítő szolgáltatás a Kötelezett Szolgáltató álláspontja szerint a hálózatok összekapcsolásához, illetve a forgalmi szolgáltatás nyújtásához *minden összekapcsolás esetében* nélkülözhetetlen. Ebben az esetben a Kötelezett Szolgáltató az erre vonatkozó részletes műszaki indokolást a referenciaajánlathoz csatolt, Eht. 67. § (2) bekezdés a) pontja szerinti dokumentumban köteles az Elnökhöz benyújtani és köteles az adott kiegészítő szolgáltatás nyújtásának részletes feltételeit a referenciaajánlatban szerepeltetni. Amennyiben a Kötelezett Szolgáltató által benyújtott dokumentumban foglaltaknak az Elnök helyt ad, a referenciaajánlatot az adott kiegészítő szolgáltatás szerepeltetésével hagyja jóvá. Amennyiben a Kötelezett Szolgáltató a műszaki indokolást nem nyújtja be, az hiányos, vagy az abban szereplő indokolás alapján a kiegészítő szolgáltatás igénybevételének nélkülözhetlensége nem bizonyított, az Elnök a referenciaajánlatot az adott kiegészítő szolgáltatás nélkül hagyja jóvá.

b) Amennyiben az adott kiegészítő szolgáltatás a Kötelezett Szolgáltató álláspontja szerint egy *adott összekapcsolás* megvalósításához elengedhetetlenül szükséges. Ebben az esetben a felek megegyeznek az adott kiegészítő szolgáltatás pontos tartalmáról. A Kötelezett Szolgáltatónak az adott kiegészítő szolgáltatás nélkülözhetetlenségét részletes műszaki indokolással bizonyítania kell a Jogosult Szolgáltató számára. Amennyiben a Jogosult Szolgáltató a műszaki indokolás alapján vitatja az adott kiegészítő szolgáltatás szükségességét, akkor a Hatóságnál általános hatósági felügyeleti eljárását kezdeményezheti (amelynek eljárási díja a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság egyes eljárásainak igazgatási szolgáltatási díjairól és a díjfizetés módjáról szóló 5/2011. (X. 6.) NMHH rendelet 9. §-a alapján 3000 Ft). Amennyiben a Hatóság az általános hatósági felügyeleti eljárás eredményeképp megállapítja, hogy a Kötelezett Szolgáltató által nyújtani kívánt kiegészítő szolgáltatás az összekapcsolás megvalósításához nem elengedhetetlenül szükséges, akkor a Kötelezett Szolgáltatót az Eht. 49. § (4) bekezdése szerinti bírsággal sújthatja.

C.4. Támogató, emelt szintű szolgáltatások nyújtásának kötelezettsége

A Kötelezett Szolgáltató, a 3. piaci határozatban foglalt kötelezettségére is tekintettel, arra vonatkozó igény esetén köteles a következő – a hálózatában értelmezhető – támogató, emelt szintű szolgáltatások nyújtására:

- a) *Tudakozó hozzáférés végződtesítés*
- b) *Segélyhívó hozzáférés végződtesítés*
- c) *Hívó vonal azonosító megjelenítés engedélyezés/letiltás*
- d) *Kapcsolt vonal azonosító megjelenítés engedélyezés/letiltás*
- e) *Átírányított hívás paramétereinek átadása*
- f) *Foglalt előfizető automatikus újrahívása*

A fenti szolgáltatásokat a Kötelezett Szolgáltató a 3. piaci határozat rendelkező részének II. Mellékletében meghatározott definíciók szerint és tartalommal köteles nyújtani.

C.5. Összekapcsolási pontok megváltoztatásával kapcsolatos szabályozás

A C.1. pont a) alpontjában foglalt kötelezettség keretében a Kötelezett Szolgáltató valamely Jogosult Szolgáltató részére elérhetővé tett összekapcsolási pontját indokolt esetben is csak akkor szüntetheti meg, helyezheti át, vagy módosíthatja a technológiai változások hatására (pl. új generációs hálózatokra való áttérés miatt), ha ez irányú szándékát a Jogosult Szolgáltatóknak és a Hatóságnak legalább 3 évvel korábban bejelenti, és ezzel egyidejűleg, az „átláthatóság” kötelezettség keretében szabályozott módon az internetes honlapján közzéteszi. Élő összekapcsolással nem rendelkező (kijelölt, de nem használt) összeköttetési pont esetében az előzetes bejelentési és közzétételi kötelezettség 12 hónap.

A Kötelezett és a Jogosult Szolgáltató írásban megegyezhet 3 évnél rövidebb, kölcsönösen elfogadható időben. A kölcsönösen elfogadható kitétel minden egyes, az összekapcsolási pont megváltoztatása által érintett szolgáltatóra vonatkozik. A Kötelezett Szolgáltató abban az esetben is eltérhet a 3 éves időtávttól, ha saját költségén biztosítja az eredeti és az új összekapcsolási pont között a forgalom átvitelét, és/vagy a technológiai változásnak megfelelő illesztését. A Kötelezett Szolgáltató mindkét esetben köteles a változást a Hatóság

részére bejelenteni és az „átláthatóság” kötelezettség keretében szabályozott módon, internetes honlapján közzétenni.

C.6. A hálózati szerződés megkötése, módosítása, tartalmának egyéb feltételei és megszűnése

Alkalmazandó jog

A Kötelezett Szolgáltató hálózati szerződésekkel kapcsolatos eljárására jelen határozat rendelkező rész C.6. pontjában foglaltakat köteles alkalmazni azzal, hogy jelen határozat rendelkező rész C.6 pontjában nem szabályozott kérdésekben a Hszr. 19. § (1) bekezdése, 24. § (1), (3)-(5) bekezdései, a 25. § (1) bekezdése, a 27. § (1)-(2) bekezdései, valamint a 28. § (1) bekezdése által a referenciaajánlat esetére megállapított eltérésekkel a Hszr. 4. §-ában, 5. § (1) bekezdésében, 6. § (3) bekezdésében, 8-11. §-aiban, 12. § (2)-(3) bekezdéseiben, 13. § (2)-(3) bekezdéseiben és 29. §, 32. §, 33. §-aiban foglalt szabályokat továbbra is megfelelően alkalmazni köteles, melyek alkalmazásánál az NHH helyett NMHH, a Tanács helyett az Elnök értendő.

A felek a referenciaajánlat alapján kötendő hálózati szerződést a Kötelezett Szolgáltató referenciaajánlatában foglaltakkal összhangban kötelesek megkötni. Kétség, vagy a referenciaajánlat és a referenciaajánlat alapján kötött hálózati szerződés ellentmondása esetén a referenciaajánlat rendelkezései az irányadók. A referenciaajánlat alapján kötött hálózati szerződésben nem szabályozott kérdésekben a referenciaajánlat vonatkozó rendelkezései, a referenciaajánlatban nem szabályozott kérdésekben az elektronikus hírközlésre vonatkozó szabályok rendelkezései megfelelően irányadók.

A hálózati szerződés megkötése és módosítása

a) A Jogosult Szolgáltató a Hszr. 5. § (1) bekezdése szerinti ajánlattal kezdeményezheti a hálózati szerződés megkötését. A Kötelezett Szolgáltató a szerződéskötés nem elektronikus formában történő kezdeményezését (ajánlat tételét) nem zárhatja ki.

A Kötelezett Szolgáltató az ajánlat kézhezvételétől számított 5 napon belül köteles értesíteni a Jogosult Szolgáltatót az ajánlat megérkezéséről. Amennyiben az ajánlat hiányossága miatt a hálózati szerződés megkötése a Kötelezett Szolgáltató megítélése szerint nem lehetséges, legkésőbb az ajánlat megérkezéséről való értesítéssel egyidőben, a Kötelezett Szolgáltató megfelelő, ésszerű határidő tűzésével – amely nem lehet kevesebb, mint 5 nap – felhívhatja a Jogosult Szolgáltatót az ajánlat elbírálásához és a szerződés megkötéséhez szükséges Hszr. 5. § (1) bekezdésben foglaltakkal összefüggő további adatok, iratok, nyilatkozatok benyújtására (a továbbiakban: **alaki hiánypótlás**). A Kötelezett Szolgáltató a fenti 5 napos határidőn belül elküldött alaki hiánypótlásban nem jelzett további adatok, iratok, nyilatkozatok benyújtására a Jogosult Szolgáltatót csak akkor hívhatja fel a szerződéskötési eljárás során, ha az újabb alaki hiánypótlás szükségessége az előző alaki hiánypótlás Jogosult Szolgáltató általi teljesítésének hiányosságai miatt merült fel.

Amennyiben a Jogosult Szolgáltató az alaki hiánypótlásnak a határidőn belül nem tesz eleget, a Kötelezett Szolgáltató az ajánlatot a felhívásban megjelölt határidő eredménytelen elteltét követő 10. napot követően indokolás nélkül – az alaki hiánypótlás nem teljesítésére történő utalással – írásban elutasíthatja. Az elutasítás nem akadályozza annak, hogy a Jogosult

szolgáltató újabb, a Hszr. 5. § (1) bekezdése szerinti ajánlatot tegyen a Kötelezett Szolgáltató felé.

b) Ha a Kötelezett Szolgáltató megítélése szerint az ajánlat elfogadása műszaki okok miatt nem megalapozott, az ajánlat kézhezvételétől számított 20 napon belül köteles erről értesíteni a Jogosult Szolgáltatót írásban, indokolással, a szükség szerint elvégzett megvalósíthatósági vizsgálatok eredményével ellátva, megjelölve a véleménye szerint műszakilag indokolt ajánlat feltételeit.

Amennyiben a műszaki megalapozottság tekintetében az ajánlat nem elbírálható, akkor a Kötelezett Szolgáltató a fenti 20 napos határidőn belül a műszaki megalapozottság tekintetében megfelelő, ésszerű határidő tűzésével – amely nem lehet kevesebb, mint 5 nap – pótlólagos adatközlést (a továbbiakban: pótlólagos adatközlés) igényelhet a Jogosult Szolgáltatótól. Az ajánlat objektív műszaki megalapozatlanságáról szóló értesítésre nyitva álló határidőbe az alaki hiánypótlásra irányuló felhívás, illetve a pótlólagos adatközlés Kötelezett Szolgáltató általi kiküldésétől az alaki hiánypótlásra irányuló felhívásra adott válasz, illetve a pótlólagos adatközlés Kötelezett Szolgáltató általi kézhezvételéig tartó időszak nem számít be.

Amennyiben a Jogosult Szolgáltató a pótlólagos adatközlésnek a határidőn belül nem tesz eleget, a Kötelezett Szolgáltató az ajánlatot a pótlólagos adatközlésben megjelölt határidő eredménytelen elteltét követő 10. napot követően indokolás nélkül – a pótlólagos adatszolgáltatás nem teljesítésére történő utalással – írásban elutasíthatja. Az elutasítás nem akadályozza annak, hogy a Jogosult szolgáltató újabb, a Hszr. 5. § (1) bekezdése szerinti ajánlatot tegyen a Kötelezett Szolgáltató felé.

Amennyiben a Kötelezett Szolgáltató az ajánlat kézhezvételétől számított 20 napon belül nem értesíti írásban, indokolással, a szükség szerint elvégzett megvalósíthatósági vizsgálatok eredményével ellátva, és a véleménye szerint műszakilag indokolt ajánlat feltételeinek megjelölésével a Jogosult Szolgáltatót, akkor e határidő elteltét követően az ajánlatot objektív műszaki okból nem utasíthatja el.

c) A hálózati szerződést az ajánlat kézhezvételétől számított 40 napon belül kell megkötöni, e határidőbe az alaki hiánypótlásra irányuló felhívás illetve a pótlólagos adatközlés Kötelezett Szolgáltató általi kiküldésétől az alaki hiánypótlásra irányuló felhívásra adott válasz illetve a pótlólagos adatközlés Kötelezett Szolgáltató általi kézhezvételéig tartó időszak nem számít be.

Amennyiben a Kötelezett Szolgáltató az ajánlatot elfogadja, és a helymegosztás kialakításához építési engedély szükséges, a Kötelezett Szolgáltató a szerződéskötési határidő leteltét követő 15 napon belül köteles benyújtani az építési engedély iránti kérelmet. Az építési engedély megszerzésének tartama a teljesítés határidejébe nem számít be.

Amennyiben a Kötelezett Szolgáltató a szerződéskötésre nyitva álló határidőn belül az ajánlatra érdemben nem nyilatkozik, azt elfogadottnak kell tekinteni, kivéve az Eht. 90. § (4) bekezdésében foglalt eseteket.

d) A hálózati szerződés módosítására jelen határozattal a hálózati szerződés megkötésére megállapított rendelkezéseket kell értelemszerűen alkalmazni, azzal, hogy a Kötelezett Szolgáltató a Hszr. 12. § (2)-(3) bekezdéseiben, valamint a referenciaajánlat alapján

megkötött hálózati szerződés esetén a 27. § (1)-(2) bekezdéseiben foglalt szabályokat megfelelően alkalmazni köteles, amelyek alkalmazásánál az NHH helyett NMHH, a Tanács helyett az Elnök értendő.

A hálózati szerződés megkötésére a Hszr. 5. § (1), 6. § (3), valamint a referenciaajánlat alapján kötendő hálózati szerződés esetén 19. § (1) bekezdései megfelelően irányadók. Amennyiben a Kötelezett Szolgáltató objektív műszaki okok miatt utasítja el az ajánlatot, a Hszr. 29. §-ában foglalt szabályokat megfelelően alkalmazni köteles azzal, hogy az NHH helyett NMHH, a Tanács helyett az Elnök értendő.

A hálózati szerződés tartalmának C.1-5. pontban nem szabályozott egyéb feltételei

Az A) rész i) pontjában foglaltakra tekintettel megállapított szolgáltatásminőségi paraméterek vonatkozásában meghatározott kötbér mértékének – az Eht. 88.§ (6) bekezdésében foglalt rendelkezésre is figyelemmel – arányosnak kell lennie a minőségi mutató be nem tartása következtében a Jogosult Szolgáltató vagyonában felmerülő kárral és a Jogosult Szolgáltatót ért nem vagyoni kárral.

A Kötelezett Szolgáltató a hibaelhárításra vonatkozó határidőt oly módon köteles meghatározni, amely lehetővé teszi a Jogosult Szolgáltató számára az elektronikus hírközlési előfizetői szerződések részletes szabályairól szóló 6/2011. (X. 6.) NMHH rendelet (a továbbiakban: **Eszr.**) 9. §-ában meghatározott, előfizetői szolgáltatáshoz kapcsolódó minőségi követelmények teljesítését.

A hálózati szerződés megszűnése

A hálózati szerződés megszűnik:

- a) Ha a Jogosult Szolgáltató a hálózati szerződésben meghatározott, legalább 60 napos felmondási idővel a szerződést felmondja (rendes felmondás). A Jogosult Szolgáltató köteles a felmondást indokolással ellátott, írásbeli nyilatkozatba foglalni, és a Kötelezett Szolgáltatóval a felek közötti kapcsolattartásra irányadó szabályok szerint közölni.
- b) Ha bármely fél rendkívüli felmondással él, amely esetben köteles a felmondást indokolással ellátott, írásbeli nyilatkozatba foglalni, és a másik féllel a felek közötti kapcsolattartásra irányadó szabályok szerint közölni. A felek kizárólag az alábbiak szerint jogosultak – a végelszámolás esetétől eltekintve – azonnali hatályú rendkívüli felmondásra:
 - a díjfizetési kötelezettség megszegése esetén, ha az egyik fél előzőleg – legalább 30 napos határidő tűzésével, a jogkövetkezményekre történő figyelmeztetéssel – felszólította a szerződésszegő másik felet a szerződésszegés megszüntetésére, és a határidő eredménytelenül telt el;
 - a hálózat egységének veszélyeztetése esetén, ha az egyik fél előzőleg – legalább 15 napos határidő tűzésével, a jogkövetkezményekre történő figyelmeztetéssel – felszólította a szerződésszegő másik felet a szerződésszegés megszüntetésére, és a határidő eredménytelenül telt el;
 - a másik fél jelen határozatban nem szabályozott súlyos szerződésszegése esetén;

- ha a másik fél felszámolását elrendelő végzés jogerőre emelkedik, illetve a kénysztörlési eljárás megindításáról rendelkező végzést a cégbíróság közzéteszi.

Amennyiben valamelyik fél a végelszámolását határozza el, a másik fél a végelszámolás megindításáról szóló döntés tudomására jutásától, a másik féllel egyeztetett időpontra, ennek hiányában a tudomásszerzéstől számított 60. napra élhet rendkívüli felmondással.

Amennyiben a Jogosult Szolgáltató már nem minősül elektronikus hírközlési szolgáltatónak, a Kötelezett Szolgáltató az e körülményről történő tudomásszerzéstől számított 30. napra élhet rendkívüli felmondással.

A rendkívüli felmondás nem akadályozza a szerződés teljesítésének korlátozására vonatkozó szerződésben meghatározott jog gyakorlásának, így a szolgáltatás szüneteltetésének vagy a hálózat egységét veszélyeztető másik fél ideiglenes lekapcsolásának.

- c) A hálózati szerződés eltérő rendelkezése hiányában, ha a határozott idő eltelt;
- d) A felek közös megegyezésével;
- e) Ha az egyik fél jogutód nélkül megszűnik;
- f) Ha ugyanaz a fél lesz a Jogosult és a Kötelezett Szolgáltató;
- g) Ha a Kötelezett Szolgáltató a hálózati szerződést a Hszr. 13. § (3) bekezdésében meghatározottak szerint felmondja;

A hálózati szerződések megszűnésére a Kötelezett Szolgáltató a Hszr. 13. § (2)-(3) bekezdéseiben és 28. § (1) bekezdésében, valamint az Eht. 67/C. § (2) bekezdésében foglalt szabályokat megfelelően alkalmazni köteles.

A C) pontban kiszabott hozzáféréssel kapcsolatos kötelezettségek a Kötelezett Szolgáltatót a Határozat közzétételét követő naptól terhelik.

D) Az Elnök az 1., 2. és 3. számú érintett piacokon jelentős piaci erejüként azonosított szolgáltatókra a HF/1944-17/2011. számú határozatában kirótt, az Eht. 105. § szerinti „számviteli szétválasztás” kötelezettséget az alábbiak szerint

módosítja:

A Kötelezett Szolgáltató jelen határozat rendelkező részének I. mellékletében meghatározott szabályok szerint köteles új számviteli szétválasztási kimutatást készíteni és az Elnökhöz az Eht. 68. § (1) bekezdése szerinti időpontig jóváhagyás céljából – az igazgatási szolgáltatási díj megfizetésének egyidejű igazolása mellett – benyújtani. Ezen kötelezettséget a rá más piacokon kirótt számviteli kötelezettségekre tekintettel, azokkal összehangoltan, egy egységes szerkezetben elkészített beadványban köteles teljesíteni. Ha a Kötelezett Szolgáltató helyhez kötött és mobil elektronikus hírközlési üzleti területekkel is rendelkezik, akkor a két üzleti terület szétválasztására és a mobilpiaci üzleti területre vonatkozóan az Elnök HF/1595-4/2011. számú határozata rendelkező részének I. számú mellékletében foglalt szabályokat köteles alkalmazni.

A Kötelezett Szolgáltató által benyújtott számviteli szétválasztási kimutatást az Elnök az Eht. 68. § szerinti eljárásában hagyja jóvá. A HF/1944-17/2011. számú határozat alapján az 1., 2. és 3. sz. érintett piacon jelentős piaci erejüként azonosított Kötelezett Szolgáltatót terhelő számviteli szétválasztás kötelezettség a jelen határozat közzétételének napját követő napon hatályát veszti azzal, hogy a folyamatban lévő, a számviteli szétválasztási kimutatások jóváhagyására irányuló eljárásokban még a HF/1944-17/2011. számú határozatban foglalt kötelezettség szerint kell eljárni.

A jelen pontban kiszabott számviteli szétválasztás kötelezettség a Kötelezett Szolgáltatót a Határozat közzétételét követő naptól terheli.

II.

Amennyiben jelen határozat jogerőre emelkedését követően bármely Kötelezett Szolgáltató tekintetében jogutódlás következik be, akkor a kieső ügyfél helyébe a polgári jog szerinti jogutódja(i) lép(nek), és a jogelőre jelen határozatban megállapított kötelezettségek e jogutódo(ka)t terhelik.

Egyetemes (általános) jogutódlás esetén a jogelőt jelen határozat alapján terhelő valamennyi kötelezettség annak a jelen határozatban meghatározott céljához, jellegéhez és tartalmához igazodva terheli a jogutódlással létrejött szolgáltató(ka)t.

Amennyiben jelen határozatban jelentős piaci erejüként azonosított szolgáltató a tevékenysége végzésének feltételeit a felek akaratelhatározása alapján harmadik személy szolgáltató(k)ra átruhazza (ügyleti vagy egyedi jogutódlás), úgy e harmadik szolgáltató(k) a korábbi jelentős piaci erejű szolgáltató jogutódjának minősül(nek), és terhelik a jogelő jelentős piaci erejű szolgáltatót terhelő valamennyi kötelezettség, a jelen határozatban meghatározott tartalommal.

A Határozat ellen fellebbezésnek helye nincs. A Határozat felülvizsgálatát a Határozat kézbesítésétől számított 30 napon belül – az Elnökhöz három példányban benyújtott –

keresettel a Fővárosi Törvényszéktől lehet kérni. A keresetlevélben nyilatkozni kell arról, hogy kéri-e tárgyalás tartását.

A keresetlevél benyújtásának a Határozat végrehajtására nincs halasztó hatálya, a Határozat végrehajtásának felfüggesztése a Fővárosi Törvényszéktől kérhető.

A Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság HF/25011-11/2012. számú határozat rendelkező részének I. számú melléklete

A határozatban kirótt számviteli szétválasztás kötelezettség pontos tartalmának meghatározása

Az Elnök a jelen határozat szerint a Kötelezett Szolgáltatókra kirótt számviteli szétválasztási kötelezettség alkalmazására vonatkozó elveket, formát, módszert és a kimutatások tartalmát az Eht. 105. § (3) bekezdése alapján – figyelemmel az elektronikus hírközlési tevékenység elkülönítéséről, valamint az elektronikus hírközlési szolgáltatók számviteli nyilvántartásai elkülönített vezetésének részletes szabályairól szóló 19/2003. (XII. 27.) IHM rendelet (jelen melléklet alkalmazásában, a továbbiakban: Rendelet) 4. § (1) bekezdésére – az alábbiak szerint határozza meg.

1. Értelmező rendelkezések

A jelen melléklet alkalmazásában:

1. **Általános költség:** a hálózati elemekhez/üzleti tevékenységekhez – ok-okozati elv alapján – közvetlenül vagy közvetetten hozzá nem rendelhető költségek.
2. **Bázisév:** a tárgyévet megelőző év.
3. **Bemenő adat:** A modellben használatos mindazon értékek, amelyek a vállalkozás működésére és a modellezett szolgáltatás nyújtásával kapcsolatos gazdálkodási tevékenységre jellemzőek. Ezek csak közvetlen értékek lehetnek.
4. **Bruttó érték (Gross Book Value, GBV):** a jelen határozat alkalmazásában az eszköz bekerülési értékét jelöli.
5. **Cellahivatkozásos érték:** Egy másik excel cella értékének változtatás/módosítás nélküli átvételével kapott érték.
6. **Egyéb tevékenység:** a helyhez kötött szolgáltató azon üzletága, amely a szolgáltató által nyújtott egyéb, a hozzáférési hálózathoz, a helyhez kötött alaphálózathoz, vagy a helyhez kötött kiskereskedelemhez nem tartozó, illetve nem elektronikus hírközlési szolgáltatásokat nyújt. Ide tartozik a berendezések értékesítése, javítása, bérbeadása, a harmadik személy részére nyújtott építési-szerelési szolgáltatások; valamint a hasonló jellegű, más üzletághoz nem tartozó szolgáltatások. Az egyéb tevékenység üzletágnál kell kimutatni továbbá a befektetett pénzügyi eszközök értékét.
7. **Független homogén költségkategóriák:** olyan homogén költségkategóriák, melyek egyedi költség-meghatározó tényezővel rendelkeznek.
8. **Függő homogén költségkategóriák:** olyan homogén költségkategóriák, melyek költség-meghatározó tényezője más homogén költségkategóriák költségtömege.
9. **Hálózati elem:** az elektronikus hírközlési hálózat (költségfelosztás céljára kialakított) részegysége, amit a hálózat egy vagy több rétegében a szolgáltatás biztosításához igénybe vett eszközök csoportja határoz meg.
10. **Helyhez kötött alaphálózat:** a Kötelezett Szolgáltató elektronikus hírközlési hálózatának forgalom érzékeny összetevőjét tartalmazó üzletág.
11. **Helyhez kötött kiskereskedelem:** a szolgáltató azon üzletága, amely mindazon tevékenységeket tartalmazza, melyek a szolgáltató által, a helyhez kötött elektronikus

hírközlési hálózaton nyújtott szolgáltatások előfizetőknek (végfelhasználóknak) történő értékesítésével kapcsolatosak.

12. Hívásút: egy meghatározott elektronikus hírközlési szolgáltatás nyújtása során igénybe vett hálózati elemek láncolata.
13. Homogén költségkategória (homogenous cost category, HCC): olyan, azonos jellegű költségeket összesítő költségcsoport, amelynek összetevői
 - a) ugyanolyan költség-meghatározó tényezővel rendelkeznek,
 - b) ugyanolyan ártendenciáknak (azaz az adott költségcsoporthoz kötődő eszközök, illetve egyéb összetevők ára a vizsgált időszak alatt ugyanolyan mértékben változik) vannak kitéve és
 - c) ugyanolyan költségfüggvénnyel rendelkeznek.
14. Hozzáférési hálózat: a Kötelezett Szolgáltató elektronikus hírközlési hálózatának azon részét tartalmazó üzletág, amely az előfizetői hozzáférési pontot köti össze a helyhez kötött alaphálózattal, és amely tartalmazza a nem forgalomfüggő hálózati elemeket.
15. Költségfüggvények (Cost-Volume Relationship, CVR): egyedi költség-meghatározó tényezőkhöz kapcsolódó függvények, amelyek kifejezik a költség-meghatározó tényező és a költségvolumen közötti összefüggést.
16. Költség-meghatározó tényező: egy adott költség alakulását befolyásoló tényező, amelynek mennyiségi változása és az általa meghatározott költségtömeg változása között függvényszerű kapcsolat (költségfüggvény) létesíthető.
17. Költségszámítási modell: költségszámítási módszer és az annak alkalmazására létrehozott számítástechnikai megoldás. A költségszámítási modellhez hozzátartozik a modell és a számítástechnikai megoldás részletes leírása, bemenő adatainak és eredményeinek definíciójával együtt.
18. Közvetlen költség: közvetlenül egy bizonyos hálózati elemnek/üzleti tevékenységnek tulajdonítható költség.
19. Közvetett költség: olyan költség, amely közvetlenül nem rendelhető egy bizonyos hálózati elemhez/üzleti tevékenységhez, ezért megosztásra kerül két vagy több hálózati elem/üzleti tevékenység között.
20. Közvetlen érték: Hivatkozott elődök, műveleti jelek és operátorok nélküli érték az Excel egy cellájában. (Számértékek esetében ez egy közöséges szám.)
21. Makrofüggvény-érték: Ez egyenértékű a „Számított érték”-kel, azzal a különbséggel, hogy itt a makróval definiálunk egy függvényt/operátort.
22. Makroprogram-érték: A makroprogram közbenső számítása vagy végeredménye kiírva/eltárolva egy munkalapcellában. (Számértékek esetében ez egy közöséges szám.)
23. Múltbeli költségelszámolás (Historic Cost Accounting, HCA): ez a módszer lekönyvelt értéken [történeti költségként, azaz Historic Cost-ként (HC)] veszi számításba a különböző költségeket, illetve ráfordításokat. Az eszköz jellegű költségek számítása a bruttó, illetve a nettó könyv szerinti értékek felhasználásával történik.
24. Működő tőke (Working Capital, WC): a forgóeszközök értéke növelve az aktív időbeli elhatárolásokkal, csökkentve a rövid lejáratú kötelezettségek, a passzív időbeli elhatárolások és a céltartalékok együttes összegével. A rövidlejáratú kötelezettségek között nem kell figyelembe venni a hosszú lejáratú kötelezettségek következő évi

törlesztő részleteként szerepeltetett összeget és a halasztott kamatfizetési kötelezettséget.

25. Nettó könyv szerinti érték (Net Book Value, NBV): a bruttó könyv szerinti érték kumulált amortizációval csökkentett értéke.
26. Paraméter: A modellben használatos mindazon értékek, amelyek a modellezett szolgáltatás költségeinek kiszámításához szükségesek, de nem a vállalkozás belsőjéből eredő értékek. (Ilyenek lehetnek makrogazdasági mutatók, feltételezésen alapuló vagy választható értékek, stb.)
27. Súlyozott átlagos tőkeköltség (Weighted Average Cost of Capital, WACC): az a minimum kamatláb névérték, amelyet a tőkének ki kell termelnie (az iparági kockázati osztály szerinti korrekciót és a tőkeáttételi szintet, azaz az idegen tőke és saját tőke arány figyelembevételét követően) ahhoz, hogy az iparágban verseny alakuljon ki a tőkebefektetés terén.
28. Számított érték: műveleti jeleket vagy módosító operátorokat tartalmazó cellatartalom alapján kapott cellaérték.
29. Tárgyév: az az év, amelyre vonatkozóan a számviteli szétválasztási kimutatás készül, azaz az utolsó lezárt, auditált pénzügyi év.
30. Társszolgáltató: az a szolgáltató, amely ellenérték fejében elektronikus hírközlési szolgáltatásokat saját elektronikus hírközlési szolgáltatása nyújtásához igénybe vesz vagy továbbértékesít.
31. Tőkeköltség (Cost of Capital, COC): az egyes szolgáltatások nyújtásához szükséges tőke finanszírozásának költsége, melynek különböző szolgáltatásegységekre jutó részei beépülnek az adott szolgáltatás ellenértékébe. A tőkeköltséget úgy kapjuk meg, ha a súlyozott átlagos tőkeköltséget (Weighted Average Cost of Capital, WACC) megszorozzuk a szabályozás alá vont szolgáltatás nyújtásához használt – az üzleti vagy cégérték, valamint értékhelyesbítések nélküli – immateriális javak és tárgyi eszközök éves átlagos nettó könyv szerinti értékével - beleértve a befejezetlen beruházások tárgyevi átlagos eszközértékét is – és a működő tőke éves átlagos értékével és ezek összegét vesszük.
32. Transzfer: a szolgáltató egyik üzletága által a szolgáltató másik üzletága részére nyújtott szolgáltatás, ahol a szolgáltatás ellenértékét a nyújtott szolgáltatás mennyisége és a transzferár szorzata határozza meg.
33. Útvonaltényező: egy adott szolgáltatás nyújtásában részt vevő hálózati elem mennyiségét jelző mutató.
34. Útvonalmátrix: az egyes hálózati elemek adott szolgáltatások által történő átlagos igénybevételét mátrix formában szemlélteti.
35. Üzletág: Az elektronikus hírközlési szolgáltató számviteli szétválasztási kimutatásában használt üzleti egység.
36. Üzleti tevékenységek: a vállalat üzleti folyamatainak részegységei.

2. A Hatóság által számviteli szétválasztásra kötelezett jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatókra vonatkozó általános szabályok

- 1) A számviteli szétválasztásra Kötelezett Szolgáltató köteles az üzletágak költségeit és bevételeit, valamint befektetett tőkéjét oly módon kimutatni, mintha ezen üzletágak szervezetenként elkülönült gazdálkodó szervezetek lennének.
- 2) A Kötelezett Szolgáltató köteles az elkülönítetten vezetett számviteli kimutatásait úgy elkészíteni, hogy
 - a) az elkülönítetten vezetett számviteli kimutatások objektíven tükrözzék az üzletágak valós bevételeit és költségeit, eredményét, valamint befektetett tőkéjét;
 - b) a költségek és bevételek azokra a termékekre és szolgáltatásokra kerüljenek felosztásra, amelyek azok felmerülését okozták (ennek érdekében a tevékenység alapú felosztást kell alkalmazni);
 - c) az üzletágak kimutatásai tartalmazzák az üzletágak közötti transzferekből származó költségeket és bevételeket. A kimutatásoknak világosan be kell mutatniuk a szolgáltató üzletágai közötti transzferált, illetve a más szolgáltatóknak nyújtott, a transzferálttal azonos szolgáltatások értékét;
 - d) a számviteli szétválasztás modelljében a költségfelosztásra a teljesen felosztott költségek (a továbbiakban: FDC) módszertana szerint kerüljön sor, a 6. pontban leírtaknak megfelelően;
 - e) a költségfelosztás a múltbeli költségek (a továbbiakban: HCA) módszertana szerinti költségekkel legyen elvégezve;
 - f) az üzletági kimutatások elkészítése során a tőkeköltség legyen az üzletági költségek között szerepeltetve, a transzferárak azonban tőkeköltséget is tartalmazzanak;

3. A transzferek kialakításának módszere

- 1) A Kötelezett Szolgáltató köteles meghatározni a saját kiskereskedelmi üzletága részére nyújtott alaphálózati, illetve hozzáférési hálózati transzfert, annak mennyiségét és értékét.
- 2) Valamennyi transzfer szolgáltatás árát FDC-HCA módszertan szerint képzett egységköltség alapján kell kialakítani. A transzferár tartalmazza a tőkeköltséget is. A transzferár nem tartalmazhat értékesítési és számlázási költségeket.
- 3) A helyhez kötött alaphálózat üzletág és a kiskereskedelmi üzletág közötti transzfer elszámoláshoz a kiskereskedelmi hívásokra jellemző átlagos hívásutak alapján kell súlyozni a hálózati elemek egységköltségeit, és így állapítható meg az egyes kiskereskedelmi hívások helyhez kötött alaphálózati transzferára.
- 4) A transzferár kialakítása során alkalmazandó tőkeköltség-szorzó megegyezik a tárgyév utolsó napján hatályos WACC-szorzóval, amelyet a Hatóság a honlapján rendszeresen közzétesz.

4. Elkülönítetten kimutatandó üzletágak és szolgáltatások

- 1) A Kötelezett Szolgáltató az alábbi - a Hatóság határozatában a vonatkozó szolgáltatási piac részeként definiált bármely technológiával megvalósuló - tevékenységeket köteles az alábbiakban feltüntetett üzletágakban nyilvántartani:
 - a) Hozzáférési hálózat üzletágban: a hozzáférési hálózat kiépítésével, fenntartásával, üzemeltetésével, a társszolgáltatóknak nyújtott hozzáférési hálózati szolgáltatásokkal, az ezekhez kapcsolódó közös eszközhasználattal, továbbá ezek számlázásával és egyéb tevékenységeivel kapcsolatos költségek, bevételek, illetve befektetett tőke.
 - b) Helyhez kötött alaphálózat üzletágban: a helyhez kötött alaphálózat kiépítésével, fenntartásával, üzemeltetésével, a társszolgáltatóknak nyújtott helyhez kötött alaphálózati szolgáltatásokkal, az ezekhez kapcsolódó közös eszközhasználattal, valamint ezek számlázásával és egyéb tevékenységeivel kapcsolatos költségek, bevételek, illetve befektetett tőke.
 - c) Helyhez kötött kiskereskedelem üzletágban: az ezen üzletághoz tartozó tevékenységek költségei, bevételei, illetve befektetett tőkéje.
 - d) Az egyéb tevékenység üzletág vonatkozásában: az ezen üzletághoz tartozó tevékenységek költségei, bevételei, illetve befektetett tőkéje.
- 2) Az egyes üzletágakon belül a költségek és bevételek tovább részletezendők, külön befektetett tőke kimutatás és eredménykimutatás készítendő a 9. pontban részletezett szolgáltatásokra. Az egyes üzletágak az adott üzletág szolgáltatásaiból modulárisan összeállíthatók kell legyenek.

5. A bevételek, költségek, ráfordítások és a befektetett tőke elkülönített kimutatása

- 1) A Kötelezett Szolgáltató köteles üzletáganként, illetve a 9. pontban meghatározott szolgáltatások szerint elkülönítetten kimutatni az üzemi eredmény szintjéig a szolgáltatások értékesítésének nettó árbevételét, költségeit és ráfordításait, valamint befektetett tőkéjét, az alábbiak figyelembe vételével.
- 2) A helyhez kötött kiskereskedelem üzletághoz rendelhető költségek: a helyhez kötött és a mobil alaphálózattól és a hozzáférési hálózattól kapott költségtranszferek; az előfizetőknek nyújtott szolgáltatásokkal kapcsolatosan marketing, helyhez kötött kiskereskedelmi értékesítési, ügyfélszolgálati és kiskereskedelmi számlázási költségek; értékesített elektronikus hírközlő végberendezések ELÁBÉ tartalma, egyetemes szolgáltatással kapcsolatos befizetés, egyéb helyhez kötött kiskereskedelmi költségek.
- 3) Az átlagos befektetett tőke kalkulációjánál a 9. pont 1. b) táblájában (Kiinduló mérleg) bemutatott módosító tételeket kell alkalmazni.
- 4) Az átlagos befektetett tőke részét képező immateriális javak és tárgyi eszközök üzletágakhoz rendelésénél a következőképpen kell eljárni:
 - a) meg kell határozni, hogy mely eszközök mely üzletágakat szolgálják, és azokhoz kell az értéküket rendelni,
 - b) amennyiben valamely eszköz több üzletágot is kiszolgál, az eszközérték üzletágak közötti megbontási aránya meg kell egyezzen ugyanazon eszköz amortizációjának üzletágak közötti arányával.

6. Az FDC-HCA költségfelosztási módszertan és modellépítési lépései

Az FDC (teljesen felosztott költség) módszertan szerint a költségszámítás a szolgáltatók szokásos működése érdekében felmerült, ténylegesen lekönyvelt költségeken és ráfordításokon alapul.

FDC módszertan szerinti költségfelosztásnál az egyes homogén költségkategóriák esetében minden költséget a hozzájuk tartozó költség-meghatározó tényező nagyságának függvényében, egyenes arányban kell a hálózati elemhez/üzleti tevékenységhez hozzárendelni. Az FDC módszertan alkalmazásakor a költségkategóriák teljes költség tömege felosztásra kerül.

- 1) A modellépítés **első lépéseként** a Kötelezett Szolgáltatónak számba kell vennie azon költségeit, amelyek relevánsak a modellezni kívánt szolgáltatások és üzletágak szempontjából.

A modell adatforrásai: a modell adatai a modellt építő Kötelezett Szolgáltató legfrissebb, éves beszámolóval lezárt pénzügyi évére vonatkozó, auditált számviteli adatai. A modellhez szükség van továbbá az ezt megelőző év auditált számviteli adataira is.

A pénzügyi adatoknak, valamint a naturáliákban kifejezett üzemeltetési és forgalmi adatoknak ugyanarra az évre kell vonatkozniuk.

- 2) A modellépítés **második lépése** a homogén költségkategóriák meghatározása és a költségek homogén költségkategóriákba sorolása.

a) A HCC-k a következő költségtípusonként kategorizálандók:

- aa) immateriális javak és tárgyi eszközök tőkeköltsége (Assets COC: ACOC),
- ab) immateriális javak és tárgyi eszközök értékcsökkenési költsége (DEPR),
- ac) működő tőke (WC) tőkeköltsége (Cost of Working Capital: COWC),
- ad) működési költségek és ráfordítások (OPEX).

Egy homogén költségkategória a jelen bekezdés a) pontjában említett költségtípusok közül csak egyet tartalmazhat.

b) További követelmény, hogy az OPEX személyi jellegű költségei és ráfordításai (OPEX pay) külön költségkategóriá(k)ba kerüljenek, elválasztva az egyéb működési költségektől és ráfordításoktól (OPEX non-pay). Ez utóbbin alapértelmezésben az anyagjellegű ráfordításokat valamint az egyéb ráfordítások és egyéb bevételek egyenlegét értjük. Amennyiben az egyéb ráfordítások és egyéb bevételek bérjellegű összetevőt is tartalmaznak, azok az OPEX pay költségkategóriákba sorolandóak. Az OPEX költségek aktivált saját teljesítményt nem tartalmazhatnak.

c) Minden egyes homogén költségkategóriát egyértelműen be kell sorolni a független vagy függő kategóriákba, és a függőségi viszonyt dokumentálni kell.

d) Amely működő tőke HCC-k közvetlenül nem kapcsolhatók egy bizonyos szolgáltatáshoz/üzletághoz, azoknál a Készletek és anyagok a közvetlen anyagfelhasználás, a szolgáltatáshoz kapcsolódó Követelések a pénzügyi eszközök, a Bevételek aktív időbeli elhatárolása a szolgáltatások bevételei, a Rövidlejáratú kötelezettségek és a Költségek, ráfordítások passzív időbeli elhatárolása pedig az

igénybe vett szolgáltatások (ráfordítások) arányában rendelkeznek szolgáltatásokhoz/üzletágakhoz. Minden, szolgáltatáshoz nem közvetlenül kötődő, kapcsolt- és/vagy egyéb részesedési viszonyban álló vállalkozáshoz kapcsolódó eszköz- és forrásoldali főkönyvi számlák értékét az egyéb tevékenység üzletágra kell osztani. A működő tőke mértékének alapját a tárgyév átlaga képezi. Az átlag a működő tőke év eleji, valamint év végi értéke számtani átlagaként számítandó.

- e) A tőkeköltség számításánál az NBV tárgyevi (év eleji és év végi értékeiből számított) számtani átlagát kell figyelembe venni. A befektetett tőke értékéből ki kell zárni az Üzleti vagy cégértéket, valamint az Immateriális javak és Tárgyi eszközök értékhelyesbítéseit.
 - f) Befejezetlen beruházásra értékcsökkenési leírás nem számolható el, de tőkeköltség igen, hiszen a befejezetlen beruházás a befektetett tőke részét képezi.
 - g) Pénzügyi lízing konstrukcióban vásárolt eszközök költségei a COWC és DEPR homogén költségkategóriákban kell, hogy megjelenjenek, az OPEX költségkategóriákban – a halmozódás elkerülése végett – nem. Amennyiben ettől a Kötelezett Szolgáltató mégis eltérni kényszerül, a modell dokumentációjának részletes magyarázattal kell szolgálnia az eltérés okairól, megvalósításáról és a költségalapra vonatkozó hatásáról.
 - h) Működési lízing konstrukcióban vásárolt eszközök költségei az OPEX homogén költségkategóriákban kell, hogy megjelenjenek, a DEPR és COWC költségkategóriákban – a halmozódás elkerülése végett – nem.
- 3) A modellépítés **harmadik lépése** a hálózati elemek és üzleti tevékenységek meghatározása.

A költségmodellben legalább az alábbiakban felsorolt hálózati elemek szerepeltetendők:

- kihelyezett fokozat (Remote Switching Unit, RSU),
- helyi központ (Local Switch, LS),
- primer központ (Primary Switch, PS),
- tandem központ (TS),
- szekunder központ (Secondary Switch, SS),
- nemzetközi központ (International Switch, IS)
- RSU-központ (LS, PS, SS) átvitel,
- LS-PS átvitel,
- LS-SS átvitel,
- LS-TS átvitel,
- LS-IS átvitel,
- PS-SS átvitel,
- PS-IS átvitel,
- PS-TS átvitel
- SS-IS átvitel,
- SS-SS átvitel,
- összekapcsolási pont,

- hálózat menedzsment rendszerek,
- a fémes hurkok és alhurkok teljes átengedésével kapcsolatos előfizetői hozzáférési hálózat,
- optikai hurkok és alhurkok átengedésével kapcsolatos hozzáférési hálózati elemek,
- Ktv hálózat,
- MDF,
- OLT/ODF
- ONT/ONU
- előfizetői aggregációs pont további bontásban,
- a részleges hurok, illetve alhurok átengedéssel kapcsolatos előfizetői és központ oldali szűrő,
- a részleges hurok, illetve alhurok átengedéssel kapcsolatos DSL eszközök (DSLAM, stb.),
- egyéb PSTN hálózati elemek,
- egyéb, a Hatóság határozatában a vonatkozó szolgáltatási piac részeként definiált bármely, a PSTN-től eltérő technológia releváns hálózati eszközei hálózati elemenkénti bontásban,
- egyéb hálózati elemek,
- hálózati szolgáltatás forgalom mérő/számlázó rendszere,
- az összekapcsolási forgalmi szolgáltatások üzleti (nem hálózati jellegű) tevékenységei (nagykereskedelmi értékesítés, számlázás, stb.),
- a nagykereskedelmi hozzáférési szolgáltatások üzleti (nem hálózati jellegű) tevékenységei (nagykereskedelmi értékesítés, számlázás, stb.),
- egyéb üzleti (nem hálózati jellegű) tevékenységek.

A hálózati elemek száma a hálózati sajátosságok alapján bővítendő, a fenti hálózati elemek összevonása csak megfelelő indoklással alátámasztva fogadható el.

- 4) A modellépítés **negyedik lépése** a homogén költségkategóriák költségeinek felosztása hálózati elemekre/üzleti tevékenységekre. A homogén költségkategóriák költsége költség-mennyiség függvények (CVR-ek) segítségével kerül felosztásra, amely CVR-ek az FDC-módszertanban origóból induló lineáris függvények.

A modelldokumentáció részeként a szolgáltatóknak be kell nyújtaniuk a felosztáshoz használt módszertanokat, a vetítési alapok számításait, dokumentációit.

- 5) A modellépítés **ötödik lépése** az általános költségek hálózati elemekre/üzleti tevékenységekre történő osztása a közvetlen és a közvetett költségek arányában, valamint a hálózati elemek/üzleti tevékenységek teljes költségtömegének meghatározása. A hálózati elemek/üzleti tevékenység teljes költségtömege a hálózati elemre/üzleti tevékenységre a negyedik és ötödik lépésben felosztott működési költség, értékcsökkenés és tőkeköltség összege.

- 6) A modellépítés **hatodik lépése** a hálózati elemek/üzleti tevékenységek egységköltségeinek meghatározása.

- a) A hálózati elemek/üzleti tevékenységek egységköltségének meghatározása a hálózati elemhez/üzleti tevékenységhez rendelt teljes költségösszeg és a tárgyévben felmerülő, az adott hálózati elem/üzleti tevékenység költségösszegéhez tartozó, az adott hálózati elemet/üzleti tevékenységet érintő éves hálózati elem igénybevételi mennyiség hányadosaként történik. Az adott hálózati elemre vonatkozó igénybevételi mennyiség az adott hálózati elemre vonatkozóan szolgáltatásonként meghatározott útvonaltényezők (számítását lásd. következő 7) c) pont) és a megfelelő szolgáltatások mennyiségeinek szorzatösszegeként áll elő. Amennyiben egy hálózati elemhez több, eltérő mértékegységű szolgáltatásmennyiség tartozik, a szolgáltatásmennyiségeket azonos mértékegységre kell hozni.
 - b) Az adott időszakban értékesítésre kerülő szolgáltatásmennyiséget a szolgáltató átlátható, objektív információkkal alátámasztott számításokkal köteles hitelesíteni. Abban az esetben, ha a felmerülő szolgáltatásmennyiség értéke objektív információkra épülő számítások alapján nem határozható meg, a szolgáltató becslést alkalmazhat. Ez utóbbi esetben a szolgáltató köteles a becslés alapjául szolgáló paramétereket és feltételezéseit áttekinthető módon rögzíteni olyan formában, hogy azok az arra jogosult harmadik fél számára értelmezhetőek legyenek.
- 7) A modellépítés **hetedik lépése** a hálózati elemek/üzleti tevékenységek egységköltségeiből a szolgáltatások egységköltségének meghatározása.
- a) A hálózati elemek egységköltségeiből az adott Kötelezett Szolgáltató szolgáltatásainak egységköltségei a hívásút elemzése során kiszámított útvonaltényezők segítségével kerülnek meghatározásra.
 - b) Az útvonaltényezőknek és a forgalmi adatoknak a tárgyévi adatokon kell alapulniuk. A modelldokumentációnak tartalmaznia kell minden olyan információt, amelyek alátámasztják az esetleges hálózati mintavételezés statisztikai megalapozottságát.
 - c) Az útvonaltényezők meghatározásához a következő lépések elvégzése szükséges:
 - ca) a lehetséges hívásutak meghatározása és az egyes hívásutakhoz tartozó hálózati elemek azonosítása minden szolgáltatás esetében,
 - cb) az egyes hívásutak igénybevételéhez tartozó %-os valószínűség meghatározása,
 - cc) a hálózati elemekre vonatkozó útvonaltényezőknek (a hálózati elemek súlyozott átlagos használatának) kiszámítása, az átlagos hívásútra vonatkozóan, szolgáltatásonként. (Vagyis annak meghatározása, hogy az adott szolgáltatáshoz tartozó átlagos hívásút az egyes hálózati elemekből mennyit tartalmaz.)
 - d) A szolgáltatások egységköltsége (pl. Ft/perc) az igénybevett hálózati elemek egységköltségének és a szolgáltatás minden egyes hálózati elemére vonatkozó útvonal tényező szorzatainak összegéből adódik.
 - e) A modell dokumentációjának tartalmaznia kell az útvonaltényezők meghatározására vonatkozó módszertan leírását, illetve – amennyiben ezek statisztikai eljárásokkal kerülnek meghatározásra – a felhasznált módszer érvényességét tesztelő próbák eredményét. A számítás teljes menetének ellenőrizhetőnek és módosíthatónak kell lennie, valamint éves adatokon kell alapulnia.

7. A modellel szemben támasztott részletes funkcionális követelmények és a modell dokumentációja

- 1) A jelen mellékletben meghatározott modellek kialakításakor a Kötelezett Szolgáltatónak biztosítania kell, hogy az tartalmazza a modell és a számítástechnikai megoldás részletes leírását, a modellben használt fogalmak és megnevezések definícióit, valamint a modell bemenő adatait és kimenő eredményeit, az arra feljogosított harmadik fél – így különösen a Hatóság – számára áttekinthető és értelmezhető részletességgel.
- 2) A Kötelezett Szolgáltató a kialakított és rögzített modellt köteles az értelmezéséhez szükséges minden adattal és nyilvántartással együtt a modell kialakításától számított öt évig, illetve – ha ez későbbi időpont – a modellel összefüggésben felmerült jogvita jogerős lezárásáig megőrizni. A Kötelezett Szolgáltatót a jelen határozat alapján terhelő, a modellek értelmezéséhez szükséges adatok és nyilvántartások megőrzési kötelezettsége nem érinti a más jogszabály által meghatározott megőrzési kötelezettségek teljesítését, így különösen a bizonylatokra vonatkozó, a számvitelről szóló 2000. évi C. törvényben előírt megőrzési kötelezettségek teljesítését.
- 3) Olyan modellt kell kidolgozni, amely tartalmazza a következő táblázatban bemutatott rétegek szerint felépülő számítási modellt, valamint amelynek része egy, a vetítési alapok kialakításához használt almodell vagy számítás.

Szint	Leírás
Kivonatoló, átalakító és feltöltési szint (KÁF)	Adatot nyer ki a különböző adatforrásokból (főkönyv, tárgyi eszköz nyilvántartás, műszaki modellek, forgalmi adatok, stb.), és ezekkel tölti fel az alap adatbázist/adatállományt.
Adatszint	Az adatbázisban lévő adatokat jól strukturált adattáblákban tárolja. A felhasználók alapadatait is tartalmazza (pl. bejelentkezési adatok, fizikai elhelyezkedési adatok, kiinduló lista, stb.).
Üzleti szint	A kalkulációk lényegét tartalmazza, és az érvényes adatállományon alapszámításokat végez.
Felhasználói szint	Lehetővé teszi a felhasználó számára, hogy megnyissa, módosítsa és szerkessze az adatállományt, lefuttassa a modellt, és elemezze a kapott eredményeket. Bejelentkezési és biztonsági sajátosságokat is tartalmaz.

- 4) A Kötelezett Szolgáltatónak az elnöki értékelés érdekében olyan szoftverrel kell költségmodelljeiket elkészíteniük és benyújtaniuk, amelyet a MS Excel olvasni és működtetni képes, amely tehát MS Excellel való ellenőrzést, futtatást is lehetővé tesz.
- 5) Az alkalmazásokkal kapcsolatos követelmények:
 - a) A modell mellé csatolni kell a rendszerkövetelmények leírását, amely tartalmazza
 - aa) az alkalmazások alapjául szolgáló operációs rendszert (azaz Windows XP, Windows 7, stb.),
 - ab) az alapul szolgáló alkalmazás verziójának pontos meghatározását (azaz MS Excel 2003, MS Excel 2007, stb.),
 - ac) a merevlemezre mentett futtatáshoz szükséges környezetet (szükséges-e és ha igen, akkor milyen környezetet (pl. könyvtárszerkezetet) kell létrehozni, és hogyan kell abba behelyezni [lementeni] a modellt ahhoz, hogy annak működését és megfelelőségét a hatóság képviselői vizsgálni tudják).

- b) A modell a beadványpéldányról csak olvasható (read only) formában nyitható meg a benyújtott modell és az adatok épségének megőrzése érdekében.
 - c) A modell átláthatósági vizsgálatának érdekében úgy kell azt elkészíteni, hogy futtatható legyen a beadványpéldánytól eltérő helyen (írható/writable) környezetben (merevlemez/HDD) is. Az ehhez szükséges környezet létrehozásához szükséges információkat a dokumentációban fel kell tüntetni.
 - d) A modell csak világosan megjelölt és feloldható rejtett sorokat vagy oszlopokat tartalmazhat.
 - e) A modell csak világosan megjelölt és feloldható rejtett munkafüzeteket tartalmazhat.
 - f) A cellákat és a munkafüzeteket nem szabad védelemmel ellátni (jelszóval vagy más módon) és nem szabad zárolni sem.
 - g) A képleteknek láthatóknak kell lenniük.
 - h) A makróknak hozzáférhetőknak, és read only körülmények között is futtathatóknak kell lenniük.
 - i) A modell dokumentációjának a modell teljes körű logikus levezetést kell tartalmaznia.
 - j) Ha a modellt a Kötelezett Szolgáltató megbízásából független tanácsadó készíti el, ezt a felet fel kell kérni, hogy tegye lehetővé, hogy a Hatóság és a Hatóság által bevont tanácsadók hozzáférjenek a modellhez. A modell dokumentációjának tartalmaznia kell a Kötelezett Szolgáltató és tanácsadójának írásos nyilatkozatát arról, hogy hozzájárulnak ahhoz, hogy a modell vizsgálatában előbb felsorolt, érintett felek hozzáférhessenek a modellhez. A Hatóság és a Hatóság által bevont tanácsadóknak titoktartási megállapodásokat kell aláírniuk mind a Kötelezett Szolgáltatókkal, mind pedig a Kötelezett Szolgáltató által bevont tanácsadókkal.
- 6) A modellek használatával kapcsolatos követelmények:
- a) Átláthatóság. A modellt alkalmassá kell tenni arra, hogy a hatóság és/vagy az általa bevont tanácsadók vizsgálhassák annak működését. Ennek érdekében könnyen felismerhetővé (például háttérszínnel megkülönböztetetté) kell tenni legalább a bemenő és a számított adatokat, illetőleg az alábbi változtatható értékeket:
 - aa) Közvetlen értéket tartalmazó bemenő adatot (javasolt cellaháttér: fehér)
 - ab) Cellahivatkozással értéket tartalmazó bemenő adatot (javasolt cellaháttér: világoskék)
 - ac) Közvetlen értéket tartalmazó paramétert (javasolt cellaháttér: világossárga)
 - ad) Cellahivatkozással értéket tartalmazó paramétert (javasolt cellaháttér: világoszöld)
 - ae) Eredmény (keresett költségalapú ár) (javasolt betűforma: félkövér sötétkék)
 - b) Működésbiztonság. A modellt alkalmassá kell tenni arra, hogy annak vizsgálata/működtetése során minimális legyen a véletlen hibássá vagy működésképtelenné tétel veszélye. Ennek érdekében könnyen felismerhetővé (például háttérszínnel megkülönböztetetté) kell tenni az alábbi változtatható értékeket:
 - ba) Számított értéket tartalmazó cellát (javasolt cellaháttér: világos rózsaszín)
 - bb) Makróprogram-értéket tartalmazó cellát (javasolt cellaháttér: narancssárga)

- c) A bemenő adatok és paraméterek modellbéli eredetije csak munkalap-cellákban lehet (a makró-programok és a nevesített argumentumok <Named arguments> is az eredeti cellákból kiolvasva használhatják föl őket).
 - d) Azokat a bemenő adatokat és a paramétereket, amelyek változtatásával a végeredmény nem áll elő automatikusan, el kell látni megjegyzésekkel arra vonatkozóan, hogy változtatásuk esetén mit kell még tenni (például megnyitni és frissíteni vagy 'makrót futtatni') ahhoz, hogy a módosítás hatása a végeredményben is tükröződjön.
 - e) A képleteken felüli automatizmus (pl. makro programok írása) csak akkor elfogadható, ha azok megfelelő módon futtathatók akkor is, ha a bemenő adatokat vagy paramétereket változtatjuk.
- 7) A modelleket az alábbi dokumentumokkal kell alátámasztani:
- a) átfogó Felhasználói Útmutató, amely fejezeteinek az alábbi témákat kell lefedniük:
 - aa) Módszertani leírás. A szolgáltató modelljének áttekintő és részletes leírása különös tekintettel a Határozatban elő nem írt módszertani megoldásokra,
 - ab) a modell megnyitásának módja,
 - ac) az adathalmaz kiválasztása,
 - ad) adatok szerkesztésének módja, azaz hogyan kezeli a modell az esetleges adatváltoztatást (közvetlenül a modellben szerkeszthetők az adatok, vagy csak az adatbázison keresztül),
 - ae) a modellfuttatási opciók,
 - af) a modell eredményei;
 - b) minden egyes műszaki almodell részletes leírása;
 - c) nem Műszaki Funkcionális Specifikáció (NTFS): az NTFS-nek tartalmaznia kell az Üzleti Szint teljes körű logikai leírását, ideértve a számszerű példákat is. A modell ellenőrzési pontjai, valamint az elvégzett számszaki, logikai és egyéb ellenőrzések részletes leírása szükséges.
 - d) ha a modellt megbízott független külső tanácsadó készítette, csatolni kell ezen fél hozzájárulását, amely alapján a Hatóság és a Hatóság által bevont tanácsadók hozzáférhetnek a modellhez és az annak támogatására készített jelentéseihez
 - e) A kísérőlevelet, a modellt és a hozzá tartozó adatokat, a dokumentációt elektronikus formában CD-ROM-on legalább 3 (három) példányban kell benyújtani.

8. A számviteli kimutatók és adatszolgáltatás

- 1) A Kötelezett Szolgáltató az alábbi kimutatókat köteles elkészíteni és a Hatóságnak benyújtani a megjelölt egyéb dokumentumokkal együtt:
 - a) a 9. pontban részletezett pénzügyi kimutatók;
 - b) költségfelosztási módszertan és az azt alátámasztó dokumentáció;
 - c) transzfermátrix, továbbá transzferárak és transzferek mennyiségének kimutatója;

- d) az egyes hálózati elemek és üzleti tevékenységek egységkölségeinek táblázata;
 - e) a 9. pontban definiált szolgáltatások egységkölsége, egységre jutó bevétele;
 - f) kölségszámítási modell elektronikus formában;
 - g) a (4) bekezdés szerinti könyvvizsgálói nyilatkozat;
 - h) éves beszámoló.
- 2) Az 1) bekezdés b) pontja szerinti kölségfelosztási módszertannak tartalmaznia kell:
- a) a kölségfelosztás alapelveit és pontos módszertanát olyan részletezettséggel, hogy annak alapján a modell könyvvizsgálata elvégezhető legyen (a főkönyvi kivonatban szereplő számlák felosztási menetének leírásával);
 - b) az üzletágak és szolgáltatások pontos meghatározását, valamint azok egymáshoz rendelésének módját;
 - c) a transzferek rendszerének kialakítási és működési módszertanát;
 - d) a felhasznált egyéb adatokat, különösen
 - az útvonalmátrixot és az információk alátámasztását,
 - a függő és a független homogén kölségkategóriák kölség-meghatározó tényezőinek leírását, indokolását, a mennyiségi adatokat,
 - a hálózatelemek felosztási alapjait;
 - e) az előző évhez képest történt jelentősebb módosítások, változtatások részletes leírását és hatásának szemléltetését.
- 3) Az 1) bekezdés c) pontja szerinti transzfermátrixnak tartalmaznia kell az egyes üzletágak transzferkölségeit az egyes kiskereskedelmi szolgáltatások szerint részletezve.
- 4) A Kötelezett Szolgáltató a saját kölségén köteles független könyvvizsgálóval ellenőriztetni a benyújtott dokumentációt. A Kötelezett Szolgáltató könyvvizsgálója nyilatkozatának a modellben szereplő alábbi adatok hitelességét és az alábbi egyezőségeket kell tanúsítania:
- a) A modellben felhasznált adatok éves beszámoló adatokkal, úgymint mérleg- és eredmény-kimutatás adatokkal, valamint kiegészítő melléklet adatokkal való egyezősége;
 - b) A modellben felhasznált volumen adatok;
 - c) A modellben szereplő vetítési alapokhoz felhasznált kiinduló adatok.
- A könyvvizsgáló nyilatkozata az 1) bekezdés szerinti dokumentáció részeként csatolandó.
- 5) A Kötelezett Szolgáltatónak biztosítania kell a nyilvántartásokkal kapcsolatban az elektronikus hírközlési tevékenységgel összefüggésben felmerülő további hatósági adatszolgáltatási igények kielégítését.

9. A Kötelezett Szolgáltató a számviteli kimutatásait az alábbi szerkezetben köteles elkészíteni:

Kiinduló eredménykimutatás

1. a) tábla

	Előző év	Tárgyév
1. Értékesítés nettó árbevétele		
2. Személyi jellegű és anyagjellegű ráfordítások csökkentve a saját teljesítmény aktivált értékével		
3. Értékcsökkenési leírás		
4. Egyéb ráfordítások csökkentve az egyéb bevételekkel		
5. Üzemi szintű eredmény (1. – 2. – 3. – 4.)		
6. Tőkeköltség (HCA)		

Kiinduló mérleg

1. b) tábla

Eszközök	Előző év	Tárgyév	Források	Előző év	Tárgyév
	Befektetett eszközök				Befektetett tőke
Immateriális javak			Saját tőke		
Üzleti vagy cégérték korrekció(-)			Üzleti vagy cégérték korrekció(-)		
Értékhelyesbítés korrekció			Értékelési tartalék korrekció (-)		
Tárgyi eszközök és beruházások			Hosszú lejáratú kötelezettségek		
Értékhelyesbítés korrekció (-)			Hosszú lej.köt. korrekció*** (+)		
Befektetett pénzügyi eszközök (+)**					
Forgóeszközök			Egyéb források		
Készletek			Rövidlejáratú kötelezettségek		
Követelések			Hosszú lej.köt. korrekció*** (-)		
Értékpapírok			Céltartalékok		
Pénzeszközök			Passzív időbeli elhatárolások		

Aktív időbeli elhatárolások					
Eszközök összesen*			Források összesen*		

*Kötelező egyezőség áll fenn

**Az Egyéb tevékenységek üzletághoz kell rendelni

*** A Hosszú lejáratú kötelezettségek következő évben esedékes része, valamint a halasztott kamatfizetési kötelezettségek

Az 1.a), 1.b) táblák

- előkészítik az éves beszámoló részeinek és a számviteli szétválasztási kimutatások fogalmi rendszerének összekapcsolását, helyet adva a tőkeköltségeknek, amely az üzletágakra nem terhelődik,
- a vállalat egészére mutatják be a számviteli szétválasztáshoz kiindulásként használt éves beszámoló értékeket. Az ezen táblázatokban szereplő értékeket kell a továbbiakban az üzletágakhoz rendeléshez felhasználni.

Hozzáférési hálózat üzletág eredménykimutatása

2. a) tábla

	Előző év	Tárgyév
1. A kiskereskedelemnek nyújtott transzfer bevétele		
A helyhez kötött kiskereskedelemnek nyújtott transzfer bevétele		
A mobil kiskereskedelemnek nyújtott transzfer bevétele		
2. Társszolgáltatóktól kapott bevételek		
Bevételek fémes hurkok és alhurkok teljes átengedéséből		
Bevételek fémes hurkok és alhurkok részleges átengedéséből		
Bevételek újgenerációs hozzáférési hurkok teljes átengedéséből		
Bevételek újgenerációs hozzáférési hurkok részleges átengedéséből		
Bevételek előfizetői szakaszok teljes átengedéséből		
Bevételek előfizetői szakaszok részleges átengedéséből		
Bevételek többletszál telepítése és átengedése szolgáltatásból		
Bevételek hozzáférési hálózati szakasz kiépítése céljából nyújtott kábelhely megosztásból és sötétszál átengedéséből		
Bevételek közeli bitfolyam hozzáférésből		
Bevételek országos bitfolyam hozzáférésből (hozzáférési hálózati szakasz)		

Bevételek analóg bérelt vonali és kis sáv szélességű digitális bérelt vonali nagykereskedelmi végződtetési szegmens szolgáltatásból		
Bevételek egyéb nagykereskedelmi bérelt vonali szolgáltatásból (hozzáférési hálózati szakasz)		
Társszolgáltatóktól kapott egyéb bevételek		
3. Helyhez kötött hozzáférési hálózat egyéb bevétele		
A. Bevételek összesen (1. + 2. + 3.)		
B. Költségek*		
C. Üzletági Eredmény (A – B)		

**tőkeköltiséget nem tartalmazhat*

A helyhez kötött alaphálózat üzletág eredménykimutatása

2. b) tábla

	Előző év	Tárgyév
1. Kiskereskedelemnek nyújtott transzfer bevételek		
A helyhez kötött kiskereskedelemnek nyújtott transzfer bevétel		
A mobil kiskereskedelemnek nyújtott transzfer bevétel		
2. Társszolgáltatóktól kapott bevételek		
Híváskezdeményezésből		
Hívásvégződtetésből		
Tranzit szolgáltatásból		
Országos bitfolyam hozzáférésekből (alaphálózati szakasz)		
Bérelt vonali szolgáltatásból (alaphálózati szakasz)		
Társszolgáltatóktól kapott egyéb bevételek		
3. A helyhez kötött alaphálózat egyéb bevétele		
A. Bevételek összesen (1. + 2. + 3.)		
B. Költségek*		
C. Üzletági Eredmény (A – B)		

**tőkeköltiséget nem tartalmazhat*

A helyhez kötött kiskereskedelem üzletág eredménykimutatása

2. c) tábla

	Előző év	Tárgyév
1. Egyéni hozzáférés		
2. Üzleti hozzáférés		
3. Helyi hívásforgalmi díjbevétel		
4. Belföldi távolsági hívás forgalmi díjbevétel		
5. Nemzetközi hívás forgalmi díjbevétel		
6. Tudakozó		
7. Nyilvános állomás szolgáltatás		
8. Analóg bérelt vonali és kis sáv szélességű digitális bérelt vonali kiskereskedelmi szolgáltatás		
9. Egyéb bérelt vonali kiskereskedelmi szolgáltatás		
10. Mobil hálózatba irányuló hívás		
11. Internet hívás		
12. Egyéni szélessávú hozzáférés (Internet)		
13. Üzleti szélessávú hozzáférés (Internet)		
14. Egyéb kiskereskedelmi szolgáltatások		
A. Bevételek összesen (1.+2.+3.+4.+5.+6.+7.+8.+9.+10.+11.+12.+13+14)		
15. Helyhez kötött kiskereskedelmi költségek*		
16. Alaphálózattól vásárolt transzferek összesen		
Helyhez kötött alaphálózattól vásárolt transzfer		
Mobil alaphálózattól vásárolt transzfer		
17. Hozzáférési hálózattól vásárolt transzfer		
18. Egyéb kiskereskedelmi költségek*		
B. Költségek összesen (14.+15.+16.+17+18)		
C. Üzletági Eredmény (A – B)		

*tőkeköltiséget nem tartalmazhat

Egyéb tevékenységek üzletág eredménykimutatása

2. d) tábla

	Előző év	Tárgyév
A. Bevételek összesen		
B. Költségek összesen*		
C. Üzletági Eredmény (A – B)		

*tőke költséget nem tartalmazhat

Az² üzletág átlagos befektetett tőkéjének kimutatása
(Minden üzletágra vonatkozóan külön kitöltendő)

3. tábla

	Előző év dec. 31.	Tárgyév dec. 31.
A. Befektetett eszközök (1. + 2.)		
1. Immateriális javak*		
2. Tárgyi eszközök*		
B. Működő tőke (C + D – E – F – G)		
C. Forgóeszközök (3. + 4. + 5. + 6.)		
3. Készletek		
4. Követelések		
5. Értékpapírok		
6. Pénzeszközök		
D. Aktív időbeli elhatárolások		
E. Céltartalékok		
F. Rövid lejáratú kötelezettségek**		
G. Passzív időbeli elhatárolások		
H. Záró befektetett tőke (A + B)		
I. Nyitó befektetett tőke		
J. HCA Átlagos befektetett tőke***		

*nem tartalmazhatja az Üzleti vagy cégértéket és az Értékhelyesbítéseket

**nem tartalmazza a Hosszú lejáratú kötelezettségek következő évben esedékes részét, valamint a halasztott kamatfizetési kötelezettséget

***év eleji és év végi befektetett tőke értékek számtani átlaga

Az³ üzletág jövedelmezőségének kimutatása
(Minden üzletágra vonatkozóan külön kitöltendő)

4. tábla

Előző év Tárgyév

² Az üzletág megnevezése, amelyre a kimutatás vonatkozik

³ Az üzletág megnevezése, amelyre a kimutatás vonatkozik

A. Üzletági Eredmény		
B. Átlagos befektetett tőke		
C. Jövedelmezőségi mutató %, (A/B*100)		

Átlagos befektetett tőke összehasonlítása a vállalati (helyhez kötött) mérlegadatokkal

5. tábla

Befektetett tőke a társasági mérlegben:	Előző év dec. 31.	Tárgyév dec. 31.
A Saját tőke*		
B Hosszú lejáratú kötelezettségek*		
C Fel nem osztott üzleti vagy cégérték, befektetett eszközök értékhelyesbítése, valamint a befektetett pénzügyi eszközök		
D Hosszú lejáratú kötelezettségek rövid lejáratú kötelezettségekhez átsorolt összege valamint a halasztott kamatfizetési kötelezettség		
E Záró befektetett tőke összesen (A + B – C + D)		
F Nyitó befektetett tőke összesen		
G Átlagos befektetett tőke***		

Üzletáganként átlagos befektetett tőke kimutatása**

I Hozzáférési hálózat		
J Helyhez kötött alaphálózat		
K Helyhez kötött kiskereskedelem		
L Egyéb tevékenység		
M Átlagos befektetett tőke összesen (I + J + K +L)		

* Mérlegből

**Az üzletági átlagos befektetett tőke táblázatokból

***év eleji és év végi befektetett tőke értékek számtani átlaga

Üzletágak és szolgáltatások eredmény- és jövedelmezőség-kimutatása, összehasonlítás a vállalati (helyhez kötött) eredménykimutatással (üzemi eredmény szintjéig)

6. tábla

	1. Bevételek	2. Költségek	3. Üzemi eredmény (1.-2.)	4. Átlagos Befektete tt tőke	5. Jövedel mezőség (3./4.) (%)
Hozzáférési hálózat					
Fémhurkok és alhurkok teljes átengedése					
Fémhurkok és alhurkok részleges átengedése					
Újgenerációs hozzáférési hurkok teljes átengedése					
Újgenerációs hozzáférési hurkok részleges átengedése					
Előfizetői szakasz teljes átengedése					
Előfizetői szakasz részleges átengedése					
Többletszál telepítése és átengedése					
Hozzáférési hálózati szakasz kiépítése céljából nyújtott kábelhely megosztás és sötétszál átengedés					
Közeli bitfolyam hozzáférés					
Országos bitfolyam hozzáférés (hozzáférési hálózati szakasz)					
Analóg bérelt vonali és kis sávzélességű digitális bérelt vonali nagykereskedelmi végződtetési szegmens szolgáltatás					
Egyéb bérelt vonali nagykereskedelmi szolgáltatás (hozzáférési hálózati szakasz)					
Egyéb hozzáférési hálózati szolgáltatások					
Helyhez kötött alaphálózat					
Híváskezdeményezés					
Hívásvégződtetés					
Tranzit szolgáltatás					
Országos bitfolyam hozzáférés (alaphálózati szakasz)					
Bérelt vonali nagykereskedelmi szolgáltatás (alaphálózati szakasz)					
Egyéb alaphálózati szolgáltatások					
Helyhez kötött kiskereskedelem					

	1. Bevételek	2. Költségek	3. Üzemi eredmény (1.-2.)	4. Átlagos Befektete tt tőke	5. Jövedel mezőség (3./4.) (%)
Egyéni hozzáférés					
Üzleti hozzáférés					
Helyi hívás					
Belföldi távolsági hívás					
Nemzetközi hívás					
Tudakozó					
Nyilvános állomás					
Analóg bérelt vonali és kis sávszélességű digitális bérelt vonali kiskereskedelmi szolgáltatás					
Egyéb bérelt vonali kiskereskedelmi szolgáltatás					
Mobil hálózatba irányuló hívás					
Internet hívás					
Egyéni szélessávú hozzáférés (Internet)					
Üzleti szélessávú hozzáférés (Internet)					
Egyéb helyhez kötött kiskereskedelmi tevékenység					
Egyéb tevékenység					
Üzletágak összesen					
Üzletágak közötti transzferek kiszűrése				XXXXXX	XXXXXX
Vállalati eredménykimutatásban				XXXXXX	XXXXXX

Indokolás

Az Eht. 10. § (2) bekezdése alapján, az Eht. 10. § (1) bekezdésének 5. pontjában foglalt hatáskörben eljárva ismételtelen lefolytattam az Eht. 62-65. §-ának rendelkezései szerinti, a piacmeghatározásra, a jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltató azonosítására és kötelezettségek előírására, hatályban tartására, valamint módosítására irányuló eljárást (a továbbiakban: **piacelemzési eljárás**).

A piacelemzési eljárás során az Eht., az Eht. 62. § (2) bekezdésében foglaltakra is figyelemmel az Eht. 24. § (2) bekezdésével figyelembe venni előírt, az elektronikus hírközlő hálózatok és elektronikus hírközlési szolgáltatások közös keretszabályozásáról szóló 2002. március 7-i 2002/21/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (a továbbiakban: **Keretirányelv**) 19. cikkének (1) bekezdése alapján kiadott bizottsági ajánlások, így különösen a 2007/879/EK számú, előzetes szabályozás alá vonható érintett elektronikus hírközlési ágazatbeli termék- és szolgáltatáspiaccokról szóló 2007. december 17-i bizottsági ajánlás (a továbbiakban: **Ajánlás**), valamint az Európai Unió Bizottsága által kiadott bizottsági iránymutatások (így különösen a 2002/C 165/03. számú Iránymutatás, a továbbiakban: **Iránymutatás**) által a piacmeghatározás és a piacelemzés körében meghatározott jogalkalmazói elvek és szempontok, valamint az ott rögzített módszertan, eljárásjogi intézmények, eszközök, fogalmak, meghatározások alapján, a versenyjog vonatkozó szabályai szerint, a korábbi piacelemzési eljárások során kialakult jogalkalmazói gyakorlat és a magyar elektronikus hírközlési piac sajátosságainak figyelembevételével jártam el.

A piacelemzési eljárás indokoltságának megítélése és a piacelemzési eljárás megalapozása érdekében az Eht. 47. § (1) bekezdése alapján, a 2011. november 14-én kelt HF/29436-1/2012., HF/29436-2/2012. és HF/29436-3/2012. számú felhívásokkal, 30 napos határidő tűzésével adatszolgáltatásra hívtam fel a Hatóság által nyilvántartott aktív, helyhez kötött telefonszolgáltatást nyújtó szolgáltatókat (a továbbiakban **Szolgáltatók**). A felhívások nem, vagy nem megfelelő teljesítése függvényében az Eht. 47. § (2) bekezdésében foglaltak szerint a HF/678/2012., HF/14229/2012., HF/15772/2012., HF/17001/2012., valamint a HF/20875/2012. számú eljárásokban meghozott határozatokkal köteleztem adatszolgáltatásra a Szolgáltatókat, szükség szerint az Eht. 47. § (9) bekezdésében foglalt jogkövetkezmények alkalmazásával.

A tárgyi ügyben elrendelt adatszolgáltatás és a beérkezett adatok feldolgozása egy olyan, a piacelemzési hatáskörrel kapcsolatos hatósági feladatok ellátásához szükséges adatok összegyűjtésére és megismerésére irányuló eljárás és folyamat, amelynek célja a „*Híváskezdeményezés nyilvános helyhez kötött telefonhálózatból*” megnevezésű nagykereskedelmi piac tekintetében az adott piaccal összefüggő eljárási jogviszony tárgyának és a konkrét ügyfelek körének, azaz az egyes hatósági eljárások alanyainak meghatározása volt. A beérkezett adatok feldolgozásának eredményeként tisztáztam a jelen eljárásban ügyfélnek minősülők körét, és megállapítottam, hogy a jelen eljárásban azok a szolgáltatók minősülnek ügyfélnek, akik az adott piacon ténylegesen szolgáltatást nyújtanak.

Az adatszolgáltatási kötelezettség keretében benyújtott adatok mennyisége és minősége tekintetében megállapítottam, hogy a vonatkozó piacokon a Hatóság hivatalos tudomása alapján az összes, a releváns piacok szempontjából figyelembe vehető szolgáltató teljesítette adatszolgáltatási kötelezettségét. Az adatszolgáltatás eredményeként

összesíttem és rendszerbe foglaltam a Szolgáltatóktól beérkezett adatokat, és a piacelemzési eljárásban a tényállás tisztázása körében az ekként előállított adattáblákat alkalmaztam az eljárás eredményeként meghozott döntések és az ott foglalt megállapítások kellő megalapozásához (a jelen bekezdésben ismertetett és a korábbi évek adatszolgáltatásaiból származó adatok a továbbiakban: **NMHH piacelemzési adatbekérés adatai**, vagy **NMHH piacelemzési adatbekérés**).

Az adatszolgáltatás körében megismert adatokon túlmenően vizsgálatra kerültek a „*Híváskezdeményezés nyilvános helyhez kötött telefonhálózatból*” megnevezésű nagykereskedelmi piac elemzése szempontjából releváns, nyilvánosan (pl. a Szolgáltatók honlapján, statisztikákban) hozzáférhető adatok, a társhatóságok által nyilvánosságra hozott információk, a szabályozói szervezetek nyilvánosan elérhető honlapjain foglaltak, valamint a Hatóság saját nyilvántartásainak adatai.

Az adatszolgáltatás eredményeként összesített adatokon túl a piacelemzési eljárásában felhasználtam az Ariosz Kft. és a Bellresearch Kft. által végzett piackutatások (a továbbiakban a két kutatás együtt: **piackutatások**) eredményeit. Az Ariosz Kft. a Hatóság megbízásából „Távközlési szolgáltatások használata a lakossági felhasználók körében 2011” címmel 2011. novemberében-decemberében végzett többlépcsős, arányosan rétegzett, valószínűségi mintavételi eljárás alapján személyes megkérdezéssel alapuló piackutatást (a továbbiakban: **lakossági piackutatás**) 2017 háztartásból álló háztartási mintán. A Bellresearch 2011. szeptember-novemberben végzett régió szerint arányosan, létszám, gazdálkodási forma és LTO-terület szerint nem arányosan rétegzett, az egyes alszegmenseken belül egyszerű véletlen mintavételi eljárás alapján személyes megkérdezéssel alapuló piackutatást „Távközlési szolgáltatások használata az üzleti felhasználók körében 2011” címmel (a továbbiakban: **nem lakossági piackutatás**, vagy **üzleti piackutatás**). A piacelemzési eljárásban mindkét kutatás eredményei felhasználásra kerültek.

Az ekként rendelkezésére álló adatokat és információkat összességében értékeltem és megállapítottam, hogy az előző piacelemzési eljáráshoz hasonlóan továbbra is indokolt az Ajánlás melléklete szerinti piacok közül a 2. számú, a „*Híváskezdeményezés nyilvános helyhez kötött telefonhálózatból*” megnevezésű nagykereskedelmi piac elemzését elvégezni.

A piacelemzési eljárás egy több, egymásra épülő szakaszból álló közigazgatási eljárás. Az Eht. 62. § (1) bekezdése alapján az Elnök azonosítja az érintett piacokat; elemzi az érintett piacokon fennálló versenyt, valamint annak hatékonyságát, és amennyiben azokon a verseny nem hatékony, azonosítja az érintett piacokon a jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatót, szolgáltatókat, valamint a jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatóra, szolgáltatókra az Eht. XI-XIV. fejezetében foglalt kötelezettségek közül a piacelemzés alapján feltárt versenyt korlátozó akadályok által indokolt, azokkal arányos, legalább egy kötelezettséget ír elő, vagy a jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatóra korábban, a piacelemzés első elvégzését megelőzően jogszabályban, vagy azt követően a határozatában megállapított legalább egy kötelezettséget fenntart, illetve módosítja azt.

A piacelemzés lefolytatása érdekében kimunkálásra került egy úgynevezett alulról építkező, hosszú távú, előre mutató különbözeti költségmodell (a továbbiakban: BU-LRIC modell).

A modell célját egy olyan eszköz létrehozásában határoztam meg, amely a jelentős piaci erejű szolgáltatók hívásvégződtetési díjainak költségalapúságára vonatkozó kötelezettség

teljesítését segíti elő. A BU-LRIC modell egyrészt a költségalapú hívásvégződteségi díj ellenőrzése körében kerülhet alkalmazásra, másrészt pedig a költségalapú hívásvégződteségi díj megállapítására szolgáló eszköz is lehet.

A Szolgáltatók a KE/3510/2012. számú, nem hatósági adatszolgáltatásra irányuló eljárásban a BU-LRIC modell feltöltéséhez szükséges adatokat önkéntesen közölték.

A piacelemzési eljárás további szakmai megalapozása érdekében az Eht. 39. § (1) bekezdése alapján 2011. október 13-án nyilvános meghallgatásra került sor, amely a költségalapú díjak megállapításához szükséges BU-LRIC modell előkészítését, a Szolgáltatók ez irányú álláspontjának és észrevételeinek megismerését, ezáltal annak megfelelő, és a piacelemzési céllal és a méltányolható szolgáltatói szempontokkal összhangban történő megalapozását szolgálta.

A HF/17233/2012. számú nem hatósági eljárásban továbbá a Hszr. rendelkezéseinek tartalmi felülvizsgálatára irányuló egyeztetésre került sor a Szolgáltatókkal, illetve a szakmai szervezetekkel.

A piacelemzési eljárás indokoltságának megítélése és a piacelemzési eljárás megalapozása érdekében, az azt megelőzően lefolytatott adatszolgáltatási eljárás keretében rendszerezett és feldolgozott adatok és információk értékelése alapján, az Eht. 65. § (1) bekezdésében foglalt, a piacelemzés ismételt lefolytatására irányuló törvényi kötelezettségének eleget téve indítottam meg a „*Híváskezdeményezés nyilvános helyhez kötött telefonhálózatból*” megnevezésű nagykereskedelmi piac vonatkozásában a piacelemzési eljárást. Az eljárás megindításáról a 2012. szeptember 17-én kelt, HF/25011-1/2012. számú végzéssel értesítettem az ügyfélnek minősülő Szolgáltatókat.

Az eljárás első lépéseként az Ajánlás mellékletében meghatározott 2. számú, a „*Híváskezdeményezés nyilvános helyhez kötött telefonhálózatból*” megnevezésű nagykereskedelmi piac vizsgálatából kiindulva meghatároztam az érintett piacokat, és megállapítottam, hogy a fenti szolgáltatási piacon belül meghatározható, három elkülönült piac érintett piacnak minősül.

Az érintett piacok meghatározását követő szakaszokban került sor – az indokolásban foglaltak szerint – az érintett piacokon fennálló verseny, illetve a verseny hatékonyságának elemzésére, a jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatók kijelölésére, valamint a szolgáltatókra az Eht.-ban meghatározott körben kötelezettségek előírására.

A piacelemzési eljárást lezáró jelen határozat jogi, közgazdasági és műszaki összetettsége speciális határozati struktúrát igényel.

Ennek megfelelően jelen határozat rendelkező részéhez melléklet kapcsolódik, ami a számviteli szétválasztási kimutatások elkészítésének módszertanát írja le (II. számú melléklet). A jelen határozat rendelkező részéhez a 3. piaci határozat rendelkező részének két külön melléklete kapcsolódik, amelyek egyrészt a költségalapúság és a díjak ellenőrizhetősége kötelezettség keretében a „kiegészítő, támogató és emelt szintű szolgáltatások díjszámításával kapcsolatos módszertant”, másrészt a „hosszú távú és összekapcsolással kapcsolatos kötelezettség” keretében a rendelkező rész C.3. és C.4. pontja alapján nyújtandó „kiegészítő, támogató és emelt szintű szolgáltatások meghatározását és pontos tartalmát” írja elő.

A Határozat indokolása is magán hordozza a piacelemzési döntés tárgyának sajátosságából fakadó jellemzőket, melyek szerint a jelen határozat indokolásában meghatározásra, valamint részletesen bemutatásra kerül a piacmeghatározás, a piacelemzés, a jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatók azonosításának, valamint a jelen határozat rendelkező részében meghatározott kötelezettségek értékelésének mikéntje, folyamata, amely a jelen határozat rendelkező részében előírt egyes kötelezettségek részletes indokolásával zárul. A jelen határozatban és a 3. piaci határozatban szereplő kötelezettségek a jelen határozatban jelentős piaci erejüként azonosított szolgáltatók esetében összefüggnek, illetve egymásra épülnek, az átláthatóságra, költségalapúságra, hozzáférésre és összekapcsolásra, valamint a számviteli szétválasztásra vonatkozó kötelezettségek a két piacon egymásra tekintettel, egységes tartalommal kerültek meghatározásra. Az egyes kötelezettségek részletes indokolása során ezért az indokolási kötelezettségnek több esetben is a 3. piaci határozatra való hivatkozással tettem eleget.

A jelen határozatban foglalt hatósági döntés indokolása azon túl, hogy magában foglalja a hatósági eljárás egészének folyamatát, együttesen, összefüggésében tartalmazza a ténybeli, azaz a feltárt releváns közgazdasági és műszaki tényállási elemeket, a tényállás tisztázásának rendszerét, a tények, bizonyítékok hatósági jogalkalmazáshoz szükséges értékelését, és a tényekből az egyedi ügyre levonható következtetéseket, valamint a jogi indokolást is, amelynek keretében az érdemi döntéshez, jogérvényesítéshez vezető valamennyi eljárási és anyagi jogi normát tételesen és részletezően megjelöltem és azok egyedi ügyre vonatkozó alkalmazása, értelmezése, tartalma és jelentősége is egyértelműen szerepel a határozatban. Ezen túlmenően a Határozat indokolásában részletesen és külön kitértem a jelen határozat meghozatala során alkalmazott összetett mérlegelési szempontrendszerre, a mérlegelést megalapozó tényállási elemekre, a mérlegelési jogkört biztosító jogszabályi keretekre, valamint az egyedi ügy tényállásán és a vonatkozó jogi normákon alapuló jogalkalmazói érdemi mérlegelés, értékelés bemutatására is.

A tárgybani eljárásban a döntés meghozatala érdekében elvégzett részletes elemzést az Indokolás „A” fejezete tartalmazza, az alábbiak szerint:

- I. Az adott piac meghatározása és érintettségének megállapítása („Piacmeghatározás”)
- II. Piacelemzés, JPE szolgáltatók azonosítása
- III. Kötelezettségek megállapítása

Jelen határozat indokolása „A” fejezetének II. része szerint lefolytatott vizsgálatok alapján a jelentős piaci erejüként azonosított szolgáltatókra az Eht.-nak a „*Jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatók kötelezettsége*” című XII. fejezetében meghatározott, és azok közül a HF/1944-17/2011. számú határozatban kirótt kötelezettségek közül jelen határozattal az átláthatóság, a költségalapúság és díjak ellenőrizhetősége, a hozzáféréssel és összekapcsolással kapcsolatos, valamint a számviteli szétválasztás kötelezettséget a rendelkező részben foglaltak szerint módosítottam.

Az *átláthatóság* kötelezettség pontos tartalmát és az annak alkalmazására vonatkozó részletes szabályokat jelen határozat rendelkező részének A) pontja, a *költségalapúság és díjak ellenőrizhetősége* kötelezettség pontos tartalmát és az annak alkalmazására vonatkozó részletes szabályokat jelen határozat rendelkező részének B) pontja, a *hozzáféréssel és összekapcsolással kapcsolatos* kötelezettség pontos tartalmát és az alkalmazására vonatkozó részletes szabályokat jelen határozat rendelkező részének C) pontja, míg a

számviteli szétválasztási kötelezettséget jelen határozat rendelkező részének D) pontja tartalmazza.

Az Eht. 20. § (1) bekezdés a), b) és c) pontja alapján a Hatóság és a versenyhatóság az elektronikus hírközlési piaci versenyt érintő kérdésekben a verseny védelmének következetes érvényre juttatása, illetve az egységes jogalkalmazás előmozdítása érdekében szorosan együttműködik, így különösen az elektronikus hírközlési piac érintett piacainak meghatározásával, az érintett piacon fennálló verseny elemzésével, a jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatók azonosításával és a rájuk vonatkozó kötelezettségek előírásával kapcsolatos eljárásokban. A Hatóság e kötelezettségének megfelelően a tárgybani eljárás során megvalósult a Gazdasági Versenyhivatallal (a továbbiakban: **GVH**) történő együttműködés, egyeztetés, ennek során a versenyhatóság szakmai álláspontját megismertem. Az együttműködés részletei a Határozat Indokolásának „B” fejezetében kerülnek kifejtésre.

Jelen határozat tervezetét HF/25011-11/2012. számon 2012. október 4-én, az Eht. 40. § (1) bekezdés a) pontjának megfelelően, az érdekeltekkel folytatott egyeztetés érdekében közzétettem. Az érdekeltek számára a határozattervezetnek a Hatóság internetes oldalán történő közzétételétől számítva 20 nap állt rendelkezésre az észrevételeik megtételére. Az érdekeltekkel folytatott egyeztetés során, az Eht. 40. § (2) és (4) keretében beérkezett észrevételek feldolgozását, a figyelembe vett, illetve a figyelembe nem vett észrevételeket, valamint azok figyelmen kívül hagyásának indokait a Határozat Indokolásának „C” fejezete tartalmazza.

Az érdekeltekkel történő egyeztetés lefolytatását követően, az Eht. 71. § (1) bekezdése alapján jelen határozat tervezete részletes indokolással együtt HF/25011-.../2012. számon 2012. ...-án megküldésre került az Európai Bizottságnak, az Európai Elektronikus Hírközlési Szabályozók Testületének (a továbbiakban: **BEREC**) és a tagállami elektronikus hírközlési szabályozó hatóságoknak, mivel a határozattervezetben foglaltak hatással lehetnek a tagállamok közötti kereskedelemre. A Keretirányelv (38) szakasza alapján a tagállamok közötti kereskedelmet érintő intézkedések olyan intézkedések, amelyek közvetlen, vagy közvetett, tényleges vagy potenciális befolyást gyakorolhatnak a tagállamok közötti kereskedelem áramlására oly módon, amely az egységes piac akadályát képezheti. Ezek közé olyan intézkedések tartoznak, amelyek jelentős hatást gyakorolnak a más tagállamokban található üzemeltetőkre, vagy felhasználókra, így például amelyek a más tagállamok felhasználóira érvényes árakat érintik.

Jelen határozatot az Európai Bizottság, a BEREC és a tagállami elektronikus hírközlési szabályozó hatóságok által a tervezetre tett észrevételek, kifogások figyelembevételével hoztam meg.

Az Eht. 24. § (2) bekezdése alapján a részletes indokolásra, illetve a megküldésre az Európai Bizottságnak az elektronikus hírközlő hálózatok és elektronikus hírközlési szolgáltatások közös keretszabályozásáról szóló 2002/21/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 7. cikke szerinti bejelentésekről, határidőkről és konzultációkról szóló, 2008. október 15-én kiadott ajánlása [C(2008) 5925 végleges] megfelelően irányadó. Ezen eljárás részletei az Indokolás „D” fejezetében kerülnek kifejtésre.

A piacelemzési eljárás során eljárási költség nem merült fel, így annak megállapításáról, illetve viseléséről nem rendelkezttem.

A Hatóság az Eht. 43. § (2) bekezdésének a) pontja alapján a Határozatot internetes honlapján közzéteszi.

A Határozatot az Eht. 23. §-a szerint alkalmazandó, a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: **Ket.**) 71. § (1) bekezdésével összhangban hoztam meg.

A jogorvoslati tájékoztatás az Eht. 45. § (1)-(3) bekezdésén, a Ket. 72. § (1) bekezdésének da) pontján, valamint a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 338. § (1)-(2) bekezdésén alapul.

A. fejezet

I. PIACMEGHATÁROZÁS

I.1. A piacmeghatározás menete

A piacmeghatározás során a „Híváskezdeményezés nyilvános helyhez kötött telefonhálózatból” piac vizsgálatából indultam ki, az Ajánlás mellékletében szereplő piac elnevezésének megfelelően.

A piacmeghatározás első lépéseként a szolgáltatási piac azonosítása során a jogszabályokban meghatározott fogalmakat alapul véve meghatároztam a piacmeghatározás kiindulópontjául szolgáló szolgáltatások pontos tartalmát.

Ezt követően azonosítottam a vizsgált nagykereskedelmi piachoz tartozó kiskereskedelmi piacokat, majd a kiskereskedelmi és a nagykereskedelmi piacon egyaránt elvégzett keresleti és kínálati helyettesítési elemzéssel megvizsgáltam, hogy a piacmeghatározás első lépésében azonosított, a piacmeghatározás kiindulópontját jelentő szolgáltatásnak vannak-e helyettesítő szolgáltatásai, amelyek a vizsgált szolgáltatási piac határaitra hatást gyakorolhatnak.

A vizsgált szolgáltatási piac meghatározása után került sor a piac földrajzi határainak megállapítására.

A piac meghatározását követően megvizsgáltam, hogy a piac az ex ante szabályozás szempontjából érintett piacnak tekinthető-e Magyarország területén.

I.2. Fogalommeghatározások

A „Híváskezdeményezés nyilvános helyhez kötött telefonhálózatból” nagykereskedelmi piac vizsgálatához a kiindulási alapot az Eht. 188. §-ában szabályozott fogalmak közül a 7., 13., 14., 15., 16., 18., 22., 23., 25., 27., 34., 35., 36., 37., 40., 41., 42., 50., 53., 56., 57.a), 66., 68., 69., 86., 87., 89., 97. pontokban szereplő meghatározások jelentették.

I.3. Kiinduló szolgáltatás és releváns jellemzőinek vizsgálata

A szolgáltatási piac meghatározása során az Ajánlás mellékletében szereplő „Híváskezdeményezés nyilvános helyhez kötött telefonhálózatból” elnevezésű nagykereskedelmi piacból indultam ki.

Az Ajánláshoz kapcsolódó Explanatory Note-ban a Bizottság a releváns piachoz tartozó szolgáltatásként azonosítja a helyhez kötött „beszédcélú” híváskezdeményezést és a helyhez kötött internet híváskezdeményezést⁴. A kiinduló szolgáltatás meghatározása során

⁴ Explanatory Note (C(2007)5406) 4.2.1. pont (26. oldal): „The relevant market is considered to comprise call origination for telephone calls and for the purpose of accessing dial-up Internet service provision.”

figyelembe vettem továbbá az Ajánlás mellékletében a piacfelsorolásban jelen piacra vonatkozóan meghatározott követelményt, mely szerint: „Ezen ajánlás alkalmazásában a híváskezdeményezés magában foglalja a hívástovábbítást, és úgy kell meghatározni, hogy nemzeti szinten összhangban legyen a helyhez kötött nyilvános telefonhálózaton nyújtott tranzitszolgáltatások és hívásvégződtetés piaca számára kijelölt határokkal.”⁵

A fent leírtak alapján, az Eht. értelmező rendelkezései között található meghatározással összhangban, kiinduló szolgáltatásként a „Híváskezdeményezés nyilvános helyhez kötött telefonhálózatból” forgalmi szolgáltatást (a továbbiakban: **„Híváskezdeményezés forgalmi szolgáltatás”**) azonosítottam, ahol a „Híváskezdeményezés” megfelel az Eht. 188. § 51. pontjában definiált híváskezdeményezés forgalmi szolgáltatásnak⁶, míg a „nyilvános helyhez kötött telefonhálózat” tartalma megfelel az Eht. 188. § 42. pontjában található meghatározásnak.

A kiinduló szolgáltatás a Bizottság piacdefiníciójával összhangban magában foglalja mind a beszédcélú hívások, mind az Internet elérésre irányuló hívások eljuttatását az összekapcsolási pontig. A kiinduló szolgáltatás részletes tartalma ennek megfelelően a következőképpen határozható meg:

- saját előfizető által kezdeményezett helyi és belföldi telefonhívások továbbítása a híváskezdeményezési szolgáltatást igénybe vevő (továbbiakban: jogosult) szolgáltató hálózatának összekapcsolási pontjára;
- saját előfizető által kezdeményezett nemzetközi telefonhívások továbbítása a jogosult szolgáltató hálózatának összekapcsolási pontjára;
- saját előfizető által kezdeményezett Internet hívások továbbítása az Internet híváskezdeményezés szolgáltatást kérő szolgáltató hálózatának összekapcsolási pontjára, amennyiben az Internet hívószám erre utaló információt tartalmaz⁷.

A kiinduló szolgáltatás Eht. szerinti meghatározása technológia semleges. Ez azt jelenti, hogy a kiinduló szolgáltatás az összekapcsolás technológiai megvalósítástól függetlenül magában foglal minden, a definíciónak (ti. hívás eljuttatása az összekapcsolási pontig) megfelelő szolgáltatást. Ennek megfelelően a híváskezdeményezés szolgáltatást egyformán értelmezem abban az esetben, ha az összekapcsolás szabványos PSTN interfészen, valamint, ha IP alapú vagy egyéb technológiájú csatlakozáson történik.

A kiinduló szolgáltatás Jogosult Szolgáltatók általi igénybevételéhez a gyakorlatban szükséges lehet további, kiegészítő szolgáltatások igénybevételére, mint például forgalom mérés, előfizetői számlázási adatok átadása a jogosultnak, ez azonban nem változtat azon a megállapításon, hogy a kiinduló szolgáltatás lényegét a hívás eljuttatása jelenti az előfizető hozzáférési pontjáról az összekapcsolási pontig.

⁵ „For the purposes of this Recommendation, call origination is taken to include call conveyance, delineated in such a way as to be consistent, in a national context, with the delineated boundaries for the market for call transit and for call termination on the public telephone network provided at a fixed location.”

⁶ Híváskezdeményezés forgalmi szolgáltatás: hálózati szolgáltatás, hívás továbbítása a hívó előfizető hozzáférési pontjáról az összekapcsolási pontig

⁷ Magyarországon az internet célú hívások jelentősége az elmúlt években folyamatosan csökkent, 2010-ben, illetve 2011-ben az összes indított hívásforgalomnak már csupán kevesebb mint fél százalékát tette ki a az internet célú hívás, Internet híváskezdeményezési forgalmi szolgáltatást pedig nem vettek igénybe a szolgáltatók.

I.4. A nagykereskedelmi piachoz kapcsolódó kiskereskedelmi piac vizsgálata

I.4.1. Kapcsolódó kiskereskedelmi piacok

A piacmeghatározás során a 2. számú vizsgált nagykereskedelmi piachoz tartozó kiskereskedelmi piacokat is megvizsgáltam, mivel a kiskereskedelmi piacokon lehetséges helyettesítés általában befolyásolja a nagykereskedelmi piac határait. Az elektronikus hírközlési nagykereskedelmi szolgáltatások többségére ugyanis a származtatott jelleg a jellemző. Nevezetesen a kiskereskedelmi igény felmerülésekor keletkezik a nagykereskedelmi szolgáltatás iránti igény (híváskezdeményezés, hurokbérlet, bitfolyam, stb.).

A kapcsolódó kiskereskedelmi piac meghatározása során az I.3. pontban meghatározott kiinduló szolgáltatásból indultam ki és a következőket tartottam szem előtt: A kapcsolódó kiskereskedelmi piac magában foglalja egyrészt azon kiskereskedelmi szolgáltatások összességét, amelyek a kérdéses nagykereskedelmi szolgáltatások felhasználásával nyújthatók (pl. híváskezdeményezés → közv. etíróválasztásos forgalom). Másrészt az ezen szolgáltatásokkal egy kiskereskedelmi piacba tartozó szolgáltatások (pl. nem közvetítőválasztásos beszédhívás) és a hozzájuk kapcsolódó származtatott szolgáltatások (pl. forgalom → hozzáférés) is a kapcsolódó kiskereskedelmi piac részét alkotják. Ennek alapján elsődleges kapcsolódó kiskereskedelmi piacként a helyhez kötött telefonhálózaton, előfizetők számára nyújtott forgalmi szolgáltatások piacát (a továbbiakban: „kiskereskedelmi forgalmi piac”), másodlagos kapcsolódó kiskereskedelmi piacként a helyhez kötött telefonhálózaton, előfizetők számára nyújtott hozzáférési szolgáltatások piacát (a továbbiakban: „kiskereskedelmi hozzáférési piac”) azonosítottam. A kiskereskedelmi piacba a leírtak alapján beletartoznak a vertikálisan integrált vagy vállalatcsoporton belüli szolgáltatóknak a belső teljesítményekre alapozott kiskereskedelmi szolgáltatásai is.

A vizsgálatok során elsőként a másodlagos kapcsolódó kiskereskedelmi piacként azonosított kiskereskedelmi hozzáférési piaccal foglalkoztam.

I.4.1.1. Kiskereskedelmi hozzáférési piac

A híváskezdeményezési szolgáltatások egyik kapcsolódó piaca a kiskereskedelmi hozzáférési szolgáltatások piaca. A hozzáférési szolgáltatásokat azért kell kapcsolódó piacnak tekinteni, mert egyrészt a hívások lebonyolításához szükség van hozzáférésre, másrészt a hozzáférés a forgalmi szolgáltatásokból származtatott kereslet. Hozzáférést a legtöbb esetben azért vesznek az emberek, hogy képesek legyenek azon hívásokat indítani.

I.4.1.1.1. Kiinduló szolgáltatás a kiskereskedelmi hozzáférési piacon

A kiinduló szolgáltatás azonosításánál – összhangban az 1. piaci határozatban foglaltakkal – a kiskereskedelmi piac tartalma a következőképpen határozható meg: nyilvános helyhez kötött telefonhálózathoz való hozzáférés biztosítása, hívások indítása és/vagy fogadása, valamint ehhez kapcsolódó szolgáltatások igénybevétele céljából. Tekintettel a piac kiskereskedelmi jellegére a piachoz tartozó szolgáltatások lényeges jellemzője, hogy megfelelnek az „előfizetői szolgáltatás” jogszabályi fogalmának (Eht. 188. § 25. fogalom).

Az Eht. egyértelmű megfeleltetést teremt a helyhez kötött telefonhálózathoz való hozzáférés és a helyhez kötött telefonszolgáltatáshoz való hozzáférés között: *"Helyhez kötött*

telefonhálózat: helyhez kötött telefonszolgáltatás igénybevételét lehetővé tevő nyilvános telefonhálózat." (188.§ 42.) A helyhez kötött telefonszolgáltatás meghatározó jellemzője az Eht. 188 § 41., illetve ehhez kapcsolódóan a 188. § 86. alapján, hogy belföldi vagy nemzetközi számozási tervben szereplő hívószám vagy hívószámok segítségével teszi lehetővé belföldi vagy belföldi és nemzetközi hívások kezdeményezését és fogadását. Az Explanatory Note 4.2.1. pontja is kiemeli, hogy a helyhez kötött telefonszolgáltatások tekintetében a technológiák fejlődésével a hálózat helyett a szolgáltatásra kell helyezni a hangsúlyt.⁸

Az Eht. fentiekben idézett pontjai alapján a szolgáltatási piac tartalma technológiasemleges, nem korlátozódik valamely hozzáférési technológiára.

A piacmeghatározás alapját képező kiinduló szolgáltatás főbb jellemzői a fent leírtak alapján az alábbiakban határozhatók meg:

- helyhez kötött nyilvános telefonhálózat⁹ elérésének biztosítása előfizetői szolgáltatásként, amely lehetővé teszi:
 - helyhez kötött telefonszolgáltatások¹⁰ igénybevételét,
 - egyéb, a helyhez kötött hozzáféréseken nyújtott előfizetői szolgáltatások igénybevételét.

A kiinduló szolgáltatás igénybevétele elsődlegesen arra irányul, hogy a felhasználók ezáltal helyhez kötött telefonszolgáltatásokat vehessenek igénybe, tehát a kiinduló szolgáltatás lényegét a helyhez kötött hívások belföldi vagy nemzetközi számozási tervben szereplő hívószám vagy hívószámok segítségével történő indításának és fogadásának képessége jelenti. A szolgáltatók a helyhez kötött telefonszolgáltatásokon felül rendszerint egyéb, kiegészítő jellegű, illetve a telefonszolgáltatás igénybevételéhez szükséges szolgáltatásokat is nyújtanak a felhasználók számára (pl. előfizetői hozzáférési pont létesítése és üzembe helyezése, hozzáférés fenntartása és hibaelhárítás), ezek azonban szolgáltatónként és előfizetőnként is eltérhetnek egymástól és nem befolyásolják az előzőekben tett, a szolgáltatás lényegére vonatkozó megállapítást.

Miközben a kapcsolódó kiskereskedelmi szolgáltatási piac a fentiekben leírtaknak megfelelően technológia-semleges, a gyakorlatban a kiinduló szolgáltatás nyújtása többféle hozzáférési technológiával valósítható meg és a technológiai fejlődésnek köszönhetően a hozzáférési lehetőségek folyamatosan bővülnek. Ezért a piacba tartozó szolgáltatások körének meghatározásához szükséges annak vizsgálata, hogy a különböző technológiákkal biztosított szolgáltatások egymással helyettesítési kapcsolatban vannak-e, vagyis egy szolgáltatási piacba tartoznak-e. Ezért szükséges a kiinduló szolgáltatás egy szűkebb körének meghatározása, amely a többi hozzáférési módra kiterjedő helyettesítési vizsgálatok kiindulópontja lehet. A helyettesítési vizsgálatoknál kiinduló szolgáltatásként a fentiekkel

⁸ As networks are upgraded (see section 3.3 on next generation networks) the traffic associated with dedicated or managed telephone or voice services will be merged with other forms of traffic (such as data), although the existing numbering schemes for telephone services will be maintained. For this reason, under the revision of the regulatory framework, it is proposed to delete the definition of the "public telephone network" and retain but modify the definition of "publicly available telephone service".

⁹ Eht. 188. § 42. alapján

¹⁰ Eht. 188 § 41., illetve ehhez kapcsolódóan Eht. 188. § 86.

összhangban, a nyilvános helyhez kötött telefonszolgáltatások elérését biztosító keskenysávú¹¹ hozzáférési szolgáltatásokat (a továbbiakban: helyhez kötött keskenysávú hozzáférési szolgáltatások) azonosítottam. A helyhez kötött keskenysávú hozzáférési szolgáltatások közé a réz érpáron nyújtott analóg (PSTN) és ISDN hozzáférések tartoznak. Az analóg hozzáférések magukban foglalják a rádiós hurokkal (RLL)¹² megvalósított hozzáféréseket is.

I.4.1.1.2. Keresleti helyettesítés a kiskereskedelmi hozzáférési piacon

A keresleti helyettesítés vizsgálata annak a kérdésnek a megválaszolását jelenti, hogy vannak-e olyan szolgáltatások, amelyek a felhasználók számára helyettesíthetik a piacmeghatározás kiindulópontját képező szolgáltatások igénybevételét.

Az elvégzett keresleti oldali vizsgálatok során a következő helyettesítési lehetőségek kerültek áttekintésre:

1. hozzáférés nyilvánosan elérhető IP alapú hangszolgáltatásokhoz (VoIP hozzáférés)
2. hozzáférés Home Zone (HZ) szolgáltatáshoz,
3. hozzáférés mobil rádiótelefon szolgáltatáshoz.

I.4.1.1.2.1 Hozzáférés nyilvánosan elérhető IP alapú hangszolgáltatásokhoz (VoIP)

Az IP alapú hangszolgáltatás (Voice over Internet Protocol – VoIP) hang és egyéb szolgáltatások továbbítását jelenti teljesen, vagy részben Internet protokoll (IP) alapú hálózatokon keresztül. A szolgáltatásban részt vevő IP alapú hálózati szakaszok lehetnek a nyilvános internet hálózat szakaszai, vagy a nyilvános internet részét nem képező IP alapú hálózatok részei.

A VoIP szolgáltatásokhoz való hozzáférés többféle szélessávú hozzáférési típus, ezen belül technológia felhasználásával valósulhat meg. Magyarországon a DSL, a kábelmodemes, az FTTH (Fiber to the Home: fényvezető szál a lakásig), az FTTB/FTTCab (Fiber to the Building/Cabinet: fényvezető szál az épületig/kabinetig) hálózaton megvalósított Ethernet LAN, valamint a vezeték nélküli szélessávú hozzáférési típusok használata jellemző.

A funkcionalitás és igénybevételi feltételek különbözőségei alapján a keresleti helyettesítési vizsgálatokhoz a nyilvánosan elérhető VoIP szolgáltatások következő két típusa különböztethető meg:

- menedzselt IP alapú telefonszolgáltatások,
- nem menedzselt VoIP szolgáltatások.

A menedzselt IP alapú telefonszolgáltatások jellemzője, hogy a telefonszolgáltatást a szélessávú kiskereskedelmi hozzáférést nyújtó szolgáltató biztosítja saját hálózatán, vagy

¹¹ A keskenysáv felső határa 144 kbit/s, az EU tagállamok általános szabályozási gyakorlatával összhangban.

¹² Rádiós RLL (rádiós helyi hurok): olyan vezeték nélküli elérési analóg telefonhálózati hozzáférés, amelyet a vezetékes hálózat meghosszabbításaként alkalmazva nyújtható helyhez kötött telefon szolgáltatás. (Forrás: NMHH piacelemzési adatbekérés Kitöltési útmutató)

nagykereskedelmi hozzáférési szolgáltatás igénybevételével. A menedzselt VoIP telefonszolgáltatás meghatározó jellemzője, hogy lehetővé teszi belföldi vagy nemzetközi számozási terv szerinti hívások indítását és fogadását, valamint a telefonszolgáltatást nyújtó szolgáltató vállalja meghatározott minőségi paraméterek biztosítását.¹³

A nem menedzselt VoIP szolgáltatások jellemzően a nyilvános interneten keresztül megvalósuló hangszolgáltatások. A nem menedzselt VoIP szolgáltatások meghatározó jellemzője, hogy a szolgáltatást nyújtó szolgáltató nem rendelkezik olyan befolyással a hozzáférési hálózat felett, hogy a minőségi szint vállalása nélküli (best effort alapú) teljesítéstől eltérő minőségi paramétereket tudjon biztosítani a hangszolgáltatásra vonatkozóan.

Tekintettel arra, hogy a fentiek alapján a menedzselt IP alapú telefonszolgáltatások és a nem menedzselt VoIP szolgáltatások funkcionális jellemzői és igénybevételi feltételei is lényegesen eltérnek egymástól, a továbbiakban külön vizsgálat tárgyát képezi az ehhez a két VoIP szolgáltatás típushoz való hozzáférés.

I.4.1.1.2.1.1. Hozzáférés menedzselt IP alapú nyilvánosan elérhető telefonszolgáltatásokhoz

A keresleti helyettesítés vizsgálata ebben az esetben annak a kérdésnek a megválaszolását jelenti, hogy a hozzáférés menedzselt IP alapú nyilvánosan elérhető telefonszolgáltatásokhoz (**a továbbiakban: menedzselt VoIP hozzáférés**) helyettesítheti-e a felhasználók számára a kapcsolódó kiskereskedelmi piacon a vizsgálat kiindulópontját jelentő helyhez kötött keskenysávú hozzáférési szolgáltatások igénybevételét. A keresleti helyettesítés szempontjából releváns jellemzőknek az ár, funkcionalitás, minőség, elérhetőség, piaci tendenciák, helyettesítési akadályok tekinthetők.

Árak

A helyhez kötött keskenysávú hozzáférések és a menedzselt VoIP hozzáférések díjainak részletes vizsgálata az öt legnagyobb piaci részesedéssel bíró szolgáltató díjsomagjainak elemzése alapján történt. Ezek a szolgáltatók a helyhez kötött telefonszolgáltatás összes előfizetőjének 96%-ával rendelkeztek 2010-ben, illetve 2011 első félévében¹⁴.

A három inkumbens¹⁵ szolgáltató (Invitel, Magyar Telekom, UPC) mindegyike nyújt helyhez kötött keskenysávú és menedzselt VoIP hozzáférési szolgáltatásokat is. A Magyar Telekom és az Invitel esetében a helyhez kötött keskenysávú hozzáférési szolgáltatás dominál, a UPC-nél a jogelőd szolgáltató volt koncessziós területén kívül, kábelhálózaton nyújtott menedzselt VoIP hozzáférés a meghatározó (2011. 1. félév végén a hozzáférések **Üzleti titok**%-a). A Digi és a Tarr Kft. nem nyújt keskenysávú telefonszolgáltatást.

Havi díjak

Az alábbi táblázat összehasonlítja az öt legnagyobb piaci részesedéssel rendelkező szolgáltató helyhez kötött analóg keskenysávú hozzáféréseinek és menedzselt VoIP

¹³ A nyilvánosan elérhető telefonszolgáltatás Eht. 188.§ 86. szerinti definíciója alapján

¹⁴ 2011. első félév végén: **Üzleti titok** Forrás: NMHH piacelemzési adatbekérés

¹⁵ „Inkumbens, inkumbens szolgáltató: a korábban koncessziós jogokat élvező szolgáltató vagy annak jogutóda; jelen határozatban a Magyar Telekom, az Invitel és a UPC.”

hozzáféréseinek havi díjait. A Magyar Telekom és az Invitel esetében a legnépszerűbb díjcsomagok díjai képezik az összehasonlítás alapját.¹⁶

Szolgáltató	Lakossági előfizetők		Nem lakossági előfizetők	
	Keskenysávú hozzáférések	Menedzselt VoIP hozzáférések	Keskenysávú hozzáférések	Menedzselt VoIP hozzáférések
Digi	–	157-394	–	157
Invitel	2.876-4.088	2.825-3.658	4.420-6.355	2.825-3.658
Magyar Telekom	2.520 – 3.929		3.750-6.150	2.900-6.150
Tarr	–	1.600	–	1.600
UPC	2.000-5.200	2.084-5.760	3.390-8.000	4.000-7.000

1. táblázat: Helyhez kötött analóg keskenysávú hozzáférések és menedzselt VoIP hozzáférések jellemző havi díjai, 2012. június (listaárak, nettó Ft)

Forrás: Szolgáltatók ÁSZF-jei

A legtöbb előfizetővel rendelkező Magyar Telekom a lakossági díjcsomagok esetében nem tesz különbséget az analóg és a menedzselt VoIP hozzáféréseken nyújtott telefonszolgáltatások havi díjai között.

A vizsgált szolgáltatók a listaárakhoz képest jellemzően kedvezményes áron kínálják a telefonszolgáltatáshoz való hozzáférést, jellemzően több szolgáltatás (például helyhez kötött telefonszolgáltatás mellett internet és/vagy televízió) egyidejű igénybevétele esetén. Ez alól kivétel a Digi, amelynek listaárjai is rendkívül alacsonyok.

A fentiek alapján megállapítottam, hogy a helyhez kötött keskenysávú (analóg) és a menedzselt VoIP hozzáféréseken nyújtott telefonszolgáltatások havi díjai hasonló mértékűek, illetve a menedzselt VoIP hozzáféréseken nyújtott telefonszolgáltatás ára több esetben alacsonyabb, mint a keskenysávú hozzáféréseken nyújtott telefonszolgáltatás ára.

Egyszeri díjak

Bár a helyhez kötött telefonszolgáltatás bekapcsolásának egyszeri díja a szolgáltatók általános szerződési feltételei szerint általában 0 Ft-nál magasabb, a gyakorlatban a szolgáltatók jellemzően nem számítanak fel egyszeri díjat sem a keskenysávú, sem a menedzselt VoIP telefonszolgáltatás esetében. A vizsgált öt szolgáltatót tekintve az egy előfizetőre jutó átlagos egyszeri díj gyakorlatilag **Üzleti titok** Ft (a UPC-nél **Üzleti titok** Ft alatti, a többi szolgáltatónál **Üzleti titok** Ft). Az összes szolgáltatót tekintve, az előfizetők mindössze 0,2-0,3%-a tartozik olyan szolgáltatóhoz, amely nullától eltérő átlagos egyszeri díjat számított fel 2010-ben és 2011. első félévében.

A vizsgált szolgáltatók közül a Magyar Telekom és az Invitel nem kábeltelevíziós hálózaton nyújtott menedzselt VoIP telefonszolgáltatásai csak más szolgáltatással együtt (televízió és/vagy internet) együtt érhetőek el. A Magyar Telekom és az Invitel kábeltelevíziós hálózaton nyújtott telefonszolgáltatásai, valamint a Digi, a UPC és a Tarr Kft. menedzselt VoIP telefonszolgáltatásai önállóan is elérhetőek.

¹⁶ Legnépszerűbb díjcsomagok körének meghatározása az előfizetési hónapok száma alapján. Magyar Telekom lakossági díjcsomagok: Felező, Favorit Extra, Hoppá, Alap, Biztonság/Minimál (egyetemes díjcsomag); Magyar Telekom nem lakossági díjcsomagok: Bázis, Grátis, Üzleti Ráció, Üzleti Ráció Mobil
Invitel lakossági díjcsomagok: Komfort, Otthon 60, Alaphang, 008; Invitel nem lakossági díjcsomagok: Alaphang, Összhang, Ötlet, Alapcsomag, Alap+

A csak más szolgáltatással együtt igénybe vehető menedzselte VoIP szolgáltatások esetében ez a kööttség a helyettesítést korlátozhatja. Ennek jelentőségét azonban csökkentik a következő tényezők:

- a Magyar Telekom és az Invitel nem kábeltelevíziós hálózaton megvalósított menedzselte VoIP hozzáféréseinek aránya az összes menedzselte VoIP hozzáférés mindössze 15%-át tette ki 2012. első félévének végén.¹⁷
- A lakossági piackutatás adatai alapján a helyhez kötött telefonszolgáltatással rendelkező háztartások döntő hányada (2011-ben 94%) rendelkezik internet szolgáltatással és/vagy fizetős televízió szolgáltatással is, ezért önmagában az a tény, hogy bizonyos menedzselte VoIP telefonszolgáltatások csak internet és/vagy fizetős televízió szolgáltatással együtt érhetőek el, a felhasználók jelentős része számára nem jelent a helyettesítést kizáró okot, mert váltás esetén nem kényszeríti korábban nem használt szolgáltatás igénybevételére.
- A helyettesítési kapcsolatok értékelésénél az inkumbens szolgáltatók keskenysávú szolgáltatásairól az alternatív szolgáltatók menedzselte VoIP szolgáltatásaira való váltás lehetősége bír elsődleges jelentőséggel, tekintettel arra, hogy az NMHH piacelemzési adatbekérés adatai alapján az inkumbens szolgáltatók rendelkeztek a keskenysávú hozzáférések 97%-ával 2011. első félév végén. Az inkumbensek keskenysávú szolgáltatásainak árképzését nyilvánvalóan nem a saját menedzselte VoIP telefonszolgáltatásaik árai, hanem az alternatív szolgáltatók menedzselte VoIP szolgáltatásainak árai korlátozhatják. Mivel a jelentős alternatív szolgáltatók menedzselte VoIP szolgáltatásai esetében – ide értve a UPC menedzselte VoIP szolgáltatását is, amelyet alapvetően a másik két inkumbens szolgáltató volt koncessziós területén nyújt – a telefonszolgáltatás igénybevétele nem kötött más szolgáltatás igénybevételéhez, ezért az a tény, hogy a Magyar Telekom és az Invitel nem kábeltelevíziós hálózaton nyújtott menedzselte VoIP telefonszolgáltatásainak igénybevétele más szolgáltatás igénybevételéhez kötött, a helyettesítési kapcsolatot érdemben nem korlátozza.

A fentiek alapján megállapítottam, hogy a havi díjak hasonlósága, valamint az egyszeri díjak hiánya a helyhez kötött keskenysávú telefon hozzáférés és a menedzselte IP alapú telefonszolgáltatáshoz való hozzáférés közötti helyettesítés lehetőségét támasztja alá.

Funkcionalitás

A menedzselte VoIP hozzáférés olyan kapcsolatot biztosít, amely lehetővé teszi belföldi vagy nemzetközi számozási tervben szereplő hívószám vagy hívószámok segítségével belföldi és nemzetközi hívások kezdeményezését és fogadását, vagyis biztosítja az I.4.1.1.1. pontban meghatározott kiskereskedelmi hozzáférési piaci kiinduló szolgáltatás lényegi funkcionalitását.

A menedzselte VoIP hozzáférés esetében a felhasználó a hagyományos (analóg) telefonszolgáltatásnál alkalmazott telefonkészüléket használhatja, a telefonszolgáltatáshoz való hozzáférés (hívások indítása és fogadása) a keskenysávú telefonszolgáltatások esetében megszokott módon történik.

¹⁷ NMHH Vezetékes gyorsjelentés adatai

A menedzselt VoIP hozzáférés állandó kapcsolatot biztosít a nyilvános helyhez kötött telefonhálózattal, a telefonszolgáltatás igénybevételéhez nem szükséges számítógép bekapcsolása és az internetre való csatlakozás.

A keskenysávú és a menedzselt VoIP hozzáférések között ugyanakkor több, a funkcionalitást érintő eltérés azonosítható:

- A menedzselt VoIP hozzáféréseken nem lehetséges dial-up internet hívások indítása. Mivel azonban a dial-up internet hívások iránti kereslet jelenleg is igen alacsony¹⁸ és folyamatosan csökkenő tendenciát mutat, ez érdemben nem befolyásolja a helyettesíthetőséget.
- A menedzselt VoIP hozzáférés esetében a távtáplálás hiánya miatt áramkimaradás esetén nem biztosított a telefonszolgáltatás. Tekintettel arra, hogy az áramkimaradás csak esetlegesen és igen kis mértékben befolyásolja a telefonszolgáltatás rendelkezésre állását, a menedzselt VoIP hozzáférések ezen jellemzője érdemben nem befolyásolja a helyettesíthetőséget. Megjegyzendő továbbá, hogy a helyhez kötött keskenysávú (távtáplált) hozzáférések esetén is elterjedt a vezeték nélküli telefonkészülékek használata, amelyek érzékenyek az áramkimaradásra, ami szintén arra utal, hogy a helyettesítés szempontjából a távtáplálás meglétének csekély a jelentősége.
- Szolgáltatónként változó, hogy telefax szolgáltatás igénybevétele menedzselt VoIP hozzáféréseken is biztosított-e. A telefax szolgáltatás jelentősége és igénybevétele azonban a szélessávú hozzáférések és az egyéb elektronikus kapcsolattartási formák (e-mail) terjedésével csökkent, ezért a telefax szolgáltatás megléte a helyettesítés lehetőségét érdemben nem befolyásolja.
- A kiegészítő telefonszolgáltatások (kényelmi szolgáltatások, például hívó szám kijelzése, hívásvárároztatás) köre eltérhet a helyhez kötött keskenysávú és a menedzselt VoIP hozzáférések esetében. Egyes, a helyhez kötött keskenysávú hozzáféréseken nyújtott kiegészítő telefonszolgáltatások menedzselt VoIP hozzáféréseken nem biztosítottak. Ugyanakkor a menedzselt VoIP hozzáféréseken is számos kiegészítő szolgáltatás elérhető, továbbá az elérhető szolgáltatások köre szolgáltatónként is változik.

A leírtak alapján megállapítottam, hogy az alapvető, a helyhez kötött telefonszolgáltatáshoz való hozzáférés lényegét érintő funkcionális jellemzők tekintetében a helyhez kötött keskenysávú hozzáférés és a menedzselt VoIP hozzáférés egymás helyettesítőjének tekinthető. A funkcionalitásban meglévő kisebb különbségek nem tekinthetők olyan súlyúnak, hogy a helyettesítés lehetőségét érdemben befolyásolják.

Minőség

A menedzselt VoIP hozzáférés esetében – a helyhez kötött keskenysávú hozzáféréshez hasonlóan – a szolgáltatás nyújtója meghatározott minőségi paraméterek biztosítását vállalja.

¹⁸ Magyarországon az internet célú hívások jelentősége az elmúlt években folyamatosan csökkent és 2010-ben összes indított hívásforgalomnak már csupán kevesebb mint fél százalékát tette ki. (Forrás: számviteli szétválasztási beadványok)

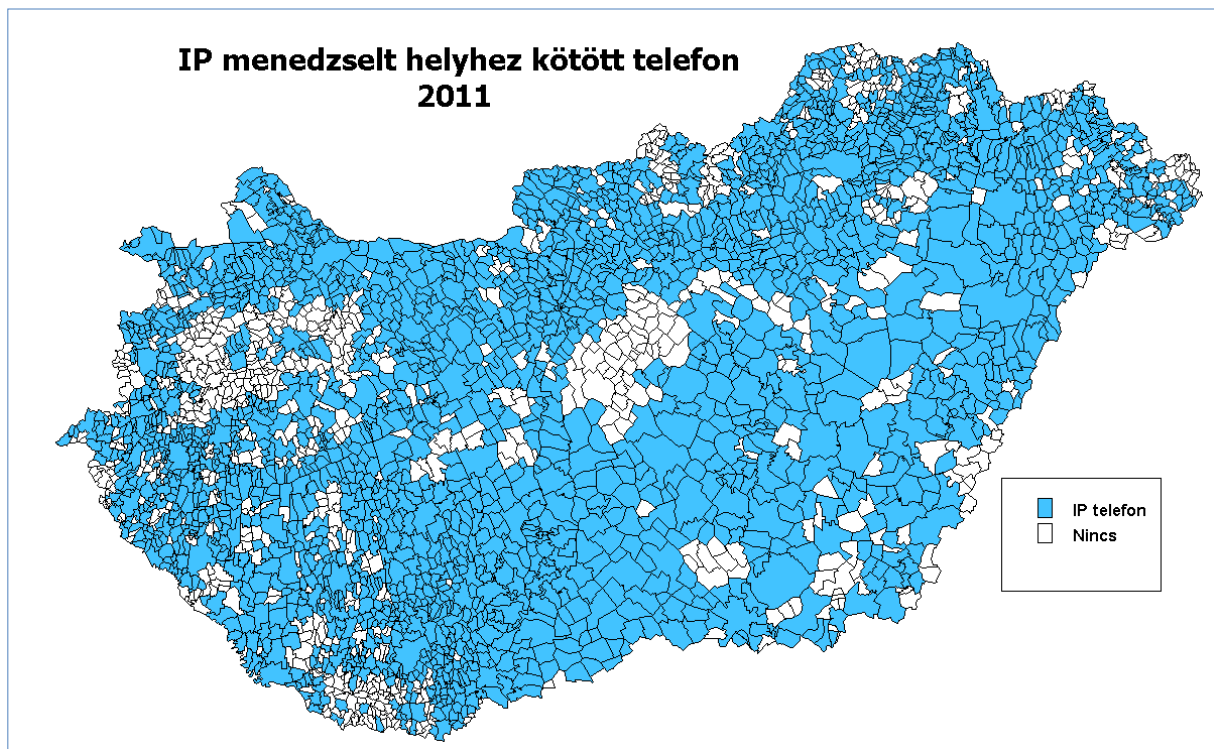
A fentiekben vizsgált öt jelentős szolgáltató közül a Magyar Telekom és a UPC határoz meg vállalt minőségi paramétereket a helyhez kötött keskenysávú és a menedzselt VoIP hozzáférésre vonatkozóan is. Ezt a két szolgáltatót tekintve, a két szolgáltatástípusra vonatkozóan vállalt minőségi paraméterek megegyeznek, kivéve a UPC esetében a szolgáltatás rendelkezésre állását, amely a menedzselt VoIP hozzáféréseken nyújtott szolgáltatás esetében valamivel alacsonyabb, mint a helyhez kötött keskenysávú hozzáférés esetében.¹⁹ A Digi menedzselt VoIP szolgáltatásra vonatkozóan vállalt, hozzáférési technológiától függő minőségi paraméterei megegyeznek a UPC által a menedzselt VoIP szolgáltatásra vállalt paraméterekkel.

A fentiek alapján megállapítottam, hogy a helyhez kötött keskenysávú hozzáférés és a menedzselt VoIP hozzáférés, illetve az ezen hozzáféréseken nyújtott telefonszolgáltatások vállalt minőségi paraméterei a legnagyobb piaci súlyú szolgáltatók esetében megegyeznek, illetve hasonlóak, ami a helyettesítés lehetőségét alátámasztja.

Elérhetőség

A menedzselt VoIP hozzáférések (beszédcsatornák) száma 2011. első félév végén 825 ezer darab volt, ami a helyhez kötött keskenysávú hozzáférések számához viszonyítva 37%-os arányt jelent.²⁰ A menedzselt VoIP hozzáférések száma és helyhez kötött keskenysávú hozzáférésekhez viszonyított aránya folyamatosan emelkedik (ld. a *piaci tendenciák* c. részt).

2011. első félév végén a települések 73%-ában (2010 végén 71%-ában) nyújtottak menedzselt VoIP hozzáférést.²¹ Ezekon a településeken él a népesség 94%-a. A menedzselt VoIP szolgáltatások földrajzi elérhetőségét a következő térkép mutatja be.

¹⁹UPC analóg telefon: 99,95%, VoIP: 98%. Forrás: a szolgáltató ÁSZF-jei.

²⁰ NMHH piacelemzési adatbekérés

²¹ NMHH piacelemzési adatbekérés

1. ábra: Menedzselt VoIP szolgáltatások elérhetősége

Forrás: NMHH piacelemzési adatbekerés

A fenti adatok alapján megállapítottam, hogy a menedzselt VoIP hozzáférés a potenciális felhasználók jelentős része számára elérhető, vagyis az elérhetőség nem képezi a helyettesítés akadályát.

Helyettesítés akadályai

A menedzselt VoIP hozzáférés általi helyettesíthetőség feltárásához a funkcionalitáson, a minőségen, az elérhetőségen és az árakon kívül a váltási költségek vizsgálata is szükséges.

A menedzselt VoIP hozzáférés esetében a hagyományos (analóg) telefonszolgáltatásnál is alkalmazott telefonkészülékek használhatóak, a szolgáltatások közötti váltás nem igényli az előfizetői végberendezés cseréjét.

A menedzselt VoIP hozzáférés előfizetői hozzáférési pontjának kialakításához szükséges, az előfizetőnél elhelyezett eszközöket (például optikai végberendezés, kábelmodem) a szolgáltatók biztosítják, ezek az eszközök a szolgáltató tulajdonában maradnak.

Amint az árakkal kapcsolatos vizsgálatnál megállapításra került, a gyakorlatban a szolgáltatók jellemzően nem számítanak fel egyszeri díjat sem a helyhez kötött keskenysávú, sem a menedzselt VoIP hozzáférés létesítése esetében, így ilyen költség nem merül fel a szolgáltatások közötti váltáskor.

A piaci gyakorlat szerint a szolgáltatók határozott idejű szerződés megkötése esetén kedvezményes áron nyújtják a hozzáférési szolgáltatást. A határozott idejű szerződés lejárt előtti felmondása esetén az előfizető többletköltséggel szembesülhet, azonban az Eht. alapján²² ez nem haladhatja meg az előfizető által a határozott időtartamú előfizetői szerződéssel kapcsolatban igénybe vett kedvezmények mértékét. Ennek a költségnek a felmerülése nem szükségszerű, továbbá a költség felmerülése nem kifejezetten a különböző technológiával megvalósított telefonszolgáltatások közötti váltáshoz, hanem a szolgáltatók közötti váltáshoz – akár azonos technológián belüli szolgáltatóváltáshoz – kapcsolódik.

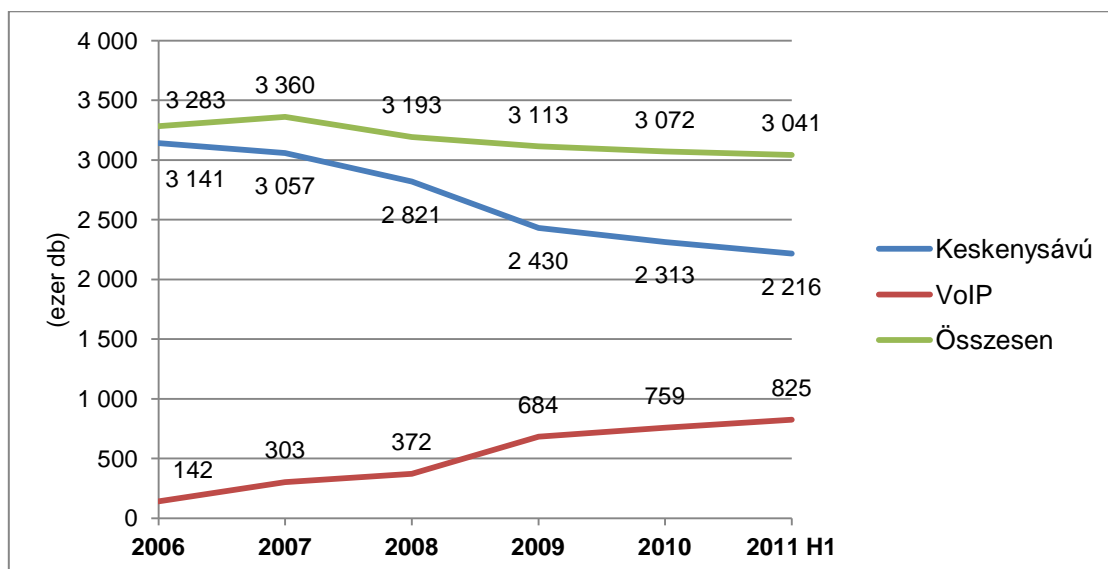
A fentiek alapján megállapítottam, hogy a helyhez kötött keskenysávú hozzáférésekről a menedzselt VoIP hozzáférésre való áttérés során felmerülő akadályok, váltási költségek nem számottevőek, illetve nem olyan mértékűek, amely az előfizetők többsége számára megnehezítené, vagy megakadályozná a szolgáltatások közötti váltást, ezért nincsenek olyan helyettesítési akadályok, amelyek a helyhez kötött keskenysávú hozzáférés és a menedzselt VoIP hozzáférés közötti helyettesítést érdemben akadályoznák.

Piaci tendenciák

Miközben a helyhez kötött keskenysávú hozzáférések száma az elmúlt években folyamatosan és jelentősen csökkent, a menedzselt VoIP hozzáférések száma ehhez közelítő mértékben emelkedett. 2011 első félév végén a menedzselt VoIP hozzáférések (beszédcsatornák) száma 825 ezer darab volt, ami a helyhez kötött keskenysávú hozzáférések számának 37%-át tette ki. 2006-hoz képest 2011 első félév végére a helyhez kötött keskenysávú hozzáférések száma 925 ezer darabbal (29%-kal) csökkent, ezzel

²² 134. § (15)

szemben a menedzselt VoIP hozzáférések száma 684 ezer darabbal (4,83-szorosára) növekedett. A tendenciát az alábbi ábra (hozzáférések száma, ezer darab) mutatja:

2. ábra: A helyhez kötött keskenysávú és menedzselt VoIP hozzáférések számának alakulása, 2006-2011. első félév.

Forrás: NMHH piacelemzési adatbekerés

A menedzselt VoIP hozzáférések további növekedési potenciálját jelzi a szélessávú hozzáférések számának alakulása.

A vezetékes szélessávú hozzáférések száma 2011. első félév végén 1.982 ezer darab volt, ami 12%-kal haladja meg a 2009 végi értéket.²³ A vezetékes szélessávú hozzáférések száma tehát lényegesen meghaladja a menedzselt VoIP hozzáférések számát és bővülést mutat, vagyis a szélessávú penetráció teret nyújt a menedzselt VoIP hozzáférések további bővülésének. A vezetékes szélessávú hozzáférések növekvő hányadát nem réz érpáras hálózaton nyújtják: 2009 végén a vezetékes szélessávú hozzáférések 46%-át, 2011. első félév végén már csak 41%-át nyújtották DSL technológiával²⁴. Ez csökkenti a helyhez kötött keskenysávú hozzáférés és a szélessávú hozzáférés együttes, kiegészítő jellegű igénybevételének lehetőségét.

A leírtak alapján megállapítható, hogy a helyhez kötött telefonszolgáltatások összességében zsugorodó piacán a menedzselt VoIP hozzáférések részesedése folyamatosan nő és ez a tendencia a piacelemzés előretekintő időtávján belül várhatóan fennmarad.

Keresleti helyettesítési vizsgálatok eredménye

Az elvégzett vizsgálatok alapján megállapítottam, hogy Magyarországon a menedzselt VoIP hozzáférés a helyhez kötött keskenysávú hozzáférés helyettesítőjének tekinthető az árak, a funkcionalitás, a minőség, az elérhetőség szempontjából, a piaci tendenciák a menedzselt VoIP hozzáférések számának további növekedését vetítik előre, továbbá nem azonosíthatók a helyettesítést jelentősen akadályozó tényezők.

²³ NMHH Vezetékes gyorsjelentés

²⁴ NMHH Vezetékes gyorsjelentés

A fentiek alapján a menedzselt IP alapú nyilvánosan elérhető telefonszolgáltatásokhoz való hozzáférést (menedzselt VoIP hozzáférést) a helyhez kötött keskenysávú hozzáférési szolgáltatások helyettesítőjeként azonosítottam és megállapítottam, hogy a menedzselt VoIP hozzáférés a kapcsolódó kiskereskedelmi hozzáférési szolgáltatás piac részét képezi.

I.4.1.1.2.1.2. Hozzáférés nem menedzselt VoIP szolgáltatáshoz

A keresleti helyettesítés vizsgálata ebben az esetben annak a kérdésnek a megválaszolását jelenti, hogy a hozzáférés nem menedzselt VoIP szolgáltatásokhoz helyettesítheti-e a felhasználók számára a kapcsolódó kiskereskedelmi hozzáférési piacon a helyettesítési vizsgálat kiindulópontját jelentő helyhez kötött keskenysávú hozzáférési szolgáltatások igénybevételét. A keresleti helyettesítés szempontjából releváns jellemzőknek az ár, funkcionalitás, minőség, elérhetőség, felhasználói magatartás és a helyettesítési akadályok tekinthetők.

Funkcionalitás és minőség

A nem menedzselt VoIP szolgáltatások jellemzően a nyilvános interneten keresztül elérhető hangszolgáltatások, melyeknek a hozzáférés szempontjából két esete különböztethető meg:

- nem menedzselt VoIP szolgáltatásokhoz való hozzáférés számítógépre, illetve mobiltelefonra telepített alkalmazás segítségével (**a továbbiakban: számítógépes alkalmazással megvalósuló hozzáférés**),
- nem menedzselt VoIP szolgáltatásokhoz való hozzáférés számítógépes alkalmazás használata nélkül, az előfizetői végponton elhelyezett port-adapter alkalmazásával (**a továbbiakban: számítógépes alkalmazás nélkül megvalósuló hozzáférés**).

A számítógépes alkalmazással megvalósuló hozzáférés a helyhez kötött keskenysávú hozzáféréssel ellentétben nem biztosít állandó, felhasználói beavatkozás nélküli hozzáférést a hangszolgáltatáshoz. A hívás indításához és fogadásához szükséges a végberendezés (számítógép, mobiltelefon) bekapcsolása és az internet hálózathoz való csatlakoztatása. A hangszolgáltatás elérése, hívások indítása és fogadása jellemzően nem a helyhez kötött keskenysávú telefon hozzáférés esetében megszokott módon, hanem az internetes alkalmazás felületén keresztül lehetséges.

A számítógépes alkalmazás nélkül megvalósuló hozzáférés esetében az előfizetői végponton elhelyezett port-adapter teljes körűen ellátja az IP alapú beszédkapcsolat felépítését, a VoIP szolgáltatáshoz való hozzáféréshez nincs szükség számítógép használatára. A hozzáférés megvalósulhat a port-adapterhez csatlakoztatott hagyományos, analóg telefonkészülék segítségével, vagy IP telefonkészülékkel (ebben az esetben a port-adapter és a telefonkészülék egy egységet képez). A telefonszolgáltatáshoz való hozzáférés az említett telefonkészülékekkel a hagyományos módon történik: a felhasználó hívásokat a telefonkészüléken található számok tárcsázásával indíthat, bejövő hívásokat telefonkagyló felemelésével fogadhat.

A számítógépes alkalmazás nélkül megvalósuló hozzáférés a helyhez kötött keskenysávú hozzáféréshez hasonló módon, felhasználói beavatkozás nélküli állandó hozzáférést biztosít a hangszolgáltatáshoz, amennyiben a szélessávú internetkapcsolat működik.

A számítógépes alkalmazással megvalósuló hozzáférések esetében jellemzően nem biztosított belföldi vagy nemzetközi számozási tervben szereplő hívószámok segítségével belföldi, vagy belföldi és nemzetközi hívások indítása és fogadása, vagyis nem biztosított az I.4.1.1.1. pontban meghatározott kiinduló szolgáltatás lényegi funkcionalitása. Egyes internetes VoIP szolgáltatók külön díjazás ellenében lehetővé teszik a számozási terv szerinti hívásokat, illetve hívhatóságot, azonban ennek igénybevétele a számítógépes alkalmazással megvalósuló hozzáférések esetében marginális (ld. a *Felhasználói magatartás részben*). A számítógépes alkalmazással megvalósuló hozzáférés tehát jellemzően egy korlátozott felhasználói körön belüli hívásindítás és hívásfogadás lehetőségét biztosítja, ellentétben a helyhez kötött keskenysávú hozzáféréssel, amely a nyilvánosan elérhető, vagyis szélesebb felhasználói kör számára rendelkezésre álló telefonszolgáltatáshoz nyújt hozzáférést.

A számítógépes alkalmazás nélkül megvalósuló hozzáférések esetében lehetséges a számozási terv szerinti hívások indítása, továbbá – a felhasználó igényétől és az adott szolgáltató által nyújtott szolgáltatásoktól függően – a hozzáféréshez rendelhető számozási terv szerinti hívószám, ami lehetővé teszi a számozási terv szerinti hívások fogadását is. A számítógépes alkalmazás nélkül megvalósuló hozzáférések tehát megfelelnek a helyhez kötött telefonszolgáltatás Eht. 188. § 41. és 86. pontjában meghatározott funkcionális követelményének, amennyiben lehetővé teszik a belföldi vagy nemzetközi számozási tervben szereplő hívószám vagy hívószámok segítségével belföldi vagy belföldi és nemzetközi hívások kezdeményezését és fogadását. A nem menedzselte VoIP szolgáltatásokhoz való hozzáférés esetében a helyhez kötött keskenysávú hozzáférésekkel ellentétben lehetséges a nomadikus, illetve mobil használat. Amennyiben a hozzáféréshez földrajzi hívószám tartozik, jogszabály tiltja a nomadikus használatot. A földrajzi hívószámmal rendelkező hozzáférések tehát helyhez kötött hozzáférésnek tekintendők.

A számítógépes alkalmazással megvalósuló hozzáférések esetében a hangszolgáltatás a nyilvános interneten keresztül történik, ezért a helyhez kötött keskenysávú telefonszolgáltatástól eltérően a szolgáltatás nyújtója nem tudja garantálni a keskenysávú telefonszolgáltatásra jellemző minőségi paraméterek teljesülését.

A számítógépes alkalmazás nélkül megvalósuló hozzáférések esetében a hangszolgáltatást nyújtó szolgáltató a saját hálózati szakaszán képes lehet biztosítani a keskenysávú telefonszolgáltatásra jellemző minőségi paramétereket, azonban a szélessávú internet hozzáférést nyújtó szolgáltató hálózati szakaszán a hangátvitel minősége nem biztosított, tekintettel az internet célú adatátvitel minőségi szint vállalása nélküli (best effort) jellegére. Továbbá, tekintettel arra, hogy a hangszolgáltatás alapját képező internet hozzáférést nem a hangszolgáltatást nyújtó szolgáltató biztosítja, ezért a hozzáféréshez kapcsolódó minőségi paramétereket (például éves rendelkezésre állás, hibaelhárítási idő) sem képes biztosítani.

A számítógépes alkalmazással megvalósuló hozzáférések esetében a funkcionalitásban és minőségben meglévő alapvető különbségek arra utalnak, hogy ezek a szolgáltatások nem tekinthetők a helyhez kötött keskenysávú hozzáférések helyettesítőjének.

A számítógépes alkalmazás nélkül megvalósuló hozzáférések esetében a funkcionalitás tekintetében nem tapasztalható jelentős különbség a helyhez kötött keskenysávú hozzáférésekhez képest, a minőség szempontjából viszont jelentős különbség lehet, ami a

csökkenti a helyhez kötött keskenysávú hozzáférés számítógépes alkalmazás nélkül megvalósuló hozzáféréssel való helyettesítésének lehetőségét.

Árak

A nem menedzselt VoIP szolgáltatásokhoz külön hozzáférési díj jellemzően nem kapcsolódik, mivel ezeknek a szolgáltatásoknak az igénybevétele döntően az internet hozzáféréseken keresztül történik. A felhasználó az internet hozzáférés díja ellenében hozzáférhet a nem menedzselt VoIP szolgáltatásokhoz. Egyes VoIP szolgáltatók esetében a hozzáféréshez igényelt, számozási terv szerinti hívószámoknak nincs havi díja, más szolgáltatók esetében van havi díj, de ennek mértéke mind a helyhez kötött keskenysávú hozzáférés, mind az internet hozzáférés havi díjához képest csekély. A fentiek értelmében megállapítottam, hogy az ár önmagában nem akadályozza a helyettesítést.

Elérhetőség

A nem menedzselt VoIP szolgáltatások elérhetősége szempontjából meghatározó az internet hozzáférések száma. Lakossági piackutatási adatok szerint a helyhez kötött keskenysávú hozzáféréssel rendelkező háztartások 46,5%-a rendelkezik vezetékes vagy mobilinternet hozzáféréssel. A fenti adat alapján megállapítható, hogy az internet szolgáltatás elérhetősége jelentős potenciális felhasználói kör számára lehetővé teszi a helyhez kötött keskenysávú hozzáférés nem menedzselt VoIP szolgáltatáshoz való hozzáféréssel történő helyettesítését, az elérhetőség tehát önmagában nem akadályozza a helyettesítést.

Felhasználói magatartás

Lakossági piackutatási adatok szerint 2011-ben a lakosság 19,1%-a vett igénybe számítógépes alkalmazáson keresztül hozzáférhető VoIP szolgáltatásokat beszélgetés, telefonálás céljából. A helyettesítés szempontjából releváns, tehát keskenysávú helyhez kötött telefon hozzáféréssel rendelkező háztartások 16,1 %-a vett igénybe számítógépesen hozzáférhető VoIP szolgáltatásokat.

A lakossági felhasználók mindössze 1%-a vett igénybe olyan fizetős szolgáltatást, ami lehetővé teszi, hogy hagyományos, számozási terv szerinti telefonszámokat is tudjon hívni a számítógépes alkalmazás segítségével.

A felhasználói magatartásra vonatkozó adatok alapján megállapítottam, hogy a számítógépes alkalmazással megvalósuló hozzáféréseket a felhasználók viszonylag széles köre használja, azonban a helyhez kötött keskenysávú telefonszolgáltatásoktól eltérő felhasználási céllal. Ezt elsősorban az mutatja, hogy a felhasználók 99%-a nem igényli a számozási terv szerinti hívások indításának és fogadásának lehetőségét, vagyis a nyilvánosan elérhető telefonszolgáltatáshoz képest egy szűkebb felhasználói csoporton belüli elérhetőség biztosítására használják a szolgáltatást.

Lakossági piackutatási adatok szerint 2011-ben a helyhez kötött telefonszolgáltatás 10%-os havidíj emelésének hatására a lakossági előfizetők 16%-a mondta volna le az előfizetését és a potenciális lemondók 25%-a használt volna helyette számítógépes alkalmazáson keresztül hozzáférhető VoIP szolgáltatást. Vagyis 10%-os havi díj emelés hatására az összes helyhez kötött telefon előfizető 4%-a váltott volna interneten keresztül elérhető VoIP hozzáférésre. Ez az arány nem tekinthető olyan mértékűnek, amely a nem menedzselt VoIP szolgáltatáshoz való hozzáférés és a helyhez kötött keskenysávú hozzáférés közötti helyettesítést

alátámasztaná, figyelembe véve azt is, hogy a ténylegesen váltó előfizetők aránya valószínűleg alacsonyabb lenne, mint a váltási szándékot kinyilvánítók aránya.

Lakossági piackutatási adatok szerint a számítógépes alkalmazás nélkül megvalósuló hozzáférések piaci súlya marginális, ebben a helyettesítést befolyásoló változás a piacelemzés előretekintő időtávja alatt nem várható.

A fenti tényezők alapján megállapítottam, hogy a felhasználói magatartásra vonatkozó információk nem támaszták alá a helyhez kötött keskenysávú hozzáférések és a nem menedzselt VoIP szolgáltatáshoz való hozzáférések közötti helyettesítést.

Helyettesítés akadályai

Az internet szolgáltatás igénybevételének költségei (az internet hozzáférési szolgáltatás díjai, továbbá az internet hozzáféréshez szükséges eszközök beszerzésének költsége) olyan jelentős kiadást jelentenek, amely az internet kapcsolattal nem rendelkezők számára a helyhez kötött keskenysávú hozzáféréseken megvalósuló telefonszolgáltatások nem menedzselt VoIP szolgáltatással való helyettesítésének akadályai lehet. Továbbá, a számítógépes alkalmazással megvalósuló hozzáférések esetében a lakosság jelentős része számára az internet és a számítógépes alkalmazások használatához szükséges ismeretek hiánya is akadályozhatja a helyettesítést. Ez a helyettesítés akadályai lehet azon háztartások esetében is, amelyek rendelkeznek internet hozzáféréssel, de a háztartás egyes tagjai nem használják az internetet. Piackutatási adatok szerint a 15 évesnél idősebb lakosság 41%-a egyáltalán nem használ internetet.

A fentiek alapján megállapítható, hogy a helyhez kötött keskenysávú hozzáférés nem menedzselt VoIP hozzáféréssel való helyettesítése – elsősorban a számítógépes alkalmazással megvalósuló hozzáférések esetében – számottevő felhasználói kör esetében jelentős akadályokba ütközik, ami a két szolgáltatás közötti helyettesítés lehetőségét csökkenti.

Keresleti helyettesítési vizsgálatok eredménye

A számítógépes alkalmazással megvalósuló hozzáférések esetében a funkcionalitás, a minőség, a felhasználói magatartás, valamint a helyettesítési akadályok, a számítógépes alkalmazás nélkül megvalósuló hozzáférések esetében a minőség, a felhasználói magatartás és a helyettesítési akadályok vizsgálata során azonosított eltérések miatt nem állapítható meg helyettesítési kapcsolat a nem menedzselt VoIP szolgáltatáshoz való hozzáférés és a helyhez kötött keskenysávú hozzáférés között.

A fenti tényezők alapján a nem menedzselt VoIP szolgáltatásokhoz való hozzáférést nem azonosítottam a helyhez kötött keskenysávú hozzáférés helyettesítőjeként és megállapítottam, hogy a nem menedzselt VoIP hozzáférés nem képezi a szolgáltatási piac részét.

I.4.1.1.2.2. Home Zone szolgáltatást nyújtó hálózathoz való hozzáférés

A keresleti helyettesítés vizsgálata ebben az esetben annak a kérdésnek a megválaszolását jelenti, hogy a Home Zone szolgáltatáshoz való hozzáférés helyettesítheti-e a felhasználók számára a hozzáférési kiskereskedelmi piacon a helyettesítési vizsgálat kiindulópontját jelentő helyhez kötött keskenysávú hozzáférési szolgáltatások igénybevételét.

A Home Zone szolgáltatáshoz való hozzáférés esetében a helyettesítési vizsgálatok során a funkcionalitást, a minőséget, az árakat és váltási költségeket, valamint az elérhetőséget vizsgáltam.

Funkcionalitás és minőség

A mobil rádiótelefon hálózaton, mobil végberendezés használatával nyújtott ún. Home Zone szolgáltatás lehetővé teszi, hogy az előfizető abban a mobil rádiótelefon hálózati cellában, amely az állandó tartózkodási helyén (lakásában, irodájában) a mobil rádiótelefon szolgáltatás nyújtására szolgál, helyhez kötött hívószám választásával telefonáljon a helyhez kötött hálózat előfizetői felé helyhez kötött tarifákhoz közeli díjért. A szolgáltatás használata minden esetben az előfizető által megadott címhez kötődik. Az előfizető kizárólag a zónából tud kedvezményes díjszabású hívást indítani, hívást fogadni azonban tud a zónán kívül is, mind a mobil, mind a mobilszolgáltató által biztosított vezetékes számán. Magyarországon csak a Vodafone nyújt ilyen szolgáltatást. A Home Zone szolgáltatás esetében a hívások indítása minden esetben kizárólag mobil számról történik, míg a beérkező hívások esetén az előfizetőt hívó felek vezetékes számot hívnak és a vezetékes szolgáltató (Magyarországon az Invitel Zrt.) hálózatába irányuló hívás díjával egyező összeget fizetnek a hívó fél tarifacsomagja szerint. A Home Zone szolgáltatás fontos korlátja, hogy azon egyes, a keskeny sávú telefonon keresztül elérhető szolgáltatások nem vehetőek igénybe, így például nem alkalmas közvetítőválasztásra, fax üzenetek küldésére és fogadására, vagy betárcsázós internet hívására. Kisebb funkcionális különbségek tehát felfedezhetők ugyan, de az alapvető, a helyhez kötött telefonszolgáltatáshoz való hozzáférés lényegét érintő funkcionális jellemzők tekintetében a helyettesíthetőségét ez nem befolyásolja, mivel a dial-up internet iránti kereslet már jelenleg is igen alacsony és várható, hogy a jelen piacelemzés előrettekintő időtávján belül teljesen megszűnik, továbbá a fax szolgáltatások iránti igény is jelentősen visszaesett az szélessávú internetszolgáltatások térnyerésével párhuzamosan.

A Home Zone szolgáltatáshoz való hozzáférési szolgáltatás funkcionálisan magában foglalja hozzáférés meghatározott földrajzi helyen történő létesítését és üzembe helyezését, telefonhívások indítását és fogadását a belföldi és nemzetközi nyilvános telefonhálózatok előfizetőitől a hozzáférés ANFT-ben meghatározott hívószáma alapján, tehát a lényegi funkcionális szempontokat tekintve egyenértékű a helyhez kötött keskenysávú hozzáférési szolgáltatásokkal. (A Home Zone szolgáltatás csak magánszemélyek által vehető igénybe, de ez nem befolyásolja érdemben a helyettesítést.)

A helyhez kötött keskenysávú telefon szolgáltatáshoz hasonlóan a Home Zone szolgáltatás nyújtója is vállalja meghatározott minőségi paraméterek biztosítását, a két szolgáltatástípusra vonatkozóan vállalt minőségi paraméterek között nincs jelentős, a fogyasztói döntéseket érdemben befolyásoló különbség.

A leírtak alapján megállapítottam, hogy az alapvető, a helyhez kötött telefonszolgáltatáshoz való hozzáférés lényegét érintő funkcionális és minőségi jellemzők tekintetében a Home Zone szolgáltatást nyújtó hálózathoz való hozzáférés a helyhez kötött keskenysávú hozzáférés helyettesítőjének tekinthető.

Elérhetőség

Magyarországon egyedüli szolgáltatóként a Vodafone nyújt Home Zone szolgáltatást, ez a tény azonban nem jelent korlátozó tényezőt a szolgáltatás elérhetőségét illetően, mivel a

Vodafone hangszolgáltatás biztosításához szükséges hálózati lefedettsége az ország területének 97,2%-a, ami egyben 99,5%-os lakossági lefedettséget jelent.

A Vodafone szolgáltatási területéből adódóan a Home Zone szolgáltatás országosan igénybe vehető, ezért az elérhetőség nem képezi a helyettesítés akadályát.

Árak és váltási költségek

A Vodafone két csomagot kínál, melyek közül a Vodafone Otthon Classic előfizetési díja (2012 júliusában 2460 Ft) csak a hozzáférésre vonatkozik, nem tartalmaz forgalmi szolgáltatást, ezzel szemben a Vodafone Otthon Classic Plusz előfizetési díja (2012 júliusában 4370 Ft) már 1000 lebeszélhető percet is magában foglal.

A szolgáltatásváltás legfontosabb költségelemét a mobil végberendezés beszerzésével kapcsolatos kiadások képezik, amelyek – tekintettel a mobil végberendezések árában az utóbbi években bekövetkezett jelentős árcsökkenésre, valamint arra a tényre, hogy a háztartások döntő része rendelkezik mobil végberendezéssel²⁵ – nem jelentenek számottevő pótlólagos terhet a fogyasztók számára.

A fentiek alapján megállapítottam, hogy a keresleti helyettesíthetőség az árak és a váltási költségek tekintetében sem korlátozott.

Keresleti helyettesítési vizsgálatok eredménye

Az elvégzett vizsgálatok alapján megállapítottam, hogy a Home Zone szolgáltatáshoz való hozzáférési szolgáltatás a helyhez kötött keskenysávú telefon szolgáltatás teljes értékű helyettesítője funkcionalitás és minőség szempontjából, továbbá az árak és a váltási költségek sem képezik akadályát a helyettesítésnek. A szolgáltatás a lakosság 99,5%-a számára elérhető, így a váltás teljes mértékben reális alternatívát jelent a fogyasztóknak.

A fenti tényezők alapján a Home Zone szolgáltatáshoz való hozzáférési szolgáltatást a helyhez kötött keskenysávú hozzáférés helyettesítőjeként azonosítottam, és megállapítottam, hogy a Home Zone szolgáltatáshoz való hozzáférés a kapcsolódó kiskereskedelmi hozzáférés szolgáltatási piac részét képezi.

I.4.1.1.2.3. Hozzáférés mobil rádiótelefon szolgáltatáshoz

A keresleti helyettesítés vizsgálata ebben az esetben annak a kérdésnek a megválaszolását jelenti, hogy a hozzáférés mobil rádiótelefon szolgáltatáshoz a felhasználók számára helyettesítheti-e a helyhez kötött hozzáférési szolgáltatások igénybevételét.

A mobil rádiótelefon szolgáltatáshoz való hozzáférés esetében a helyettesítési vizsgálatok során a funkcionalitást, a minőséget, az elérhetőséget, a piaci tendenciákat, az árakat, a helyettesítés akadályait, valamint a felhasználói magatartást vizsgáltam, továbbá az árrugalmasságra vonatkozó számításokat is végeztem.

Funkcionalitás és minőség

A mobiltelefon szolgáltatás esetében a telefonszolgáltatáshoz való hozzáférés (hívások indítása és fogadása) funkcionálisan egyenértékű a helyhez kötött telefonszolgáltatásokkal, jóllehet kisebb funkcionális különbségek azonosíthatók. (Pl. mobil hozzáférésről nem lehet

²⁵ 2011-ben a háztartások 88%-a rendelkezett mobil telefon hozzáféréssel. Forrás: Lakossági piackutatás adatai

faxhívásokat indítani, ennek jelentőségét azonban csökkenti az a tény, hogy a szélessávú internet szolgáltatás térnyerésével párhuzamosan visszaesett a fax szolgáltatások iránti igény.)

A mobiltelefon a mobilitás és a személyhez kötöttség révén többletfunkciókat nyújt, azonban a helyhez kötött hozzáférés is rendelkezik néhány olyan a mobiltól eltérő termékjellemzővel, amely bizonyos fogyasztók számára kiemelten fontos lehet. Ezek közé tartozik a jobb hangminőség, az egyszerűbb használat, valamint az, hogy a helyhez kötött hozzáférés nem személyhez, hanem háztartáshoz, illetve intézményhez kapcsolódik, továbbá, hogy csak a helyhez kötött hozzáférés teszi lehetővé egyes kiegészítő szolgáltatások igénybevételét (pl. távfelügyelet, zöld szám).

A fogyasztói igények oldaláról fontosabb minőségi paraméterek tekintetében a két szolgáltatás között nincs érdemi különbség abban a tekintetben, hogy a helyhez kötött telefon szolgáltatáshoz hasonlóan a szolgáltatás nyújtója a mobil rádiótelefon hálózaton keresztül nyújtott telefon szolgáltatás esetében is vállalja meghatározott minőségi paraméterek biztosítását.

A leírtak alapján megállapítottam, hogy a helyhez kötött telefonszolgáltatáshoz való hozzáférés lényegét érintő funkcionális és minőségi jellemzők tekintetében a keresleti helyettesítés nem korlátozott.

Elérhetőség

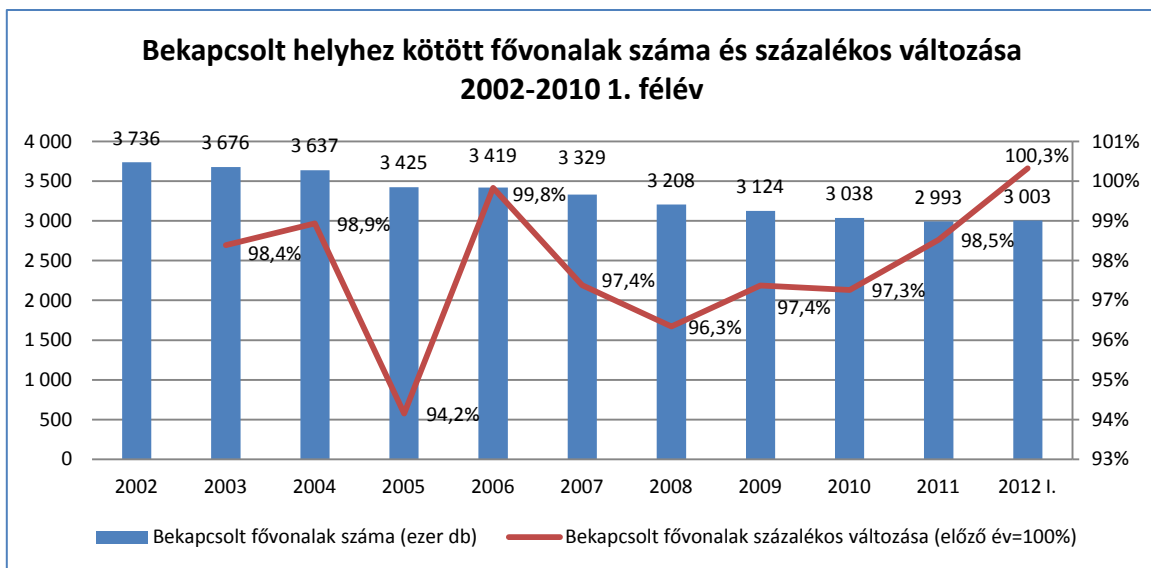
A 2010. december 31-re és 2011. június 30-ra vonatkozó lefedettségi adatok vizsgálata alapján megállapítható, hogy a három magyarországi mobiltelefon hálózat mindegyikének a hangszolgáltatás biztosításához szükséges területi lefedettsége több mint 97,2 %-os, ami 99,5%-os lakossági lefedettséget jelent. A mobil rádiótelefon hálózaton keresztül nyújtott hozzáférési szolgáltatás tehát országosan igénybe vehető, ezért az elérhetőség nem képezi a helyettesítés akadályát.

Piaci tendenciák

A magyarországi elektronikus hírközlési piacon az elmúlt években a helyhez kötött telefon szolgáltatás előfizetőszámának folyamatos csökkenése volt megfigyelhető. Az előfizetőszám a 2002. évi 3,623 millióról 2005-re 3,424, 2008-ra 3,208 millióra esett vissza. 2010-ben már csak 3,038 millió helyhez kötött előfizető volt jelen a piacon. Ezt követően mérséklődött a helyhez kötött előfizetések számának csökkenése, a 2008 és 2010 közötti időszakban bekövetkezett 170 ezres visszaesést követően 2011-ben mindössze 45 ezerrel kevesebb előfizetőt regisztráltak. 2012 első félévében a csökkenés megállt, és – elenyésző, ezrelékes nagyságrendben - emelkedett a helyhez kötött telefon szolgáltatás előfizetőinek száma.

Éves szinten a helyhez kötött telefon szolgáltatás előfizetőszámának csökkenése csak 2005-ben haladta meg az évi 5 %-ot, 2006-ban viszont gyakorlatilag nem változott az előfizetők száma. 2005-től és 2008-tól eltekintve az előfizetőszám csökkenése jellemzően évi 2-3%-os tartományban mozgott.

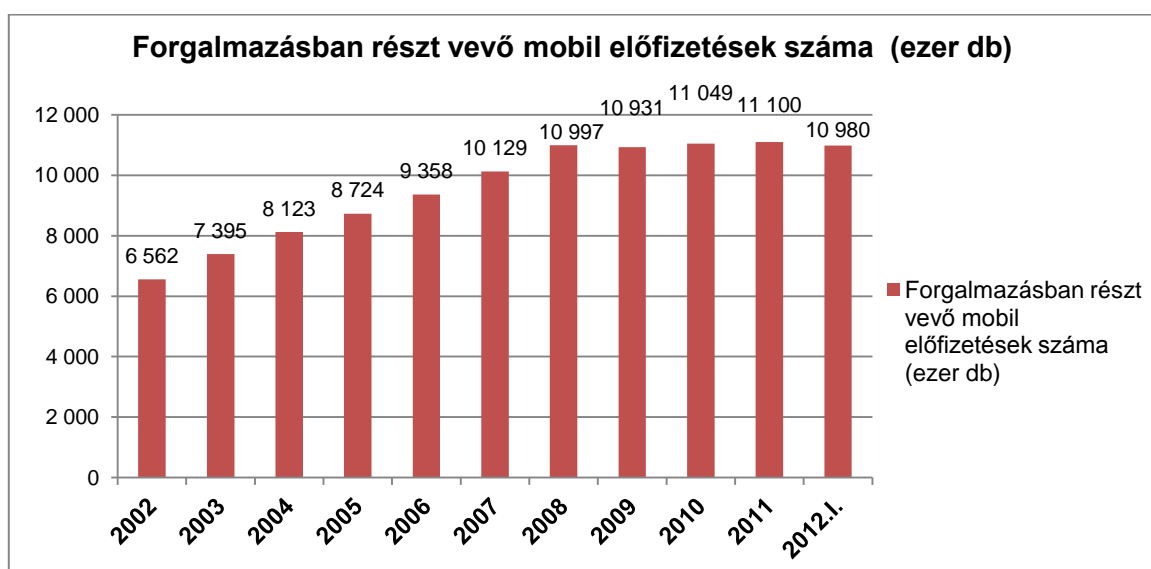
A következő ábra a helyhez kötött előfizetőszámok év végi alakulását és az előfizetőszámok előző évhez viszonyított százalékos változását mutatja a 2002 és 2012 I. féléve közötti időszakban:

3. ábra: Bekapcsolt fővonalak száma és változása a 2002. és 2012. I. félév közötti időszakban
 Forrás: NMHH vezetékes havi gyorsjelentés

A helyhez kötött telefon szolgáltatás előfizetőszámával ellentétben 2008 végéig évről-évre folyamatosan emelkedett a mobil előfizetések száma. A növekedés üteme 2003-ban 12,7 %-ot, 2005-ben 7,4%-ot, 2007-ben 10,7%-ot, 2008-ban 10,8%-ot ért el. 2009-ben azonban megtorpant a növekedés és az előző évhez képest közel 66 ezerrel csökkent a forgalmazásban részt vevő mobil előfizetések száma. Ezután gyakorlatilag stagnálás következett be, mivel a 2010. évi nem egészen 1,1%-os növekedést követően 2011-ben mindössze 55 ezerrel nőtt a mobil előfizetések száma, 2012 első félévében pedig közel 120 ezres előfizetőszám-csökkenést lehetett regisztrálni. Az adatokból tehát az látszik, hogy a magyarországi mobiltelefon piac az elérhető előfizetőszám tekintetében – a mindenkori konjunkturális helyzettől függetlenül – mindinkább a telítődés jeleit mutatja.

A következő 4. ábra a forgalmazásban részt vevő mobil előfizetések számának alakulását mutatja a 2002 és 2012 I. féléve közötti időszakban:

4. ábra: A forgalmazásban részt vevő mobil előfizetések száma a 2002 és 2012 I. féléve közötti időszakban

Az utóbbi egy évben a korábbi tendenciákkal ellentétes folyamatok jelentkeztek a magyar piacon. A helyhez kötött és mobil szolgáltatások magyarországi történetében először fordult elő, hogy az előfizető (vonal) számok alakulása a korábbi trendekkel ellentétes képet mutat: míg az utóbbi egy évben a mobil előfizetők száma csökkent, a vezetékes vonalszám a 2012. februári mélypontot követően emelkedésnek indult. (A helyhez kötött telefon szolgáltatás előfizetőszámának növekedése alapvetően a több szolgáltatást együtt nyújtó csomag ajánlatoknak tulajdonítható, amelyek kedvezményesen kínálják a helyhez kötött hozzáférést.)

A volumenek mozgásából csak akkor lehet a piacdefiníció szempontjából figyelembe vehető helyettesítésre következtetni, ha igazolható, hogy a volumenek változását a relatív árak változása váltotta ki, s nem egy az ártól független trendhatásról (például a technológia vagy a fogyasztói szokások változásairól) van szó, valamint ha a relatív árváltozás következtében fellépő volumenváltozás mértéke a hipotetikus monopolista szolgáltató nyereségszintje szempontjából kritikus mértékűnek tekinthető. A fenti adatokból önmagukban – figyelembe véve különösen a korábbi évekre jellemző tendencia lassulását, visszafordulását –nem lehet a helyettesítésre vonatkozó megalapozott megállapítást tenni.

Árak

A helyhez kötött keskenysávú hozzáférések és a mobil rádiótelefon szolgáltatáshoz való hozzáférés díjainak részletes összehasonlító vizsgálata a három legnagyobb piaci részesedéssel bíró (2010-ben, illetve 2011 első félévében a helyhez kötött telefonszolgáltatás összes előfizetőjének 85%-ával rendelkező) vezetékes szolgáltató, a Magyar Telekom, az Invitel és a UPC, valamint a magyar piacon működő három, saját hálózattal rendelkező mobil szolgáltató, a Magyar Telekom, a Telenor és a Vodafone díjcsomagjainak²⁶ elemzése alapján történt.

A következő táblázat a három legnagyobb piaci részesedéssel bíró vezetékes szolgáltató és a három mobil szolgáltató által 2011-ben alkalmazott havi díjait hasonlítja össze:

Vezetékes szolgáltató	Lakossági előfizetők	Nem lakossági előfizetők	Mobil szolgáltató	Lakossági előfizetők	Nem lakossági előfizetők
Magyar Telekom	2.520-3.929	3.750-6.150	Magyar Telekom	1.890-7.990	4.990-15.900
Invitel	2.876-4.088	4.420-6.355	Telenor*	1.590-2.220	1.237-4.362
UPC	2.000-5.200	3.390-8.000	Vodafone	1.900-8.600	5.400-15.900

*A Telenor üzletpolitikájában alacsony havi díjat és magasabb hívásdíjakat alkalmaz.

2. táblázat: A helyhez kötött hozzáférések és a mobil hozzáférések havi díjai (Ft/hónap)

Forrás: NMHH piacelemzési adatbekérés, szolgáltatók ÁSZF-jei

A vezetékes és a mobil árak összehasonlítása azonban korántsem problémamentes, tekintettel arra, hogy a szolgáltatók nagymértékben eltérő árazási konstrukciókat használnak a két termék piacán. A mobil piac igen jelentős részét képező pre-paid csomagoknál nincs

²⁶ A vezetékes szolgáltatók díjcsomagjait illetően lásd a 16. sz. lábjegyzetben található hivatkozást. Mobil szolgáltatók post-paid díjcsomagjai: Magyar Telekom: Eco, Relax 100, Mediamania S, Mediamania M, Mediamania L, Mediamania XL, Telenor: Pannon 60, Pannon 120, Pannon 180, Üzleti Alap, Üzleti Pro 1, Vodafone: Vodafone 50 Plus, Vodafone 100 Plus, Vodafone 200 Plus, Vodafone 400 Plus, Gold Plus, Üzleti Fix 15900,

havi előfizetési díj, azaz a hozzáférésnek nincs külön ára. Ennek következtében a vezetékes hozzáférési árak csak a post-paid csomagok havidíjaival hasonlíthatók össze.

A hozzáférés árának meghatározása szempontjából további nem elhanyagolható nehézségek forrása az, hogy a gyakorlatban nehezen oldható meg a hozzáférési és forgalmi díjak különválasztása. Az előfizetési, vagy havidíj ugyanis egyre gyakrabban nemcsak a hozzáférés árát tartalmazza, hanem bizonyos forgalom mennyiségig a forgalmi szolgáltatások ellenértékét is, részben lebeszélhető előfizetési díjak, vagy a havidíj ellenében bizonyos időszakokban, illetve hívásirányokban ingyenes hívásokat lehetővé tevő (flat rate) tarifakonstrukciók formájában. Ezzel egyidejűleg olyan szolgáltatói gyakorlat is létezik, amely az alacsonyan tartott hozzáférési díjakat magasabb forgalmi díjakkal kompenzálja.

A fogyasztónak a hozzáférésre vonatkozó döntéseit tehát nem önmagában a hozzáférés ára határozza meg. A hozzáférés iránti kereslet alapvetően származtatott kereslet, így a hozzáférés fenntartásával kapcsolatos felhasználói döntést a hozzáférési és a forgalmi díjak mértéke együttesen befolyásolja. Ezért az árak összehasonlításánál az egy percre eső összes kiadást, a hozzáférési és forgalmi díjak összegének és az összes percforgalomnak a hányadosát célszerű figyelembe venni.

A hozzáférési díjak figyelembevételével a helyhez kötött keskenysávú hozzáféréseken nyújtott telefonszolgáltatások esetében az egy percre jutó belföldi hangbevétel gyakorlatilag nem változott a 2006. és 2010. közötti időszakban. (2006-ban 22,4 Ft, 2010-ben 23,0 Ft). Ezzel szemben az egy percre jutó bevétel a mobil hozzáféréseken nyújtott telefonszolgáltatások esetében 25,1 Ft-ról 19,2 Ft-ra csökkent ugyanebben az időszakban. Hangsúlyozni kell, hogy a mobil relatíve alacsony ára alapvetően a post-paid áraknak tulajdonítható, amelyek közel 30%-kal csökkentek. (A pre-paid szolgáltatások percdíja összességében magasabb, mint az átlagos vezetékes ár, és különösen magasabb, mint a lakossági helyhez kötött telefon előfizetők által fizetett átlagár.)

A hozzáférés díjának összehasonlításával kapcsolatos módszertani nehézségek ellenére az megállapítható, hogy a mobil szolgáltatók által kínált díjcsomagok, mind a percdíjak, mind a hozzáférési díjak tekintetében tényleges alternatívát nyújtanak mind a lakossági, mind a nem lakossági előfizetők számára. A szolgáltatók árképzési politikájából származó eltérések miatti módszertani problémákat kiküszöbölő fajlagos árbevétel értékek vizsgálata is azt mutatja, hogy a helyhez kötött keskenysávú és a mobil hozzáféréseken nyújtott telefonszolgáltatások díjai között nincs olyan mértékű különbség, amely a helyettesítés akadályát képezné.

Helyettesítés akadályai

A helyhez kötött telefon hozzáférés mobil telefon hozzáféréssel való helyettesítését a váltási költségek, a fogyasztási szokásokra jellemző eltérések is nehezíthetik.

A mobil rádiótelefon szolgáltatáshoz való hozzáférés igénybevételekor nem használhatóak a hagyományos (analóg) telefonszolgáltatásnál is alkalmazott telefonkészülékek, a szolgáltatások közötti váltás az előfizetői végberendezés cseréjét igényelheti, ami pótlólagos terhet jelenthet a felhasználónak. A mobil hozzáférés tehát mobiltelefon készülék vásárlását teszi szükségessé, ami váltási költséget okozhat az előfizetőnek. Figyelembe véve a jelentős mobil penetrációt, a végberendezések árában bekövetkezett jelentős csökkenést, illetve a mobil szolgáltatók által alkalmazott kedvezményes készülékvásárlási konstrukciókat, a váltás

tényleges költsége nem olyan mértékű, ami a helyettesítést az előfizetők döntő többsége számára akadályozná.

A helyettesítés lehetőségét korlátozó tényező, hogy a helyhez kötött hozzáférés több olyan, a mobil hozzáféréstől eltérő jellemzővel is rendelkezik, melyek kiemelten fontosak lehetnek bizonyos fogyasztók számára. Nyilvánvaló, hogy az a fogyasztó, akinek jelentős értéket képviselnek a helyhez kötött hozzáférés sajátos jellemzői (folyamatos és biztonságos elérhetőség, könnyű kezelhetőség), még a helyhez kötött és a mobil árak közeledése vagy akár alacsonyabb mobil árak esetén sem fogja helyhez kötött hozzáférést mobilal helyettesíteni. Mindez fokozottan érvényes az idősebb korosztály jelentős részére, amely a megszokott telefonálási lehetőséget preferálja, és nem szívesen szakad el attól. Az ország lakosságában a 60 éven felüli népesség aránya a 2000. évi 19,7%-ról 2007-re 21,6%-ra nőtt, 2011-ben pedig már 23,6%-ot ért el, ez a fogyasztói réteg tehát nem elhanyagolható, ugyanakkor nagysága a helyettesítés szempontjából nem tekinthető kritikusnak.

A helyettesítést az internet, valamint az üzleti szolgáltatások helyhez kötött hozzáféréshez kötődése is fékezi. Az internet használat több szempontból is hozzájárul a helyhez kötött telefonhoz való hozzáférés megtartásához. Lényeges, a helyettesítés lehetőségét gyengítő tényező a komplex helyhez kötött díjcsomagok kedvező árukapcsolása. A több szolgáltatást együtt nyújtó komplex díjcsomagok, melyek gyakran kedvezményesen kínálják a helyhez kötött hozzáférést (pl. kábelszolgáltatók kedvezményes csomag ajánlatai) jelentős, és egyre növekvő szerepet játszanak a helyhez kötött hozzáférések további csökkenésének lassításában.

A helyettesítés ellenében hat a hűség szerződések visszatartó ereje. Az ezzel kapcsolatos időbeli veszteségek, kötbérek nyilvánvalóan nem képesek megakadályozni az esetleges helyhez kötött – mobil váltást, de együttes hatásuk megnehezítheti azt.

A helyettesítés további akadályát képezheti, hogy az eltérő számozási rendszer és egyéb okok miatt a hívószám hordozása egyelőre nem valósítható meg a helyhez kötött és a mobil telefon hozzáférés között, ezért a szolgáltatást váltó felhasználó az azonosíthatóság és a megszokottság nyújtotta előnyökről való lemondásra kényszerül.

Végül a helyettesítés lehetőségeit illetően feltétlenül utalni kell arra, hogy még a helyettesítésről nyilatkozó háztartások esetében sem biztos, hogy az adott háztartás minden tagja képes a helyhez kötött hozzáférések kiváltására (pl. nincs mobiltelefonja). Ezért a tényleges helyettesítés mértéke a gyakorlatban sokkal kisebb lehet, mint ami a piackutatás során feltett kérdésekre adott válaszokból következne.

A helyettesítési akadályok vizsgálatának eredményeként nem azonosítottam olyan akadályt, amely a helyettesítést a felhasználók döntő többsége számára megakadályozná.

Felhasználói magatartás

Lakossági piackutatási adatok szerint a mobiltelefon előfizetéssel rendelkező háztartások aránya folyamatosan nő, 2011-ben 88% volt az ilyen háztartások aránya. A mobiltelefon előfizetéssel rendelkező, de helyhez kötött telefon hozzáféréssel nem rendelkező háztartások aránya szintén növekedést mutat, 2011-ben az összes háztartás 47%-a ebbe a csoportba tartozott. A mobiltelefon hozzáférések térnyerése azonban nem jár a helyhez kötött telefon hozzáférések lemondásával: a helyhez kötött telefon hozzáféréssel rendelkező

háztartások aránya évekre visszamenőleg folyamatosan 50% körüli értéket mutat. A helyhez kötött, illetve mobiltelefon hozzáférések számára vonatkozó adatok tehát nem utalnak a helyhez kötött és a mobiltelefon hozzáférés közötti helyettesítésre.

A piackutatások kiterjedtek a lakossági és nem lakossági felhasználók helyhez kötött telefon hozzáféréssel kapcsolatos terveire. A helyhez kötött telefontal rendelkező, mobiltelefonnal nem rendelkező lakossági felhasználók (a háztartások 8,4%-a) döntő többsége (97%) nem tervezi a helyhez kötött előfizetés lemondását az elkövetkezendő egy évben. A helyhez kötött és mobiltelefonnal is rendelkezők (a háztartások 41%-a) közül kevesebb, mint 5% tervezi a következő egy évben a helyhez kötött előfizetés lemondását. A lemondók 75%-a mobiltelefonnal helyettesítené. A nem lakossági felhasználók 10%-a vélte úgy, hogy számukra a mobiltelefon helyettesíteni tudja a helyhez kötött telefont. Az elvi lehetőség megfontolása után azonban mindössze 3%-uk mondta azt, hogy teljes mértékben elképzelhetőnek tartja azt, hogy a helyhez kötött szolgáltatást teljes egészében mobilra váltsák. A nem lakossági piackutatás eredményei alapján tehát a nem lakossági felhasználók körében még mindig általános az idegenkedés attól, hogy a helyhez kötött hozzáféréseket mobilra váltsák. A helyhez kötött telefon hozzáférés mobilra váltásának elutasítása háttérben leggyakrabban az áll, hogy a nem lakossági felhasználók az irodai munkában nélkülözhetetlennek tartják a helyhez kötött telefont (pl. a fax miatt). Emellett nagy arányban hivatkoznak még az ügyfelek igényeire, illetve a mobilszolgáltatás magasabbnak vélt költségeire is, amikor elutasítják a helyhez kötött hozzáférések mobilra váltását.

A felhasználói magatartásra vonatkozó piackutatási információk nem támasztják alá, hogy a helyhez kötött hozzáférést a helyettesítés szempontjából kritikus méretű felhasználói kör a mobiltelefon hozzáférés helyettesítőjének tekintené.

Árrugalmassági számítások

A helyhez kötött és mobil hozzáférések számának időbeli alakulását vizsgálva megállapítottam, hogy – elsősorban a 2000-es évek elején - a mobil hozzáférések számának rohamos növekedése a helyhez kötött hozzáférések számának folyamatos, egyenletes csökkenésével párosult. Az elmúlt néhány évben a csökkenés üteme lelassult és 2012. első félévében már stagnálás, illetve emelkedés fedezhető fel a helyhez kötött hozzáférések tekintetében. A volumenek ellentétes irányú mozgása azonban csak akkor utal a piacdefiníció szempontjából figyelembe vehető helyettesítésre, ha igazolható, hogy a volumenek változását a relatív árak változása váltotta ki, s nem egy az ártól független trendhatásról (például a technológia vagy a fogyasztói szokások változásairól) van szó. A helyettesítés megítéléséhez tehát a volumenek és az árak párhuzamos vizsgálatára is szükség van.

Az árak és a volumenek változása közötti kapcsolat az árrugalmasság értékén keresztül ragadható meg. A megfelelő árrugalmasság érték ismerete segítséget nyújt a hipotetikus monopolista teszt alapkérdésének az eldöntésében, tehát a saját-árrugalmasság ismeretében megállapítható, hogy a helyhez kötött hozzáférés árának kismértékű (5-10%-os), de tartós emelkedése esetén fellépő helyettesítési hatás (ami a mobil helyettesítés hatását is magában foglalja) elég erős-e ahhoz, hogy veszteségessé tegye a hipotetikus monopolista számára az áremelést.

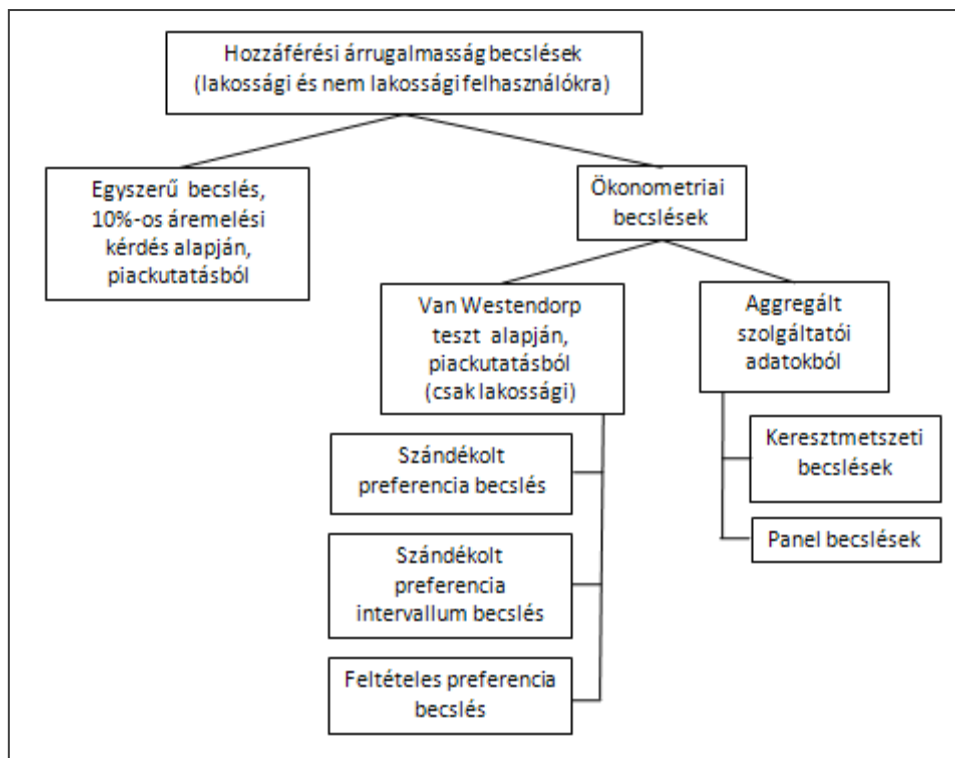
Az árrugalmasság pontos értékének meghatározása érdekében a Hatóság külső tanácsadó igénybevitelével - a piackutatásokból, illetve az NMHH piacelemzési adatbekerésből

származó adatok felhasználásával - a helyhez kötött telefonszolgáltatás helyettesítésére vonatkozó empirikus vizsgálatot folytatott le.

A vizsgálat a következő főbb területekre terjedt ki:

- saját-árrugalmasság becslése a Hatóság piackutatásaiból származó adatok alapján,
- saját-árrugalmasság becslése a Hatóság által a piacelemzés során gyűjtött forgalmi és bevételi adatokból,
- a becslések eredményeként kapott árrugalmasság értékek és a kritikus árrugalmasság²⁷ összevetése.

Az árrugalmasság értékek meghatározása a következő számítások elkészítését tette szükségessé:

5. ábra: A helyhez kötött telefonhozzáférés saját árrugalmasságának becslésére alkalmazott számítások

A számítások a következő eredményeket hozták (a számítások részletes ismertetését Határozat I. számú Függelék tartalmazza):

Egyszerű becslés piackutatás alapján

A lakossági piackutatási adatok szerint 2011-ben a helyhez kötött telefonszolgáltatás 10%-os havidíj emelésének hatására a lakossági előfizetők 16%-a mondta volna le az előfizetését. Az ebből számított -1,82 értékű saját-árrugalmasság meghaladja a kritikus saját-

²⁷ A kritikus árrugalmasság értéke egy olyan kitüntetett árrugalmasság érték, amely azt mutatja meg, hogy mekkora az a sajátár-rugalmasság, aminél még érdemes a hipotetikus monopolistának árat emelnie, mert így az áremelésből adódó bevételnövekedés és költségmegtakarítás ellensúlyozza a csökkenő keresett mennyiségből adódó veszteségeit.

árrugalmasság értékét $(-1,31)^{28}$. A nem lakossági piackutatásból a nem lakossági felhasználók esetében ugyanerre a kérdésre adott válaszként a szándékolt lemondás aránya 10%, az ebből számított saját-árrugalmasság értéke -1,11. A lakossági felhasználók esetében a 10%-os áremelésre adott szándékolt reakció kritikus mértékű helyettesítésre utal. A nem lakossági felhasználók esetében a kritikus értéknél alacsonyabb rugalmassági érték adódott.

Nagyon fontos megemlíteni a felhasználók válaszain alapuló becsléssel kapcsolatban, hogy a felhasználói szándék és a tényleges magatartás nem feltétlenül esik egybe, a gyakorlatban a lemondással, váltással kapcsolatban kifejezett szándék lényegesen meghaladhatja a az áremelés esetén ténylegesen bekövetkező lemondás, váltás mértékét. Ezért a kinyilvánított szándék alapján becsült árrugalmasságok felülbecslik a tényleges árrugalmasság mértékét.

Ökonometriai vizsgálat a Van Westendorp teszt alapján (csak lakossági szegmensre)

A lakossági piackutatás keretében a lakossági felhasználók esetében sor került a következő kérdések vizsgálatára is (Van Westendorp teszt): mennyit fizet most a háztartás a helyhez kötött szolgáltatásért, mennyit lenne biztosan hajlandó fizetni ezért a szolgáltatásért és mi az az összeg, amelyet már semmiképp nem fizetne ki a helyhez kötött telefonért. A válaszok alapján végzett ökonometriai elemzés keretében a saját-árrugalmasság becslése három különböző módszerrel történt. A szándékolt preferencia becslés alapján -0,5, a szándékolt preferencia intervallum becslés alapján -0,63, a feltételes preferencia becslés alapján pedig -1,2 értékű saját-árrugalmasság adódott. Mindhárom érték alacsonyabb, mint a kritikus saját-árrugalmasság.

Az egyszerű becslésen alapuló módszerhez képest a piackutatási adatokon végzett ökonometriai elemzések pontosabb eredményt adnak, azonban ez a vizsgálati módszer sem képes teljes mértékben kiküszöbölni a szándékolt preferenciák és a tényleges cselekvés közötti különbséget.

Ökonometriai vizsgálat a szolgáltatók bevételadatai alapján

A piackutatásból származó adatokon túlmenően a saját-árrugalmasság becslésére sor került a piacelemzési adatbekérésből származó bevételadatok ökonometriai elemzése alapján is. Az ennek keretében elvégzett ún. keresztmetszeti elemzés nem szolgáltatott olyan megbízhatóságú eredményt, amely a helyettesítésre vonatkozó következtetést megalapozhat. Az ún. panel elemzés szerint azonban mind a lakossági, mind nem lakossági felhasználók esetében jelentősen elmarad a saját-árrugalmasság értéke (0 közeli, illetve -0,25 alatti érték) a kritikus értéktől.

A vizsgálatok számszerű eredményét mutatja be a következő táblázat:

Vizsgálat neve	Felhasználói szegmens	Árrugalmasság értéke 10%-os feltételezett áremelés esetén
Egyszerű becslés 10%-os áremelési kérdés alapján, piacelemzésből	Lakossági	-1,82
	Nem lakossági	-1,1

²⁸ 25%-os változó költség/ár arány feltételezése mellett számított érték. A változó költség/ár arány nemzetközi példán (az osztrák hatóság által végzett fix-mobil helyettesítési vizsgálat) alapul.

Ökonometriai becslések			
Van Westendorp teszt alapján, piacelemzésből	Szándékolt preferencia becslés	Lakossági	-0,5
	Szándékolt preferencia intervallum- becslés	Lakossági	-0,63
	Feltételes preferencia becslés	Lakossági	-1,2
Szolgáltatói adatok alapján	Keresztmetszeti elemzés	Lakossági	-
		Nem lakossági	-
	Panel elemzés	Lakossági	0
		Nem lakossági	0 és -0,25 között
Kritikus árrugalmasság (25%-os változó költség arány mellett)			-1,31

3. táblázat: Helyhez kötött telefon hozzáférés saját-árrugalmasság számítások becsléseinek eredményei

A becsült árrugalmasság értékeket a kritikus árrugalmassággal összevetve megállapítható, hogy a becsült árrugalmasság csak egyetlen esetben - az egyszerű statisztikai vizsgálattal becsült árrugalmasság esetében – haladta meg a kritikus árrugalmasság értékét.

Az elvégzett vizsgálatok alapján megállapítottam, hogy a helyhez kötött hozzáférés árrugalmassága nem elég magas ahhoz, hogy ez a piac mobil hozzáféréssel való kibővítését megalapozottan indokolhatná. Ez azt jelenti, hogy a felhasználók reakciója, s ennek részeként a mobil helyettesítés egy hipotetikus monopolista magatartását egy 10%-os áremelés esetén nem lenne képes korlátozni. Ennek megfelelően az árrugalmasság értékek vizsgálata a helyhez kötött telefon hozzáférés piacának elkülönült kezelésének szükségességét támasztja alá.

Keresleti helyettesítési vizsgálatok eredménye

Az elvégzett vizsgálatok alapján megállapítottam, hogy a helyhez kötött telefonszolgáltatáshoz való hozzáférés mobil hozzáféréssel való helyettesítése a szolgáltatás lényegét érintő funkcionális és minőségi jellemzők tekintetében nem korlátozott. A szolgáltatások havi díjai között sincs olyan mértékű különbség, amely a helyettesítés akadályát képezné. A felhasználói magatartással kapcsolatos ökonometriai vizsgálatok azonban nem tárták fel a helyettesítés olyan kritikus mértékét, amelyek a helyhez kötött hozzáférési szolgáltatások piacának mobil hozzáférési szolgáltatásokkal való kibővítését indokolnák.

A leírtak alapján a hozzáférést mobil rádiótelefon szolgáltatáshoz nem azonosítottam a helyhez kötött telefon hozzáférési szolgáltatások helyettesítőjeként.

I.4.1.1.2.4. Keresleti helyettesítésre vonatkozó vizsgálatok eredménye a kiskereskedelmi hozzáférési piacon

A keresleti helyettesítésre vonatkozóan elvégzett vizsgálatok alapján megállapítottam, hogy a keskenysávú hozzáférési szolgáltatások mellett kizárólag a menedzselt IP alapú nyilvánosan elérhető helyhez kötött telefonszolgáltatásokhoz való hozzáférés és a Home Zone szolgáltatáshoz való hozzáférés képezik az azonosított kiskereskedelmi piac részét.

I.4.1.1.3 Kínálati helyettesítés a kiskereskedelmi hozzáférési piacon

A kínálati helyettesítés vizsgálatának kiindulópontját a keresleti helyettesítés vizsgálatához hasonlóan a nyilvános helyhez kötött telefonhálózat elérését biztosító keskenysávú hozzáférési szolgáltatások valamint ennek a keresleti helyettesítési vizsgálat során az I.4.1.1.2. pontban azonosított helyettesítő szolgáltatásai képezik.

A kínálati helyettesítés vizsgálata során a keresleti helyettesítés kapcsán nem vizsgált helyettesítési lehetőségek kerülnek számbavételre.

A lehetséges kínálati helyettesítési kapcsolatok feltérképezéséhez – a hipotetikus monopolista teszt logikájának megfelelően – annak a feltételezett esetnek a vizsgálata nyújt támpontot, amikor a helyhez kötött telefon hozzáférési szolgáltatás áraiban 5-10%-os mértékű, tartós áremelkedés következik be. Amennyiben ez maga után vonja azt, hogy a szolgáltatást az eddigiekben nem nyújtó vállalkozás rövid távon (1 év) belép a piacra és megkezdi a szolgáltatás nyújtását, akkor beszélhetünk kínálati helyettesítésről.

A kínálati helyettesíthetőség feltétele, hogy a szolgáltatás nyújtásának megkezdése rövid időn belül lehetséges legyen és a szolgáltatás nyújtásával kapcsolatban ne merüljön fel jelentős költség és kockázat a szolgáltató részéről. A kínálati helyettesítés vizsgálata tehát szükségessé teszi mind a belépési korlátok, mind a potenciális belépők várható magatartásának vizsgálatát.

Megvizsgáltam a szóba jöhető vállalkozásokat, melyeknek meglévő hálózata alapvetően alkalmas e szolgáltatások nyújtására. Megállapítottam, hogy két ilyen lehetséges vállalkozástípus létezik, melyek részben alkalmas infrastruktúrával rendelkeznek, s ezek az alábbiak:

- a nem nyilvános (magánhálózattal rendelkező) helyhez kötött telefon tevékenységet végző vállalkozások;
- az áramszolgáltató vállalatok.

A belépési korlátoknak alapvetően két fajtája van, ezek a strukturális és a jogi-adminisztratív korlátok. Strukturális korlátok abban az esetben léteznek, ha a fennálló keresleti szint és az alkalmazott technológia jellemzői, valamint a kapcsolódó költségviszonyok alapján a piacra lépés szempontjából egyenlőtlen feltételekkel szembesül a korábban piacra lépő (és ott jelentős pozíciókat szerző vállalat) és egy később piacra lépő cég. Jogi és adminisztratív korlátok akkor érvényesülnek, amikor a belépőre vagy belépni szándékozóra nézve hátrányos feltétel forrása nem gazdasági jellegű, hanem a piacon érvényesülő jogszabályi, adminisztratív vagy egyéb állami szabályozás következménye.

A vizsgált piacon nem azonosíthatók jelentős jogi-adminisztratív piacra lépési korlátok. A helyhez kötött telefon szolgáltatások esetében a szolgáltatás bejelentése után a szolgáltatás nyújtása azonnal megkezdhető²⁹.

A strukturális korlátok vizsgálata során megállapítottam, hogy a piacralépés a meglévő infrastruktúrán túlmenően jelentős hálózati beruházásokat igényel és a kiskereskedelmi szolgáltatás megkezdése is jelentős kezdeti befektetést igényel. Az új belépő többek között a következő azonnali költségekkel szembesül:

²⁹ Eht. 77. § (1) bekezdése

- magánhálózattal rendelkező vállalkozás telefonhálózata esetén az előfizetői nyilvános hálózat kiépítése, összekapcsolás a telefonhálózattal, a számlázó rendszer kiépítése;
- áramszolgáltató hálózat esetén a vivőfrekvenciás áthidaló hálózat kiépítése, az előfizetői hozzáférés eszközei, összekapcsolás a nyilvános hálózattal;
- értékesítési hálózat kiépítése, megfelelő szakember-gárda szervezése és kiképzése a más jellegű fenntartási és ügyfélszolgálati feladatok ellátásához.

A kiskereskedelmi szolgáltatás nyújtása a leírtak alapján komoly további befektetéseket igényel és – az elsüllyedt költségek magas szintje, valamint a méretgazdaságossági hatások miatt is – jelentős kockázattal jár. A leírtak alapján nem valószínű, hogy a helyhez kötött keskenysávú hozzáférési szolgáltatás áraiban bekövetkező kismértékű (5-10%-os), tartós áremelkedés hatására áramszolgáltató, vagy más, magánhálózattal rendelkező vállalkozás rövid távon (1 éven belül) belépne a piacra és megkezdene a szolgáltatás nyújtását.

A kínálati helyettesítés vizsgálata során nem találtam olyan helyettesítési lehetőségeket, amelyek a vizsgált kapcsolódó kiskereskedelmi piac kínálati oldalról való szélesítését indokolnák.

I.4.1.1.4 A kiskereskedelmi hozzáférési piacra vonatkozó helyettesítési vizsgálatok összefoglalása

Az elvégzett keresleti és kínálati oldali vizsgálatok alapján megállapítottam, hogy a jelen határozat tárgyát képező nagykereskedelmi piachoz kapcsolódó kiskereskedelmi hozzáférési piacon a keskenysávú hozzáférési szolgáltatások mellett a menedzselt IP alapú nyilvánosan elérhető telefonszolgáltatásokhoz való hozzáférés és a „Home Zone” szolgáltatást nyújtó hálózathoz való hozzáférés képezik az azonosított kiskereskedelmi piac részét.

I.4.1.2 Kiskereskedelmi forgalmi piac

I.4.1.2.1. A kiskereskedelmi forgalmi piac tartalma

A híváskezdeményezési szolgáltatások elsődleges kapcsolódó piaca a helyhez kötött kiskereskedelmi forgalmi szolgáltatások piaca. A kiskereskedelmi forgalmi piac vizsgálatának első lépéseként áttekintettem a piacon ténylegesen nyújtott, és igénybe vehető szolgáltatásokat. Megállapítottam, hogy a kiinduló kiskereskedelmi forgalmi szolgáltatás alapvető jellemzői az alábbiak:

- a szolgáltatás helyhez kötött előfizetői hozzáférési pontról érhető el
- a felhasználó a következő típusú hívásokat képes indítani
 - belföldi hívás
 - helyi/körzeti
 - országos
 - nem földrajzi szám hívása
 - nemzetközi hívás.

Az azonosított szolgáltatáselemek felsorolása nem kizárólagos, ezen felül a szolgáltatók természetesen kínálhatnak a felhasználóknak egyéb – kiegészítő jellegű – szolgáltatásokat

is, ez azonban nem változtat azon a helyzeten, hogy a kapcsolódó kiskereskedelmi piac lényegét a felhasználók által indított hívások jelentik.

I.4.1.2.2 Keresleti helyettesítés a kiskereskedelmi forgalmi piacon

Az I.3. pontban meghatározott kiinduló szolgáltatás technológia semleges, azaz magában foglal bármely helyhez kötött hozzáférési technológián megvalósított híváskezdeményezési forgalmi szolgáltatást. Ennek megfelelően a kapcsolódó kiskereskedelmi forgalmi piacon nyújtott szolgáltatásokba is a megvalósítás technológiájától függetlenül beletartozik minden olyan szolgáltatás, amely közvetlenül vagy közvetve a kiinduló szolgáltatásra épül. Figyelembe véve azonban a kiskereskedelmi forgalmi szolgáltatások technológiai fejlődés révén kialakult sokféleségét, a kiinduló szolgáltatás technológia semleges meghatározása mellett is szükségesnek tartom annak vizsgálatát, hogy a különböző technológiák révén nyújtott kiskereskedelmi forgalmi szolgáltatások egymással helyettesítési viszonyban vannak-e, azaz ténylegesen egy szolgáltatási piac részét képezik-e³⁰. A helyettesítési vizsgálatok lefolytatásához a kiinduló szolgáltatást szűkítettem, és összhangban az Explanatory Note 4.2.1. pontjával, a helyettesítési vizsgálatok kiindulópontjaként a helyhez kötött keskenysávú analóg (PSTN)³¹ és (ISDN) hozzáférésekről indított hívásokat tekintettem. A piacmeghatározás során a kiskereskedelmi forgalmi helyettesítés vizsgálata során az alábbi helyettesítési lehetőségek kerültek áttekintésre:

1. nyilvánosan elérhető IP alapú hozzáférésekről (VoIP) indított hívások,
2. Home Zone (HZ) szolgáltatás hozzáférésekről indított hívások,
3. mobil rádiótelefon hozzáférésekről indított hívások.

I.4.1.2.2.1 Nyilvánosan elérhető IP alapú hozzáférésekről indított hívások általi helyettesítés

Összhangban jelen határozat I.4.1.1.2.1. fejezetében leírtakkal, az IP alapú hangszolgáltatás (Voice over Internet Protocol – VoIP) hang és egyéb szolgáltatások továbbítását jelenti teljesen, vagy részben Internet protokoll (IP) alapú hálózatokon keresztül. A szolgáltatásban részt vevő IP alapú hálózati szakaszok lehetnek a nyilvános internet hálózat szakaszai, vagy a nyilvános internet részét nem képező IP alapú hálózatok részei.

A VoIP szolgáltatásokhoz való hozzáférés és így a hívásindítás többféle szélessávú hozzáférési típus, ezen belül többféle technológia felhasználásával valósulhat meg. Magyarországon a DSL, a kábelmodemes, az FTTH, az FTTB/FTTC hálózaton megvalósított Ethernet LAN, valamint a vezeték nélküli szélessávú hozzáférési típusok használata jellemző.

³⁰ Explanatory Note 4.2.1: "As a result of the evolution in the forms of access at fixed locations, and also the different ways of making voice calls, it will be necessary to decide whether or not such services constitute the same access market, or the same calls market, depending on whether or not they sufficiently constrain the ability to raise prices within the markets concerned."

³¹ Az analóg hozzáférések magukban foglalják a végig réz érpáras és a rádiós hurokkal (RLL) megvalósított hozzáféréseket is, mivel ez utóbbi olyan vezeték nélküli elérési analóg telefonhálózati hozzáférés, amelyet a vezetékes hálózat meghosszabbításaként alkalmazva nyújtható helyhez kötött telefon szolgáltatás.

A funkcionalitás és igénybevételi feltételek különbözőségei alapján a keresleti helyettesítési vizsgálatokhoz a nyilvánosan elérhető VoIP szolgáltatások következő két típusa különböztető meg:

- menedzselt IP alapú telefonszolgáltatások,
- nem menedzselt VoIP szolgáltatások.

A menedzselt IP alapú telefonszolgáltatások jellemzője, hogy a telefonszolgáltatást a szélessávú kiskereskedelmi hozzáférést nyújtó szolgáltató biztosítja saját hálózatán, vagy nagykereskedelmi hozzáférési szolgáltatás igénybevételével. A menedzselt VoIP telefonszolgáltatás meghatározó jellemzője, hogy lehetővé teszi belföldi vagy nemzetközi számozási terv szerinti hívások indítását és fogadását, valamint a telefonszolgáltatást nyújtó szolgáltató vállalja meghatározott minőségi paraméterek biztosítását.

A nem menedzselt VoIP szolgáltatások jellemzően a nyilvános interneten keresztül megvalósuló hangszolgáltatások. A nem menedzselt VoIP szolgáltatások meghatározó jellemzője, hogy a szolgáltatást nyújtó szolgáltató nem rendelkezik olyan befolyással a hozzáférési hálózat felett, hogy a minőségi szint vállalása nélküli (best effort alapú) teljesítéstől eltérő minőségi paramétereket tudjon biztosítani a hangszolgáltatásra vonatkozóan.

Tekintettel arra, hogy a fentiek alapján a menedzselt IP alapú telefonszolgáltatások és a nem menedzselt VoIP szolgáltatások funkcionális jellemzői és igénybevételi feltételei is lényegesen eltérnek egymástól, a továbbiakban elkülönülten vizsgáltam a helyettesítést a két VoIP-típusra vonatkozóan.

I.4.1.2.2.1.1 Menedzselt IP alapú hozzáférésről indított hívások általi helyettesítés

A menedzselt IP alapú hozzáférésről indított előfizetői hívások általi keresleti helyettesítés vizsgálata annak a kérdésnek a megválaszolását jelenti, hogy az ilyen típusú hozzáféréseken indított hívások helyettesítik-e a felhasználók számára a keskenysávú hozzáféréseken indított hívásokat. A vizsgálatok során a funkcionalitást, a minőséget, az árakat és váltási költségeket, valamint az elérhetőséget elemeztem részletesen.

Árak

A helyettesítés vizsgálata ebben az esetben annak a kérdésnek a megválaszolását igényli, hogy a szolgáltatók által a helyhez kötött keskenysávú telefon hozzáférésekre és az ilyen hozzáférésekről indított hívásokra vonatkozóan alkalmazott díjak és a menedzselt IP alapú telefonszolgáltatás hasonló díjai lehetővé teszik-e az előfizetők számára a keskenysávú telefon hozzáférésekről indított hívások menedzselt IP alapú hozzáférésről kezdeményezett telefonhívásokkal való helyettesítését.

A helyhez kötött keskenysávú hozzáféréseken indított hívások és a menedzselt VoIP hozzáféréseken indított hívások díjainak részletes vizsgálata – összhangban az I.4.1.1.2.1.1. pontban bemutatott vizsgálattal – az öt legnagyobb piaci részesedéssel bíró szolgáltató díjcsomagjainak elemzése alapján történt.

A három inkumbens szolgáltató (Invitel, Magyar Telekom, UPC) mindegyike nyújt helyhez kötött keskenysávú és menedzselt VoIP telefonszolgáltatást is. A Magyar Telekom és az Invitel esetében a helyhez kötött keskenysávú telefonszolgáltatás dominál, a UPC-nél a

jogelőd szolgáltató volt koncessziós területén kívül, kábelhálózaton nyújtott menedzselt VoIP szolgáltatás a meghatározó (2011. 1. félév végén a hozzáférések **Üzleti titok**%-a). A Digi és a Tarr Kft. nem nyújt keskenysávú telefonszolgáltatást.

Az árak tekintetében megkülönböztethetők azok a szolgáltatások, amelyeknél a havidíj tartalmazza a hozzáférés és meghatározott mennyiségű forgalom díját is (csomag ajánlatok), továbbá azok a szolgáltatások, amelyeknél a havidíj csak a hozzáférés díját tartalmazza és a forgalomért külön díjat, jellemzően percdíjat kell fizetni. A percdíjak hívásirányonként eltérőek lehetnek, illetve a szolgáltatók esetenként különböző díjat alkalmaznak csúcsidőre és csúcsidőn kívüli hívások esetén. Emellett a szolgáltatók egy része hívásonként kapcsolási vagy hívásfelépítési díjat is felszámít.

Azon szolgáltatók, melyek a hagyományos telefonszolgáltatás mellett menedzselt IP alapú telefonszolgáltatással is jelen vannak a piacon, jellemzően ugyanazon az áron nyújtják a szolgáltatást, technológiától függetlenül. Mindkét szolgáltatáscsoport esetében elmondható, hogy a hagyományos keskenysávú ajánlatok és a menedzselt VoIP szolgáltatások díjai is egymással összehasonlítható mértékűek.

Szolgáltató	Magyar Telekom		Invitel		UPC (29-es körzet)		UPC		Digi		Tarr	
Csomag neve	Felező ³²		Komfort		Normál		Bronze		Digifon		TeleTARR	
Napszak	Csúcsidő	Csúcsidőn kívül	Csúcsidő	Csúcsidőn kívül	Csúcsidő	Csúcsidőn kívül	Csúcsidő	Csúcsidőn kívül	Csúcsidő	Csúcsidőn kívül	Csúcsidő	Csúcsidőn kívül
Helyi hívás	10		11,2	5,6	10,06	3,71	9,65		3,75		9,5	4,2
Belföldi	10		19,1	11,2	16,93	7,94	9,65		3,75		19,3	9,1
Mobil*	70,1-76,2 ³³	46,74-56,9	66,6	40,6	48,77		52,83		5-25		58,2	34,9-47,6
Nemzetközi**	56,9-990,6		95,3-846,6		84,67-127		31,75-152,4		15-595,44		29,6-677,3	
Kapcsolási díj	0		4,5		0		0		0		0	

*tól -ig értékek esetén a díjak a sávban eltérnek a hívott mobilszolgáltatótól függően

**tól -ig értékek esetén a díjak a sávban eltérnek díjzónától függően

4. táblázat: A legnagyobb szolgáltatók népszerű telefonszolgáltatásainak bruttó percdíjai (Ft)

Forrás: Szolgáltatók ÁSZF-jei, 2012

A leírtak alapján megállapítható, hogy a két hozzáférési típuson alkalmazott díjképzés hasonlósága, valamint az alkalmazott díjak – így a forgalmi díjak – szintjének hasonlósága a helyhez kötött keskenysávú hozzáférés és a menedzselt IP alapú telefonszolgáltatáshoz való hozzáférés, illetve az ezen hozzáféréseken nyújtott telefonszolgáltatások közötti helyettesítés lehetőségét nem korlátozza.

Funkcionalitás

A menedzselt IP alapú hozzáférés olyan kapcsolatot biztosít, amely lehetővé teszi belföldi vagy nemzetközi számozási tervben szereplő hívószám vagy hívószámok segítségével belföldi és nemzetközi hívások kezdeményezését és fogadását, azaz teljes mértékben

³² A díjcsomag előfizetési díjából lebeszélhető 1870 Ft

³³ Hívott mobilszolgáltatótól függően

alkalmasak arra, hogy azokon a felhasználók az I.4.1.2.1. pontban felsorolt, a kapcsolódó kiskereskedelmi piac lényegét alkotó hívásindítási szolgáltatásokat igénybe vegyék.

A menedzselt VoIP szolgáltatás esetében a felhasználó a hagyományos (analóg) telefonszolgáltatásnál alkalmazott telefonkészüléket használhatja, a telefonszolgáltatáshoz való hozzáférés (hívások indítása és fogadása) a keskenysávú telefonszolgáltatások esetében megszokott módon történik.

A menedzselt VoIP hozzáférés állandó kapcsolatot biztosít a nyilvános helyhez kötött telefonhálózattal, a telefonszolgáltatás igénybevételéhez nem szükséges számítógép bekapcsolása és az internetre való csatlakozás.

A keskenysávú és a menedzselt VoIP hozzáférések között ugyanakkor több, a funkcionalitást érintő eltérés azonosítható, melyek az igénybe vehető hívásindítási szolgáltatást is érintik:

- A menedzselt VoIP hozzáféréseken nem lehetséges dial-up internet hívások indítása. Mivel azonban a dial-up internet iránti kereslet jelenleg is igen alacsony³⁴ és folyamatosan csökkenő tendenciát mutat, ez érdemben nem befolyásolja a helyettesíthetőséget.
- A menedzselt VoIP hozzáférés esetében a távtáplálás hiánya miatt áramkimaradás esetén nem biztosított a telefonszolgáltatás. Tekintettel arra, hogy az áramkimaradás csak esetlegesen és igen kis mértékben befolyásolja a telefonszolgáltatás rendelkezésre állását, a menedzselt VoIP hozzáférések ezen jellemzője érdemben nem befolyásolja a helyettesíthetőséget. Megjegyzendő továbbá, hogy a helyhez kötött keskenysávú (távtáplált) hozzáférések esetén is elterjedt a vezeték nélküli telefonkészülékek használata, amelyek érzékenyek az áramkimaradásra, ami szintén arra utal, hogy a helyettesítés szempontjából a távtáplálás meglétének csekély a jelentősége.
- Szolgáltatónként változó, hogy telefax szolgáltatások igénybevétele menedzselt VoIP hozzáféréseken is biztosított-e.
- A kiegészítő telefonszolgáltatások (kényelmi szolgáltatások, például hívó szám kijelzése, hívásvárokoztatás) köre eltérhet a keskenysávú és a menedzselt VoIP hozzáférések esetében. Egyes, a keskenysávú hozzáféréseken nyújtott kiegészítő telefonszolgáltatások menedzselt VoIP hozzáféréseken nem biztosítottak. Ugyanakkor a menedzselt VoIP hozzáféréseken is számos kiegészítő szolgáltatás elérhető, továbbá az elérhető szolgáltatások köre szolgáltatónként is változik.

A leírtak alapján megállapítottam, hogy bár kisebb funkcionális különbségek felfedezhetők ugyan a menedzselt IP alapú hozzáféréseken és a keskenysávú hozzáféréseken nyújtott szolgáltatások jellemzői, illetve az igénybe vehető kiegészítő jellegű szolgáltatások körében, de ezek a különbségek felhasználói szempontból érdemben nem befolyásolják a forgalmi szolgáltatások helyettesíthetőségét.

³⁴ Magyarországon az internet célú hívások jelentősége az elmúlt években folyamatosan csökkent és 2010-2011-ben összes indított hívásforgalomnak már csupán kevesebb mint fél százalékát tette ki.

Minőség

A menedzselt VoIP hozzáférés esetében – a helyhez kötött keskenysávú hozzáféréshez hasonlóan – a szolgáltatás nyújtója meghatározott minőségi paraméterek biztosítását vállalja. A hozzáféréssel kapcsolatban vállalt minőségi paraméterek a hozzáféréseken indított hívások minőségét is meghatározzák.

A fentiekben vizsgált öt jelentős szolgáltató közül a Magyar Telekom és a UPC határoz meg vállalt minőségi paramétereket a keskenysávú és a menedzselt VoIP hozzáférésre vonatkozóan is. Ezt a két szolgáltatót tekintve, a két szolgáltatástípusra vonatkozóan vállalt minőségi paraméterek megegyeznek, kivéve a UPC esetében a szolgáltatás rendelkezésre állását, amely a menedzselt VoIP hozzáféréseken nyújtott szolgáltatás esetében valamivel alacsonyabb, mint a keskenysávú telefon esetében.³⁵ A Digi VoIP szolgáltatásra vonatkozóan vállalt, hozzáférési technológiától függő minőségi paraméterei megegyeznek a UPC által a VoIP szolgáltatásra vállalt paraméterekkel.

A fentiek alapján megállapítottam, hogy a helyhez kötött keskenysávú hozzáférés és a menedzselt VoIP hozzáférés, illetve az ezen hozzáféréseken nyújtott telefonszolgáltatások vállalt minőségi paraméterei a legnagyobb piaci súlyú szolgáltatók esetében megegyeznek, illetve hasonlóak, ami a helyettesítés lehetőségét alátámasztja.

Elérhetőség

A menedzselt VoIP hozzáférések (beszédcsatornák), és így a telefonszolgáltatások elérhetősége az elmúlt időszakban dinamikusan nőtt, különös tekintettel a kábeltelevízió hálózatokon³⁶ nyújtott menedzselt VoIP szolgáltatásokra (CaTel), és mára valamennyi jelentős kábelszolgáltató nyújt hangszolgáltatást. Mint azt az I.4.1.1.2.1.1. pontban bemutattam, 2011. első félév végén a települések 73%-ában (2010 végén 71%-ában) nyújtottak menedzselt VoIP hozzáférést.³⁷ Ezek a települések él a népesség 94%-a. A menedzselt VoIP szolgáltatások földrajzi elérhetőségét az 1. ábra mutatja be.

A fenti adatok alapján megállapítottam, hogy a menedzselt VoIP hozzáférés és az ilyen hozzáféréseken nyújtott telefonszolgáltatás a potenciális felhasználók jelentős része számára elérhető, vagyis az elérhetőség nem képezi a helyettesítés akadályát.

Helyettesítés akadályai

A helyhez kötött keskenysávú hozzáféréseken keresztül indított hívások menedzselt IP alapú hozzáféréseken keresztül indított hívásokkal való helyettesítése kapcsán a helyettesítés akadályait vizsgálva alapvetően két eset különböztethető meg. Amennyiben az előfizető egyszerre mindkét típusú előfizetéssel rendelkezik (amely az előfizetők túlnyomó többsége esetében nem teljesül), akkor a váltással kapcsolatos költségek elhanyagolhatók. Amennyiben az előfizetőnek a szolgáltatásváltáshoz új hozzáférést vagy előfizetést kell létesítenie, akkor a hívásokkal kapcsolatos helyettesítés akadályai között a hozzáférés váltással vagy az új előfizetés létesítésével kapcsolatos költségeket is figyelembe kell venni. Jelen határozat I.4.1.1.2.1.1. pontjában megállapítottam, hogy a helyhez kötött keskenysávú hozzáférésekről a menedzselt VoIP hozzáférésre való áttérés során felmerülő akadályok,

³⁵UPC analóg telefon: 99,95%, VoIP: 98%. Forrás: a szolgáltató ÁSZF-je

³⁶ Koax-HFC kiépítésű szélessávú hálózat

³⁷ NMHH piacelemzési adatbekérés

váltási költségek nem számottevőek, illetve nem olyan mértékűek, amely az előfizetők többsége számára megnehezítené, vagy megakadályozná a szolgáltatások közötti váltást. Ennek megfelelően a váltás során felmerülő akadályok, váltási költségek a hozzáféréseken igénybe vett szolgáltatások (így a hívásindítás) esetében sem képezik a helyettesítés akadályát.

A fentiek alapján megállapítható, hogy a helyhez kötött keskenysávú hozzáférésről indított hívásokról a menedzselt VoIP hozzáféréseken indított hívásokra való áttérés során felmerülő akadályok, váltási költségek nem számottevőek, illetve nem olyan mértékűek, amely az előfizetők többsége számára megnehezítené, vagy megakadályozná a szolgáltatások közötti váltást.

Keresleti helyettesítési vizsgálatok eredménye

Az elvégzett vizsgálatok alapján megállapítottam, hogy Magyarországon a menedzselt IP alapú hozzáférésről indított hívások a helyhez kötött keskenysávú hozzáférésről indított hívások helyettesítőjének tekinthetők az árak, a minőség, az elérhetőség szempontjából, továbbá nem azonosíthatóak a helyettesítést jelentősen akadályozó tényezők. Bár kisebb funkcionális különbségek felfedezhetők a szolgáltatások jellemzői, illetve az igénybe vehető kiegészítő jellegű szolgáltatások körében, de ezek a különbségek felhasználói szempontból érdeemben nem befolyásolják a forgalmi szolgáltatások helyettesíthetőségét.

A fentiek alapján a felhasználók által a menedzselt IP alapú hozzáférésről indított hívásokat a keskeny sávú hozzáférésekről indított hívások helyettesítőjeként azonosítottam és megállapítottam, hogy a menedzselt IP alapú hozzáférésről indított hívások a kiskereskedelmi forgalmi piac részét képezik.

I.4.1.2.2.1.2. Nem menedzselt VoIP szolgáltatások általi helyettesítés

A nem menedzselt VoIP szolgáltatások általi keresleti helyettesítés vizsgálata annak a kérdésnek a megválaszolását jelenti, hogy az ilyen hozzáférésről indított hívás helyettesíti-e a felhasználók számára a keskenysávú hozzáférésről indított hívást. A vizsgálatok során a funkcionalitást és a minőséget, továbbá a váltási költségeket és a felhasználó magatartást elemeztem részletesen, valamint megvizsgáltam az elérhetőséget és a helyettesítés lehetséges akadályait is.

Funkcionalitás és minőség

A nem menedzselt VoIP szolgáltatások jellemzően a nyilvános interneten keresztül elérhető hangszolgáltatások, amelyeknek a hívások indítása szempontjából két esete különböztethető meg:

- nem menedzselt VoIP hozzáférésről számítógépre, vagy mobiltelefonra telepített alkalmazás segítségével indított hívások (a továbbiakban: **számítógépes alkalmazással indított hívások**),
- nem menedzselt VoIP hozzáférésről számítógépes alkalmazás nélkül, az előfizetői végponton elhelyezett port-adapter igénybevételével, hagyományos módon indított hívások (a továbbiakban: **számítógépes alkalmazás nélkül indított hívások**).

A számítógépes alkalmazással indított hívások esetében – ellentétben a helyhez kötött keskenysávú hozzáférésről indított hívásokkal – a hívás indításához és fogadásához szükséges a végberendezés (számítógép, mobiltelefon) bekapcsolása és az internet hálózathoz való csatlakoztatása (ebben az esetben tehát nem biztosított az állandó, felhasználói beavatkozás nélküli hozzáférés). A hangszolgáltatás elérése, hívások indítása és fogadása jellemzően nem a helyhez kötött keskenysávú telefon hozzáférés esetében megszokott módon, hanem az internetes alkalmazás felületén keresztül lehetséges.

A számítógépes alkalmazás nélkül indított hívások esetében az előfizetői végponton elhelyezett port-adapter teljes körűen ellátja az IP alapú beszédkapcsolat menedzselését, a VoIP szolgáltatáshoz való hozzáféréshez, a hívások indításához és fogadásához nincs szükség számítógép használatára. Hívást a felhasználó a port-adapterhez csatlakoztatott hagyományos, analóg telefonkészülék segítségével, vagy IP telefonkészülékkel (ebben az esetben a port-adapter és a telefonkészülék egy egységet képez) is kezdeményezhet. A hívások indítása és fogadása az említett telefonkészülékekkel a hagyományos módon történik: a felhasználó hívásokat a telefonkészüléken található számok tárcsázásával indíthat, bejövő hívásokat telefonkagyló felemelésével fogadhat.

A számítógépes alkalmazás nélkül indított hívások esetében a keskenysávú hozzáférésről indított hívásokhoz hasonlóan a hívások indításához és fogadásához – amennyiben a szélessávú internetkapcsolat működik – nincs szükség külön felhasználói beavatkozásra.

A számítógépes alkalmazással indított hívások esetében jellemzően nem biztosított belföldi vagy nemzetközi számozási tervben szereplő hívószámok segítségével belföldi, vagy belföldi és nemzetközi hívások indítása, vagyis nem biztosított az 1.4.1.2.1. pontban meghatározott kiinduló szolgáltatás lényegi funkcionalitása. Egyes nem menedzselte VoIP szolgáltatást nyújtó szolgáltatók külön díjazás ellenében lehetővé teszik a számozási terv szerinti hívásokat, azonban ennek igénybevétele a számítógépes alkalmazással elérhető hangszolgáltatások esetében marginális (ld. a Felhasználói magatartás pontban). A számítógépes alkalmazással elérhető hangszolgáltatás tehát jellemzően egy korlátozott felhasználói körön belüli hívásindítás lehetőségét biztosítja, ellentétben a helyhez kötött keskenysávú hozzáféréssel, amely a nyilvánosan elérhető, vagyis szélesebb felhasználói kör elérését biztosítja.

A számítógépes alkalmazás nélkül indított hívások esetében lehetséges a számozási terv szerinti hívások indítása, továbbá – a felhasználó igényétől és az adott szolgáltató által nyújtott szolgáltatásoktól függően – a hozzáféréshez rendelhető számozási terv szerinti hívószám, ami lehetővé teszi a számozási terv szerinti hívások fogadását is.

Funkcionális eltérést jelent, hogy a nem menedzselte VoIP szolgáltatások esetében a helyhez kötött keskenysávú hozzáférésekkel ellentétben lehetséges a nomadikus, illetve mobil használat.

Lényeges különbség, hogy a nem menedzselte VoIP szolgáltatások esetében a helyhez kötött keskenysávú telefonszolgáltatástól eltérően a szolgáltatás nyújtója nem tudja garantálni minden vonatkozásban a keskenysávú telefonszolgáltatásra jellemző minőségi paraméterek teljesülését, így a nem menedzselte VoIP hívások esetén nem biztosított, hogy azok minősége eléri a keskenysávú hozzáférésekről indított hívások minőségét.

A számítógépes alkalmazással indított hívások esetében a funkcionalitásban és minőségben meglévő alapvető különbségek arra utalnak, hogy ezek a számítógépes alkalmazással indított hívások nem tekinthetők a helyhez kötött keskenysávú hozzáférésről indított hívások helyettesítőjének.

A számítógépes alkalmazás nélkül indított hívások esetében a funkcionalitás tekintetében nem tapasztalható jelentős különbség a helyhez kötött keskenysávú hozzáférésekről indított hívásokhoz képest, a minőség szempontjából viszont jelentős különbség lehet, ami a csökkenti a helyhez kötött keskenysávú hozzáférésről indított hívások számítógépes alkalmazás nélkül indított hívásokkal való helyettesítésének lehetőségét.

Árak

A számítógépes alkalmazással indított hívások esetében a korlátozott felhasználói körön belüli hívásokhoz forgalmi díj nem kapcsolódik. A számozási terv szerinti hívások indítása esetén a szolgáltatók forgalmi díjat és esetlegesen kapcsolási díjat számolnak fel. Az így felszámított díjak³⁸ összemérhetőek a keskenysávú hozzáférésekről indított hívások díjával és önmagukban nem képezik a helyettesítés akadályát.

A számítógépes alkalmazás nélkül indított hívások esetében a forgalmi díjak ugyancsak a keskenysávú hozzáférésekről indított hívások díjával összemérhető mértékűek, így ezek a helyettesítést érdemben nem akadályozzák.

Elérhetőség

A nem menedzselt VoIP szolgáltatások elérhetősége szempontjából meghatározó az internet hozzáférések száma. Lakossági piackutatási adatok szerint a helyhez kötött keskenysávú hozzáféréssel rendelkező háztartások 46,5%-a rendelkezik vezetékes vagy mobilinternet hozzáféréssel. A fenti adat alapján megállapítható, hogy az internet szolgáltatás elérhetősége jelentős potenciális felhasználói kör számára lehetővé teszi a helyhez kötött keskenysávú hozzáférésről indított hívások nem menedzselt VoIP hozzáférésről indított hívásokkal történő helyettesítését, az elérhetőség tehát önmagában nem akadályozza a helyettesítést.

Felhasználói magatartás

Mint azt már az I.4.1.1.2.1.2. pontban bemutattam, lakossági piackutatási adatok szerint 2011-ben a lakosság 19,1%-a vett igénybe számítógépes alkalmazáson keresztül hozzáférhető VoIP szolgáltatásokat beszélgetés, telefonálás céljából. A helyettesítés szempontjából releváns, tehát hívásindítást lehetővé tevő helyhez kötött telefon hozzáféréssel rendelkező háztartásokban élő lakosság 16,1%-a vett igénybe számítógépesen hozzáférhető VoIP szolgáltatásokat beszélgetés, telefonálás céljából.

A lakossági felhasználók mindössze 1%-a vett igénybe olyan fizetős szolgáltatást, ami lehetővé teszi, hogy hagyományos, számozási terv szerinti telefonszámokat is tudjon hívni a nem menedzselt VoIP szolgáltatás igénybe vételével folytatott telefonálás során.

A felhasználói magatartásra vonatkozó adatok alapján megállapítottam, hogy a nem menedzselt VoIP szolgáltatásokat a felhasználók viszonylag széles köre használja, azonban

³⁸ A Skype esetében pl. a belföldi (Magyarországra irányuló) hívások forgalmi díja 2,2 Euro cent/perc, a kapcsolási díj pedig 4,9 Euro cent hívásonként.

a keskenysávú telefonszolgáltatásoktól eltérő felhasználási céllal. Ezt elsősorban az mutatja, hogy a felhasználók 99%-a a nem menedzselt VoIP szolgáltatás használatához nem igényli a számozási terv szerinti hívások indításának és fogadásának lehetőségét, vagyis a nyilvánosan elérhető telefonszolgáltatáshoz képest egy szűkebb felhasználói csoporton belüli elérhetőség biztosítására használják a szolgáltatást.

Lakossági piackutatási adatok szerint 2011-ben a helyhez kötött telefonszolgáltatás forgalmi díjának 10%-os emelésének hatására a lakossági előfizetők 5%-a mondta volna le az előfizetését és további 41%-a csökkentette volna valamilyen mértékben az általa kezdeményezett forgalmat. A potenciális lemondók, illetve helyettesítők 26%-a (a teljes sokaság 9%-a) említette a nem menedzselt VoIP alkalmazást, mint olyan lehetőséget, amelyet az árnövekedés esetén a kieső hívások pótlására használna. Ez az arány nem tekinthető olyan mértékűnek, amely a nem menedzselt VoIP szolgáltatások igénybevételével indított hívások a helyhez kötött telefon hozzáférésről indított hívások közötti helyettesítést alátámasztaná, figyelembe véve azt is, hogy a ténylegesen váltó előfizetők aránya valószínűleg alacsonyabb lenne, mint a váltási szándékot kinyilvánítók aránya.

Lakossági piackutatási adatok szerint a számítógépes alkalmazás nélkül elérhető hangszolgáltatások piaci súlya marginális, ebben a helyettesítést befolyásoló változás a piacelemzés előretekintő időtávja alatt nem várható.

A fenti tényezők alapján megállapítható, hogy a felhasználói magatartásra vonatkozó információk nem támasztják alá a helyhez kötött keskenysávú hívások és a nem menedzselt VoIP hívások közötti helyettesítést.

Váltási költségek és a helyettesítés akadályai

Az internet szolgáltatás igénybevételének költségei (az internet hozzáférési szolgáltatás díjai, továbbá az internet hozzáféréshez szükséges eszközök beszerzésének költsége) olyan jelentős kiadást jelentenek, amely az internet kapcsolattal nem rendelkezők számára a helyhez kötött keskenysávú hozzáféréseken megvalósuló telefonszolgáltatások nem menedzselt VoIP szolgáltatással való helyettesítésének akadályai lehet. Továbbá, a számítógépes alkalmazással elérhető hangszolgáltatások esetében a lakosság jelentős része számára az internet és a számítógépes alkalmazások használatához szükséges ismeretek hiánya is akadályozhatja a helyettesítést. Ez a helyettesítés akadályai lehet azon háztartások esetében is, amelyek rendelkeznek internet hozzáféréssel, de a háztartás egyes tagjai nem használják az internetet. Lakossági piackutatási adatok szerint a 15 évesnél idősebb lakosság 41%-a egyáltalán nem használ internetet.

A fentiek alapján megállapítható, hogy a helyhez kötött keskenysávú hozzáférésről indított hívások nem menedzselt VoIP hívások által való helyettesítése – elsősorban a számítógépes alkalmazással megvalósuló hozzáférések esetében – számottevő felhasználói kör esetében jelentős akadályokba ütközik, ami a két szolgáltatás közötti helyettesítés lehetőségét csökkenti.

Keresleti helyettesítési vizsgálatok eredménye

A számítógépes alkalmazással indított hívások esetében a funkcionalitás, a minőség, a felhasználói magatartás, valamint a helyettesítési akadályok, a számítógépes alkalmazás nélkül indított hívások esetében a minőség, a felhasználói magatartás és a helyettesítési

akadályok vizsgálata során azonosított eltérések miatt nem állapítható meg helyettesítési kapcsolat a nem menedzselt VoIP hozzáférésről indított hívások és a keskenysávú hozzáférésről indított hívások között.

A fenti tényezők alapján a nem menedzselt VoIP hozzáférésről indított hívásokat nem azonosítottam a helyhez kötött keskenysávú hozzáférésről indított hívások helyettesítőjeként, ezért azok nem képezik a kiskereskedelmi forgalmi piac részét.

I.4.1.2.2.2 Home Zone (HZ) hozzáférésről indított hívások általi helyettesítés

A HZ hozzáférésről indított hívások általi keresleti helyettesítés vizsgálata annak a kérdésnek a megválaszolását jelenti, hogy a HZ hozzáférésről indított hívások helyettesítik-e a felhasználók számára a keskenysávú hozzáférésekről indított hívásokat. A vizsgálatok során a funkcionalitást és a minőséget, az árakat és váltási költségeket, valamint az elérhetőséget elemeztem részletesen.

Funkcionalitás és minőség

Mint azt az I.4.1.1.2.2. pontban már bemutattam, a mobil rádiótelefon hálózaton, mobil végberendezés használatával nyújtott Home Zone szolgáltatás lehetővé teszi, hogy az előfizető abban a mobil rádiótelefon hálózati cellában, amely az állandó tartózkodási helyén (lakásában, irodájában) a mobil rádiótelefon szolgáltatás nyújtására szolgál, helyhez kötött hívószám választásával telefonáljon a helyhez kötött hálózat előfizetői felé helyhez kötött tarifákhoz közeli díjért. A szolgáltatás használata minden esetben az előfizető által megadott címhez kötődik. Az előfizető kizárólag a zónából tud kedvezményes díjszabású hívást indítani, hívást fogadni azonban tud a zónán kívül is, mind a mobil, mind a mobilszolgáltató által biztosított vezetékes számán. Magyarországon csak a Vodafone nyújt ilyen szolgáltatást. A HZ szolgáltatás esetében a hívások indítása minden esetben kizárólag mobil számról történik, míg a beérkező hívások esetén az előfizetőt hívó felek vezetékes számot hívnak és a vezetékes szolgáltató (Magyarországon az Invitel Zrt.) hálózatába irányuló hívás díjával egyező összeget fizetnek a hívó fél tarifacsomagja szerint. A HZ szolgáltatás fontos korlátja, hogy azon egyes, a keskeny sávú telefonon keresztül elérhető szolgáltatások nem vehetők igénybe, így például nem alkalmas közvetítőválasztásra, fax üzenetek küldésére és fogadására, vagy betárcsázós internet hívására. Kisebbs funkcionális különbségek tehát felfedezhetők ugyan, de az alapvető, a helyhez kötött telefon hozzáférésről indított hívások lényegét érintő funkcionális jellemzők tekintetében a helyettesíthetőségét ez nem befolyásolja, mivel a dial-up internet iránti kereslet már jelenleg is igen alacsony és várható, hogy a jelen piacelemzés előrettekintő időtávján belül teljesen megszűnik, továbbá a fax szolgáltatások iránti igény is jelentősen visszaesett az szélessávú internet szolgáltatások térnyerésével párhuzamosan.

A Home Zone szolgáltatáshoz való hozzáférési szolgáltatás funkcionálisan magában foglalja hozzáférés meghatározott földrajzi helyen történő létesítését és üzembe helyezését. A Home Zone hozzáférés lehetővé teszi telefonhívások indítását és fogadását a belföldi és nemzetközi nyilvános telefonhálózatok előfizetőitől a hozzáférés ANFT-ben meghatározott hívószáma alapján, tehát teljes mértékben alkalmas arra, hogy azon az előfizetők az I.4.1.2.1. pontban felsorolt, a kapcsolódó kiskereskedelmi piac lényegét alkotó hívásindítási szolgáltatásokat igénybe vegyék. (A Home Zone szolgáltatás csak magánszemélyek által vehető igénybe, de ez nem befolyásolja érdemben a helyettesítést.).

A helyhez kötött keskenysávú telefon szolgáltatáshoz hasonlóan a Home Zone szolgáltatás nyújtója is vállalja meghatározott minőségi paraméterek biztosítását, a két szolgáltatástípusra vonatkozóan vállalt minőségi paraméterek között nincs jelentős, a fogyasztói döntéseket érdemben befolyásoló különbség.

A leírtak alapján megállapítottam, hogy az alapvető, a szolgáltatás lényegét érintő funkcionális és minőségi jellemzők tekintetében a Home Zone hozzáférésről indított hívás és a helyhez kötött keskenysávú hozzáférésről indított hívás helyettesítőjének tekinthető.

Elérhetőség

A HZ szolgáltatás a Vodafone teljes szolgáltatási területén igénybe vehető, azaz a szolgáltatás – mint azt az I.4.1.1.2.2. pontban bemutattam – országosan elérhető, ezért az elérhetőség érdemben nem gátolja a helyettesítést.

Árak és váltási költségek

A Vodafone két csomagot kínál, melyek közül a Vodafone Otthon Classic előfizetési díja nem tartalmaz forgalmi szolgáltatást, míg a Vodafone Otthon Classic Plusz előfizetési díja magában foglal 1000 lebeszélhető percet. Mindkét szolgáltatás ára a PSTN hívások díjával összemérhető tartományban van: az Otthon Classic esetében a belföldi vezetékes hálózatba indított hívások díja napszaktól függetlenül percenként 7,31 Ft, a Vodafone belföldi hálózatába indított hívások díja percenként 20,1 Ft, más magyarországi mobilhálózatokba pedig 47,63 Ft³⁹, míg a nemzetközi hívások díja díjzónától függően 100 és 640 Ft/perc. A fentiekből megállapítható, hogy a keresleti helyettesíthetőség az árak tekintetében nem korlátozott.

A hívásokkal kapcsolatos váltási költségek számbavétele során a hozzáférés váltással vagy az új előfizetés létesítésével kapcsolatos költségeket is figyelembe kell venni, mivel a helyhez kötött keskenysávú hozzáféréseken keresztül indított hívások HZ hozzáférésről indított hívással való helyettesítése érdekében az előfizetőnek a legtöbb esetben új hozzáférést vagy előfizetést kell létesítenie. Jelen határozat I.4.1.1.2.2. pontjában megállapítottam, hogy a szolgáltatásváltás legfontosabb költségelemét a mobil végberendezés beszerzésével kapcsolatos kiadások képezik, amelyek – tekintettel a mobil végberendezések árában az utóbbi években bekövetkezett jelentős árcsökkenésre, valamint arra a tényre, hogy a háztartások döntő része rendelkezik mobil végberendezéssel – nem jelentenek olyan számottevő pótlólagos terhet az előfizetők számára, amely az előfizetők többsége számára megnehezítené, vagy megakadályozná a szolgáltatások közötti váltást. Ennek megfelelően a váltás során felmerülő akadályok, váltási költségek a hozzáféréseken igénybe vett szolgáltatások (így a hívásindítás) esetében sem képezik a helyettesítés akadályát.

Keresleti helyettesítési vizsgálatok eredménye

Az elvégzett vizsgálatok alapján megállapítottam, hogy a Home Zone hozzáférésről indított hívás a helyhez kötött keskenysávú hozzáférésről indított hívás teljes értékű helyettesítője funkcionális és minőség szempontjából, továbbá az árak és a váltási költségek sem képezik akadályát a helyettesítésnek. A szolgáltatás a lakosság 99,5%-a számára elérhető, így a váltás teljes mértékben reális alternatívát jelent a fogyasztóknak.

³⁹ Forrás: Vodafone ÁSZF, a feltüntetett díjak a Vodafone Otthon Classic szolgáltatás díjai

A leírtak alapján megállapítottam, hogy a Home Zone hozzáférésről indított hívások a helyhez kötött keskenysávú hozzáférésről indított hívások keresleti helyettesítői, ezért a Home Zone hozzáférésről indított hívások a kiskereskedelmi forgalmi piac részét képezik.

I.4.1.2.2.3. Mobil rádiótelefon hozzáférésről indított előfizetői hívások általi helyettesítés

A mobil rádiótelefon hozzáférésről indított előfizetői hívások általi keresleti helyettesítés vizsgálata annak a kérdésnek a megválaszolását jelenti, hogy a mobil előfizetői hívásindítási szolgáltatás helyettesíti-e a fogyasztók számára a helyhez kötött hozzáféréseken nyújtott előfizetői hívásindítási szolgáltatást. A vizsgálatok során a funkcionalitást és a minőséget, az elérhetőséget, az árakat és piaci tendenciákat, valamint a felhasználói magatartást és a helyettesítési akadályokat elemeztem részletesen, továbbá az árrugalmasságra vonatkozó számításokat is végeztem.

Funkcionalitás és minőség

A mobiltelefon szolgáltatás esetében a telefonszolgáltatáshoz való hozzáférés (hívások indítása és fogadása) funkcionálisan egyenértékű a helyhez kötött telefonszolgáltatásokkal, jóllehet kisebb funkcionális különbségek azonosíthatók. (Pl. mobil hozzáférésről nem lehet faxhívásokat indítani, ennek jelentőségét azonban csökkenti az a tény, hogy a szélessávú internet szolgáltatás térnyerésével párhuzamosan visszaesett a fax szolgáltatások iránti igény.)

A mobiltelefon a mobilitás és a személyhez kötöttség révén többletfunkciókat nyújt, azonban a helyhez kötött telefonszolgáltatás is rendelkezik néhány olyan a mobiltól eltérő termékjellemzővel, amely bizonyos fogyasztók számára kiemelten fontos lehet. Ezek közé tartozik például a jobb hangminőség és az egyszerűbb használat.

A fogyasztói igények oldaláról fontosabb minőségi paraméterek tekintetében a két szolgáltatás között nincs érdemi különbség abban a tekintetben, hogy a helyhez kötött telefon szolgáltatáshoz hasonlóan a szolgáltatás nyújtója a mobil rádiótelefon hálózaton keresztül nyújtott telefon szolgáltatás esetében is vállalja meghatározott minőségi paraméterek biztosítását, melyek az indított hívások minőségét is meghatározzák.

A leírtak alapján megállapítottam, hogy a helyhez kötött telefon hozzáférésről indított hívások mobil rádiótelefon hozzáférésről indított hívások általi keresleti helyettesíthetősége a funkcionalitás és a minőségi jellemzők tekintetében nem korlátozott.

Elérhetőség

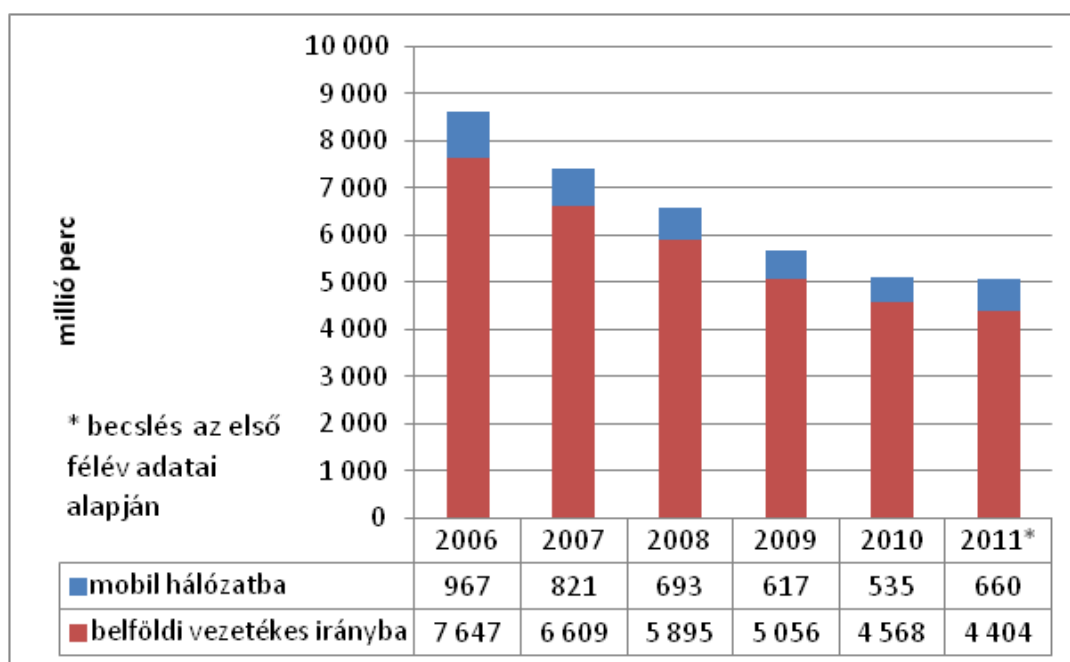
Magyarországon három országos kiépítettségű, saját hálózattal rendelkező szolgáltató (Telenor, Vodafone, Magyar Telekom T-Mobile üzletága, a továbbiakban: **T-Mobile**), továbbá egy virtuális mobil szolgáltató hívásindítási szolgáltatásai érhetőek el. Mint azt az I.4.1.1.2.3. pontban már megállapítottam, a 2010. december 31-re és 2011. június 30-ra vonatkozó lefedettségi adatok szerint a három magyarországi mobiltelefon hálózat mindegyikének a hangszolgáltatás biztosításához szükséges területi lefedettsége több mint 97,2%-os, ami 99,5%-os lakossági lefedettséget jelent. A hívásindításra alkalmas SIM kártyák száma 2012. április végén csaknem 11,6 millió volt, a 100 lakosra jutó előfizetésszám pedig 116,5.

A fentiek alapján megállapítottam, hogy a mobil rádiótelefon hálózatról indított hívások elérhetősége nem korlátozza a helyettesítés lehetőségét.

Piaci tendenciák

A magyarországi hírközlési piacon az elmúlt években a helyhez kötött hálózatról indított hívásforgalom folyamatosan csökkenése volt megfigyelhető. Míg 2006-ban a helyhez kötött hozzáféréstől belföldi vezetékes irányba és mobil irányba indított forgalom 8,6 millió perc volt, addig 2010-ben már csupán 5,1 millió perc, ami több mint 40%-os csökkenés. 2006. és 2010. között a belföldi és mobil hálózatba indított forgalom esetében a csökkenés éves átlagos üteme (CAGR) 12,3% volt. Ezen belül a belföldi vezetékes hálózatba irányuló hívásforgalom csökkenése valamivel kisebb mértékű volt, évente átlagosan 12,1%, míg a mobil hálózatba indított hívások esetében a percforgalom éves átlagos csökkenésének üteme 13,8% volt.

Ugyanakkor az utóbbi években a csökkenés üteme mérséklődött, míg 2006. és 2007. között a hívásforgalom 14%-kal csökkent (ezen belül a mobil irányú forgalom 15,1%-kal, a belföldi irányú 13,6%-kal csökkent), addig a 2009. és 2010. között a forgalom csökkenési üteme 10 %-ra (ezen belül a mobil irányú 13,3%-ra a belföldi helyhez kötött irányú pedig 9,7%-ra) mérséklődött. A 2011. első félévi adatok alapján pedig a forgalomcsökkenés további lassulása valószínűsíthető.

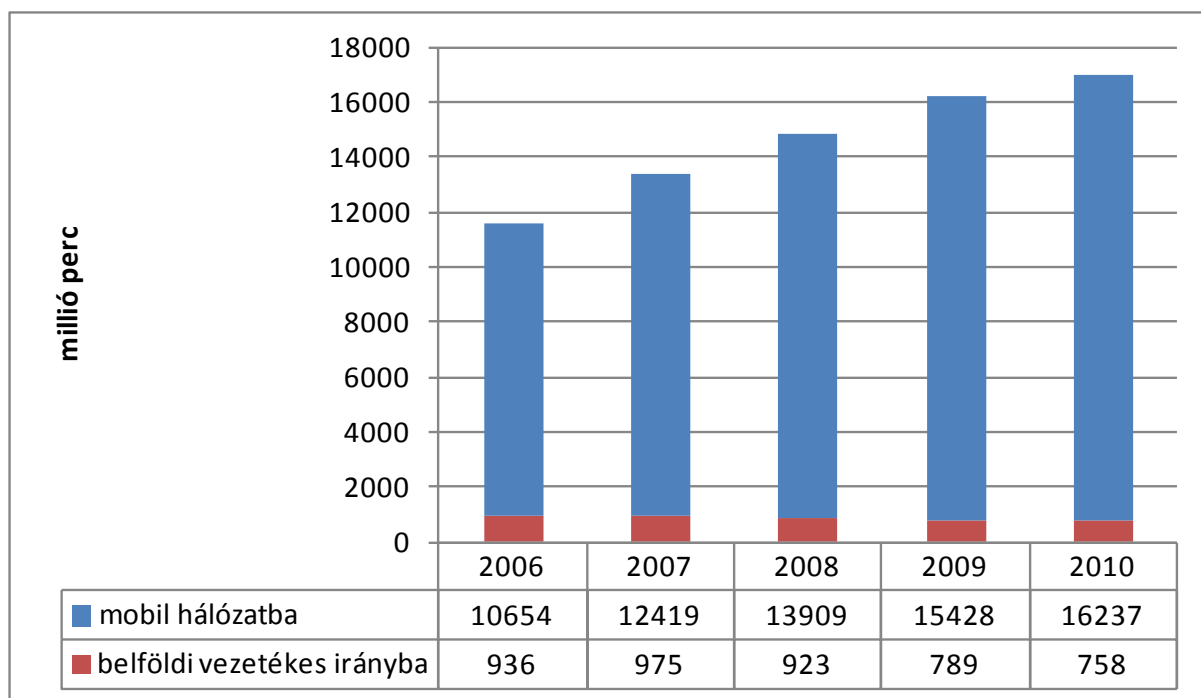

6. ábra Helyhez kötött telefon hozzáféréstől indított forgalom alakulása

Forrás: NMHH piacelemzési adatszolgáltatás

A helyhez kötött hálózatról indított hívásforgalomban tapasztalható csökkenéssel éppen ellentétesen alakult a mobil hozzáféréstől indított forgalom volumene. A mobil hozzáféréstől indított belföldi helyhez kötött és mobil irányú percforgalom 2006-2010 között 11,6 millió percről csaknem másfélszeresére, 17 millió percre nőtt, az éves átlagos növekedési ütem 10% volt. Az összforgalom bővülésén belül azonban eltérően alakult a mobil és a helyhez kötött irányba alakuló forgalom. Míg a mobilhívások forgalma éves átlagos ütemben 11,1%-kal növekedett, addig a mobil-fix hívások esetében lassú csökkenés (CAGR 5,1%) volt

megfigyelhető. Összességében pedig az állapítható meg, hogy a mobil forgalom növekedési üteme folyamatosan lassul. Míg 2006. és 2007. között a forgalombővülés 15,6%-os volt, addig 2007. és 2008. között csak 10,7%-os, 2008. és 2009. között 9,3%-os, 2009. és 2010. között pedig csupán 4,8%-os.

7. ábra Mobil telefon hozzáférésről indított forgalom alakulása

Forrás: NMHH piacelemzési adatszolgáltatás)

A volumenek mozgásából csak akkor lehet a piacdefiníció szempontjából figyelembe vehető helyettesítésre következtetni, ha igazolható, hogy a volumenek változását a relatív árak változása váltotta ki, s nem egy az ártól független trendhatásról (például a technológia vagy a fogyasztói szokások változásairól) van szó, valamint ha a relatív árváltozás következtében fellépő volumenváltozás mértéke a hipotetikus monopolista szolgáltató szempontjából kritikus mértékűnek tekinthető. A fenti adatokból önmagukban – figyelembe véve különösen a korábbi évekre jellemző tendencia lassulását – nem lehet a helyettesítésre vonatkozó megalapozott megállapítást tenni.

Árak

A helyhez kötött keskenysávú hozzáférésekről indított hívások és a mobil rádiótelefon hozzáférésről indított hívások díjainak részletes összehasonlító vizsgálata a három legnagyobb piaci részesedéssel bíró (2010-ben, illetve 2011. első félévében a helyhez kötött telefonszolgáltatás összes előfizetőjének 85%-ával rendelkező) helyhez kötött szolgáltató, a Magyar Telekom, az Invitel és a UPC, valamint a magyar piacon működő három, saját hálózattal rendelkező mobil szolgáltató, a Magyar Telekom, a Telenor és a Vodafone díjcsomagjainak elemzése alapján történt.

Szolgáltatók/ hívásirányok	Lakossági szolgáltatások	
	belföldi vezetékes irányok	mobil hálózatok

	helyi	helyközi I.	helyközi II.	belföldi távolsági	T-Mobile	Telenor	Vodafone
MT	10-20,84		10-41,66		30-69	30-75	30-76
Invitel	0-36,1		8-47,3		38-118,4		
UPC	0-42		9,5-49,5	9,5-60	42-67,71		

	Üzleti szolgáltatások						
MT	7,5-12,5		10-31,25		49,88-75		
Invitel	5,63-27,88		8,63-27,88		41,25-83,75		
UPC	7,25-11,75	7,25-21	7,25-24,75	11,25-30	50-62	50-64,59	50-69,79

5. táblázat: Legnagyobb piaci részesedéssel rendelkező helyhez kötött szolgáltatók forgalmi díjainak (percdíjak) szélső értékei belföldi helyhez kötött és mobil irányokba indított hívások esetében (Ft), 2011

Forrás: Szolgáltatók ÁSZF-jei

Szolgáltatók/ hívásirányok	Pre-paid			Post-paid		
	hívásirányok					
	saját hálózat	belföldi vezetékes	más mobil	saját hálózat	belföldi vezetékes	más mobil
T-Mobile	26-80	26-94	36-94	18-108	11-120	20-120
Telenor	29-41			9-37,45	15-37,45	
Vodafone	22-55	43-55		19-39	7,19-39	19-53,13

6. táblázat: Mobil szolgáltatók csúcsidejű forgalmi díjainak (percdíjak) szélső értékei belföldi helyhez kötött és mobil hálózatokba indított hívások esetében (Ft), 2011

Forrás: Szolgáltatók ÁSZF-jei

Mind a helyhez kötött forgalmi szolgáltatások, mind pedig a mobil szolgáltatások esetében elmondható, hogy a fogyasztók több tucat ajánlat közül választhatnak, melyek eltérő árazási konstrukcióval kerültek kialakításra és eltérő forgalmi díjakat tartalmaznak, amely tény nagymértékben megnehezíti az ajánlatok összehasonlítását. Emellett az árak összehasonlításánál további módszertani problémát jelent, hogy a mobil szolgáltatók által kínált pre-paid csomagoknak (2012. I. negyedévében az összes előfizetés csaknem fele – 49,2%-a – pre-paid előfizetés volt) nincs havi előfizetési díja, azaz a hozzáférésnek nincs külön ára, az a forgalmi díjba beépülten jelenik meg. Ez utóbbi tény jelentőségét csökkenti, hogy egy pre-paid mobil előfizetéssel és helyhez kötött telefon hozzáféréssel egyaránt rendelkező fogyasztó forgalmi szolgáltatás igénybevételére vonatkozó döntését elsősorban a percdíjak tényleges nagysága, illetve aránya, és nem az árban lévő díjelemek befolyásolják.

Az árak összehasonlítását a két jellemző forgalmi irány, azaz a helyhez kötött hálózatba irányuló belföldi hívások és a mobil hálózatba irányuló csúcsidejű lakossági hívások tekintetében végeztem el.⁴⁰

A fenti táblázatokból megállapítható, hogy a forgalmi díjak tekintetében valamennyi hívásirányt tekintve jelentős szórás mutatkozik a mobil szolgáltatók és a helyhez kötött szolgáltatók ajánlataiban is.

⁴⁰ A helyhez kötött üzleti csomagok árai hívásirányonként kis mértékben eltérnek a lakossági áraktól, azonban összességében azokhoz hasonló mértékűek, így a vizsgálatot érdemben nem befolyásolják.

A mobil-mobil hívások esetében mindhárom mobil szolgáltató post-paid díja, különböző mértékben, de alatta marad a helyhez kötött szolgáltatók legkedvezőbb mobil irányú ajánlatának.

A pre-paid csomagok tekintetében valamennyi mobil szolgáltató esetében az on-net hívásra vonatkozó díj alacsonyabb, mint bármely vizsgált helyhez kötött szolgáltató legkedvezőbb mobil irányú díja. A más mobil hálózatba indított hívások díját vizsgálva megállapítható, hogy a három mobil szolgáltatóból kettő (T-Mobile, Vodafone) esetében még a legkedvezőbb tarifa is kismértékben magasabb, mint a Magyar Telekom legkedvezőbb mobil irányú hívásdíja, míg az Invitel és UPC legkedvezőbb mobil irányú hívásdíjait a két mobil szolgáltató által alkalmazott díjak nem, vagy csak elhanyagolható mértékben haladják meg.

Összességében elmondható, hogy a mobil-mobil és a helyhez kötött-mobil hívások díjai egymással összemérhetőek, hasonló sávban mozognak. A mobil-mobil irányú hívásdíjak valamivel kedvezőbbek, mint a helyhez kötött-mobil irányú hívások díjai.

A helyhez kötött hálózatba indított hívások díja tekintetében némileg eltérő kép rajzolódik ki, mint a mobil irányú hívások esetében. A helyhez kötött szolgáltatók gyakorlatával ellentétben, a mobil szolgáltatók nem tesznek különbséget a helyi, helyközi és belföldi hívások díjai tekintetében, hanem egységes díjakat kínálnak valamennyi fenti hívásirányban esetében. A helyhez kötött hívásirányok esetében jelentős eltérés van a legkedvezőbb post-paid és pre-paid díjak között. A Magyar Telekomnál ez a különbség csaknem 2,5-szörös, a Telenor esetében közel kétszeres, a Vodafone esetében pedig csaknem hatszoros.

A legkedvezőbb pre-paid díjakat vizsgálva elmondható, hogy eltérés látszik a helyhez kötött-helyhez kötött (helyi, helyközi I.) hívások, illetve mobil hálózatból helyhez kötött hálózatba indított hívások díjai között. A helyhez kötött szolgáltatók által kínált díjak jellemzően a felét-harmadát teszik ki a legkedvezőbb mobil-helyhez kötött pre-paid ajánlatoknak. A képet azonban árnyalja, hogy a mobil-helyhez kötött és a helyhez kötött belföldi távolsági hívások legmagasabb díjai esetében már nem látható ilyen mértékű különbség, némely szolgáltató viszonylatában a helyhez kötött belföldi távolsági hívás díja meg is haladhatja a mobil szolgáltatók pre-paid díjait.

A mobil-helyhez kötött hívások post-paid csomagokban alkalmazott díjait a helyhez kötött-helyhez kötött hívásokkal összevetve még a pre-paid csomagoknál tapasztaltnál is kisebb különbség van – mind a legkedvezőbb díjak tekintetében, mind pedig jellemzően a legmagasabb díjak tekintetében.

Az árak vizsgálata alapján megállapítható, hogy a mobil szolgáltatók által kínált díjcsomagok a percdíjak tekintetében tényleges alternatívát nyújtanak mind a lakossági, mind az üzleti előfizetők számára. A forgalmi díjak tekintetében a keskenysávú hozzáférésről indított hívások és a mobil hozzáférésről indított hívások díjai között – bár látható különbség – ez azonban nem olyan mértékű, hogy a helyettesítés akadályát képezné.

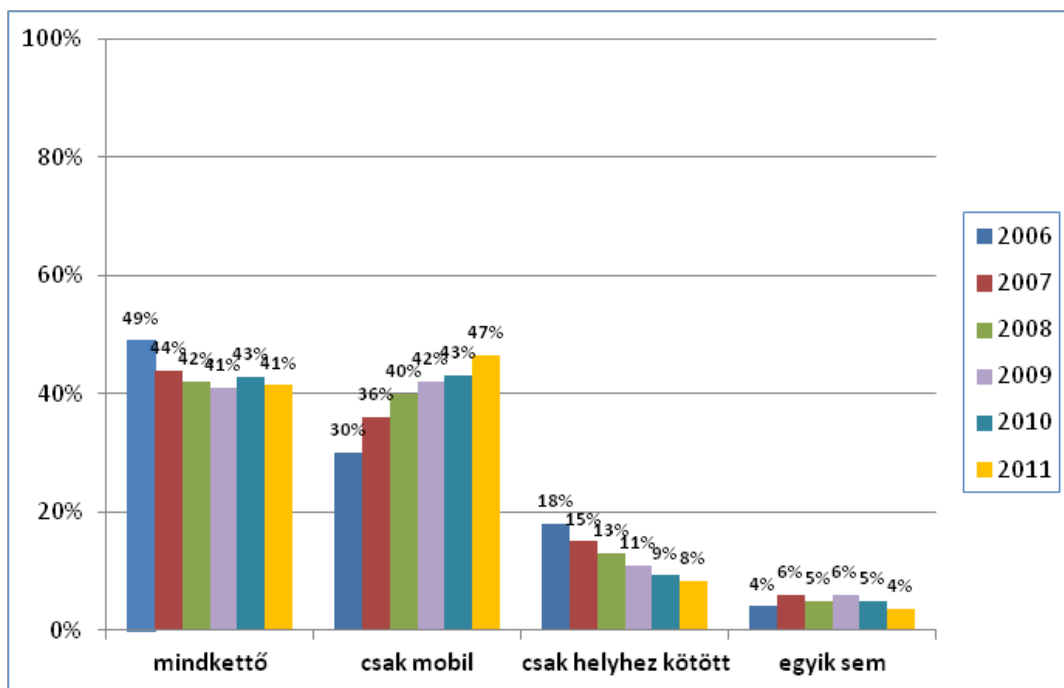
Helyettesítési akadályok és felhasználói magatartás

A helyhez kötött telefon hozzáférésről indított hívások mobil telefon hozzáférésről indított hívásokkal való helyettesítését a váltási költségek, a fogyasztási szokásokra jellemző eltérések is nehezíthetik.

Az áttérés, váltási akadályok vizsgálata során két fogyasztói szegmens különböztethető meg a helyhez kötött előfizetéssel rendelkező háztartások:

- a mobil telefonnal nem rendelkező, de vezetékes telefonnal rendelkező háztartások;
- a mobil telefonnal is rendelkező háztartások.

A Hatóság megbízásából végzett piackutatások azt mutatják, hogy az elmúlt években folyamatosan csökkent azon háztartások száma, amelyek csak helyhez kötött előfizetéssel rendelkeztek, arányuk 2011 végére már csupán 8% volt. Azon háztartások száma, melyek a helyhez kötött hozzáférés mellett mobil telefonnal is rendelkeztek évek óta stagnál, 2011 végén a háztartások 41%-ában volt megtalálható mindkét hozzáférés típus.

8. ábra: Helyhez kötött és mobiltelefonnal rendelkező háztartások (%), 2006-2010

Forrás: Lakossági piackutatás

Az első csoport számára a mindkét hozzáféréssel rendelkező háztartásokhoz képest a forgalmi helyettesítés többlet költséggel jár, a következők miatt. A mobil rádiótelefon hálózaton nyújtott hozzáférésről indított hívások szolgáltatás igénybe vételekor nem használhatóak a hagyományos (analóg) telefonszolgáltatásnál is alkalmazott telefonkészülékek, a szolgáltatások közötti váltás az előfizetői végberendezés cseréjét, illetve mobil előfizetés vásárlását teszi szükségessé, ami pótlólagos terhet jelent a fogyasztók ezen csoportjának. A váltási költség annál inkább jelentős tehernek tűnik a fogyasztó számára, minél kisebb forgalmat bonyolít. Minél alacsonyabb részt képviselnek ugyanis a forgalmi díjak az adott fogyasztó kiadásaiban, annál kevésbé valószínű, hogy a forgalmi díjak kismértékű, de tartós áremelésének hatására helyettesíti fogyasztását. Vagyis, ha a forgalmi díjak aránya a kiadásokból alacsony részt képvisel, akkor egy 5-10%-os forgalmi díjemelés még nem feltétlenül ösztönzi váltásra a fogyasztót. Figyelembe véve azonban a mobil végberendezések árában bekövetkezett jelentős csökkenést, illetve a mobil szolgáltatók által alkalmazott kedvezményes készülékvásárlási konstrukciókat, valamint a hozzáférési díj nélküli pre-paid konstrukciók elérhetőségét, az első csoport számára

megjelenő váltási többletköltség nem olyan mértékű, ami a csak helyhez kötött hozzáféréssel rendelkező előfizetők döntő többsége számára a helyettesítést akadályozná.

A második csoport a helyhez kötött hozzáférés mellett mobil hozzáféréssel is rendelkezik, így esetükben a mobil szolgáltatásra váltás fenti többletköltségei nem relevánsak. Ugyanakkor ezen csoport esetében is a helyhez kötött hívások mobil hívások általi helyettesítési lehetőségét korlátozó tényező lehet, hogy a helyhez kötött hozzáférésről indított hívások olyan, a mobil hozzáféréstől eltérő termékjellemzővel is rendelkeznek, melyek kiemelten fontosak lehetnek bizonyos fogyasztók számára. Nyilvánvaló, hogy az a fogyasztó, akinek jelentős értéket képviselnek a helyhez kötött hívások sajátos jellemzői (jobb hangminőség, könnyű kezelhetőség), még a helyhez kötött és a mobil árak közeledése vagy akár alacsonyabb mobil árak esetén sem fogja helyhez kötött hozzáférésről indított hívásait mobil hívásokkal helyettesíteni. Mindez fokozottan érvényes az idősebb korosztály jelentős részére, amely a megszokott telefonálási lehetőséget preferálja, és nem szívesen szakad el attól. Tekintettel arra, hogy az ország lakosságában a 60 éven felüli népesség aránya a 2000. évi 19,7%-ról 2007-re 21,6%-ra nőtt, 2011-ben pedig már 23,6%-ot ért el, ez a fogyasztói réteg nem minősíthető elhanyagolhatónak, de nagysága a helyettesítés szempontjából nem tekinthető kritikusnak.

A helyettesítési akadályokra és fogyasztói magatartásra vonatkozó információk alapján nem tártam fel olyan fogyasztói szokásokban meglévő jelentős eltérést, illetve váltási költséget, amely a helyhez kötött hozzáférésről indított hívások mobiltelefon hozzáférésről indított hívások általi helyettesítését az előfizetők döntő többsége számára megakadályozná.

Árrugalmassági vizsgálat

A helyhez kötött és mobil hozzáférésről indított forgalom időbeli alakulását vizsgálva megállapítottam, hogy 2010-ig a mobil hozzáférésről indított forgalom tartós növekedése a helyhez kötött hozzáférésről indított forgalom egyenletes csökkenésével párosult. Az elmúlt néhány évben a mobil forgalom növekedésének üteme lassult, a helyhez kötött forgalom fogyása pedig stagnálás felé váltott. A volumenek ellentétes irányú mozgása azonban csak akkor utal a piacdefiníció szempontjából figyelembe vehető helyettesítésre, ha igazolható, hogy a volumenek változását a relatív árak változása váltotta ki, s nem egy az ártól független trendhatásról (a technológia vagy a fogyasztói szokások változásairól) van szó. A helyettesítés megítéléséhez tehát a volumenek és az árak párhuzamos vizsgálatára is szükség van.

Az árak és a volumenek változása közötti kapcsolat az árrugalmasság értékén keresztül ragadható meg. A megfelelő árrugalmasság érték ismerete segítséget nyújt a hipotetikus monopolista teszt alapkérdésének az eldöntésében, tehát a saját-árrugalmasság ismeretében megállapítható, hogy a helyhez kötött hozzáférésről indított hívások árának kismértékű (5-10%-os), de tartós emelkedése esetén fellépő helyettesítési hatás (ami a mobil hívások általi helyettesítés hatását is magában foglalja) elég erős-e ahhoz, hogy veszteségessé tegye a hipotetikus monopolista számára az áremelést.

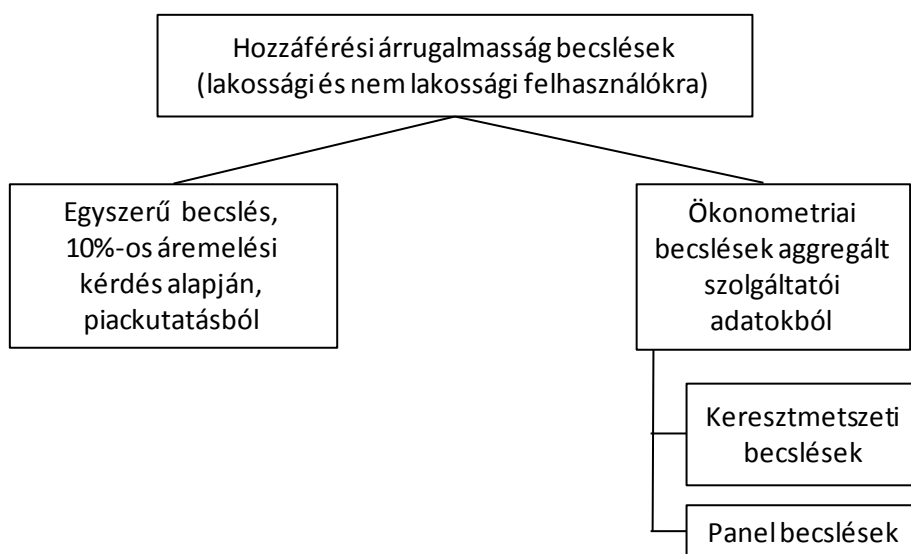
Az árrugalmasság pontos értékének meghatározása érdekében a Hatóság - a piackutatásokból, illetve külső tanácsadó igénybevételével a piacelemzési adatbekérésekből származó adatok felhasználásával - a helyhez kötött telefonhálózatból indított forgalom helyettesítésére vonatkozó empirikus vizsgálatot folytatott le. A külső tanácsadó által végzett vizsgálat nem terjedt ki a lakossági piackutatási adatok alapján, egyszerű statisztikai

becsléssel meghatározott saját-árrugalmasság kiszámítására. Az ehhez kapcsolódó számítást a piackutatás során a fogyasztóknak a 10%-os forgalmi áremelkedésre adott válaszaik alapján a Hatóság végezte el.

A vizsgálatok a következő főbb területekre terjedtek ki:

- saját-árrugalmasság becslése a Hatóság piackutatásaiból származó adatok alapján,
- saját-árrugalmasság becslése a Hatóság által a piacelemzés során gyűjtött forgalmi és bevételi adatokból,
- a becslések eredményeként kapott árrugalmasság értékek és a kritikus árrugalmasság⁴¹ összevetése.

Az árrugalmasság értékek meghatározása a következő számítások elkészítését tette szükségessé:

9. ábra: A helyhez kötött telefon forgalom saját árrugalmasságának becslésére alkalmazott számítások

A számítások a következő eredményeket hozták (a számítások részletes ismertetését a Határozat I. és II. számú Függeléke tartalmazza):

Egyszerű becslés piackutatás alapján

Lakossági piackutatási adatok szerint a helyhez kötött telefonszolgáltatás forgalmi díjának 10%-os emelése hatására a lakossági fogyasztók 45%-a választott volna valamilyen forgalmi helyettesítési lehetőséget (kevesebbet vagy egyáltalán nem telefonálna ilyen irányokba, illetve egyáltalán nem használná tovább a vezetékes telefonját). Az ebből számított -1,47 saját-árrugalmasság érték meghaladja a kritikus árrugalmasság értéket (-1,1).⁴²

Nagyon fontos megemlíteni a felhasználók válaszaik alapuló becsléssel kapcsolatban, hogy a felhasználói szándék és a tényleges magatartás nem feltétlenül esik egybe. A gyakorlatban

⁴¹ A kritikus árrugalmasság értéke egy olyan kitüntetett árrugalmasság érték, amely azt mutatja meg, hogy mekkora az a saját-árrugalmasság, aminél még érdemes a hipotetikus monopolistának árat emelnie, mert így az áremelésből adódó bevétel-növekedés és költségmegtakarítás ellensúlyozza a csökkenő keresett mennyiségből adódó veszteségeit.

⁴² 10%-os változó költség/ár arány feltételezése mellett számított érték. A változó költség/ár arány nemzetközi példán (az osztrák hatóság által végzett fix-mobil helyettesítési vizsgálat) alapul.

a váltással kapcsolatban kifejezett szándék lényegesen meghaladhatja az áremelés esetén ténylegesen bekövetkező helyettesítés mértékét. Ezért a kinyilvánított szándék alapján becsült árrugalmasságok felülbecslik a tényleges árrugalmasság mértékét.

Ökonometriai vizsgálat a szolgáltatók bevételadatai alapján

A piackutatásból származó adatokon túlmenően a saját-árrugalmasság becslésére sor került a piacelemzési adatbekérésből származó bevételadatok ökonometriai elemzése alapján is. Az ennek keretében elvégzett vizsgálatok, mind a keresztmetszeti elemzés, mind pedig a panel vizsgálat eredménye szignifikáns, azaz a helyettesítésre vonatkozóan megalapozott következtetés levonását biztosító eredményt hozott.

A keresztmetszeti elemzés alapján a lakossági forgalom becsült árrugalmassága -0,1, a panelbecslésből pedig -0,29 és -0,44 közötti mértékű volt, azaz mindkét vizsgálati mód azt támasztja alá, hogy a helyhez kötött lakossági forgalmi piac külön piacot alkot.

A nem lakossági szegmens vizsgálata során a két féle vizsgálati módszer eltérő eredményt mutatott. A keresztmetszeti becslés alapján a saját-árrugalmasság -0,2 és -1 közötti értékű volt, azaz alatta maradt a kritikus árrugalmasságnak, így azt alátámasztva, hogy a helyhez kötött forgalmi piac elkülönült piac, míg a panelbecslés a kritikus rugalmasság körüli értéket adott a nem lakossági forgalomra, ami azt jelenti, hogy ezen vizsgálat alapján nem vethető el az a hipotézis, hogy az üzleti helyhez kötött hangforgalom nem önálló piac.

A vizsgálatok számszerű eredményét mutatja be a következő táblázat:

Vizsgálat neve		Felhasználói szegmens	Árrugalmasság értéke 10%-os feltételezett áremelés esetén
Egyszerű becslés 10%-os áremelési kérdés alapján, piacelemzésből		Lakossági	-1,47
Ökonometriai becslések			
Szolgáltatói adatok alapján	Keresztmetszeti elemzés	Lakossági	-0,1
		Nem lakossági	-0,2 és -1 között
	Panel elemzés	Lakossági	-0,29 és -0,44 között
		Nem lakossági	-1 és -1,12 között
Kritikus árrugalmasság (10%-os változó költség arány mellett)			-1,1

7. táblázat: Helyhez kötött telefon forgalom saját-árrugalmasság számítások becsléseinek eredményei

A becsült árrugalmasság értékeket a kritikus árrugalmassággal összevetve megállapítható, hogy a becsült árrugalmasság csak egyetlen esetben - az egyszerű statisztikai vizsgálattal a nem lakossági felhasználók esetében becsült árrugalmasság esetében – haladta meg a kritikus árrugalmasság értékét.

Az elvégzett vizsgálatok alapján megállapítottam, hogy a helyhez kötött forgalmi szolgáltatás árrugalmassága jellemzően nem elég magas ahhoz, hogy ez a piac mobil forgalmi szolgáltatással való kibővítését megalapozottan indokolhatná. Ez azt jelenti, hogy a felhasználók reakciója, s ennek részeként a mobil helyettesítés egy hipotetikus monopolista magatartását egy 10%-os áremelés esetén nem lenne képes korlátozni. Ennek megfelelően

az árrugalmasság értékek vizsgálata a helyhez kötött telefon hozzáféréseken nyújtott előfizetői hívásindítási szolgáltatás piacának elkülönült kezelésének szükségességét támasztja alá.

Keresleti helyettesítési vizsgálatok eredménye

Az elvégzett vizsgálatok alapján megállapítottam, hogy a mobil rádiótelefon hozzáférésekről indított előfizetői hívásindítási szolgáltatás a helyhez kötött telefon hozzáférésekről indított hívásindítási szolgáltatások helyettesítője funkcionalitás és minőség, továbbá az elérhetőség szempontjából, valamint a forgalmi díjak tekintetében sincs jellemzően olyan mértékű különbség, amely a helyettesítés akadályát képezné. A piaci tendenciák és a felhasználói magatartás vizsgálata során sem tártam fel a helyettesítést gátló tényezőket. Az árrugalmasságra vonatkozó felhasználói szándékot feltáró lakossági piackutatási adatok alapján végzett vizsgálat eredménye arra utalt, hogy a helyhez kötött hozzáférésekről indított hívások nem alkotnak önálló piacot, azonban a tényadatok alapján végzett robusztus ökonometriai vizsgálatok nem tárták fel a helyettesítés olyan kritikus mértékét, amelyek a helyhez kötött telefon hozzáférésekről indított hívások piacának mobil hozzáférésekről indított hívásokkal való kibővítését indokolnák.

A leírtak alapján a mobil rádiótelefon hozzáférésekről indított hívásokat nem azonosítottam a helyhez kötött telefon hozzáférésekről indított hívások helyettesítőjeként, ennek megfelelően a mobil rádiótelefon hozzáférésekről indított hívások nem képezik a kiskereskedelmi forgalmi piac részét.

I.4.1.1.2.4 Keresleti helyettesítési vizsgálatok eredménye

A keresleti helyettesítésre vonatkozóan elvégzett vizsgálatok alapján megállapítottam, hogy a keskenysávú hozzáférésekről indított hívásindítási szolgáltatások mellett kizárólag a menedzselte IP alapú nyilvánosan elérhető helyhez kötött telefon hozzáférésekről indított hívások és a Home Zone hozzáférésekről indított hívások képezik az azonosított nagykereskedelmi piachoz kapcsolódó kiskereskedelmi forgalmi piac részét.

I.4.1.2.3 Kínálati helyettesítés kiskereskedelmi forgalmi piacon

A kínálati helyettesítés elemzése annak a vizsgálatát jelenti, hogy egy kismértékű, de jelentős és tartós áremelkedés hatására az adott piacon nem aktív vállalkozások belátható időn belül⁴³ képesek-e belépni a vizsgált szolgáltatási piacra. Amennyiben léteznek ilyen vállalkozások, az a keresleti helyettesítésre vonatkozó vizsgálatok során meghatározott piac határainak módosítását indokolhatja.

A kínálati helyettesíthetőség feltétele, hogy a szolgáltatás nyújtásának megkezdése rövid időn belül lehetséges legyen és a szolgáltatás nyújtásával kapcsolatban ne merüljön fel jelentős költség és kockázat a szolgáltató részéről. A kínálati helyettesítés vizsgálata tehát szükségessé teszi mind a belépési korlátok, mind a potenciális belépők várható magatartásának vizsgálatát.

Megvizsgáltam a szóba jöhető vállalkozásokat, melyeknek meglévő hálózata alapvetően alkalmas lehet a kiinduló szolgáltatás nyújtására. Megállapítottam, hogy két ilyen lehetőség

⁴³ A belátható idő meghatározása az adott piac jellemzőitől függ, a vizsgálat során 1-2 éves időtáv volt a feltételezés.

vállalkozástípus létezik, melyek részben alkalmas infrastruktúrával rendelkeznek, s ezek az alábbiak:

- a nem nyilvános (magánhálózattal rendelkező) helyhez kötött telefon tevékenységet végző vállalkozások;
- az áramszolgáltató vállalatok.

A belépési korlátoknak alapvetően két fajtája van, strukturális és jogi-adminisztratív korlátok. Strukturális korlátok abban az esetben léteznek, ha a fennálló keresleti szint és az alkalmazott technológia jellemzői, valamint a kapcsolódó költségviszonyok alapján a piacra lépés szempontjából egyenlőtlen feltételekkel szembesül a korábban piacra lépő (és ott jelentős pozíciókat szerző vállalat) és egy később piacra lépő cég. Jogi és adminisztratív korlátok akkor érvényesülnek, amikor a belépőre vagy belépni szándékozóra nézve hátrányos feltétel forrása nem gazdasági jellegű, hanem a piacon érvényesülő jogszabályi, adminisztratív vagy egyéb állami szabályozás következménye.

A vizsgált kínálati helyettesítési lehetőségek esetében megállapítható, hogy a piacra való belépéshez és a helyhez kötött hozzáféréseken keresztül indított hívások nyújtásához az új belépőnek első lépésben helyhez kötött telefon szolgáltatás nyújtására alkalmas előfizetői hozzáféréseket kell kialakítania a hálózatán. Jelen határozat I.4.1.1.3. pontjában megállapítottam, hogy az elsüllyedt költségek magas szintje, valamint a méretgazdaságossági hatások és a kapcsolódó jelentős kockázat miatt nem valószínű, hogy egy kismértékű (5-10%-os), de tartós áremelkedés hatására áramszolgáltató, vagy más, magánhálózattal rendelkező vállalkozás rövid távon (1 éven belül) saját hálózattal lépne a piacra, és megkezdené a helyhez kötött telefonszolgáltatás nyújtását. Ennek megfelelően a hozzáféréshez hasonlóan a forgalmi szolgáltatások esetében sem várható, hogy a forgalmi díjak kismértékű (5-10%-os), de jelentős és tartós áremelkedésének hatására a piacon már jelen lévő szereplők mellett olyan új vállalkozás(ok) lépjen(ek) be a piacra, amely(ek) a vizsgált (belátható) időn belül viszonylag gyorsan, és a feltételezett áremelkedéshez viszonyítva alacsony költségekkel és megfelelő méretgazdaságossági tényezők mellett képesek a szolgáltatás nyújtására.

Az elvégzett vizsgálatok alapján megállapítottam, hogy olyan elektronikus hírközlési piaci szereplők, amelyek a kiskereskedelmi forgalmi szolgáltatások árának kismértékű (5-10%-os), de tartós áremelkedésének hatására rövidtávon helyhez kötött kiskereskedelmi forgalmi szolgáltatást indítanának a keresleti helyettesítés során leírt technológiáktól eltérő technológiával, nincsenek jelen a hazai piacon, tehát kínálati oldalról nem indokolt a keresleti helyettesítési vizsgálat során meghatározott piac bővítése.

I.4.1.2.4 A kiskereskedelmi forgalmi piacra vonatkozó helyettesítési vizsgálatok összefoglalása

Az elvégzett keresleti és kínálati oldali vizsgálatok alapján megállapítottam, hogy a jelen határozat tárgyát képező nagykereskedelmi piachoz kapcsolódó kiskereskedelmi forgalmi piachoz a keskenysávú hozzáférésről indított előfizetői hívások mellett a menedzselte IP alapú hozzáférésről és a „Home Zone” szolgáltatás hozzáféréséről indított belföldi (helyi, országos, nem földrajzi számra irányuló), illetve nemzetközi hívások tartoznak.

I.5. A nagykereskedelmi piac vizsgálata

A nagykereskedelmi piac meghatározása során olyan helyettesítési lehetőségeket kerestem, amelyek módosíthatják a vizsgált piac határait. A vizsgálatok során az I.3. pontban technológia semleges módon meghatározott kiinduló szolgáltatásból indultam ki. A piachoz tartozó szolgáltatásokat megvizsgáltam abból a szempontból is, hogy lehetséges-e az adott technológián nagykereskedelmi szolgáltatás nyújtása, illetve ténylegesen a hazai piacon nyújtanak-e a szolgáltatók ilyen szolgáltatást.

I.5.1. Keresleti helyettesítés

A keresleti helyettesítés elemzése során azt vizsgáltam, hogy léteznek-e olyan helyettesítési lehetőségek, amelyek a helyhez kötött híváskezdeményezés forgalmi szolgáltatás vásárlója számára a forgalmi szolgáltatás árának kismértékű, de tartós növekedése esetében lehetővé teszik a váltást. A nagykereskedelmi keresleti helyettesítés vizsgálata során a következő lehetőségeket vizsgáltam:

- híváskezdeményezés helyettesítése menedzselt IP alapú hozzáféréseken megvalósított nagykereskedelmi szolgáltatással,
- híváskezdeményezés helyettesítése Home Zone (HZ) hozzáféréseken megvalósított nagykereskedelmi szolgáltatással,
- híváskezdeményezés helyettesítése infrastruktúra átengedés nagykereskedelmi szolgáltatással,
- híváskezdeményezés helyettesítése közeli bitfolyam átengedés nagykereskedelmi szolgáltatással,
- híváskezdeményezés helyettesítése országos bitfolyam átengedés nagykereskedelmi szolgáltatással.

I.5.1.1. Helyettesítés menedzselt IP alapú hozzáféréseken megvalósított nagykereskedelmi szolgáltatással

A nagykereskedelmi keresleti helyettesítési vizsgálatok során elsőként a menedzselt IP alapú hozzáférés nagykereskedelmi szolgáltatások általi helyettesíthetőséget vizsgáltam. A menedzselt IP alapú hozzáférésekről indított hívások a kiskereskedelmi forgalmi piac részét képezik, és a közvetítőválasztás kötelezettség technológia-semleges kirovásának következtében a kapcsolódó nagykereskedelmi piacon a menedzselt IP alapú hozzáférés esetén tényleges tranzakciókra is sor került. Nem szabályozott, kereskedelmi feltételeken alapuló ajánlatok nem jelentek meg és várhatóan nem is jelennek meg a közeljövőben.

A műszaki lehetőségeket vizsgálva megállapítható, hogy nemcsak elvi, hanem gyakorlati műszaki megoldás is lehetővé teszi a menedzselt IP alapú hozzáféréseken a híváskezdeményezési nagykereskedelmi szolgáltatás nyújtását. Bár ezen nagykereskedelmi szolgáltatásra épülő kiskereskedelmi forgalmi szolgáltatásokra is igaz, hogy kisebb funkcionális különbségek felfedezhetők a keskenysávú hozzáféréseken nyújtott szolgáltatások jellemzőihez (ld. I.4.1.2.2.1.1. pont), illetve az igénybe vehető kiegészítő jellegű szolgáltatások köréhez viszonyítva, de ezek a különbségek felhasználói szempontból érdemben nem befolyásolják a forgalmi szolgáltatások helyettesíthetőségét, azaz nem korlátozzák a nagykereskedelmi helyettesítést.

A közvetítőválasztásra vonatkozó minőségi követelmények az Eht. és a 73/2004. Korm. rendelet szabályait konkrét rendelkezésekre lebontó referenciaajánlatokban jelennek meg. Az itt megfogalmazott feltételek elsődleges célja, hogy ezen szolgáltatást igénybe vevő Jogosultak tényleges versenyt tudjanak támasztani a kiskereskedelmi piacon, így a nagykereskedelmi szolgáltatás igénybevételeinek minőségi feltételei sem korlátozzák a helyettesítést.

A nagykereskedelmi szolgáltatás díja szabályozott és a szabályozott hozzájárulások – így a keskenysávú és a menedzselt IP alapú hozzájárulások - tekintetében azonos mértékű. Számos szolgáltató, így például a legnagyobb piaci részesedésű MT sem tesz különbséget technológiai alapon a kiskereskedelmi forgalmi szolgáltatások árában, ami szintén alátámasztja a benne foglalt nagykereskedelmi szolgáltatás azonos költségszintjét és ezen szolgáltatások helyettesítő voltát.

A menedzselt IP alapú hozzájárulás kiskereskedelmi és nagykereskedelmi elérhetősége, azaz a kiszolgálható előfizetői kör földrajzi kiterjedése között nincs különbség, ezért az elérhetőség kiskereskedelmi piacon feltárt helyettesítést támogató jellege a nagykereskedelmi piacon is fennáll.

Menedzselt IP alapú hálózaton kiskereskedelmi forgalmi szolgáltatást mindhárom inkubens szolgáltató nyújt saját hálózatán, részben ez is eredményezi a keskenysávú hozzájárulásokon nyújtott szolgáltatás piaci részesedésének csökkenését. Mivel a közvetítőválasztás kötelezettsége ezen hozzájárulások tekintetében is fennáll, ezért a Jogosultak többsége már párhuzamosan vesz igénybe keskenysávú és menedzselt IP alapú nagykereskedelmi híváskezdeményszerzési szolgáltatásokat. Ennek köszönhetően az előfizetői hozzájárulások technológiájának változása nem jelent helyettesítési akadályt a Jogosultak számára.

A fent leírtak alapján a menedzselt IP alapú hozzájárulást a híváskezdeményszerzési forgalmi szolgáltatás helyettesítőjeként azonosítottam.

1.5.1.2. Helyettesítés Home Zone (HZ) hozzájáruláson megvalósított nagykereskedelmi szolgáltatással

A Home Zone hozzájárulásról indított hívások a kiskereskedelmi forgalmi piac részét képezik, de a keskeny- és szélessávú hozzájárulásokkal ellentétben nem kapcsolódik hozzá szabályozott hozzájárulási piac. Ennek eredményeként – hiszen a szolgáltatás egyetlen nyújtója nem érdekelt a versenytársak saját platformjára történő beengedésében - a piacon nem érhető el olyan nagykereskedelmi szolgáltatás, aminek segítségével reprodukálhatóvá válna a Home Zone szolgáltatás.

A Home Zone kiskereskedelmi előfizetők száma **Üzleti titok** (2010. év végén **Üzleti titok**, 2011. első félévének végén **Üzleti titok** előfizető), így valószínűleg nagykereskedelmi hozzájárulás megjelenése esetén sem kínálna vonzó belépési lehetőséget a potenciális versenytársak számára dacára annak, hogy az országos lefedettség miatt költséghatékony hozzájárulást biztosíthatna az ügyfelekhez. A híváskezdeményszerzési nagykereskedelmi szolgáltatás költsége a kiskereskedelmi szolgáltatás árán belül alacsony (30-40%), így a nagykereskedelmi szolgáltatás árában bekövetkező 5-10%-os mértékű, tartós áremelkedés az értéklánc magasabb szintjén elhelyezkedő kiskereskedelmi forgalmi piacon nem okozna érdemi áremelkedést. Ráadásul a közvetítőválasztás legnagyobb szereplői maguk az inkubens szolgáltatók, akik a nagyobb mérethatékonyság okán könnyen le is nyelhetnek

egy ekkora áremelkedést. Emiatt a kiskereskedelmi előfizetők nem kényszerülnének arra, hogy a tömegesen Home Zone szolgáltatásra váltsanak. Ez pedig előfeltétele volna annak, hogy a Home Zone szolgáltatás a kiskereskedelmi piacon keresztüli közvetett módon képes legyen korlátozni a hipotetikus monopolista magatartását.

A fent leírtak alapján az Home Zone hozzáféréseken megvalósított nagykereskedelmi szolgáltatást nem azonosítottam a híváskezdeményezés forgalmi szolgáltatás helyettesítőjeként.

I.5.1.3. Helyettesítés infrastruktúra átengedés nagykereskedelmi szolgáltatással

Az infrastruktúra átengedés igénybevételével történő helyettesítés esetén a forgalmi szolgáltatás vásárlója a megfelelő hozzáférési hálózati szakaszokkal kapcsolatos hozzáférési jogosultság megszerzésével képessé válik arra, hogy a felhasználó által indított hívások továbbítását saját maga végezze el.

Infrastruktúra átengedés esetén a megfelelő hozzáférési hálózati szakasz a tulajdonjog megváltoztatása nélkül az átvevő szolgáltató használatára átengedésre kerül. Az ilyen hozzáféréseken az igénybe vevő szolgáltató az indított hívások tekintetében ugyanazt a funkcionalitást és minőséget képes biztosítani, mint abban az esetben, amikor a hívás eljuttatása érdekében híváskezdeményezés forgalmi szolgáltatást vesz igénybe. A hívásindítás tekintetében a felhasználó kisebb különbségeket (pl. előhívószám tárcsázása) tapasztalhat a megvalósítás módjától függően, ez azonban a helyettesítés lehetőségét érdemben nem befolyásolja. Funkcionalitás és minőség szempontjából tehát az infrastruktúra átengedés nagykereskedelmi szolgáltatás képes helyettesíteni a híváskezdeményezés szolgáltatást. A helyettesítés lehetőségét ugyanakkor erőteljesen korlátozza, hogy az előfizetői hozzáférések egy része, különösen a kábeltelevíziós hálózatokon, továbbá az helyhez kötött vezeték nélküli és a szélessávú hozzáféréseken létesítettek, nem tartoznak az átengedhető hozzáférések közé.

A két megoldás költségeiben mind a felmerülő költségek jellegét, mind a költségek nagyságát vizsgálva jelentős eltérés tapasztalható. A híváskezdeményezés szolgáltatás igénybevétele esetén a következő díjelemek merülnek fel az igénybe vevő részére:

- híváskezdeményezés forgalmi díjai (Ft/perc),
- a híváskezdeményezés igénybevételéhez szükséges egyéb, kiegészítő jellegű szolgáltatásokkal kapcsolatos díjak.

Infrastruktúra átengedés esetén a költségek:

- megfelelő hálózati szakasz (helyi hurok, előfizető szakasz stb.) átengedésével kapcsolatos díjak, esetlegesen szükséges egyéb felhordó hálózati szakaszok díja,
- a hívások koncentrációjának a jogosultnál felmerülő többletköltségei,
- az infrastruktúra átengedés igénybevételéhez szükséges egyéb, kiegészítő jellegű szolgáltatásokkal kapcsolatos díjak.

A költségek összehasonlítását nagyban megnehezíti, hogy a hurokatengedéshez kapcsolódó költségek egyrészt függenek az adott előfizető helyétől, másrészt a hozzáférési

technológiától és a rendelkezésre álló, átengedhető építőmérnöki létesítményektől. A jelenleg alkalmazott (referencia átengedési ajánlatokban megállapított) díjak alapján azonban így is megállapítható, hogy az átengedés előfizetőként felmerülő költségei magasan felülmúlják a híváskezdeményezés egy előfizetőre eső és hatékony szolgáltatóra számított forgalmi díjait. Nem életszerű tehát, hogy önmagában a forgalmi szolgáltatás kiváltása érdekében a híváskezdeményezés nagykereskedelmi díjainak 5-10%-os növekedése hatására a nagykereskedelmi szolgáltatás vásárlói áttérnének az infrastruktúra átengedés nagykereskedelmi szolgáltatásainak igénybevételére.

A leírtak alapján az infrastruktúra átengedés szolgáltatásait nem azonosítottam a híváskezdeményezés forgalmi szolgáltatás helyettesítőjeként.

I.5.1.4. Helyettesítés közeli bitfolyam hozzáférése nyújtott nagykereskedelmi szolgáltatás igénybevétele útján

A közeli bitfolyam hozzáférés elvileg elsősorban internet szolgáltatás nyújtása céljából került kialakításra, de hasonlóan más szélessávú hozzáférési szolgáltatásokhoz (pl. országos bitfolyam hozzáférés) felhasználható IP alapú (szélessávú) telefonszolgáltatásra is. A közeli bitfolyam hozzáférés esetén a szolgáltatás nyújtója köteles transzport minőségi paraméterek meghatározására, illetve biztosítására.

A közeli bitfolyam-hozzáférés költségviszonyai (felmerülő költségek jellege és nagysága) hasonlóak az infrastruktúra átengedéshez (ld. I.5.1.3. pont), ennek köszönhető, hogy a referenciaajánlatban megjelenő díjaik alapjául szolgáló modell is azonos elvekre épül. A bitfolyam-hozzáférés felhordó hálózatának sáv szélesség igénye ugyanakkor többszöröse a hagyományos telefon kapcsolat felhordó hálózatáénak, ráadásul magas minőségi követelmények mellett, ami miatt a hozzáférés előfizetőként felmerülő költségei jelentősen felülmúlják a híváskezdeményezés egy előfizetőre eső és hatékony szolgáltatóra számított forgalmi díjait.

Azaz a helyettesítést erősen korlátozza az a körülmény, hogy a helyettesítés csak olyan előfizetők elérésére lenne felhasználható (gazdaságilag megvalósítható), akiknek hozzáférése egyidejűleg telefon és szélessávú alkalmazások igénybevételére is használható. Ennek megfelelően nem életszerű, hogy a híváskezdeményezés nagykereskedelmi díjainak 5-10%-os növekedése hatására a nagykereskedelmi szolgáltatás vásárlói közeli bitfolyam hozzáférést igényelnének annak érdekében, hogy azon IP alapú telefon szolgáltatást nyújtsanak.

A fent leírtak alapján a közeli bitfolyam hozzáférést nem azonosítottam a híváskezdeményezés forgalmi szolgáltatás helyettesítőjeként.

I.5.1.5. Helyettesítés országos bitfolyam hozzáférése nyújtott nagykereskedelmi szolgáltatás igénybevétele útján

Az országos bitfolyam hozzáférés a közeli bitfolyam hozzáféréshez hasonlóan alapvetően az internet szolgáltatáshoz való hozzáférést szolgálja. A közeli bitfolyam hozzáféréstől eltérően azonban az országos bitfolyam hozzáférés esetén a szolgáltatás nyújtója nem köteles transzport minőségi paraméterek meghatározására, illetve biztosítására. A „best effort” jellegű kapcsolat nem teszi lehetővé a híváskezdeményezés igénybevételével nyújtott hang

szolgáltatáshoz hasonló minőségi paraméterek vállalását, ami azt is jelenti, hogy a minőségi problémák a felhasználók számára is érzékelhető módon jelentkezhetnek hívásaik lebonyolítása során.

A helyettesítést nehezíti, hogy a hívások célba juttatásához a jogosult közvetítő szolgáltatónak rendelkeznie kell megfelelő kapcsoló hálózattal, amelyen keresztül a hívásokat képes továbbítani a teljes országos, a nemzetközi és a mobil telefonhálózat bármely előfizetőjéhez. További váltási költséget jelenthet, hogy az országos bitfolyam-szolgáltatás hozzáférési pontjai az országban koncentráltan találhatók, tehát a híváskezdeményezés forgalmi szolgáltatás kiváltása meglévő betelepülések felszámolását és új betelepülések létrehozását igényelheti.

A váltással kapcsolatos döntés meghozatalát nehezíti, hogy a két szolgáltatás árképzése eltérő (a bitfolyam hozzáférés díjazása alapvetően a biztosított sáv szélességtől függ) és az előfizetők hívási szokásainak változásától függően akár hónapról-hónapra más-más országos bitfolyam díjcsomag igénylése biztosíthatja a megfelelő megtérülést. A váltás tehát jelentős üzleti kockázattal jár.

A minőségi problémák, a váltás során felmerő elsüllyedt költségek és a váltással járó jelentős üzleti kockázat miatt nem életszerű, hogy a híváskezdeményezés nagykereskedelmi díjainak 5-10%-os növekedése hatására a nagykereskedelmi szolgáltatás vásárlói országos bitfolyam hozzáférést igényelnének annak érdekében, hogy azon IP alapú telefonszolgáltatást nyújtsanak.

A fent leírtak alapján az országos bitfolyam hozzáférést nem azonosítottam a híváskezdeményezés forgalmi szolgáltatás helyettesítőjeként.

I.5.2. Kínálati helyettesítés

A kínálati helyettesítés elemzése annak a vizsgálatát jelenti, hogy egy kismértékű, de jelentős és tartós áremelkedés hatására az adott piacon nem aktív vállalkozások belátható időn belül⁴⁴ belépnek a piacra és megkezdik a szolgáltatásnyújtást (ami jelen esetben a híváskezdeményezés forgalmi szolgáltatás nyújtását jelenti).

A kínálati helyettesíthetőség feltétele, hogy a szolgáltatás nyújtásának megkezdése rövid időn belül lehetséges legyen és a szolgáltatás nyújtásával kapcsolatban ne merüljön fel jelentős költség és kockázat a szolgáltató részéről. A kínálati helyettesítés vizsgálata tehát szükségessé teszi mind a belépési korlátok, mind a potenciális belépők várható magatartásának vizsgálatát.

Megvizsgáltam a szóba jöhető vállalkozásokat, melyeknek meglévő hálózata alapvetően alkalmas e szolgáltatások nyújtására. Megállapítottam, hogy a kapcsolódó kiskereskedelmi piachoz hasonlóan két ilyen lehetséges vállalkozástípus létezik, melyek részben alkalmas infrastruktúrával rendelkeznek, s ezek az alábbiak:

- a nem nyilvános (magánhálózattal rendelkező) helyhez kötött telefon tevékenységet végző vállalkozások, és
- az áramszolgáltató vállalatok.

⁴⁴ A belátható idő meghatározása az adott piac jellemzőitől függ, a vizsgálat során 1-2 éves időtáv volt a feltételezés.

A helyettesítés elemzése során azt vizsgáltam, hogy a kiskereskedelmi helyettesítés kapcsán leírtak (I.4.1.1.3, illetve I.4.1.2.3) a nagykereskedelmi piaci szolgáltatás nyújtása kapcsán is érvényesek-e, tehát a nagykereskedelmi piac esetében is fennállnak-e az azonosított belépési korlátok, illetve a potenciális belépők várható magatartása hasonló-e a kiskereskedelmi helyettesítés vizsgálata során feltártakhoz. A vizsgálatok eredményeként megállapítottam, hogy bár jelentős jogi-adminisztratív korlátok a nagykereskedelmi szolgáltatás esetében sem állnak fenn, az elsüllyedt költségek magas szintje, valamint a méretgazdaságossági hatások, illetve a kapcsolódó jelentős kockázat, mint piaci jellemzők a nagykereskedelmi piac esetében is fennállnak, ezért nem várható, hogy a híváskezdeményezés forgalmi szolgáltatás áraiban bekövetkező 5-10%-os mértékű, tartós áremelkedés hatására az ezen nagykereskedelmi szolgáltatást az eddigiekben nem nyújtó vállalkozás megkezdi a híváskezdeményezési nagykereskedelmi szolgáltatás nyújtását.

A leírtak alapján nem azonosítottam kínálati helyettesítő szolgáltatást, tehát kínálati oldalról nem indokolt a keresleti helyettesítési vizsgálat során meghatározott piac bővítése.

I.6. „Híváskezdeményezés nyilvános helyhez kötött telefonhálózatból” szolgáltatási piac tartalma

A korábbiakban ismertetett részletes kiskereskedelmi és nagykereskedelmi piaci helyettesítési vizsgálatok alapján az Ajánlás mellékletének 2. pontjában található „Híváskezdeményezés nyilvános helyhez kötött telefonhálózatból” piachoz tartozóként a következő szolgáltatásokat azonosítottam:

- **a keskenysávú hozzáféréseken nyújtott híváskezdeményezés forgalmi szolgáltatás, és**
- **menedzselte VoIP hozzáféréseken nyújtott híváskezdeményezés forgalmi szolgáltatás.**

I.7. A piac földrajzi kiterjedésének meghatározása

Amennyiben a piacelemzés során felmerül, hogy az adott piacon országosan a versenyfeltételek nem tekinthetők homogénnek, akkor részletes elemzést kell lefolytatni azon földrajzi egységek azonosítására, amelyekben belül a verseny homogén. Ennek megfelelően a piac földrajzi kiterjedését a homogén versenyfeltételek vizsgálata alapján határoztam meg.

A homogén versenyfeltételeket strukturális és magatartási tényezők vizsgálatán keresztül értékeltem.

A strukturális tényezők között alapvetően a piaci struktúrával kapcsolatos olyan jellemzőket vizsgáltam, mint a szolgáltatók száma (piacon aktív szolgáltatók száma), illetve a piaci részesedések alakulása (piaci részesedések nagysága, kiemelt részesedések vizsgálata).

A magatartási tényezők értékelése a szolgáltatáskínálat és az árazás területi jellemzőinek vizsgálatát jelentette. Ennek során olyan kérdésekre kerestem a választ, hogy mely területeken van egységes szolgáltatás-kínálat, azonos (és más területektől különböző) árak,

mely területeken hirdetnek egységesen, alkalmaznak egységes marketing akciókat a szolgáltatók.

A vizsgált híváskezdeményezés forgalmi szolgáltatás esetében a szolgáltatásnyújtás képességét, a tényleges szolgáltatáskínálatot a helyhez kötött hálózati előfizetői hozzáférések megléte, illetve elhelyezkedése alapvetően befolyásolja. A földrajzi piacok előzetes elemzése során ennek megfelelően a helyhez kötött előfizetői hozzáférési pontok szolgáltatók kiindulási alapként.

I.7.1 Előzetes elemzés és ehhez kapcsolódóan a megfelelő földrajzi alapegység kiválasztása

Az ERG Közös Álláspontjának⁴⁵ 2. fejezetében leírt előzetes elemzés keretében a könnyen hozzáférhető strukturális (pl. hálózati lefedettség) és magatartási (pl. árazás, termékjellemzők) tényezők alapján megvizsgáltam, hogy a versenyfeltételek kellően homogének-e országos kiterjedésű piac azonosításához a piacmeghatározás, a piacelemzés és a kötelezettségek alkalmazása esetén, vagy szükséges ennél kisebb földrajzi alapegységek meghatározása. Az előzetes elemzés során egyben értékeltem a következő, földrajzi alapegységként relevánsnak tekinthető területeket.

Inkumbens szolgáltatók volt koncessziós területei

A három inkumbens szolgáltató volt koncessziós területei átfedések nélkül teljes egészében lefedik Magyarország területét az inkumbens szolgáltatók jelentős piaci részesedéssel és a teljes területre kiterjedő jelenléttel rendelkeznek, amelyek a versenyviszonyokat lényegesen meghatározzák. Az árazási gyakorlatban is vannak csak a volt koncessziós területekre kiterjedő jegyek.

Jelentős lefedettséggel rendelkező alternatív szolgáltató szolgáltatási területe

Az ERG Közös Álláspontja nevesíti ezt a földrajzi egységet lehetséges földrajzi piacként, azonban ezen területekre nem áll fenn, hogy átfedések nélkül teljes egészében lefedik Magyarország területét. Egyrészt az alternatív szolgáltatók hálózatai együttesen sem biztosítanak teljes országos lefedettséget, mert számos településen csak a volt koncessziós szolgáltató van jelen. Másrészt az alternatív szolgáltatók hálózatai történeti okok és üzletpolitikai döntések következtében egymással átfedésben vannak. Magyarországon a legnagyobb lefedettséggel rendelkező alternatív szolgáltatónak a másik két volt koncessziós szolgáltató területén is jelenlévő UPC tekinthető, amely telefon-hozzáféréssel 2011-ben (június) a magyarországi települések **Üzleti titok** volt jelen, főleg **Üzleti titok**. Mindezek mellett a piaci részesedése az országos piacon nem ér el olyan mértéket (**Üzleti titok**), hogy szolgáltatási területe földrajzi piac-képzővé váljon, ezért ennek az egységnek a részletes elemzése nem indokolt.

Primer körzetek

A primer körzetek a magyar PSTN és ezáltal a volt koncessziós szolgáltatók hálózatának tradicionális egységei, mely tulajdonságuknak köszönhetően átfedések nélkül teljes egészében lefedik Magyarország területét. A primer körzet egyértelmű műszaki-hálózati egység, de nem befektetési célpont. A szolgáltatók (akár volt koncessziós, akár alternatív)

⁴⁵ ERG Common Position on Geographic Aspects of Market Analysis (definition and remedies) – 2008. október

beruházásaikat nem fókuszálják teljes primer körzetekre és nem tekintik azokat önálló marketing célpontnak sem. A szolgáltatók termékeiket nem szabják primer körzetekre és a díjakat sem primer körzetenként állapítják meg. A leírtak alapján a primer körzet lehetséges földrajzi egységként az előfizetői hozzáférési piacon elvethető.

Inkumbens szolgáltatók hálózatainak helyi központjai - MDF-ek területe

Hasonlóan a primer körzetek vizsgálata kapcsán leírtakhoz, ebben az esetben is igaz, hogy a helyi központok a magyar PSTN és ezáltal az inkumbens szolgáltatók hálózatának tradicionális egységei, mely tulajdonságuknak köszönhetően átfedések nélkül teljes egészében lefedik Magyarország területét. A hurokátengedést, illetve xDSL alapú közeli bitfolyam hozzáférést igénybe vevő szolgáltatók helyi központokba, MDF-helyszínekre települnek be, így a betelepülés helyének ellátási körzetében már nincs számukra új egyszeri betelepülési költség, azaz képesek bármely, az ellátási területbe tartozó előfizető számára szolgáltatást nyújtani, így versenytársként megjelenni. Ugyanakkor Magyarországon a hurokbérlet és a nemrég bevezetett közeli bitfolyam igénybevétele csekély, ezért verseny-nyomás kifejtésére ezen szolgáltatók nem képesek. A verseny elsődleges frontvonala a platformok között húzódik meg, ezért is szerepel kiemelt helyen a jelentős lefedettséggel rendelkező alternatív szolgáltató szolgáltatási területének vizsgálata a földrajzi alapegységek kiválasztásában. Ennek tükrében kijelenthető, hogy a sűrűbben lakott területeket lefedő helyi központokra alapozott tömeges piacra lépés a jövőben sem várható. A leírtak alapján ezen földrajzi egység részletes vizsgálatát nem tartottam indokoltnak.

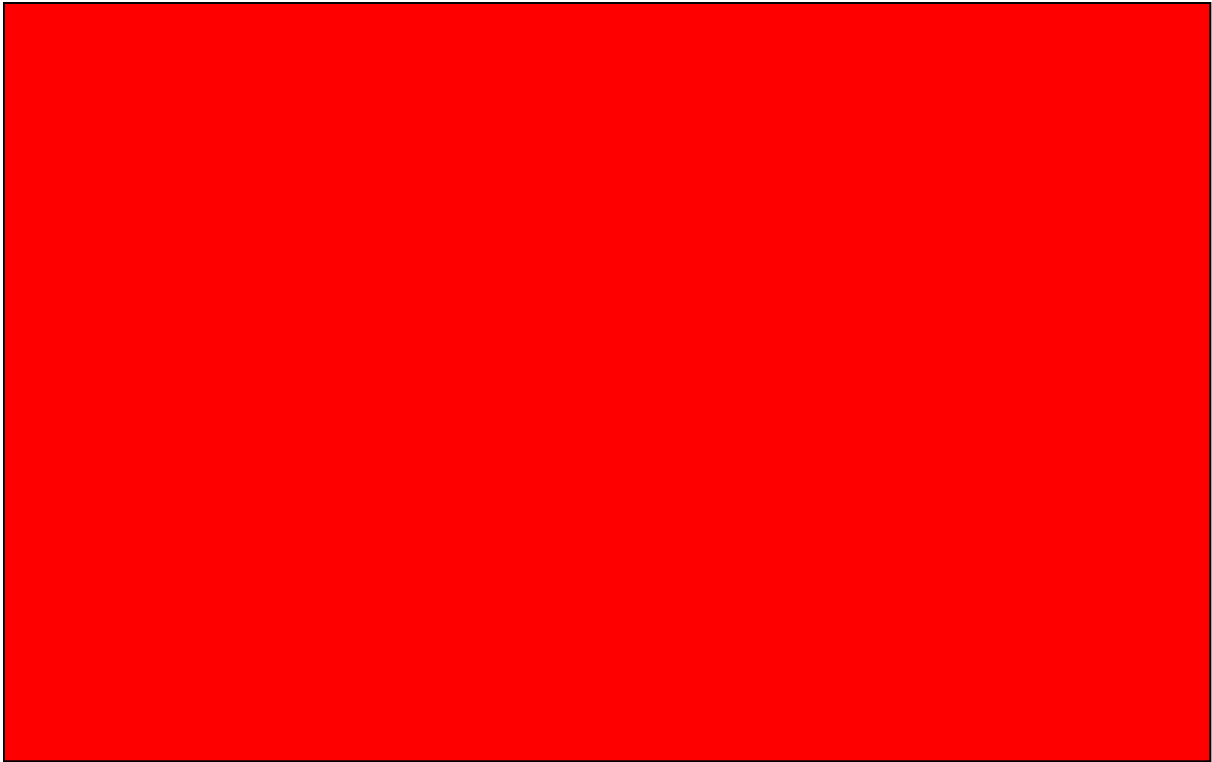
I.7.2. Részletes elemzés

Az előzetes értékelés eredményeként a részletes homogenitás vizsgálatot a következő földrajzi alapegységek esetén tartottam indokoltnak elvégezni.

- Inkumbens szolgáltatók volt koncessziós területei
- Az egyes települések (3174) vagy ezek homogén csoportjai

I.7.2.1. Strukturális tényezők vizsgálata

Elsőként a strukturális tényezők vizsgálatát végeztem el a kiválasztott földrajzi alapegységekre vonatkozóan.

10. ábra: Az egyes település-kategóriák elhelyezkedése a volt koncessziós szolgáltatók piaci részesedése alapján (azonos színű települések egyazon volt koncessziós területhez tartoznak)

Forrás: NMHH piacelemzési adatbekérés

Az ábra üzleti titkot tartalmaz.

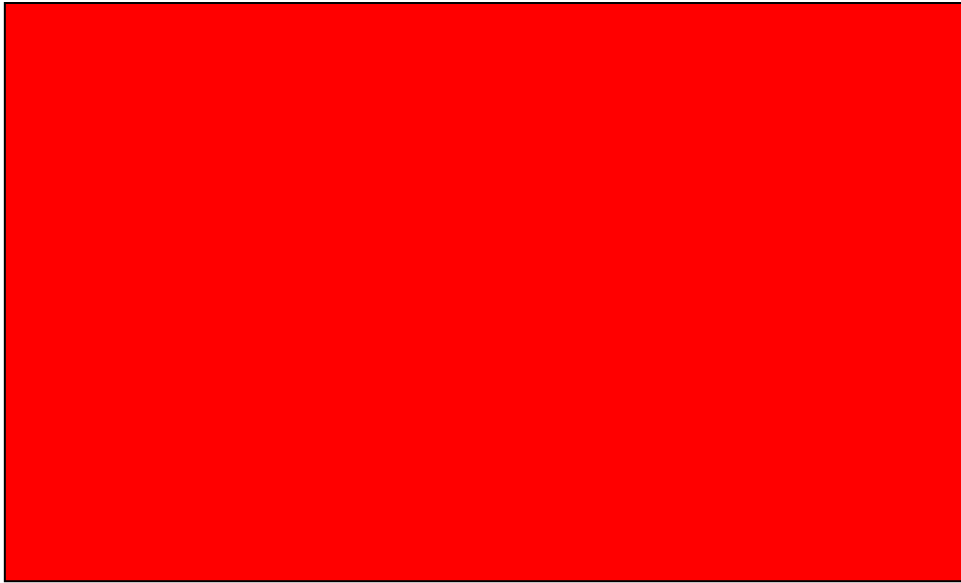
I.7.2.1.1. Inkumbens szolgáltatók volt koncessziós területei

A volt koncessziós területekre jellemző, hogy mindegyik földrajzi egységben belül az inkumbens szolgáltató rendelkezik meghatározó piaci részesedéssel, más szolgáltatók piaci részesedése a vizsgált földrajzi területen nem jelentős. Ezeket a területeket az inkumbens szolgáltatók hálózatai teljes mértékben lefedik.

I.7.2.1.1.1. A Magyar Telekom volt koncessziós területe

A Magyar Telekom kiskereskedelmi piaci részesedése (a hozzáférések számát és a kezdeményezett forgalmat is tekintve) **Üzleti titok** egy abszolút értékben csökkenő piacon csökkenő tendenciát mutat.

A versenytársak számának alakulását vizsgálva megállapítható, hogy egyre több szolgáltató lép be a kiskereskedelmi piacra, számuk a 2010. év végi 89-ről 2011. júniusára 99-re emelkedett. Az új belépők többsége olyan HFC hálózattal rendelkező szolgáltató, amely a hálózatának fejlesztése révén képessé vált telefonszolgáltatás nyújtására. Ezzel párhuzamosan ezen időszakban a közvetítőválasztással ügyfeleknek forgalmi szolgáltatást nyújtó szolgáltatók száma is emelkedett 19-ről 21-re.

11. ábra: MT piaci részesedése hozzáférések száma, illetve indított hívásforgalom alapján

Forrás: NMHH piacelemzési adatbekérés

Az ábra üzleti titkot tartalmaz.

A Magyar Telekom kiskereskedelmi forgalmi piaci részesedése – mely a kiskereskedelmi helyettesítési vizsgálatok eredményeként azonosított hozzáférési típusokról indított forgalmat is magába foglalja – csökkenő, 2011. első félév végén **Üzleti titok**%-on állt. A második, harmadik és negyedik legnagyobb szolgáltató, **Üzleti titok**, **Üzleti titok** illetve a **Üzleti titok** részesedése csak **Üzleti titok**%, **Üzleti titok**% illetve **Üzleti titok**%, a követők pedig újabb nagyságrenddel kisebbek (együttesen **Üzleti titok**% alattiak).

A Magyar Telekom nagykereskedelmi piaci részesedése – mely a kiskereskedelmi forgalmi szolgáltatásokba beépült belső teljesítéseket⁴⁶ is magában foglalja – szintén csökkenő, 2011. első félévének végén **Üzleti titok**%-on állt. A második és harmadik legnagyobb szolgáltató, **Üzleti titok** és **Üzleti titok** részesedése mind a belföldi, mind a nemzetközi hívásirányt tekintve csak **Üzleti titok** %, illetve **Üzleti titok** %, a követők pedig újabb nagyságrenddel kisebbek (együttesen 5%).

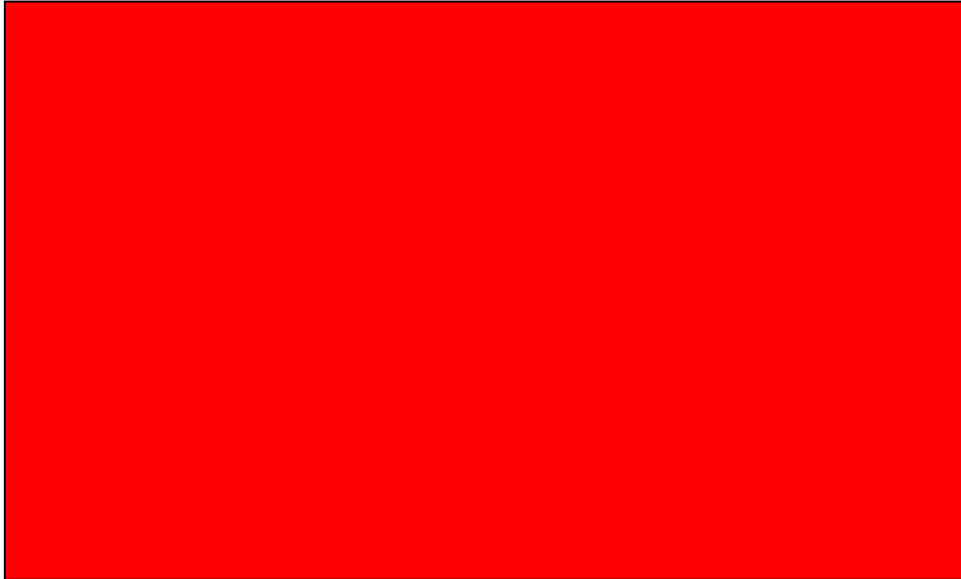
Ennek megfelelően a vizsgált földrajzi egységet a Magyar Telekom magas nagykereskedelmi részesedése és a szétaprózódott konkurencia, mint strukturális tényezők jellemzik.

I.7.2.1.1.2. Az Invitel volt koncessziós területe:

⁴⁶ Az inkumbens szolgáltatók az előfizetőszám és forgalom csökkenése miatt jelentős nagykereskedelmi forgalmi kapacitástöbblettel rendelkeznek, ami a versenyfeltételek változást követően (ösztönző piaci árak, szabályozás) könnyen átirányítható belsőből külső kínálattá. Az alternatív szolgáltatók esetében az indirekt árkorlátozó hatással és ennek alapjául szolgáló belső teljesítménnyel is kell számolnia a hipotetikus monopolistának. Amennyiben a nagykereskedelmi árak 5-10%-kal növekednének, ezen kapacitás a versenytárs döntésének hatására könnyen belsőből külső kínálattá alakulna, megakadályozva ezzel az áremelés profitot eredményezővé válását. Az inkumbens szolgáltatók és legerősebb versenytársaik már mind kiépítették nagykereskedelmi üzletágukat, így ez a kínálati konverzió nem okozna jelentős plusz költségeket.

Az Invitel kiskereskedelmi piaci részesedése (a hozzáférések számát és a kezdeményezett forgalmat is tekintve) **Üzleti titok** egy abszolút értékben csökkenő piacon csökkenő tendenciát mutat.

A versenytársak számának alakulását vizsgálva megállapítható, hogy egyre több szolgáltató lép be a kiskereskedelmi piacra, számuk a 2010. év végi 50-ről 2011. júniusára 55-re emelkedett. Az új belépők vezeték nélküli infrastruktúrán, illetve DSL szabályozott nagykereskedelmi hozzáférés igénybevételén keresztül szolgáltatnak. Ezt támasztja alá a közvetítőválasztással ügyfeleknek forgalmi szolgáltatást nyújtó szolgáltatók számának 10-ről 15-re emelkedése is.

12. ábra: Invitel piaci részesedése hozzáférések száma, illetve indított hívásforgalom alapján

Forrás: NMHH piacelemzési adatbekérés

Az ábra üzleti titkot tartalmaz.

Az Invitel kiskereskedelmi forgalmi piaci részesedése – mely a kiskereskedelmi helyettesítési vizsgálatok eredményeként azonosított hozzáférési típusokról indított forgalmat is magába foglalja – csökkenő, 2011. első félévének végén **Üzleti titok**%-on állt. A legnagyobb szolgáltatók, **Üzleti titok**, **Üzleti titok**, illetve **Üzleti titok** részesedése csak **Üzleti titok**%, **Üzleti titok**% illetve **Üzleti titok**%, a követők még ennél is kisebb részesedésekkel rendelkeznek (együttesen **Üzleti titok** alattiak).

Az Invitel nagykereskedelmi piaci részesedése – mely a kiskereskedelmi forgalmi szolgáltatásokba beépült belső teljesítéseket is magában foglalja – szintén csökkenő, 2011. első félévének végén **Üzleti titok**%-on állt. A legnagyobb szolgáltatók (a legnagyobb kábelföldi szolgáltatók), a **Üzleti titok**, **Üzleti titok** és **Üzleti titok** részesedése mind a belföldi, mind a nemzetközi hívásirányt tekintve csak **Üzleti titok**%, **Üzleti titok**% illetve **Üzleti titok**%, a követők pedig jelentősen kisebb részesedéssel rendelkeznek (együttesen **Üzleti titok**% alattiak).

Ennek megfelelően a vizsgált földrajzi egységet az Invitel magas nagykereskedelmi részesedése és a szétaprózódott konkurencia, mint strukturális tényezők jellemzik.

I.7.2.1.1.3. A UPC volt koncessziós területe (volt Monortel terület):

A UPC kiskereskedelmi piaci részesedése (a hozzáférések számát és a kezdeményezett forgalmat is tekintve) elsősorban **Üzleti titok** egy abszolút értékben csökkenő piacon nagyon magas és stabil.

A versenytársak számának alakulását vizsgálva megállapítható, hogy 2010. év végéhez képest 2011. júniusára 4 újabb szereplővel, 18-ra emelkedett a szolgáltatást nyújtók köre. Saját vezeték nélküli infrastruktúrán keresztül szolgáltató belépő mellett új közvetítőválasztással ügyfeleknek forgalmi szolgáltatást nyújtó szolgáltató is megjelent, így számuk 6-ról 7-re emelkedett a vizsgált időszakban. A szolgáltatási terület viszonylag kis mérete és a jelentős piaci szereplők jelenléte miatt új, a piaci helyzetet érdemben befolyásolni képes szereplő belépése a vizsgálat időtávján nem várható.

13. ábra: UPC piaci részesedése hozzáférések száma, illetve indított hívásforgalom alapján

Forrás: NMHH piacelemzési adatbekérés

Az ábra üzleti titkot tartalmaz.

A UPC kiskereskedelmi forgalmi piaci részesedése – mely a kiskereskedelmi helyettesítési vizsgálatok eredményeként azonosított hozzáférési típusokról indított forgalmat is magába foglalja – valamelyest csökkent, de 2011. első félévének végén is **Üzleti titok**%-on állt. A második legnagyobb szolgáltató, **Üzleti titok** részesedése mindösszesen **Üzleti titok**%.

A UPC nagykereskedelmi piaci részesedése – mely a kiskereskedelmi forgalmi szolgáltatásokba beépült belső teljesítéseket is magában foglalja – némi csökkenést mutat, de 2011. első félévének végén is **Üzleti titok**%-on állt. A második legnagyobb szolgáltató, a **Üzleti titok** részesedése mind a belföldi, mind a nemzetközi hívásirányt tekintve mindössze **Üzleti titok**%.

A UPC érintett földrajzi területén – 29-es körzet – a piaci szereplők kis száma jellemző, versenytársként lényegében csak **Üzleti titok** azonosítható rendkívül alacsony piaci részesedésekkel.

Ennek megfelelően a vizsgált földrajzi egységet a UPC igen magas nagykereskedelmi részesedése és a kis számú szereplővel és nagyon alacsony részesedéssel jellemezhető konkurencia, mint strukturális tényezők jellemzik.

I.7.2.1.2. Települések aggregált csoportjai

A település szintű vizsgálat során a településeket a jelen lévő szolgáltatók részesedése alapján soroltam két – a verseny szempontjából homogén – profilba a jelenlegi földrajzi piacokon, úgy mint:

- versengő (1. kategória),
- nem versengő (2. kategória) területek.

A versengő kategória alapvető ismérve, hogy az adott területen alternatív szolgáltató - belső teljesítéseket is magában foglaló – nagykereskedelmi piaci részesedése meghaladja az 50%-ot.

	1. település-kategória	2. település-kategória
MT volt koncessziós területe	versengő települések a MT területén	nem versengő települések a MT területén
Invitel volt koncessziós területe	versengő települések az Invitel területén	nem versengő települések az Invitel területén
UPC volt koncessziós területe	versengő települések a UPC területén	nem versengő települések a UPC területén

8. táblázat: A települések besorolása versenyszempontok alapján

A fenti kategóriákkal egyértelműen és teljesen lefedhető Magyarország teljes területe és az összes település besorolható a fenti egységekbe.

Megyeszékhelyek és Budapest

A versengő települések azonosításakor Budapestet és a megyeszékhelyeket külön is elemeztem, tekintettel mind földrajzi, mind lakosságban mért kiemelkedő szerepükre. 2011 közepén Budapesten és a megyeszékhelyeken volt a telefon előfizetői hozzáférések közel fele (48,6%), amelyekről a teljes hívásforgalom 56,3% bonyolították. Ez a településkör Magyarország legnépesebb városait fedi le, amelyek leginkább lehetnek célpontjai az új piacralépőknek, ezért feltételezhető, hogy a verseny ezeken a településeken nagyobb, mint másutt.

14. ábra: A kiemelten vizsgált települések

település	Kiskereskedelmi piac		Nagykereskedelmi piac		Szolgáltató		ebből CS szolgáltató	
	2011.I. félév	2010	2011.I. félév	2010	2011.I. félév	2010	2011.I. félév	2010
Békéscsaba					10	8	7	6
Debrecen					18	14	15	12
Eger					8	8	11	10
Győr					16	13	12	11
Kaposvár					13	12	10	10
Kecskemét					18	15	11	10
Miskolc					17	14	12	11
Nyíregyháza					13	11	13	11
Pécs					13	11	13	12
Salgótarján					9	7	7	6
Szeged					18	15	8	6
Székesfehérvár					17	14	16	14
Szekszárd					7	6	10	9
Szolnok					11	10	14	12
Szombathely					10	10	10	10
Tatabánya					10	8	11	9
Veszprém					9	8	7	6
Zalaegerszeg					10	10	12	10
Budapest I-XXIII.					58	56	20	18

9. táblázat: Az inkubens szolgáltatók piaci részesedésének (hívásforgalom, perc) és a szolgáltatók számának alakulása a megyeszékhelyeken és Budapesten

Forrás: NMHH piacelemzési adatbekérés

A táblázat üzleti titkot tartalmaz.

A 9. táblázat adataiból megállapítható, hogy a piacvezetők (az esetek döntő többségében a volt koncessziós szolgáltatók) nagykereskedelmi piaci részesedésének értéke a megyeszékhelyek többségében és Budapesten csökkent, egyedül **Üzleti titok** volt ezzel ellentétes változás. Ez a verseny erősödésére utal a vizsgált településeken. **Ugyanakkor a versengő település-kategóriába egyetlen megyeszékhely sem került be.**

A szolgáltatók (CS) száma a megyeszékhelyen 7-18 (7-16) között változik. Ugyanakkor nem lehet felfedezni egyértelmű összefüggést a szolgáltatók száma és az inkumbens szolgáltató piaci részesedése között. Budapesten – bár a szolgáltatók száma magas, 58, amiből közvetítő választó 20 – a Magyar Telekom meg tudta tartani magas piaci részesedését.

település	Kiskereskedelmi piac		Nagykereskedelmi piac		Szolgáltató		ebből CS szolgáltató	
	2011.I. félév	2010	2011.I. félév	2010	2011.I. félév	2010	2011.I. félév	2010
Budapest I. kerület					13	11	17	15
Budapest II. kerület					18	15	18	17
Budapest III. kerület					27	25	17	16
Budapest IV. kerület					20	19	12	11
Budapest IX. kerület					18	19	16	15
Budapest V. kerület					19	19	17	16
Budapest VI. kerület					22	19	15	14
Budapest VII. kerület					18	17	16	16
Budapest VIII. kerület					15	14	17	15
Budapest X. kerület					17	17	16	15
Budapest XI. kerület					28	27	17	16
Budapest XII. kerület					21	17	17	16
Budapest XIII. kerület					26	24	14	13
Budapest XIV. kerület					25	23	17	16
Budapest XIX. kerület					15	15	12	11
Budapest XV. kerület					17	17	14	14
Budapest XVI. kerület					13	13	13	12
Budapest XVII. kerület					15	14	13	12
Budapest XVIII. kerület					20	19	14	13
Budapest XX. kerület					16	14	14	12
Budapest XXI. kerület					17	13	13	12

kerület								
Budapest XXII. kerület					16	14	16	15
Budapest XXIII. kerület					9	8	12	12

10. táblázat: Az inkumbens szolgáltatók piaci részesedésének (hívásforgalom, perc) és a szolgáltatók számának alakulása a budapesti kerületekben

Forrás: NMHH piacelemzési adatbekérés

A táblázat üzleti titkot tartalmaz.

A versenytársak számának alakulását vizsgálva megállapítható, hogy 2010. év végéhez képest 2011. év közepére 2 új szolgáltató lépett be a kiskereskedelmi piacra a fővárosban, így a szolgáltatók száma 2011 júniusára 58-ra emelkedett. A verseny intenzitásában meglévő különbségekre utal, hogy a kerületek között eltérések fedezhetőek fel, mind a szolgáltatók száma, mind a nagykereskedelmi piaci részesedések tekintetében. Ugyanakkor nem fedezhető fel egyértelmű tendencia az egyes kerületben szolgáltató vállalkozások száma és az alternatív szolgáltatók által elért piaci részesedések között. Érdemi versenyt **Üzleti titok** és **Üzleti titok** támasztanak, de együttes nagykereskedelmi részesedésük is csak átlagosan **Üzleti titok**%. Meghatározó a szerepük az új építésű ingatlanok jellemző célkerületeiben (**Üzleti titok**) és a hagyományosan sűrűen lakott lakótelepi környezetben. A leírtak tehát a verseny erősödésére utalnak, ennek ellenére a piaci részesedések vizsgálata alapján, ahogyan a főváros egésze, úgy egyes kerületei sem kerültek be a versengő település-kategóriába.

A megyeszékhelyeken és Budapesten kívüli települések

Az egyes változatoknál a **versengő települések** száma az alábbiak szerint alakult.

	1. település-kategória településeinek száma (2010)	1. település-kategória településeinek száma (2011q2)
MT volt koncessziós területe	32	65
Invitel volt koncessziós területe	18	23
UPC volt koncessziós területe	0	0

11. táblázat: A versengő települések számának alakulása a volt koncessziós területeken

Forrás: NMHH piacelemzési adatbekérés

A táblázatból látható, hogy 2010. végén 52, 2011 közepén 91 olyan település volt Magyarországon, amely megfelelt az 1. település-kategória feltételeinek. Ezen településekről kezdeményezett hívások forgalma a piac teljes méretéhez viszonyítva jóval 1% alatt marad. Ennek oka, hogy az alternatív szolgáltatók kizárólag kis településeken tudtak 50% feletti részesedést elérni. Ezen települések döntő többségében a lakosság száma 5000 fő alatti és általában 3 szolgáltató van jelen (az alternatív és két közvetítő választó), ahol az alternatív szolgáltató jellemzően eredetileg nem telefon szolgáltatás nyújtására szolgáló hálózatot épített ki (pl. kábel TV hálózat), de a későbbiekben azt alkalmassá tette a szolgáltatás nyújtására.

A versengő települések elszórtan helyezkednek el, ami szabályozási szempontból nem teszi alkalmassá őket arra, hogy egy stabilan alkalmazható földrajzi alapú kötelezettségrendszer alapegységül szolgáljanak.

Méretgazdaságossági okok miatt a saját infrastruktúra kiépítésére, hurokbérletre vagy közeli bitfolyamra alapozó szolgáltatóknak a kis települések nem jelentenek jó befektetési egységet, mert az egyszeri betelepülési költségek rontják a befektetés megtérülését. Piaci alapon továbbra sem várható, hogy a kevésbé sűrűn lakott településeken újabb szolgáltatók jelenének meg.

I.7.2.1.3. A strukturális vizsgálatok összegzése

Az elvégzett vizsgálatok alapján megállapítottam, hogy az inkumbens szolgáltatók volt koncessziós területei a strukturális kritériumok alapján elkülönült földrajzi egységeket alkotnak, miközben az aggregált településszintű strukturális vizsgálatok által lehatárolt területek nem jelentős számúak és halmazuk sem kellően stabil.

I.7.2.2. Magatartási tényezők vizsgálata

A strukturális vizsgálat csak a magatartási vizsgálat eredményével történt összevetést követően vezethet el a földrajzi piacok megalapozott meghatározásáig. A földrajzilag összetartozó területek igazolásához további szükséges érv a területenként eltérő, de adott területen belül tartósan egységes szolgáltatáskínálat és ár alkalmazása.

I.7.2.2.1. Inkumbens szolgáltatók volt koncessziós területei

Az új szolgáltatóknak piacra lépés esetén három különböző szolgáltatóval (volt koncessziós szolgáltatók) kell hálózati szerződéseket kötniük. Ezekon a területeken a nyújtott szolgáltatások műszaki jellemzői, szolgáltatási feltételei különbözőek, ezért országos szolgáltatás nyújtása, országosan azonos árral nem biztosított. Mindez növeli a piacra lépési költségeket (marketing, reklám) és megkülönbözteti ezeket a piacokat egymástól.

Az inkumbens szolgáltatók saját volt koncessziós területeiken belül önálló, más volt koncessziós szolgáltatók volt koncessziós területeire jellemző szolgáltatási csomagoktól eltérő szolgáltatási csomagokat és árakat alkalmaznak. Az inkumbens szolgáltatók tudatosan törekszenek is szolgáltatásaik és áraik megkülönböztetésére.

A tendencia mutatja a magyar piac azon sajátosságát, miszerint a különböző területeken tevékenykedő szolgáltatók hatnak egymásra, így díjaikkal igazodtak egymáshoz, de bizonyos mértékű, nem elhanyagolható – az inkumbens szolgáltatók volt koncessziós területeihez igazodó – eltérés mára is megmaradt.

A szolgáltatók – az adatszolgáltatásban adott válaszaik szerint – szolgáltatási területeiken egységes árazást alkalmaznak. Az inkumbens szolgáltatók hálózatán szolgáltató Jogosultak is egységes díjaikkal igazodnak a jelen levő inkumbens díjaihoz.

Az elvégzett vizsgálatok alapján az inkumbens szolgáltatók földrajzi piacait az árak meghatározása szempontjából homogén területeknek találtam.

I.7.2.2.2. Településenkénti vizsgálat

A versenyfeltételekre legnagyobb hatást gyakorló szolgáltatók (DIGI, Invitel, Magyar Telekom, UPC) általános szerződési feltételei (ÁSZF) alapján kimondható, hogy egyazon, vagy igen hasonló feltételekkel kínált szolgáltatások területenként elkülönülő árazása nem jellemző. A piacelemzési kérdőívekben az árazás földrajzi differenciálására vonatkozó kérdésre adott válaszokból is az állapítható meg, hogy a szolgáltatók nem alkalmaznak tartósan és stabilan területileg eltérő árazást. A kisebb szolgáltatók a hálózatuk által lefedett területen azonosan áraznak, akkor is, ha az több inkumbens szolgáltató volt koncessziós területére is kiterjed.

A magatartási tényezők település szerinti vizsgálatánál a strukturális szempontok vizsgálata során tapasztaltakhoz hasonló következtetésre juthatunk. Az inkumbens szolgáltatók a volt koncessziós területeiken belül nem tesznek különbséget az egyes települések esetében a szolgáltatási díjak és a csomagok kialakítása során. Ennek megfelelően magatartási oldalról sem indokolt a volt koncessziós területek szerinti meghatározásnál szűkebb földrajzi piacot azonosítani.

I.7.2.2.3. A magatartási vizsgálatok összegzése

Az inkumbens szolgáltatók árazása (és szolgáltatási kínálata) teljes mértékben a volt koncessziós területeikhez kötődik, a szolgáltatáskínálat és díjazás olyan mértékben különül el volt koncessziós területenként, hogy azok egységes földrajzi piacnak tekinthetők. Habár a versenytárs szolgáltatók inkább a saját hálózatuk által lefedett területhez és nem a volt koncessziós területekhez igazodó árazást alkalmaznak, a volt koncessziós területeken belüli kisebb egységek megállapítását szolgáló vizsgálat nem vezetett eredményre.

A településekhez, illetve település-kategóriákhoz igazodó szolgáltatáskínálatnak, árazásnak Magyarországon nincs nyoma sem a mai helyzetet illetően, sem a tendenciákat tekintve. Így a magatartási jellemzők a települések versengő és nem versengő csoportokra történő szétválasztásán alapuló önálló földrajzi piacok meghatározását nem támasztják alá.

Magatartási szempontból az inkumbens szolgáltatók volt koncessziós területei tekinthetők a legkisebb homogén földrajzi egységnek, ennél kisebb elkülönült homogén területi egységek azonosítása nem indokolt.

I.7.3. Földrajzi vizsgálat összegzése, azonosított földrajzi piacok

A strukturális és magatartási vizsgálatok eredményeként az inkumbens szolgáltatók volt koncessziós területei határozhatóak meg olyan földrajzi piacként, ahol a versenyfeltételek külön-külön homogének és szignifikánsan különböznek a többi terület versenyfeltételeitől.

Ez a három földrajzi piac az ország teljes területét lefedi. A földrajzi piacok mindegyikében megállapítható, hogy egyetlen szolgáltató számára a versenyfeltételek kedvezőbbek, mint minden más szolgáltató számára. Ez a kedvezőbb feltételek között levő szolgáltató, mindegyik esetben megegyezik az inkumbens szolgáltatóval.

A homogén versenyfeltételekkel rendelkező földrajzi területeket a 12. táblázat tartalmazza.

Földrajzi piacok	Számozási területek számai	Volt koncessziós szolgáltató

Földrajzi piacok	Számozási területek számai	Volt koncessziós szolgáltató
1. földrajzi piac	1, 22, 23, 26, 34, 35, 36, 37, 42, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 52, 53, 54, 56, 59, 69, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 82, 83, 84, 85, 87, 92, 93, 94, 96, 99	Magyar Telekom
2. földrajzi piac	24, 25, 27, 28, 32, 33, 57, 62, 63, 66, 68, 88, 89, 95	Invitel
3. földrajzi piac	29	UPC

12. táblázat: Homogén versenyfeltételekkel rendelkező földrajzi piacok

(Forrás: NMHH piacelemzési adatbekérés)

Az elvégzett vizsgálatok alapján a következő földrajzi piacokat azonosítottam:

1. számú földrajzi piac: Magyarország területének – az ANFT 1. sz. mellékletének 2.1.3. pontja alapján meghatározott – 1, 22, 23, 26, 34, 35, 36, 37, 42, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 52, 53, 54, 56, 59, 69, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 82, 83, 84, 85, 87, 92, 93, 94, 96, 99 hívószámú számozási területei;

2. számú földrajzi piac: Magyarország területének – az ANFT 1. sz. mellékletének 2.1.3. pontja alapján meghatározott – 24, 25, 27, 28, 32, 33, 57, 62, 63, 66, 68, 88, 89, 95 hívószámú számozási területei;

3. számú földrajzi piac: Magyarország területének – az ANFT 1. sz. mellékletének 2.1.3. pontja alapján meghatározott – 29. hívószámú számozási területe.

I.8. A piac érintettségének vizsgálata

A piac meghatározása után megvizsgáltam, hogy a meghatározott piac szabályozási szempontból érintettnek tekinthető-e.

Az EU Bizottság a 2003/311/EC sz. Ajánlásának Mellékletében felsorolt piacok ex ante szabályozási szempontból való érintettségét három feltétel vizsgálatával állapította meg:

1. Magas és nem átmeneti belépési korlátok létezése a piacon
2. Hatékony versenyhez való közeledés
3. A versenyjog (ex post) alkalmazásának elégtelensége

Az Eht. 24. § (2) bekezdése alapján a hatóság eljárása során – a jogszabályok keretei között – köteles figyelembe venni a Keretirányelv⁴⁷ 19. cikkének (1) bekezdése alapján kiadott bizottsági ajánlásokat.

A Bizottság a korábbi 2003/311/EC sz. Ajánlás felülvizsgálata alapján kiadott Ajánlás mellékletében 2. számú piacként megjelölt, a „Híváskezdeményezés nyilvános helyhez kötött telefonhálózatból” elnevezésű piacot ex ante piacsabályozási szempontból ismételtlen érintettnek minősített piacként nevezte meg.

⁴⁷ Az Európai Parlament és a Tanács 2002/21/EK Irányelve az elektronikus hírközlő hálózatok és elektronikus hírközlési szolgáltatások közös keretszabályozásáról

Az Ajánlás (17) cikke kimondja, hogy a mellékletben szereplő piacok meghatározása a fenti három kritérium alapján történt. Az Ajánláshoz fűzött Explanatory Note⁴⁸ 2.2 pontja pedig tartalmazza, hogy a mellékletben szereplő piacok tekintetében a Bizottság azzal a feltételezéssel él a nemzeti hatóságok felé, hogy a hármas kritérium teszt ezen piacok tekintetében teljesül, ezért a nemzeti hatóságoknak nem szükséges újból megvizsgálnia a három kritérium fennállását.

Tekintettel az Ajánlás fentebb említett (17) cikkére és a kapcsolódó Explanatory Note említett 2.2 pontjában foglaltakra, a hármas kritérium teszt jelen eljárásban történő elvégzése nélkül is megállapíthattam, hogy a „Híváskezdeményezés nyilvános helyhez kötött telefonhálózatból” elnevezésű mindhárom magyarországi piac szabályozási szempontból érintettnek tekintendő.

I.9. Piacmeghatározás eredményeként azonosított piacok

A szolgáltatási és földrajzi piacok vizsgálata után három elkülönült, érintett piacot határoztam meg, amelyek a következők:

1. Helyhez kötött nyilvános telefonhálózatból indított híváskezdeményezés szolgáltatás az 1. számú földrajzi piacon (továbbiakban: **1. számú érintett piac**, vagy **1. számú piac**);
2. Helyhez kötött nyilvános telefonhálózatból indított híváskezdeményezés szolgáltatás a 2. számú földrajzi piacon (továbbiakban: **2. számú érintett piac**, vagy **2. számú piac**);
3. Helyhez kötött nyilvános telefonhálózatból indított híváskezdeményezés szolgáltatás a 3. számú földrajzi piacon (továbbiakban: **3. számú érintett piac**, vagy **3. számú piac**).

⁴⁸ Commission Staff Working Document, Explanatory Note, Accompanying document of the Commission Recommendation on Relevant Product and Service Markets within the electronic communications sector susceptible to ex ante regulation in accordance with Directive 2002/21/EC of the European Parliament and of the Council on a common regulatory framework for electronic communications networks and services

II. PIACELEMZÉS, JELENTŐS PIACI ERŐVEL RENDELKEZŐ SZOLGÁLTATÓK AZONOSÍTÁSA

II.1. Jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatók azonosításának menete (piacelemzés)

A piacmeghatározás során megállapítottam, hogy mindhárom meghatározott piac szabályozási szempontból érintettnek tekintendő, ezért szükséges az érintett piacokra vonatkozóan a piacelemzés elvégzése és szükség esetén jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatók kijelölése.

A jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltató (a továbbiakban: **JPE szolgáltató**) – összhangban az Eht. 62. § (3) bekezdésében írtakkal – az a vállalkozás, amely valamely érintett piacon, amelyen a gazdasági verseny nem hatékony, egyedül (a továbbiakban: **önálló erőfölény**) vagy más szolgáltatóval közösen (a továbbiakban: **közös erőfölény**) gazdasági erőfölényben van.

A gazdasági erőfölény olyan gazdasági helyzet, amely lehetővé teszi, hogy a vállalkozás tevékenységét a versenytársaktól, a vevőktől és végső soron a fogyasztóktól nagymértékben függetlenül folytassa.

A piac elemzése során az Iránymutatás 78. pontjában, a piaci erő megítéléséhez szükséges következő szempontok figyelembevételével jártam el:

- piaci részesedés,
- a vállalkozás mérete,
- ellenőrző szerep a nehezen megkettőzhető infrastruktúra felett,
- technológiai előnyök vagy felsőbbrendűség,
- a kiegyenlítő vásárlóerő hiánya vagy alacsony szintje,
- könnyű vagy privilegizált hozzáférés a tőkepiacokhoz/pénzügyi forrásokhoz,
- áru/szolgáltatási diverzifikáció,
- méretgazdaságosság,
- választék-gazdaságosság,
- vertikális integráció,
- fejlett forgalmazói és értékesítési hálózat,
- a potenciális verseny hiánya,
- a terjeszkedés akadályai.

A felsorolt szempontok eltérő relevanciával bírnak a „Híváskezdeményezés nyilvános helyhez kötött telefonhálózatból” elnevezésű piac vizsgálata szempontjából, a teljesség igénye miatt azonban a kevésbé releváns kritériumok vizsgálatával is foglalkoztam, amelynek során indokoltam, hogy miért tekintem e szempontokat az adott érintett piac vonatkozásában kevésbé jelentősnek.

Az önálló erőfölény vizsgálatát követően került sor a piaci erő átvitelének és a közös erőfölénynek a vizsgálatára.

II.2. Önálló erőfölény értékelése

II.2.1. Piaci részesedés

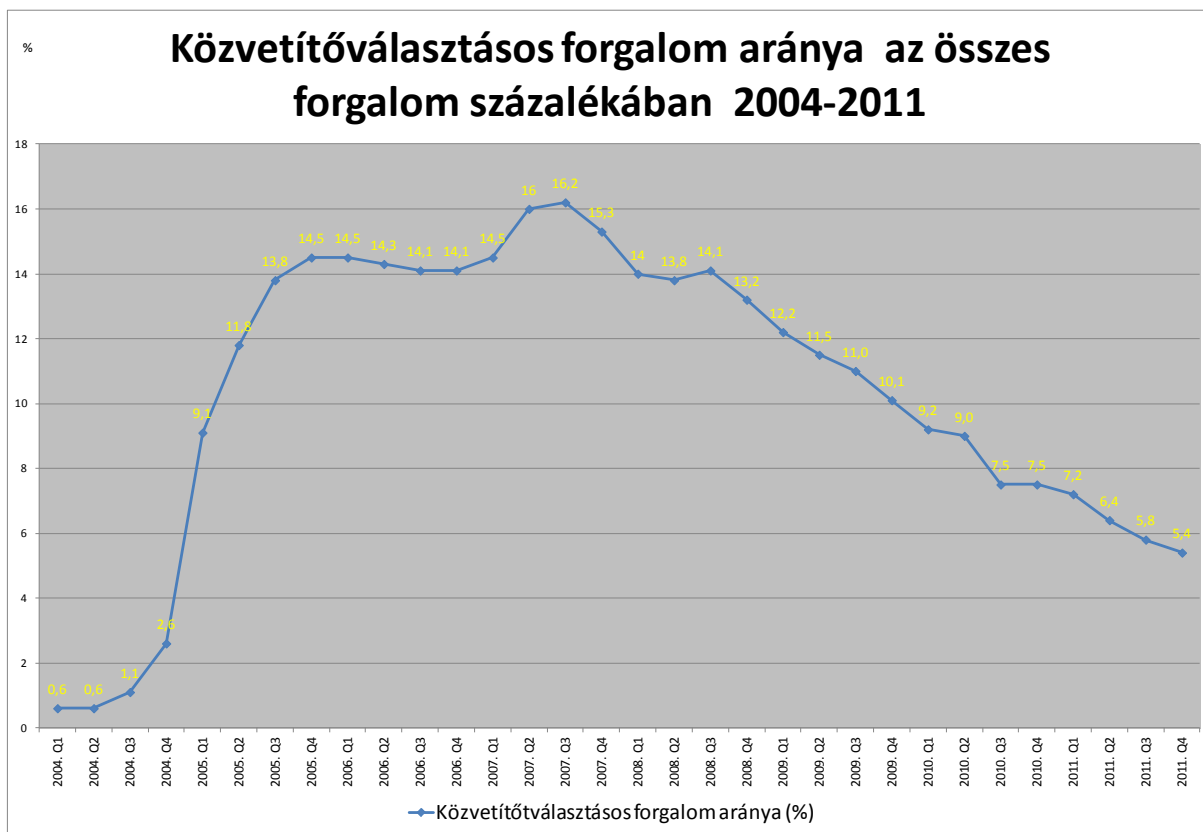
A nagykereskedelmi piacon alapvetően kétféle piaci részesedés számítható:

- naturáliában (volumen alapján) és
- értékben (árbevétel alapján).

Az árbevétel alapján számított piaci részesedés abban az esetben hordoz érdemi többletinformációt az erőfölényes helyzetről, a piaci struktúra szerkezetéről, mint a volumenmutató, ha a piacon a tényleges tranzakciók szerepe a döntő, mint például a kiskereskedelmi piacokon. A nagykereskedelmi piacok esetén azonban, amennyiben a szolgáltatás nyújtója a nagykereskedelmi piachoz kapcsolódó kiskereskedelmi piacon is jelen van és a kiskereskedelmi piacon a szolgáltatást vertikálisan integrált szolgáltatóként nyújtja (ez mindhárom jelenlegi JPE szolgáltatóra igaz), a szolgáltatás nyújtásához szükséges belső teljesítmény nem jelenik meg tranzakcióként, így abból nagykereskedelmi árbevétel sem keletkezik. A 15. ábra jól szemlélteti a ténylegesen megjelenő nagykereskedelmi tranzakciók (pirossal) és a belső teljesítményeket is tartalmazó kiskereskedelmi tranzakciók közötti nagyságrendnyi különbséget.

15. ábra: Helyhez kötött kis- és nagykereskedelmi árbevételek aránya (%), 2006-2011. I.
(Forrás: NMHH piacelemzési adatbekerés)

16. ábra: A közvetítőválasztás részesedése a beszédforgalomból (%), 2004-2011.

Forrás: NMHH piacelemzési adatbekerés

A jelenlegi JPE szolgáltatókon kívül mások híváskezdeményezés nagykereskedelmi forgalmi szolgáltatást nem nyújtottak. Ennek megfelelően a tényleges nagykereskedelmi tranzakciók árbevételét és a forgalmat is tekintve a jelenlegi JPE szolgáltatók nagykereskedelmi piaci részesedése saját földrajzi piacukon 100% volt.

Szolgáltató	Társszolgáltató	Híváskezdeményezés	
		árbevétel	forgalom
		M Ft	ezer perc
Invitel			
Magyar Telekom			
UPC			

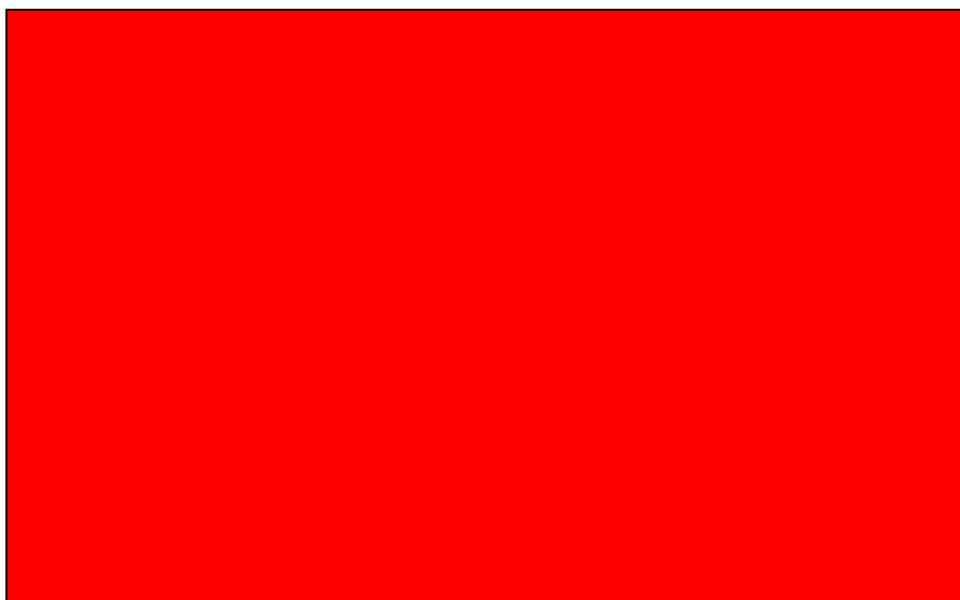
13. táblázat: A híváskezdeményezési nagykereskedelmi szolgáltatást nyújtók híváskezdeményezési árbevétel és forgalmi adatai (millió Ft, ezer perc), 2011. I. félév

Forrás: NMHH piacelemzési adatbekérés

A táblázat üzleti titkot tartalmaz.

Az Ajánláshoz kapcsolódó Explanatory Note 3.1. pontja alapján, abban az esetben, ha valamely nagykereskedelmi szolgáltatás esetében nincs kereskedelmi alapú tranzakció (tehát szabályozás hiányában nem lenne nagykereskedelmi értékesítés), indokolt egy „képletes” piac meghatározása, amely figyelembe veszi a belső teljesítéseket is. A belső teljesítésekhez tartozó árak hiányában a belső teljesítéseket is tartalmazó piaci teljesítmény értékeléséhez a volumen alapú piaci részesedés (amennyiben a piacon elvileg nyújtható szolgáltatások kellő mértékben homogének, és funkcionálisan összehasonlíthatóak) megbízhatóbb képet ad.

A jelenlegi JPE szolgáltatók piaci részesedése a belső teljesítések figyelembevételével a meghatározott piacokon (saját volt koncessziós területük) az indított forgalmat tekintve a következőképpen alakult:

17. ábra: Piaci részesedések az indított forgalom alapján (%), 2007-2011 I. félév

Forrás: NMHH piacelemzési adatbekérés

Az ábra üzleti titkot tartalmaz.

A versenytársak piaci részesedéseit vizsgálva megállapítottam, hogy ugyan a volt koncessziós szolgáltatók piaci részarány-csökkenése mindhárom földrajzi piacon folyamatos, a piaci részesedésük azonban továbbra is kiemelkedően magas (**Üzleti titok**% feletti) és a kihívóknak még mindig jelentős a lemaradásuk, amely helyzet a vizsgálat előrettekintő időtávján is várhatóan fennmarad.

A piaci részesedések vizsgálata alapján megállapítottam, hogy a Magyar Telekom az 1. számú piacon, az Invitel a 2. számú piacon, a UPC pedig a 3. számú piacon kiemelkedően magas piaci részesedéssel rendelkezik a saját földrajzi piacán, amely

részesedések már önmagukban megalapozzák ezen szolgáltatók jelentős piaci erejűvé nyilvánítását⁴⁹.

II.2.2. A potenciális verseny hiánya, a terjeszkedés akadályai

A potenciális verseny hatása akkor érvényesül, ha egy lehetséges áremelkedés hatására hosszabb távon beléphetnek a piacra helyettesítő szolgáltatást előállító vállalkozások. A potenciális verseny tehát tulajdonképpen a kínálati helyettesítés hosszabb távon történő megvalósulásának tekinthető.

Egy ilyen hosszabb távú helyettesítésnek már a lehetősége is visszatarthatja a piacon lévő szolgáltatókat attól, hogy áraikat jelentős mértékben megnöveljék (vagy jelentősen a kompetitív szint felett tartsák). Ha egy, az adott érintett piacon erőfölényes helyzetben lévő szolgáltató piaca hosszabb távon az új belépők által „támadható” piac, az a szolgáltató tevékenységét, a piaci erőfölénnyel való esetleges visszaélését már az adott piaci viszonyok között is korlátozhatja.

A potenciális verseny elemzése tehát a kínálati helyettesítés kapcsán áttekintett szempontok hosszabb távra kitekintő vizsgálatát teszi szükségessé. A kínálati helyettesítés során megállapításra került, hogy bár jelentős jogi-adminisztratív korlátok a piacra lépés során nem állnak fenn, a piacra lépés strukturális korlátai olyan jelentősek, amelyek önmagukban megakadályozzák új belépők piaca lépését. A jelentős beruházási szükséglet, az új belépő méretgazdaságossági hátránya és a belépéssel járó piaci kockázatok olyan tényezők, amelyek hosszabb távon (az elemzés előrettekintő időtávján mindenképpen) is érvényesülnek, így az új belépők által jelentett fenyegetés nem korlátozza az erőfölényes helyzet kialakulásának lehetőségét.

A leírtak alapján megállapítottam, hogy a potenciális verseny és a terjeszkedés akadályai nem korlátozzák az erőfölényes helyzet kialakulásának lehetőségét az érintett piacokon.

II.2.3. A vállalkozás mérete

A piaci erőfölény megítélésének fontos szempontja a vállalkozás méretének vizsgálata, mert a nagy méret kihasználása lehetőséget teremt a piaci verseny különböző területein (termelés, beszerzés, pénzügy, értékesítés, marketing, K+F, stb.) az előnyszerzésre.

A vizsgált piacokon meglévő szolgáltatások jellegéből (nagykereskedelmi híváskezdeményezés), illetőleg az e piacokon működő volt koncessziós szolgáltatók – a II.2.1 pontban kifejtett – kizárólagos helyzetéből fakadóan a **nagy méretből származó előnyszerzési lehetőség nem értelmezhető a nagykereskedelmi piacon**. Mivel azonban a volt koncessziós szolgáltatók a nagykereskedelmi szolgáltatásnak megfelelő belső teljesítményt is előállítanak saját kiskereskedelmi üzletáguk számára, ezért a nagyobb vállalkozásméretből származó előnyök jelentősen erősíthetik a volt koncessziós szolgáltatók piaci erejét a kapcsolódó kiskereskedelmi piacokon. A fent leírtak miatt szükségesnek tartottam részletesebben is megvizsgálni a volt koncessziós szolgáltatók méretével kapcsolatos különböző mutatókat.

⁴⁹ Az Iránymutatás 75. pontja alapján kivételes esetektől eltekintve a már eldöntött jogesetek alapján a nagyon nagy – 50%-ot meghaladó – piaci részesedés önmagában bizonyíték a domináns helyzet meglétére.

Az azonosított érintett piacokon piacvezető szolgáltatók és a legjelentősebb alternatív szolgáltatók különböző, a vállalkozás méretét és pénzügyi helyzetét jellemző mutatóit a 14. táblázat mutatja be.

Szolgáltató	Összes eszköz (millió Ft)	Tárgyi eszközök aránya (%)	Tőke- ellátottság (%)	Likviditási mutató (%)	Esedékességi mutató (%)	Adósság- fedezeti mutató (%)
DIGI Távközlési és Szolgáltató Kft.	40 196	76,2	64,8	57,6	100,0	350,5
GTS Hungary Távközlési Kft.	16 996	41,8	57,1	18,0	47,6	390,5
Invitel Távközlési Szolgáltató Zrt.	155 296	56,0	11,3	149,0	25,0	116,0
Magyar Telekom Távközlési Nyrt.	921 747	47,2	39,8	29,0	51,6	182,7
UPC Magyarország Telekommunikációs Kft.	167 382	31,5	-10,0	34,3	18,7	105,6
Szolgáltató	Összes bevétel (millió Ft)	Üzemi tev. eredménye (millió Ft)	Adózott eredmény (millió Ft)	Befektetett eszközök beszerzése (mFt)	Befektetett eszközök eladása (mFt)	
DIGI Távközlési és Szolgáltató Kft.	26 614	-118	-401	145	0,895	
GTS Hungary Távközlési Kft.	14 658	-241	-154	1 840	73	
Invitel Távközlési Szolgáltató Zrt.	54 843	6 044	-4 212	7 378	21 482	
Magyar Telekom Távközlési Nyrt.	478 195	52 474	64 929	67 748	680	
UPC Magyarország Telekommunikációs Kft.	64 571	-19 488	-37 606	10 711	45	

14. táblázat: A vizsgált vállalkozások mérete a 2010. évben

Forrás: NMHH piacelemzési adatbekérés, ill. cégbírósági nyilvántartás

A 14. táblázatból megállapítható, hogy az azonosított nagykereskedelmi piacokon kínálatukkal jelenlévő inkubens szolgáltatókon kívül, nincs olyan, a helyhez kötött telefonszolgáltatások kiskereskedelmi piacán saját infrastruktúrával szolgáltatást nyújtó szolgáltató, amelyik pénzügyi ereje, vállalati mérete alapján összemérhető lenne az inkubens szolgáltatókkal. Megállapítható továbbá, hogy a híváskezdeményezési nagykereskedelmi szolgáltatást kizárólagosan nyújtó szolgáltatók közül a mobil üzleti területtel is rendelkező Magyar Telekom vállalkozásméret szempontjából kiemelkedik.

A vállalkozásméret hatását földrajzi piaconként vizsgálva megállapítható, hogy a Magyar Telekom és a másik két volt koncessziós szolgáltató közötti méretbeli különbség hatása – tekintettel a vizsgált piacok helyhez kötött jellegére, illetve földrajzi elkülönülésére – az adott földrajzi piacokon kevésbé érvényesül, az egyes piacokon a hozzáférések jelentős része (ld. II.2.1. piaci részesedések vizsgálata) az inkubens szolgáltatókhoz tartozik, ami ahhoz vezet, hogy az inkubens szolgáltatók a saját földrajzi területükön jelentős előnnyel rendelkeznek a többi piaci szereplővel szemben.

A leírtak alapján megállapítható, hogy a vállalkozásméret mindhárom érintett piacon erősíti a megfelelő inkubens szolgáltató erőfölényét.

II.2.4. Könnyű vagy privilegizált hozzáférés a tőkepiacokhoz/pénzügyi forrásokhoz

Tekintettel arra, hogy minden távközlési infrastruktúra kiépítése jelentős beruházást igényel és a beruházások megtérülési ideje közép-, illetve hosszú távú, ezért a

tőkepiacokhoz/pénzügyi forrásokhoz való hozzáférés meghatározó jelentőségű a távközlési vállalatok számára. A tőkepiacokhoz és pénzügyi forrásokhoz történő hozzáférést nagymértékben meghatározza az adott szolgáltató piaci részesedése, vagyoni, pénzügyi helyzete és jövedelmezősége, tulajdonosi háttere, stratégiája, valamint az ügyvezetés stabilitása és reputációja.

Amennyiben valamely vállalkozás a fenti szempontok alapján jobb megítélésnek örvend, könnyebben juthat pénzügyi forrásokhoz és ebből számottevő piaci előnye származhat.

Az adott érintett piacon a potenciális belépők, illetve a piacon már jelenlévő szolgáltatók saját helyi hálózatainak fejlesztési lehetőségei szempontjából releváns kérdés annak vizsgálata, hogy az egyes szereplők milyen feltételekkel képesek külső forrásokat bevonni fejlesztéseikbe.

Ezt vizsgálva megállapítható, hogy pénzügyi szempontból nagyobb kockázatot jelent egy már meglévő helyi hálózat mellett egy új, de alapvetően ugyanolyan szolgáltatások nyújtására képes hálózat kiépítése, így egy ilyen fejlesztés, mint projekt finanszírozása az iparági elvárt hozamszintnél valószínűleg csak rosszabb feltételekkel finanszírozható. Valószínű tehát, hogy az adott érintett földrajzi piacra újonnan belépő vállalkozás rosszabb feltételekkel képes finanszírozni a hálózat építését, mint a már hálózattal rendelkező volt koncessziós szolgáltató a saját fejlesztéseit.

A piacon tevékenykedő vállalatok általános vállalati forrásokból (vállalati kötvény-, esetleg részvénykibocsátás, vállalati hitelfelvétel stb.) is finanszírozhatják előfizetői hozzáférési hálózatépítési fejlesztéseiket. Ennek feltételei alapvetően azon múlnak, hogy milyen a vállalat általános pénzügyi megítélése a forrást biztosító szereplők (hitelező bankok, iparági befektetési alapok) részéről. Ennek kapcsán megállapítható, hogy a vizsgált piacokon a volt koncessziós szolgáltatók hitelfelvételi lehetőségei – kedvező vagyoni és pénzügyi helyzetük (lásd 14. táblázat) és a kihívókhöz képest nagyobb méretük miatt – kedvezőbbek.

A leírtak alapján megállapítottam, hogy az inkumbens szolgáltatók az érintett piacokon a tőkepiacokhoz/pénzügyi forrásokhoz való hozzáférés tekintetében egyrészt a már meglévő infrastruktúra miatti alacsonyabb vállalkozási kockázat, másrészt méretük, vagyoni, pénzügyi helyzetük miatt kedvezőbb helyzetben vannak, mint a piacra később belépő vállalkozások, ami az azonosított piacokon erősíti erőfölényes helyzetüket.

II.2.5. Ellenőrző szerep a nehezen megkettőzhető infrastruktúra felett

Az infrastruktúrával, mint belépési korláttal az elemzés már a piac meghatározása során is foglalkozik. Az új hozzáférési infrastruktúra kiépítése magas elsüllyedt költségekkel⁵⁰ jár. A potenciális piacra lépő csak akkor vállalja ezeket a beruházási költségeket, ha kilátása van arra, hogy mind a beruházás költségei, mind a szolgáltatás elkerülhető költségei megtérülnek az árbevételből. Ugyanakkor a meglévővel azonos, vagy azzal lényegében egyenrangú (azt helyettesítő) technológiájú infrastruktúrát gazdaságilag kockázatos vállalkozás duplikálni, márpedig egy potenciális belépő jelenleg ezzel szembesülne.

⁵⁰ A piacra lépőnek be kell fektetnie a szolgáltatás infrastrukturális feltételeinek biztosítása érdekében, de ezek a piac elhagyásakor nem feltétlenül térülnek meg.

Az eddigi piaci fejlődés azt mutatta, hogy sem a helyhez kötött telefonhálózatok, sem a menedzselte VoIP elérés többségét biztosító kábel-TV hálózatok (azonos technológia) nem épültek ki (saját technológiájukon belül) párhuzamosan, és erre a jövőben sem látszik komoly esély. A két különböző technológia egymással párhuzamosan azonban kiépült⁵¹, bár kezdetben ez egymással nem versengő telefon és televízió- műsorelosztó hálózatot jelentett.

A szolgáltatástechnológiai sorrendet tekintve első volt a helyhez kötött telefonhálózat, és azt követte a szélessávú kábelmodemes hálózat. Átfedő szélessávú hálózatok így korlátozott mértékben ugyan, de kiépültek, alapvetően a kábelhálózatoknak köszönhetően. Amely településeken kábelmodemes szolgáltató található, ott jellemzően csak egy hálózat épül ki. Ugyanakkor a kábelmodemes szolgáltatók jelentős száma, a hálózatok szétaprózottsága a jelenlegi JPE szolgáltatókkal szembeni versenynyomás hatékonyságát csökkentő tényezők.

Az érintett piacok esetében a meglévő infrastruktúra duplikálása elsősorban gazdaságilag indokolatlan, különösen, mivel az alternatív megoldások (pl. közvetítőválasztás, bitfolyam hozzáférés, hurokátengedés) kisebb tőkeigényűek.

Megállapítottam, hogy az érintett hozzáférési piacokon technológiától függetlenül a piac részeként azonosított helyhez kötött telefonhálózatok, mind a szélessávú szolgáltatásra alkalmas kábelhálózatok nehezen megkettőzhető infrastruktúrának számítanak, amelynek tulajdonlása, illetve ellenőrzése erősíti a szolgáltató piaci erejét. A vizsgálatok alapján kiderült, hogy az azonosított piacokon az adott területnek megfelelő inkumbens szolgáltatók rendelkeznek a legkiterjedtebb ellenőrzéssel a nehezen megkettőzhető infrastruktúra felett.

II.2.6. Vertikális integráció

A vertikális integráció megvalósulása esetén egy vállalkozás (esetleg több azonos érdekkörbe tartozó vállalkozás) az értéklánc különböző szintjein elhelyezkedő piacokon egyaránt jelen van. Az ilyen szolgáltató a termelési folyamat különböző szintjeinek egy vállalkozáson belüli integrálása miatt képes a jobb árak elérésére (pl. eltérő belső és külső árak meghatározásával) és ebből fakadóan a piaci előnyszerzésre. A helyhez kötött piacon ilyen szolgáltatók szinte kizárólag a szabályozás alá eső JPE szolgáltatók, hiszen a többi, saját hálózattal rendelkező versenytárs (pl. kábelmodemes szolgáltatók) tényleges nagykereskedelmi szolgáltatást nem is nyújt, miközben persze teljesen integrált működést folytat az értéklánc mentén. **Azaz a vertikális integrációnak, mint erőfőlényt megalapozó kritériumnak csak a szabályozott szolgáltatások (tehát a verseny szolgáltatásalapú szelete) kapcsán van értelmezhető hatása.**

A nagykereskedelmi szolgáltatást kínáló szolgáltató, mint a nagykereskedelmi szolgáltatásra ráépülő kiskereskedelmi szolgáltatások piacának aktív szereplője a kiskereskedelmi piacon előnyösebb helyzetben van azért, hogy a kiskereskedelmi szolgáltatás nyújtásához szükséges „inputot”, a nagykereskedelmi szolgáltatást, a kiskereskedelmi piac egyéb szereplőivel ellentétben nem kényszerül a nagykereskedelmi piacon beszerezni, illetve önállóan, új szolgáltatásként előállítani (utóbbinak jelentős új beruházási igénye alól is mentesül).

⁵¹ A piacelemzési kérdőívek feldolgozása, és az esetenkénti részletes újbóli kérdésekre adott válaszok alapján a potenciális előfizetői végpontok 10-20%-a található párhuzamosan kiépült szélessávú szolgáltatásra alkalmas KTV-s hálózatokon.

A fentiek alapján megállapítottam, hogy az érintett piacokon a megfelelő inkubens szolgáltatók a szolgáltatásalapú versenytársakkal szemben jelentős előnnyel rendelkeznek a vertikális integrációból származó előnyök kihasználása révén.

II.2.7. Méretgazdaságosság

A méretgazdaságosság forrása a termelésnövekedés révén elérhető fajlagos költségcsökkenés.

A méretgazdaságosság elemzése és megítélése a piaci részesedéssel, a vállalatmérettel, valamint az alkalmazott technológiával, az infrastruktúrával kapcsolatos adatok alapján valósítható meg. A méretgazdaságossági hatás azt takarja, hogy egy adott szolgáltatás kibocsátásának növekedésével a termelés átlagköltsége (egységnyi outputra jutó input) csökken (ez az összefüggés a fix költségekre vezethető vissza). Minél nagyobb kezdeti beruházást igényel egy szolgáltatás, annál jelentősebb méretgazdaságossági hatások jelentkezhetnek.

Ez a piaci előny nem értelmezhető az érintett piacokon a már jelen lévő nagykereskedelmi szolgáltatást harmadik fél számára is kínáló piaci szereplők között, hiszen mind a három azonosított piacon jelenleg egyetlen tényleges eladó található. Értelmezhető ugyanakkor a három érintett piacon a méretgazdaságosságból fakadó relatív piaci előny a jelenlegi nagykereskedelmi piaci szereplők (inkubens szolgáltatók), az oda a kínálati helyettesítés révén elvileg belépni képes szolgáltatók (szélessávú kábelhálózatok tulajdonosai), illetve a nagykereskedelmi piacra (saját infrastruktúrával) új szereplőként belépő szolgáltatók viszonylatában. Az érintett piacokat vizsgálva megállapítható, hogy a piaci részesedések, a piacra lépés ideje, a korábban kiépült hozzáférési hálózat jelentős, bár az azonosított piacokon eltérő mértékű méretgazdaságossági előnyt biztosít az inkubens szolgáltatóknak a korábbi koncessziós területeiken.

A fentiek alapján megállapítottam, hogy az érintett piacokon a megfelelő inkubens szolgáltató jelentős méretgazdaságossági előnnyel rendelkezik az adott piacra később belépő szolgáltatókkal szemben, ami az erőfölényes helyzetét erősíti.

II.2.8. Választékgazdaságosság

A választékgazdaságosság hatása abból ered, hogy az egységnyi kibocsátásra eső költségek csökkennek annak következtében, ha ugyanazon vállalkozás egy termékét vagy szolgáltatását még egy vagy több más termékkel, szolgáltatással együtt, közös termelési folyamatban állítja elő.

A költségmegtakarítás abból származik, hogy e termékek és szolgáltatások esetében azonos eljárásokat, folyamatokat alkalmaznak. Hálózati infrastruktúrát igénylő szolgáltatások esetén jelentős választékgazdaságossági hatást biztosíthat a szolgáltató számára az, hogy több szolgáltatását is alapvetően ugyanazt, vagy nagymértékben közös infrastruktúrát igénybe véve nyújtja. Az a piaci szereplő, amely képes ennek realizálására nyilvánvalóan számottevő előnyre tehet szert azon versenytársaival szemben, amelyek viszont képtelenek erre.

Az érintett piacokon, ha a hálózat kapacitását több szolgáltatás között osztják meg, ezáltal költségmegtakarítás érhető el. A nagyobb választékgazdaságosság alkalmas piaci előny szerzésére. A helyhez kötött telefon szolgáltatás nyújtására alkalmas hálózatok döntő többségén a szolgáltatók más szolgáltatások (pl. televíziós, szélessávú) előállítására is

képesek, a választékgazdaságosságból származó megtakarítás tehát a legtöbb piaci szereplő esetében lehetséges. A leírtak alapján tehát a választékgazdaságosság piaci versenyre, piaci erőre gyakorolt hatása a saját infrastruktúrával versenyző szolgáltatók közötti verseny tekintetében csekély, a hatékonysági előnyök elsősorban a méretgazdaságosságból fakadnak.

Megállapítottam, hogy az érintett piacokon az inkumbens szolgáltatók mellett számos alternatív szolgáltató (pl. KTV szolgáltatók) is profitál a választékgazdaságosság nyújtotta előnyökből, ezért a választékgazdaságosság hatása csak korlátozottan jelenik meg.

II.2.9. Technológiai előnyök vagy felsőbbrendűség

Technológiai előny abban az esetben érvényesül, ha valamely érintett piacon olyan új technológia van jelen, amely valamely szolgáltató számára lehetővé teszi valamely szolgáltatás(ok) olcsóbb, hatékonyabb és/vagy magasabb szintű nyújtását. Ez a szempont tehát elsősorban több szolgáltató viszonylatában értelmezhető. Ez a piaci előny nem értelmezhető az érintett piacokon a már jelen lévő nagykereskedelmi szolgáltatást harmadik fél számára is kínáló piaci szereplők között, hiszen mind a három azonosított piacon jelenleg egyetlen tényleges eladó található. Értelmezhető ugyanakkor a három érintett piacon a technológiai előnyökből fakadó előny a jelenlegi nagykereskedelmi piaci szereplők (volt koncessziós szolgáltatók), az oda a kínálati helyettesítés révén elvileg belépni képes szolgáltatók (szélessávú kábelhálózatok tulajdonosai), illetve a nagykereskedelmi piacra (saját infrastruktúrával) új szereplőként belépő szolgáltatók viszonylatában.

A vizsgált piacon a hagyományos keskenysávú telefon hozzáférések mellett a szélessávú hozzáféréseken nyújtott, IP alapú telefon hozzáférések vannak jelen. Keskenysávú hozzáférésekkel döntően az inkumbens szolgáltatók, IP alapú hozzáférésekkel pedig mind az inkumbens, mind az alternatív szolgáltatók rendelkeznek. A két hozzáférési típus hasonló szolgáltatás jellemzőket biztosít, ezért a különböző hozzáférés-típusokat alkalmazó szolgáltatók összehasonlításában érdemi technológiai fölény vagy hátrány nem azonosítható. Mind a keskenysávú, mind az IP alapú telefon hozzáférés érett technológia, amely esetében az innováció szerepe a fogyasztókért folytatott versenyben nem meghatározó.

A leírtak alapján megállapítottam, hogy a hangszolgáltatások szempontjából a piaci erőt valamelyik platformnál egyoldalúan, számottevően növelő technológiai előny a mai és közeljövőben látható igények ismeretében nem nevezhető meg. Megállapítottam, hogy az érintett piacokon egyik szolgáltató sem rendelkezik a többi szolgáltatóhoz képest jelentős technológiai fölényvel, így a piaci erőfölény meghatározását ez a tényező nem befolyásolja érdemben.

II.2.10. Áru/szolgáltatási diverzifikáció

Az áru/szolgáltatási diverzifikáció az azonosított nagykereskedelmi piacok szempontjából korlátozottan értelmezhető, mivel a fogalom alapvetően a kiskereskedelmi piacokhoz köthető, ahol az eladó a nagyszámú felhasználó réteg igényeihez úgy próbál igazodni, hogy a termékeit minőségi jellemzőiben vagy a szolgáltatás igénybevételi, díjazási feltételeiben megkülönbözteti. Ilyen eset, amikor a szolgáltatók a piacon nyújtott szolgáltatásokat a versenytársaktól megkülönböztethető módon, pl. speciális csomagban, más

szolgáltatásokkal együtt kínálják. Ez a gyakorlat könnyen vezethet versenykorlátozáshoz, amennyiben egyes szolgáltatások kizárólag csomagban vásárolhatók meg, illetve ha az egyik piacon nyújtott szolgáltatás igénybevételét a szolgáltatók más piacon nyújtott szolgáltatás(ok) igénybevételével kapcsolják össze. Az ilyen gyakorlat lehetőséget teremthet a csomagot képző szolgáltató számára a piaci előnyszerzésre.

Az érintett nagykereskedelmi piacon az áru/szolgáltatási diverzifikáció korlátozottan értelmezhető: A piacon lévő érintett szolgáltatók mindegyike közel azonos műszaki képességekkel rendelkező kapcsolóeszközöket⁵² használ, ezek legfeljebb csak az alkalmazott szoftverváltozatokban különbözhetnek egymástól, ami a kiegészítő szolgáltatások (supplementary services) választékában okozhat jelentéktelen különbségeket.

A fentiek alapján megállapítottam, hogy a szolgáltatások diverzifikációja, mint vizsgálati szempont a piaci erőfölény meghatározását nem befolyásolja.

II.2.11. Fejlett forgalmazói és értékesítési hálózat

A fejlett forgalmazói és értékesítési hálózatnak főleg a kiskereskedelmi piacokon (illetve a többszereplős nagykereskedelmi piacokon) van szerepe a piaci erő megítélése szempontjából. Az azonosított piacok egyszereplős nagykereskedelmi piacok, amelyeken a megállapodások szinte minden esetben társszolgáltatói tárgyalások eredményeként jönnek létre. Ennek megfelelően a fejlett forgalmazói és értékesítési hálózatból származó piaci előnyszerzés az azonosított piacokon nem értelmezhető.

A fent leírtak alapján megállapítottam, hogy a fejlett forgalmazói és értékesítési hálózat, mint vizsgálati szempont a piaci erőfölény meghatározását nem befolyásolja.

II.2.12. Kiegyenlítő vásárlóerő hiánya vagy alacsony szintje

Vevőoldali kiegyenlítő vásárlóerő alatt a nagy vevők azon képességét kell érteni, hogy ésszerű időn belül megfelelő alternatív megoldásra (hatékony megtorlás vagy más cég szolgáltatásainak igénybevétele) képesek áttérni, ha szállító árat emel, vagy hátrányosan módosítja a szállítási feltételeket.

A nagykereskedelmi szolgáltatás vásárlói a jelenlegi nagykereskedelmi szolgáltatási kínálatot, illetve a potenciális verseny vizsgálatánál leírt motivációt figyelembe véve nincsenek alkupozícióban, mert adott területen gyakorlatilag csak egy szolgáltatótól képesek igénybe venni az adott nagykereskedelmi szolgáltatást (szolgáltatóváltás nem lehetséges). Ennek oka az érintett piacok kvázi monopol jellegében rejlik, melyben nincs valós helyettesítési lehetőség, a volt koncessziós szolgáltatókon kívül más szolgáltatók igénybevétele csak elvi lehetőségként merülhet fel. Tovább gyengíti a vevők alkuerejét, hogy a nagykereskedelmi szolgáltatás nyújtója nem kényszerül arra, hogy a szolgáltatás potenciális (vállalatcsoporton kívüli, tehát harmadik félnek számító) igénybe vevőjének értékesítse a szolgáltatást, mivel a vállalaton, illetve vállalatcsoporton belül saját maga a II.2.6. pontban vizsgált vertikálisan integrált szolgáltatásként a kiskereskedelmi piacon képes értékesíteni azt. Emiatt a nagykereskedelmi piac szereplőinek kiegyenlítő vásárlóereje

⁵² AXE, EWSD és ADS típusok, melyek egy korábbi rendszerválasztó tender keretében honosodtak meg Magyarországon és amely típusokat az új piacra lépők is használnak, valamint IP alapú hálózatrészekben korszerű átlépő és útirányító (gateway, router) eszközöket alkalmaznak.

alacsony, érdemben nem képes ellensúlyozni a nagykereskedelmi szolgáltatás nyújtójának erőfölényét.

A fent leírtak alapján megállapítottam, hogy az azonosított érintett piacokon a volt koncessziós szolgáltatók piaci erejét nem korlátozza kiegyenlítő vásárlóerő.

II.3. Jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatók azonosítása az érintett piacokon

A piaci részesedés és a többi kritérium együttes vizsgálata alapján jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatóként azonosítottam az alábbi szolgáltatókat:

1. számú érintett piacon: **Magyar Telekom Távközlési Nyrt.**
2. számú érintett piacon: **Invitel Távközlési Zrt.**
3. számú érintett piacon: **UPC Magyarország Telekommunikációs Kft.**

II.4. Piaci erő átvitelének vizsgálata

Az Eht. 62. § (4) bekezdése előírja annak vizsgálatát, hogy az érintett piac és a hozzá kapcsolódó (azzal szoros kapcsolatban lévő) piac viszonylatában a jelentős piaci erő szempontjából vizsgált szolgáltató gazdasági erejét átviheti-e egyik piacról a másikra.

Tárgyi piac a következő piacokkal lehet szoros kapcsolatban:

- Vertikális kapcsolat: az Ajánlás szerinti 1. számú piaccal, valamint jelen határozatban kapcsolódó kiskereskedelmi piacként azonosított helyhez kötött telefonszolgáltatás forgalmi piacával lehetséges. Mindegyik fenti szolgáltató mindkét piacon jelen van, és azért képes erejét az egyikről a másikra átvinni.
- Horizontális kapcsolat: az Ajánlás szerinti 3. számú piaccal lehetséges, hiszen általában azonosak a partnerszolgáltatók. Mindegyik fenti szolgáltató mindkét piacon jelen van, és ezért képes erejét az egyikről a másikra átvinni.

Tekintettel arra, hogy az Ajánlás szerinti 1. sz. piacon ugyanazokat a vállalkozásokat azonosítottam jelentős piaci erejüként, mint amelyek a tárgyi érintett piacokon döntő részesedéssel rendelkeznek, a piaci erő átvitelének vizsgálata megerősíti ezen vállalkozások jelentős piaci erejűvé minősítését az érintett piacokon.

II.5. Közös erőfölény vizsgálata

Vizsgáltam annak lehetőségét, hogy két, vagy több - versenyjogi értelemben - független vállalkozás azonos érintett piacon történő, azonos időn belüli tevékenysége, magatartása megvalósítja-e a közös erőfölény tényállását.

A Bizottság Iránymutatását is figyelembe véve, közös erőfölény akkor alakul ki, ha két, vagy több vállalkozás versenytársaikkal és vevőikkel, végső soron a fogyasztókkal szemben lényegében ugyanolyan helyzetben van, mint amilyenben egyetlen erőfölényben lévő

vállalkozás lenne. Ilyen helyzet akkor alakulhat ki, ha fennáll a közös érdekelttség, tehát az érintett vállalkozásoknak érdekében áll a többi, érintett piacon levő szolgáltatóval szemben közösen erőfölényes helyzet kialakítása (pl. többiek kiszorítása). Ebből az is következik, hogy az érintett két, vagy több vállalkozás között nincs hatékony verseny az érintett piacon (pl. a piac felosztása).

Megállapítottam, hogy mindhárom azonosított nagykereskedelmi piacon és a kapcsolódó kiskereskedelmi piacon is a piacvezető szolgáltató (az 1. számú érintett piacon a Magyar Telekom, a 2. számú érintett piacon az Invitel, a 3. számú érintett piacon a UPC) olyan erőfölénnyel bír (ld. önálló erőfölény vizsgálata), ami teljességgel szükségtelenné teszi annak más szolgáltatóval való megosztását. A piacon szereplő egyéb cégek pedig együttesen is olyan csekély súllyal bírnak, hogy nem kerülhetnek közös erőfölényes helyzetbe.

A fent leírtak alapján nem állapítottam meg közös erőfölényt, ennek megfelelően nem azonosítottam közös erőfölényben lévő szolgáltatókat az érintett piacokon.

III. KÖTELEZETTSÉGEK MEGÁLLAPÍTÁSA

Az Eht. 62. § (1) bekezdés b) pontja előírja, hogy az Elnöknek az érintett piacokon azonosított, jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatókra a piacelemzés által feltárt versenyt korlátozó akadályok által indokolt, azokkal arányos, legalább egy kötelezettséget meg kell állapítania, vagy a korábban jogszabályban, vagy a Hatóság határozatában megállapított legalább egy kötelezettséget fenn kell tartania, vagy módosítania.

III.1. Általános célok

A kötelezettségek meghatározása során messzemenőig szem előtt tartottam az Eht. 2. §-ban lefektetett általános célokat. A kötelezettségek kirovása során törekedtem arra, hogy a kirótt kötelezettségek biztosítsák az elektronikus hírközlési piac zavartalan, eredményes működését és fejlődését, az elektronikus hírközlési tevékenységet végzők és a felhasználók érdekeinek védelmét, továbbá a tisztességes, hatékony verseny kialakulásának és fenntartásának elősegítését.

III.2. Alkalmazott elvek

A kötelezettségek meghatározása során az általános célokon kívül az Eht. 62. § (1) és a 63. § (1) bekezdéseiben foglaltaknak is megfelelően a következő elveket vettem figyelembe:

- A kötelezettségeknek a Híváskezdeményezés nyilvános helyhez kötött telefonhálózatból piacon uralkodó versenyhiány következményeinek orvoslására kell irányulniuk.
- A kirótt kötelezettségeknek a feltárt versenyt korlátozó akadályok által indokoltaknak és azokkal arányosaknak kell lenniük.
- A kirótt kötelezettségek nem okozhatnak aránytalan terheket a szolgáltatók számára.
- A kötelezettségeknek a lehető legteljesebb mértékben alkalmazkodniuk kell a meghatározott piacok sajátosságaihoz.

III.3. Az Elnök által kiróható kötelezettségek

Az Eht. a nagykereskedelmi szolgáltatási piacokon a következő kötelezettségek előírását teszi lehetővé⁵³ az Elnök számára:

- ÁTLÁTHATÓSÁG
- EGYENLŐ ELBÁNÁS
- SZÁMVITELI SZÉTVÁLASZTÁS
- HOZZÁFÉRÉSSEL ÉS ÖSSZEKAPCSOLÁSSAL KAPCSOLATOS KÖTELEZETTSÉGEK
- A KÖZÖS ESZKÖZHASZNÁLAT ÉS HELYMEGOSZTÁS KÜLÖNÖS SZABÁLYAI
- KÖLTSÉGALAPÚSÁG ÉS A DÍJAK ELLENŐRIZHETŐSÉGE

⁵³ Eht. XII. fejezet

– FUNKCIONÁLIS SZÉTVÁLASZTÁS

III.4. Az alkalmazott kötelezettségek kiválasztása

Az Eht. alapján, amennyiben az Elnök a piacelemzés során egy vállalkozást jelentős piaci erejüként azonosít, akkor „a piacelemzés által feltárt, versenyt korlátozó akadályok által indokolt, azokkal arányos mértékű kötelezettséget vagy kötelezettségeket ír elő a XI-XIV. fejezetben meghatározott kötelezettségfajták közül, vagy hatályában fenntartja, illetve módosítja a jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatókra korábban megállapított kötelezettségeket.”⁵⁴ Ez a gyakorlatban a következő feladatok elvégzését teszi szükségessé:

- A versenyprobléma azonosítása,
- Arányos és indokolt kötelezettségek értékelése,
- Arányos és indokolt kötelezettségek meghatározása.

III.4.1. A versenyprobléma azonosítása

III.4.1.1. Versenyprobléma: gazdasági erőfölény az érintett piacokon

A piacmeghatározás alapján azonosított piacokon történt piacelemzés során megállapítottam, hogy mind a három érintett piacon található egy szolgáltató, amely az adott piacon jelentős piaci erővel rendelkezik, amely lehetővé teszi számukra, hogy tevékenységüket a versenytársaktól, a vevőktől és végső soron a fogyasztóktól nagymértékben függetlenül folytassák, azaz, hogy versenytorzító magatartást tanúsítsanak.

III.4.1.2. Az erőfölényből fakadó lehetséges piactorzító magatartások, piaci torzulások

A „Híváskezdeményezés nyilvános helyhez kötött telefonhálózatból” elnevezésű piac sajátosságaiból adódóan a piacon a gazdasági erőfölényes helyzetből származó lehetséges piaci torzulások részben strukturális jellegűek, részben pedig a piac kínálati szereplőinek versenykorlátozó magatartásából fakadhatnak. A piacon lehetséges piactorzító magatartások, piaci torzulások közül az alábbiak érdemelnek megkülönböztetett figyelmet:

III.4.1.2.1. A hozzáférés megtagadása

A hozzáférés megtagadása a híváskezdeményezési piacon a hálózatok összekapcsolásától, illetve a megfelelő forgalmi szolgáltatások nyújtásától való elzárkózást jelenti. Ebbe a teljes elzárkózás mellett beletartozik az az eset is, amikor a JPE szolgáltató a szolgáltatás nyújtását „ésszerűtlen” feltételekhez köti. A kiskereskedelmi szolgáltatás nyújtásához elengedhetetlenül szükséges inputhoz való hozzáférés megtagadásával a vertikálisan integrált JPE szolgáltató elérheti, hogy a versenytárs szolgáltatók kiskereskedelmi piaci belépése, illetve piacon maradása indokolatlanul nehézé, gyakorlatilag lehetetlenné váljon (kiszorító magatartás).

A hazai helyzetet vizsgálva megállapítható, hogy bár az Eht. 86. §-a általános együttműködési kötelezettséget ír elő a szolgáltatók számára a hálózatok összekapcsolásával, illetve az azokhoz való hozzáféréssel kapcsolatban, a törvényi előírás azonban a hozzáféréssel kapcsolatban szerződéskötési kötelezettséget nem ír elő, így ez a

⁵⁴ Eht. 63. § (1)

jogszabályi rendelkezés érdemben nem ellensúlyozza a jelentős piaci erejű szolgáltatók erőfölényes helyzetét.

Megállapítható, hogy szabályozás hiányában a JPE szolgáltatók gazdasági erőfölényes helyzetük miatt képesek lennének a hozzáférés megtagadására az érintett piacokon.

A hozzáférés megtagadásához kapcsolódó szabályozási eszköz az Eht 106. §-ban foglalt hozzáféréssel és összekapcsolással kapcsolatos kötelezettség, amely lehetővé teszi, hogy az Elnök meghatározott hálózati elemekhez, szolgáltatásokhoz való hozzáférés biztosítását írja elő a jelentős piaci erejű szolgáltató számára. A hozzáférési jogosultság biztosítása, a közvetítőválasztás (Eht. 111. §), valamint a híváskezdeményezés forgalmi szolgáltatás nyújtásának előírása (Eht. 106. §) nélkül az elemzés időpontjában fennálló piaci körülmények mellett a versenyt támasztó szolgáltatók piacra lépése a gyakorlatban indokolatlanul nehezzé válna. Ennek hiányában ugyanis csak saját, önálló, az előfizetői pontig tartó hálózat kiépítésével léphetnének be a piacra.

Mindazonáltal a szűk keresztmetszetet jelentő berendezésekhez való hozzáférés biztosítása még nem szünteti meg, nem küszöböli ki az összes versenyproblémát. A piacon működő jelentős piaci erejű szolgáltató számos ár- és nem árjellegű eszközzel rendelkezik, hogy a versenyt torzítsa vagy ellehetetlenítse, illetve nagykereskedelmi piacon megszerzett pozícióját a kiskereskedelmi piacra is kiterjessze.

III.4.1.2.2. Árjellegű versenytorzító magatartások

A szűk keresztmetszetet jelentő hálózati infrastruktúrához való kötelező hozzáférés biztosításának, valamint a közvetítőválasztás, illetve a híváskezdeményezés forgalmi szolgáltatás kötelező nyújtásának előírása mellett is bekövetkezhet a piaci verseny árjellegű eszközökkel történő torzítása. A piacon lehetséges árjellegű versenytorzító magatartások közül az alábbiak érdemelnek megkülönböztetett figyelmet:

Árdiszkrimináció

Az árdiszkrimináció két lehetséges megnyilvánulási formája közül az egyik az, amikor a nagykereskedelmi szolgáltatás nyújtására kötelezett, vertikálisan integrált jelentős piaci erejű szolgáltató a saját belső elszámolásában használt árnál magasabb áron értékesíti nagykereskedelmi vásárlói részére nagykereskedelmi szolgáltatását, annak érdekében, hogy jelentősen megrágítsa, és ezzel versenyképtelenné tegye az általuk nyújtott kiskereskedelmi szolgáltatásokat. Az árdiszkrimináció másik lehetséges megjelenési formája esetében a jelentős piaci erejű szolgáltató a különböző érdekérvényesítő képességekkel rendelkező összekapcsolódó szolgáltatók felé különböző díjakat érvényesít.

Az árdiszkrimináció mindkét formája növeli a nagykereskedelmi szolgáltatást igénybe vevő versenytársak költségeit, rontja az allokációs mechanizmusok hatékonyságát, továbbá a kiskereskedelmi piacra gyakorolt hatásai miatt kedvezőtlen fogyasztói, jóléti hatásokat idéz elő.

Megállapítható, hogy szabályozás hiányában a jelentős piaci erejű szolgáltatók (helyzetüktől függően) az árdiszkrimináció egyik vagy mindkét formáját megvalósíthatnák.

Az árdiszkrimináció kezelésének adekvát szabályozói eszköze a költségalapú árak alkalmazásának (Eht. 108. §) kötelezettsége.

Túlzó árazás

Túlzó árazás esetén a közvetítőválasztás biztosítására, a híváskezdeményezési szolgáltatás nyújtására kötelezett JPE szolgáltató a tényleges költségeit felülmúló nagykereskedelmi ár érvényesítésére törekedhet. A túlzó árazás az árdiszkriminációhoz hasonlóan növeli a nagykereskedelmi szolgáltatást igénybe vevő versenytársak költségeit (ezen keresztül alkalmas a kiszorításra), rontja az allokációs mechanizmusok hatékonyságát, továbbá a kiskereskedelmi piacra gyakorolt hatásai miatt kedvezőtlen fogyasztói, jóléti hatásokat idézhet elő. A leírt probléma megnyilvánulási formája lehet az árprést okozó árazás, amelyet a szolgáltató általában a nagykereskedelmi túlzó ár alkalmazásával ér el. Árprés esetén a nagykereskedelmi árakon felül a kiskereskedelmi piacon kialakult árak mellett a kiskereskedelmi szolgáltatás veszteséges, mert a nagykereskedelmi és a kiskereskedelmi árak közötti árrés nem fedezi a kiskereskedelmi tevékenység költségeit.

Megállapítható, hogy szabályozás hiányában a túlzó árazás a vizsgált piacon előfordulhat.

A túlzó árazás kezelésének adekvát szabályozói eszköze a költségalapú árak alkalmazásának (Eht. 108. §) kötelezettsége.

Keresztfinanszírozás

A keresztfinanszírozás két piacot és két árat feltételez, ahol az egyik piacon valamely piaci szereplő költségek feletti, a másik piacon pedig költség alatti (ragadozó) árakat alkalmaz. Amennyiben az egyik piacon alkalmazott költségeket meghaladó ár erőfölényes helyzetből fakad, a másik piacon alkalmazott ár pedig ragadozó ár, akkor az erőfölényes helyzet lehetőséget teremt a piaci erő átvitelére és kiszorító magatartás folytatására azon a piacon is, ahol a szolgáltató nincs erőfölényes helyzetben. Amennyiben két egymásra épülő – nagykereskedelmi és kiskereskedelmi – piacról van szó, akkor a keresztfinanszírozás árpréses helyzethez vezethet.

Megállapítható, hogy a keresztfinanszírozás az érintett piacon előfordulhat, a jelentős piaci erejű szolgáltató a híváskezdeményezés túlzó árazásából realizált bevételekből képes volna más piacok szolgáltatásait finanszírozni, azokon kiszorító magatartást folytatni, melynek következményeként ezen piacokon torzulhatna a verseny. Különösen igaz ez azokra a versenyző kiskereskedelmi piacokra, ahol a szolgáltatást igénybe vevő szolgáltatók versenytársaként jelennek meg.

A keresztfinanszírozás kezelésének adekvát szabályozói eszköze a költségalapú árak alkalmazásának (Eht. 108. §) kötelezettsége, amely arra a piacra irányul, ahol a jelentős piaci erejű szolgáltató képes a túlzó árak alkalmazására. Amennyiben a szabályozás eredményeként a túlzó árazást (és így a keresztfinanszírozás forrásául szolgáló extraprofitot) nem sikerül megszüntetni, vagy az extraprofit megszüntetése ellenére a kapcsolódó piacon a ragadozó árak a kapcsolódó piacon fennmaradnak, akkor lehet szükség a kapcsolódó piacon a szabályozói beavatkozásra. A keresztfinanszírozás nem kívánt hatásai, illetve a szabályozás hatásai kimutatásának adekvát szabályozási eszköze a számviteli szétválasztás (Eht. 105. §) kötelezettség, amely egyben feltárhatja a keresztfinanszírozással érintett másik piac(ok)on szükséges szabályozási lépéseket is.

III.4.1.2.3. Nem árjellegű versenytorzító magatartások

A piaci verseny nem árjellegű eszközökkel történő torzítására általában akkor kerülhet sor, ha az árszabályozás következtében az árdiskrimináció lehetősége korlátozott. A lehetséges nem árjellegű versenytorzító eszközök, és azok hatásmechanizmusa az alábbiakban foglalható össze:

Az információ visszatartása

Az információ visszatartás legáltalánosabb megvalósulási módja, ha a nagykereskedelmi piacon JPE-nek minősülő híváskezdeményezési szolgáltatást nyújtó szolgáltató olyan – sok esetben releváns – információval látja el kiskereskedelmi ágazatát vagy a vállalatcsoportjához tartozó és a kapcsolódó kiskereskedelmi piacon tevékenykedő szolgáltatót, amelyet nem juttat el annak versenytársaihoz, illetve az információ biztosításával kapcsolatban különbséget tesz a szolgáltatást igénybe vevő szolgáltatók között. Az információ visszatartása növelheti a nagykereskedelmi szolgáltatást igénybe vevő versenytársak költségeit, legrosszabb esetben (pl. hálózatok topológiájának, összekapcsolási pontok változásával kapcsolatos információ visszatartása) a hozzáférés megtagadásához hasonlóan a versenytársak kiszorítására is alkalmas lehet.

A jelen határozatban vizsgált piaccal kapcsolatban elsősorban a következő, kiemelten fontos információk visszatartásán keresztül jelentkezhethet a piactorzító magatartás: egyes összekapcsolási pontok forgalmi adatai, a forgalom napi időbeli eloszlása, a helymegosztás lehetőségei és igénybevételének feltételei, az összekapcsolási pontok megszüntetésével, migrációjával kapcsolatos információk stb.

Megállapítható, hogy az információ visszatartása a vizsgált érintett piacokon szabályozás hiányában előfordulhat.

Az átláthatóság (Eht. 102. §), valamint ennek keretében a referenciaajánlat (103. §) készítési kötelezettség, mint a jelentős piaci erejű szolgáltatóra kiróható kötelezettség hatékony eszköz az információk visszatartásával szemben.

Indokolatlan előírások, követelmények

Ez a magatartásforma akkor valósulhat meg, amikor a jelentős piaci erejű szolgáltató eleve indokolatlan előírásokat vagy követelményeket támaszt az alternatív szolgáltatók számára a híváskezdeményezés szolgáltatást igénybe vételéhez. Indokolatlannak tekinthető minden olyan feltétel, amely nem szükséges a híváskezdeményezés igénybevételéhez, de megnöveli a szolgáltatást igénybe vevő versenytársak költségeit vagy az igénybevétel csökkenéséhez vezet.

Indokolatlan előírások, követelmények megállapítására elsősorban a híváskezdeményezés szolgáltatás technológiai, fizetési, adminisztratív feltételeinek meghatározásakor kerül sor. Egyértelműen a versenyt torzító eszköz lehet a műszaki paraméterek túlzott részletezése, a szabványokban szereplő paramétereken messze túlmutató műszaki paraméterek megkövetelése. Ilyen indokolatlan előírás lehet az is, hogy amennyiben a jogosult szolgáltató a híváskezdeményezési szolgáltatást az általa nyújtandó közvetítőszolgáltatás érdekében kívánja igénybe venni, kénytelen legyen összekapcsolási pontot létesíteni a kötelezett minden helyi központjánál, vagy minden számozási területen akkor is, ha a kötelezett szolgáltatási területe több számozási területre terjed ki. Indokolatlannak tekinthető az igénybe vevő előfizetőivel kapcsolatos olyan információk megkövetelése, amelyek

gazdaságilag vagy műszakilag nem szükségesek a híváskezdeményezés szolgáltatás nyújtásához.

Az indokolatlan előírások, követelmények az információ visszatartásához hasonlóan növelhetik a nagykereskedelmi szolgáltatást igénybe vevő versenytársak költségeit, legrosszabb esetben a hozzáférés megtagadásához hasonlóan a versenytársak belépésének megakadályozására, illetve kizorítására is alkalmasak lehetnek.

Megállapítható, hogy indokolatlan előírások, követelmények alkalmazása a vizsgált érintett piacokon szabályozás hiányában előfordulhat.

A megfelelően előírt átláthatóság (Eht. 102. §), illetve e kellően részletezett referenciaajánlat (Eht. 103. §) készítésének kötelezettsége képes gátat szabni az indokolatlan előírások, követelmények alkalmazásának.

III.4.1.2.4. Megállapítások

Az érintett piacokat megvizsgálva megállapítottam, hogy a III.4.1.2.1.-III.4.1.2.3. pontokban ismertetett lehetséges versenytorzító magatartások szabályozás híján felléphetnek az érintett piacokon. Ebből adódóan szükség van szabályozói intézkedések meghozatalára, illetve fenntartására, amelyek elősegítik a lehetséges versenyt torzító hatások csökkentését, elősegítve ezzel a verseny kialakulását és a fogyasztói érdekek jobb érvényesülését.

III.4.2. Arányos és indokolt kötelezettségek értékelése

Minden, az Elnök által kirótt kötelezettségnek az Eht.-ban lefektetett általános célokat kell szolgálnia. Ezen felül a kötelezettségeknek a piacelemzés alapján feltárt lehetséges versenyt korlátozó akadályok által indokoltaknak, azokkal arányosaknak kell lenniük⁵⁵. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy a kötelezettségek:

- Indokoltak, tehát megfelelnek a probléma természetének.
- Arányosak, tehát megfelelnek a probléma súlyának.

Az Eht. XII. Fejezete lehetővé teszi az Elnök számára különböző kötelezettségek kirovását a jelentős piaci erejüként azonosított szolgáltatókra, meghatározott versenyproblémák esetén. E kötelezettségek a III.3. pontban kerültek felsorolásra.

A lehetséges piactorzító magatartások vizsgálata során minden esetben megvizsgáltam (III.4.1.2.1.-III.4.1.2.3. pontok), hogy melyek azok az Eht.-ban meghatározott kötelezettségek, amelyek a leginkább képesek az adott lehetséges piactorzító magatartásformák kezelésére/megelőzésére. A piactorzító magatartások és a szabályozási eszközök összerendelése látható a 12. táblázatban.

⁵⁵ Eht.63. §. (1)

Piactorzító magatartás	Kezelésére/megelőzésére alkalmas kötelezettség
Hozzáférés, szolgáltatás nyújtásának megtagadása	Közvetítőválasztás (Eht. 111. §) /más piacon kirótt/ Hozzáférési kötelezettség (Eht. 106. §)
Árdiszkrimináció	Költségalapúság (Eht. 108. §)
Túlzó árazás	Költségalapúság (Eht. 108. §)
Keresztfinanszírozás	Költségalapúság (Eht. 108. §), Számviteli szétválasztás (Eht. 105. §)
Az információ visszatartása	Átláthatóság (Eht. 102-103. §)
Indokolatlan előírások, követelmények	Átláthatóság (Eht. 102-103. §)

15. táblázat: Lehetséges piactorzító magatartásformák és a kezelésükre alkalmas kötelezettségek

A III.4.1. pontban elvégzett vizsgálatok alapján kiderült, hogy a felsorolt lehetséges piactorzító magatartásformák szabályozás hiányában felmerülhetnek a nyilvános helyhez kötött telefonhálózatból történő híváskezdeményezés azonosított piacain, valamint azonosításra kerültek azok a kötelezettségek, amelyek alkalmasak a lehetségesen felmerülő piactorzító magatartásformák megelőzésére/kezelésére (tehát megfelelnek a probléma természetének). A 15. táblázatban felsorolt kötelezettségek tehát a feltárt lehetséges versenyt korlátozó akadályok által indokoltaknak tekinthetők, ezért kirovásuk indokolt.

A kötelezettségek meghatározása során részletesen vizsgáltam, hogy a felsorolt szabályozói eszközök milyen formában alkalmasak leginkább a feltárt versenyprobléma következményeinek – ti. a leírt versenytorzító magatartások lehetőségének – orvoslására.

III.4.2.1. Átláthatóság

Az Eht. 102. § alapján az Elnök határozatában átlátható működést biztosító kötelezettséget írhat elő a jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltató számára összekapcsolással, illetve hozzáféréssel kapcsolatban, és előírhatja a szolgáltató számára meghatározott információk nyilvánosságra hozatalát. Az Eht. 102-103. §-ai szerinti „átláthatóság” kötelezettség előírásának egyik alapvető célja, hogy a Kötelezett Szolgáltató által nyújtott nagykereskedelmi szolgáltatások bizonyos feltételei a Jogosult Szolgáltatók számára nyilvánosak, megismerhetők legyenek. Ugyanakkor az átláthatóság kötelezettségét minden esetben valamilyen más kötelezettséggel együtt célszerű kiszabni, így más kötelezettségek teljesítésének, illetve gyakorlati megvalósulásának eszközeként is szolgál.

Az átláthatóság kötelezettség a híváskezdeményezés nyilvános helyhez kötött telefonhálózatból elnevezésű piacon elsősorban a jelentős piaci erejű szolgáltatók által nyújtott szolgáltatások igénybevételének részletes (szerződési) feltételeinek – beleértve az igénybe vehető nagykereskedelmi szolgáltatások árait – nyilvánosságra hozását jelentheti. Ez segít a lehetséges versenyellenes magatartásformák (elsősorban a nem árjellegű versenytorzító magatartásformák, így például információ visszatartása, indokolatlan követelmények előírása) megelőzésében, láthatóvá tételében, valamint; a Jogosult Szolgáltató vagy esetleg még csak a piacra belépni szándékozó szolgáltatók számára is

transzparens, a megalapozott üzleti tervezést lehetővé tevő, illetve segítő viszonyok kialakulásában, amely e kötelezettség hiányában más eszközzel nem érhető el. Az átláthatóság ilyen értelemben a nyilvánosság és az ellenőrizhetőség eszközeként hatékonyan szolgálja a hálózati szerződéskötési kötelezettség megfelelő érvényesülését és ezzel, visszatarthatja a Kötelezett Szolgáltatókat a hálózati szerződések körében a versenyellenes, egyoldalú, szolgáltatás-ellenszolgáltatás egyensúlyát kizáró szerződéses feltételek alkalmazásától. A felsorolt versenyellenes magatartásformák a nagykereskedelmi szolgáltatás igénybevételének minden területén jelentkezhetnek, ezért az átláthatóság követelményének a hozzáféréssel kapcsolatos műszaki paraméterekre, az alkalmazott szabványra, a hálózati topológiára is vonatkoznia kell, beleértve a nagykereskedelmi szolgáltatás-hozzáférési pontok földrajzi helyét. Az újgenerációs hálózatok fejlesztése, az IP-alapú megoldások terjedése miatt az átláthatóság kiemelt fontosságú a Kötelezett Szolgáltatók tervezett hálózatfejlesztési vonatkozásában is. A nagykereskedelmi szolgáltatás igénybevétele műszaki feltételeinek átláthatósága azért is elengedhetetlen, mert a Kötelezett Szolgáltatókkal összekapcsolási jogviszonyt létrehozni kívánó Jogosult Szolgáltatóknak ismerniük kell a Kötelezett szolgáltatók hálózatának alapvető tulajdonságait ahhoz, hogy az összekapcsolás műszakilag zavarmentes legyen, továbbá, hogy saját előfizetőik részére biztonságosan és előre vállalt minőségű szolgáltatást tudjanak nyújtani. A Kötelezett Szolgáltatókkal összekapcsolási jogviszonyra lépő Jogosult Szolgáltatók többsége – tekintettel arra, hogy közvetítőválasztás szolgáltatást vesznek igénybe a Kötelezett Szolgáltatóktól és az előfizetők felé így, mint közvetítő szolgáltató jelennek meg – a Kötelezett Szolgáltató hálózatát is igénybe veszik az előfizetői szolgáltatások nyújtásához, ezért előre vállalt, meghatározott minőségű előfizető szolgáltatások nyújtására ezen kötelezettség nélkül – amely ki kell, hogy terjedjen a hibabejelentés, hibaelhárítás és a minőségbiztosítás terén kifejtendő együttműködésre is – a Jogosult Szolgáltatók nem lennének képesek.

Fentiekén túl az átláthatóság képes megakadályozni annak a lehetőségét is, hogy egy Kötelezett Szolgáltató a különböző Jogosult Szolgáltatókkal különböző feltételek mellett vagy különböző díjakon kössön hálózati szerződéseket, előnyben részesítve vagy hátrányba hozva ezzel egyes versenytársakat a piacon. A referenciaajánlat készítésére kötelezett szolgáltatók az Eht. 103. § (4) bekezdésének b) pontja alapján kötelesek a referenciaajánlatban foglalt szolgáltatásokat az egyenlő elbánás elvének megfelelően nyújtani. Tekintettel arra, hogy valamennyi Kötelezett Szolgáltató kötelezett referenciaajánlat készítésére, az átláthatóság kötelezettség képes biztosítani az egyenlő elbánás megfelelő érvényesülését is.

Az átláthatóság kötelezettségbe a tartalmi és formai előírásoknak megfelelő referenciaajánlatok publikálásának kötelezettsége is beletartozhat. Az Eht. 103. § (1) bekezdése értelmében a Hatóság az átláthatóság biztosítása érdekében többek között előírhatja a határozatában foglaltaknak megfelelő bontású és részletezettségű referenciaajánlat készítését, a nyilvánosságra hozandó adatok körét és a nyilvánosságra hozatal módját. Az átláthatóság, és ezen belül a célszerűen részletezett referenciaajánlat előírása az esetleges piactorzító magatartások közül megfelelően képes kezelni a nem árjellegű problémák jelentős részét, valamint az árjellegű lehetséges problémák közül az árdiszkriminációs magatartást.

A referenciaajánlat készítésére kötelezett szolgáltatók az Eht. 103. § (3) bekezdése alapján a referenciaajánlatához annak hatálya alatt kötve vannak bármely Jogosult Szolgáltatóval

szemben, attól hálózati szerződéseikben még a Jogosult Szolgáltató beleegyezésével sem térhetnek el. Ennek megfelelően a referenciaajánlat közzétételével – tekintettel arra, hogy az Eht. 103. § (3) bekezdése szerint annak hatálya alatt attól sem a Kötelezett, sem a Jogosult Szolgáltató nem térhet el – elérhető, hogy a Kötelezett Szolgáltatók az összekapcsolással kapcsolatban létrejövő jogviszonyok esetében valamennyi lényeges szerződéses ajánlati feltételt a – kötelező hatósági jóváhagyás következtében – úgy határozzák meg, hogy azzal a Jogosult Szolgáltatók piacra lépését indokolatlanul ne akadályozzák vagy nehezítsék, azaz az azonosított piactorzító magatartásforma ténylegesen ne fordulhasson elő. A híváskezdeményezés nagykereskedelmi szolgáltatás esetében elengedhetetlen az átláthatóság kötelezettsége körében a referenciaajánlat-készítési kötelezettség kiszabása illetve fenntartása, mivel ezen szolgáltatás esetében a bonyolult műszaki, közgazdasági és jogi feltételrendszer elemei közül számos elem Kötelezett Szolgáltató általi – erőfölnyéből adódó – egyoldalú meghatározása önmagában alkalmas arra, hogy a piacon a versenyt nehezítse, vagy ellehetetlenítse. A piaci szereplők közötti aszimmetriát ezért elsősorban az Elnök által előzetesen jóváhagyott referenciaajánlat tudja biztosítani, amely többek között a Jogosult Szolgáltatók jelzései alapján olyan jogi, közgazdasági és műszaki feltételrendszer egységes alkalmazását teszi kötelezővé a Kötelezett Szolgáltatók számára, amely kizárja részükről az azonosított piaci problémák fenntartását, így elsősorban az információ visszatartását, és az indokolatlan előírások, követelmények meghatározását.

A HF/1944-17/2011. számú határozattal lezárt harmadik piacelemzés során is kiróttam az átláthatóság kötelezettségét, a fentiekben elvégzett vizsgálatok pedig azt támasztják alá, hogy az erőfölny és az abból fakadó lehetséges piactorzító magatartások továbbra is indokoltá teszik e kötelezettség fenntartását a rendelkező részben meghatározott módosításokkal.

Jelen határozatban új referenciaajánlat készítésére kötelezem a Magyar Telekomot, az Invitelt és a UPC-t, a következő okok megfontolások alapján:

- A jelen határozatban foglalt szabályozás a Kötelezett Szolgáltatók által kialakítható forgalmi szolgáltatás díjazása tekintetében jelentős változást jelent a korábbiakhoz képest. A híváskezdeményezés forgalmi szolgáltatás tekintetében egységes, területi szinttől független díjazás kerül bevezetésre, amely természetesen befolyásolja a Kötelezett Szolgáltatók által kialakítható forgalmi szolgáltatások körét és a szolgáltatásnyújtás feltételeit. Ez a változás a referenciaajánlat lényeges változtatását igényli.
- Jelen határozatomban pontosítottam a – korábban a Hszr. 16. §-ában meghatározott – azon kötelező tartalmi elemeket, amelyeket a Kötelezett Szolgáltatóknak a referenciaajánlatában szerepeltetnie kell. Ez a referenciaajánlatok tartalmi elemeinek felülvizsgálatát és szükség esetén a referenciaajánlat megfelelő átdolgozását igényli a Kötelezett Szolgáltatóktól.
- A referenciaajánlatok jóváhagyásával kapcsolatos eljárások tapasztalatai alapján pontosítottam a referenciaajánlatok alapján kötött hálózati szerződésekre vonatkozó ajánlattétellel, a szerződés megkötésével, megszűnésével kapcsolatos, a Hszr.-ben foglalt eljárásokat. A megfelelő változások referenciaajánlatba történő átemelése szintén lényeges módosulást jelent a referenciaajánlatok tartalmát illetően.

- A referenciaajánlatokkal kapcsolatos szabályozói tapasztalatok alapján – a hozzáférési kötelezettség keretében - pontosítottam azon kiegészítő, támogató és emelt szintű szolgáltatások körét, amelyeket a Kötelezett Szolgáltatónak a referenciaajánlatában szerepeltetnie kell. Ez szükségessé teszi a referenciaajánlatokban szereplő szolgáltatások Kötelezett Szolgáltatók általi felülvizsgálatát.

Jelen határozatomban tehát új referenciaajánlat készítésére és nem a korábbi referenciaajánlat módosítására kötelezem a Kötelezett Szolgáltatókat, ennek megfelelően a referenciaajánlat benyújtására vonatkozó határidőt a korábbi 30 nap helyett 60 napban határoztam meg.

A referencia összekapcsolási ajánlat tartalmával kapcsolatos – a HF/1944-17/2011. számú határozattal előírt, korábban kötelezően alkalmazandó Hszr. 16. §-ában foglalt – tartalmi elemek a referenciaajánlatok jóváhagyásával kapcsolatos eljárások tapasztalatai alapján – összhangban a jelen határozatban jelentős piaci erejüként azonosított Kötelezett Szolgáltatókat a 3. piaci határozat alapján terhelő kötelezettségre is – az egyértelműség, valamint az egységes tartalom és értelmezés érdekében a következőképpen kerültek bővítésre, illetve pontosításra.

- A Hszr. 16. §-ában foglalt előírások együtt tartalmazzák a referencia összekapcsolási (RIO) és átengedési (RUO) ajánlatra vonatkozó feltételeket. Jelen határozat – az egyértelműség érdekében – csak a referencia összekapcsolási ajánlatban kötelezően feltüntetendő elemeket tartalmazza.
- A felsorolás pontosítja, egyértelműsíti és a jelen határozatban előírt bontásban rögzíti a referenciaajánlatban kötelezően feltüntetett szolgáltatások körét (forgalmi, kiegészítő, támogató, emelt szintű szolgáltatások).
- A felsorolás egyértelműsíti, hogy minden olyan esetben, ahol két hálózat összekapcsolására kerül sor, a műszaki feltételeknek, megoldásoknak, az alkalmazott interfészeknek és a felelősségi határoknak, illetve az összekapcsolás földrajzilag meghatározott pontjainak, az egyes hozzáférési, összekapcsolási pontokon megvalósítható összekapcsolási lehetőségeknek, továbbá közös eszközhasználattal és helymegosztással kapcsolatos feltételeknek a referenciaajánlatból egyértelműen ki kell derülniük, ennek hiányában ugyanis a Jogosult Szolgáltató nem képes tervezni az összekapcsoláshoz szükséges feladatait, erőforrásait és beruházás-szükségletét.
- Az egyértelműség érdekében a Határozatban található felsorolás rögzíti, hogy az Eht. 67. § (2) bekezdésének b) pontja által előírt mintaszerződést és a 67. § (2) bekezdésének c) pontja által előírt adatlapokat a referenciaajánlatnak tartalmaznia kell. Szintén az egyértelműséget szolgálja, hogy a helymegosztásra és közös eszközhasználatra vonatkozóan az Eht. 107. § (2) bekezdésében felsorolt, az Eht. 107. § (7) bekezdése alapján a referenciaajánlatokban kötelezően feltüntetendő elemek is közvetlenül megjelenítésre kerültek a referenciaajánlatokban.
- A Hszr. 16. §-a csak a szerződés módosításának azzal az esetével foglalkozik, amikor a szerződés módosítására a referenciaajánlat módosulása miatt kerül sor. A gyakorlatban a referenciaajánlat alapján kötött hálózati szerződés módosulásának

csak az egyik esete, amikor a hálózati szerződés módosítását a referenciaajánlatban bekövetkezett változás indokolja. Az egyértelműség és az esetleges indokolatlan előírások, követelmények elkerülésének érdekében szükséges a szerződés módosításával kapcsolatos általános eljárás rögzítése a referenciaajánlatban.

- A Hszr. 16. §-a nem foglalkozik a szerződés megszűnésével, csak a referenciaajánlat megszűnése esetén követendő eljárás szerepeltetését írja elő a Kötelezett Szolgáltató számára. Az egyértelműség és az esetleges indokolatlan előírások, követelmények elkerülésének érdekében szükséges a hálózati szerződés megszűnésével kapcsolatos általános eljárás rögzítése a referenciaajánlatban.
- A Hszr. 16. §-a a szolgáltatásminőséggel kapcsolatos rendelkezések referenciaajánlatban való szerepeltetésére vonatkozóan csak egy általánosan megfogalmazott előírást tartalmaz. Az egyes referenciaajánlatok közötti összhang, az egységes értelmezés és a piaci szereplők számára biztosított nagyobb átláthatóság érdekében jelen határozatban – a jelen határozat készítésekor hatályos referenciaajánlatokban található rendelkezéseket is figyelembe véve – három alapvető minőségi mutató referenciaajánlatban való kötelező feltüntetését írtam elő a Kötelezett Szolgáltatók számára. Az egységes értelmezés és a nagyobb átláthatóság mellett a szolgáltatás létesítésére, a rendelkezésre állásra és a hibaelhárításra vonatkozó mutatók ismerete szükséges ahhoz, hogy a Jogosult Szolgáltatók a saját előfizetőik felé vállalt minőségi paramétereiket képesek legyenek pontosan meghatározni. A konkrét minőségi paraméterekkel kapcsolatos előírás nem jelenti azt, hogy a meghatározottakon kívül a Kötelezett Szolgáltatók más minőségi paramétereket nem szerepeltethetnek a referenciaajánlatukban.
- A referenciaajánlatnak értelemszerűen tartalmaznia kell a jogszabályban előírt számhordozhatóság kötelezettségének feltételeit, amelyek szükségszerűen összekapcsolódhat a referenciaajánlat tárgyi hatálya alá tartozó összekapcsolás szolgáltatással. Tekintettel továbbá arra, hogy az 1. piacon kiróttam a közvetítőválasztás kötelezettségét, és a jelen határozat tárgyát képező híváskezdeményezés szolgáltatást a Jogosult Szolgáltatók jellemzően közvetítőválasztás szolgáltatás nyújtása érdekében veszik igénybe, szükségszerű, hogy a referenciaajánlat tartalmazza a közvetítőválasztás szolgáltatásra vonatkozó feltételeket.

Annak érdekében, hogy a Jogosult Szolgáltatók a Kötelezett Szolgáltatók referenciaajánlatát a lehető legegyszerűbb módon megtalálják, fenntartom a Kötelezett Szolgáltatókra vonatkozó kötelezést, mely szerint kötelesek a Hatóság részére bejelenteni, hogy internetes honlapjukon hol található a referenciaajánlatuk (az elérhetőség URL-je). Ennek segítségével a Hatóság nyilvántartásba veheti, és a honlapján közzéteheti a referenciaajánlatok pontos elérhetőségét. Az URL cím bejelentéséhez kapcsolódó határidőt - összhangban a referenciaajánlat benyújtásához kapcsolódó határidővel – 60 napban állapítom meg.

A Jogosult Szolgáltatók összekapcsolással kapcsolatos üzleti döntéseinek megalapozása, illetve a felesleges adminisztráció elkerülése érdekében szükséges, hogy a Jogosult Szolgáltatók számára folyamatosan rendelkezésre álljanak az összekapcsolási lehetőségekkel kapcsolatos legújabb információk. Az összekapcsolási pontokkal kapcsolatos

információk naprakészségének biztosítása a referenciaajánlatok folyamatos felülvizsgálatán keresztül nem ésszerű, illetve nem megvalósítható, a honlapon való közzététel ugyanakkor képes biztosítani, hogy a Jogosultak számára kulcsfontosságú információk naprakészen rendelkezésre álljanak. Ezért jelen határozatomban a Kötelezett Szolgáltatókat arra kötelezem, hogy a referenciaajánlatukban megajánlott összekapcsolási pontokra és interfészekre vonatkozó információkat (ezek elhelyezkedése, technológiája, helymegosztási lehetőségek stb.) internetes honlapjukon külön is tegyék közzé, valamint a közzétett adatokban történő változás esetén 3 napon belül frissítsék azt a honlapjukon.

A hálózatok technológiai fejlődése miatt bekövetkező, a rézhálózatról újgenerációs (optikai, esetleg más) hálózatra történő váltással kapcsolatban az összekapcsolási pontokkal kapcsolatos átláthatóság még hangsúlyosabbá válik, hiszen az egyes összekapcsolási pontok várható megszűnése, áthelyezése, technológiai migrációja, illetve új, IP-alapú összekapcsolási pontok létrejötte alapvetően befolyásolja a Jogosult Szolgáltatók beruházási döntéseit. Az ilyen változásokkal kapcsolatos információk visszatartása megakadályozhatja, hogy a piacra belépni szándékozó szolgáltatók számára is transzparens, a megalapozott üzleti tervezést lehetővé tevő, valamint egyenlő versenyfeltételeket teremtő viszonyok alakuljanak ki a piacon. Nem elegendő tehát, ha az átláthatóság csak az aktuális hálózati felépítés tekintetében valósul meg, annak ki kell terjednie a Kötelezett Szolgáltató tervezett hálózatfejlesztéseire is. Ennek megfelelően az átláthatóság kötelezettség keretében továbbra is fenntartom, hogy az összekapcsolási pontokkal kapcsolatos bekövetkezett vagy tervezett változtatásokat a Kötelezett Szolgáltatók internetes honlapjukon naprakészen kötelesek nyilvántartani. Ez a kötelezés különösen vonatkozik az összekapcsolási kötelezettségnél szabályozott 3 évre előre történő változás bejelentésre, az esetleges változtatásra vonatkozó szolgáltatói megállapodásokra és a kedvezményezett szolgáltatóknak járulékos költséget nem okozó egyoldalú változtatásokra is.

A hálózatok fejlesztése nyomán egyre növekszik azon szolgáltatók száma, amelyek hálózatuk és a Kötelezettek hálózatának összekapcsolása során előnyben részesítik a teljesen IP alapú összekapcsolást. A Kötelezettek szabadon határozhatnak az IP alapú, csomagkapcsolt összekapcsolási pontok létesítéséről, ugyanakkor – az EU Bizottság NGA Ajánlásával összhangban – a rendelkező részben foglaltaknak megfelelően 6 hónapos időtávlatra előre kötelesek megadni, hogy fejlesztési terveik szerint terveznek-e, és ha igen, akkor hol terveznek olyan összekapcsolási pontokat létesíteni, ahol a Jogosult Szolgáltatók közvetlenül IP alapú összekapcsolódást valósíthatnak meg. E kötelezést azért tartottam szükségesnek, hogy a korszerű hálózati elemeket alkalmazó vagy ilyeneket fejlesztő szolgáltatók reális képet kapjanak arról, hogy mikor, hol és milyen feltételekkel tudnának más IP alapú hálózatokhoz közvetlenül kapcsolódni, megtakarítva ezzel a hagyományos PSTN hálózatok követelményeinek megfelelő átalakítások költségeit.

A kötelezettség teljesítése nem jelent aránytalan terhet a Magyar Telekom, az Invitel és a UPC számára sem, mivel referenciaajánlatot az érintett jelentős piaci erejű szolgáltatók (illetve a UPC esetében a jogelődje) eddig is készítettek, abban jelentős tapasztalatuk van, az erre vonatkozó belső folyamataikat kialakították.

III.4.2.2. Költségalapúság és díjak ellenőrizhetősége

Az Eht. 108. §-a lehetővé teszi az Elnök számára költségalapúsággal kapcsolatos kötelezettségek előírását az összekapcsolási vagy hozzáférési szolgáltatások tekintetében,

amennyiben a piacelemzés a hatékony verseny hiányát tárta fel és ennek következtében kötelezettségek híján az érintett szolgáltatók indokolatlanul magas díjakat vagy árprést alkalmazhatnak. Ez a szabályozási lehetőség a gyakorlatban különböző árszabályozási eszközök és költségelszámolási kötelezettségek alkalmazását jelenti.

A költségalapúság és díjak ellenőrizhetősége kötelezettség a korábban vizsgált piactorzító magatartásformák közül – más kötelezettségekkel együtt – megfelelően képes kezelni az árjellegű versenyproblémákat (árdiszkrimináció, túlzott árazás/keresztfinanszírozás).

A szigorú költségalapú árszabályozás alkalmazása alapvetően azon infrastruktúra elemekhez kapcsolódóan lehet indokolt, amelyek megkettőzésére nincs reális esély az elemzés előrettekintő időtávja alatt, illetve amelynek megkettőzése gazdasági szempontból nem életképes beruházás. Megállapítottam, hogy a csak hosszú távon (illetve esetleg még hosszú távon sem) megkettőzhetőnek ítélt infrastruktúrához való hozzáférés esetén egy alkalmas költségmodell számításain alapuló szabályozott ár alkalmazása indokolt. A híváskezdeményezés szolgáltatás nyújtásához szükséges infrastruktúra mindenképp ilyennek tekinthető.

A fentiek alapján az érintett piacokon jelentős piaci erejüként azonosított szolgáltatókat a híváskezdeményezés tekintetében költségalapú árak alkalmazására kötelezem, amely költségalapú árak kiszámításánál a LRIC (hosszú távú növekményi költségelszámítás) költségelszámítási módszertan szerinti költségalapú árak elérését tűztem ki szabályozói célként. A költségalapú árak megállapítására alkalmazott módszer kiválasztása során szem előtt tartottam, hogy a kötelezettségek kirovása során a szabályozásnak a versenyhiány következményeinek orvoslására kell törekednie. A kötelezettségként előírt LRIC módszer alkalmazásával kialakított költségalapú nagykereskedelmi ár (amely magában foglalja a befektetett tőke piaci kockázatnak megfelelő megtérülését is) a közgazdasági elmélet szerint megfelel annak az árnak, amely tökéletes verseny esetén hosszú távon kialakulna (kompetitív árszint).

A kompetitív árszint meghatározásához tehát nemzetközileg elismert és alkalmazott módszer a hosszú távú növekményi költségelszámítás (LRIC), amely meghatározott közgazdasági alapelvekre épül. A módszertan lépéseire az Európai Közösségi dokumentumok (kiemelten az Európai Bizottság erre vonatkozó Ajánlása⁵⁶) is tartalmazzak előírásokat, ugyanakkor egy-egy országon belül a megvalósítás konkrét részleteit a nemzeti hatóságok feladata szabályozni.

A LRIC költségmodell alapján kialakított kompetitív díj lehetővé teszi, hogy a Kötelezett Szolgáltatóval hálózati hozzáférési jogviszonyra lépő Jogosult Szolgáltató olyan versenyképes áron vegyen igénybe nagykereskedelmi szolgáltatásokat a Kötelezett Szolgáltatótól, amely biztosítja a Kötelezett Szolgáltató felmerülő költségeinek megtérülését, és a verseny folytán elősegíti a kiskereskedelmi árak versenyárhoz való közeledését.

A fentiek alapján az árszabályozás (a jelen határozatban meghatározott más kötelezettségekkel együtt) megfelelő eszköz a feltárt piaci probléma (és az általa okozott lehetséges versenytorzító magatartás) orvoslására.

⁵⁶ A Bizottság Ajánlása (2009. május 7.) az EU-ban a helyhez kötött és mobil végződtetési díjak szabályozói kezeléséről (2009/396/EK)

A lehetséges versenytorzító magatartásformák (árdiszkrimináció, túlzó árazás) nemcsak a forgalmi szolgáltatások árain keresztül, de a forgalmi szolgáltatások igénybevételéhez elengedhetetlenül szükséges kiegészítő szolgáltatások árán keresztül is megvalósulhatnak. A költségalapúság ebben az esetben is megoldást jelent a feltárt piaci probléma orvoslására.

A HF/1944-17/2011. számú határozattal lezárt harmadik piacelemzés során is kiróttam a költségalapúság kötelezettségét, a fentiekben elvégzett vizsgálatok pedig azt támasztják alá, hogy az erőfölény és az abból fakadó lehetséges piactorzító magatartások továbbra is indokoltá teszik e kötelezettség fenntartását a rendelkező részben meghatározott módosításokkal.

Híváskezdeményezés forgalmi szolgáltatás költségalapú díjával kapcsolatos rendelkezések

A HF/1944-17/2011. sz. határozatban a Magyar Telekomot TD-LRIC költségszámítási módszer szerinti költségmodell alapján kialakított díjak alkalmazására, a többi JPE szolgáltatót pedig a díjszimmetria fokozatos elérése érdekében a Magyar Telekom jóváhagyott díjai alapján – a határozatban foglalt képlet segítségével – kialakított díjak alkalmazására köteleztem. A HF/1944-17/2011. sz. határozat indokolásában ugyanakkor rögzítettem, hogy a híváskezdeményezés nagykereskedelmi piacon a hívásvégződtetés nagykereskedelmi piacához hasonlóan a végső szabályozói cél a BU-LRIC módszer alkalmazásával kiszámított szimmetrikus költségalapú díjak alkalmazása. A korábbi határozathoz kapcsolódó eljárás időkorlátai az előző eljárásban nem tették lehetővé a BU-LRIC módszertan alkalmazását, az azóta eltelt időben azonban a Hatóság felépítette saját, alulról felfelé építkező LRIC költségszámítási modelljét. Jelen határozatomban ennek megfelelően mindhárom Kötelezett Szolgáltatót – a hívásvégződtetés nagykereskedelmi piacához hasonlóan – a hatósági BU-LRIC modell alkalmazásával kialakított költségalapú díj alkalmazására kötelezem.

A forgalmi szolgáltatások költségszámításával kapcsolatos kötelezettségek kialakítása során a következő szempontokat tartottam szem előtt:

- A BU-LRIC módszer kielégíti a költségalapúság alapkövetelményeit, amennyiben a szolgáltatás nyújtásához szükséges költségeket veszi számba, és ezeket a hosszú távú növekményi (különbözeti) költségszámítás szabályai szerint dolgozza fel. A BU-LRIC (azaz alulról felfelé építkező) megközelítés egy hipotetikus, hatékony hálózaton való szolgáltatásnyújtás költségeit modellezi, amely módszer teljes körűen eleget tesz az Eht. 108. § (2) bekezdésében foglalt kritériumoknak is.
- A helyhez kötött hívásvégződtetési és a helyhez kötött híváskezdeményezési piacokon feltárt lehetséges piactorzító magatartásforma (túlzó árazás, keresztfinanszírozás) tekintetében nincs a két piac között olyan különbség, amely eltérő költségszámítási módszer alkalmazását indokolná.
- A híváskezdeményezés és hívásvégződtetés forgalmi szolgáltatások döntően azonos hálózati elemeket használnak, ami az egységes kezelés szükségességét támasztja alá.

- A helyhez kötött hívásvégződtetési és a helyhez kötött híváskezdeményezési piacok közötti összefüggés⁵⁷ szintén az egységes kezelés szükségességét támasztja alá.

Az Eht. 108. §-ában foglalt szabályok egyértelműen lehetővé teszik az Elnök számára, hogy a BU-LRIC modell alapján állapítsa meg a Kötelezett Szolgáltatók híváskezdeményezési díját (azaz az Elnök joga az egyes díjmegállapítási modellek és módszerek közötti választás).

A „kölségalapúság” kötelezettsége az Eht. 108. §-ában foglalt szabályok alapján (alkalmazásával) szabható ki. Az Eht. 108. § (1) bekezdése szerint a Hatóság a „kölségalapúság és díjak ellenőrizhetősége” kötelezettség keretében a következő rendelkezéseket írhatja elő:

- „a) kölségalapú díjak alkalmazására vonatkozó kötelezettséget írhat elő,*
- b) meghatározott költségszámítási és díjképzési módszer alkalmazására, illetve a díjak ellenőrizhetőségére vonatkozó kötelezettséget írhat elő, továbbá*
- c) a hatékony szolgáltatás költségének ellenőrzésére a szolgáltató által egyébként alkalmazottól eltérő költségszámítási módszert alkalmazhat.”*

Az Eht. 108. § (1) bekezdése nem fogalmaz meg egymással összefüggő és/vagy konjunktív feltételeket, ezáltal az Eht. fenti és 108. §-ban foglalt egyéb rendelkezések alapján sincs akadálya annak, hogy csak az a) pontban foglalt „kölségalapú díjak alkalmazására vonatkozó kötelezettséget” írjam elő, a 108. § (5) bekezdésében foglaltak egyidejű alkalmazásával.

Az Eht. 108. § (1) bekezdés a) pontja és 108. § (5) bekezdése alapján hozott aktus (BU-LRIC modell alapján történő díjmeghatározás), mint mérlegelési jogkörben hozott közigazgatási döntés jogilag kötött aktus, mert jogszabályon alapul, továbbá a jogi norma meghatározza a döntés célját, kereteit és tartalmát:

- A kölségalapú híváskezdeményezési díj megállapítása körében biztosított mérlegelési jogkör hírközlés-ágazati specialitásokkal rendelkezik. A BU-LRIC modell alapján történő díjmegállapításnak meg kell felelnie egyrészt az Eht. 108. § (2) bekezdésében foglalt speciális szabályoknak, másrészt az Eht. 108. § (1) bekezdés a) pontja alapján kirótt kötelezettség alapján azon feltételnek, hogy alkalmas legyen a kölségalapú díj kiszámítására. Harmadrészt a fentiekből következően annak a követelménynek is, hogy a modell a vele szemben támasztott szokásos szakmai szabályoknak megfeleljen.
- Ezen speciális, hírközlési jogban szükségszerű jogalkotási indokokon túl az Elnököt kötik a kölségalapúság körében a mérlegelési jogkör alkalmazásával hozott hatósági aktusokkal szembeni követelmények. Így a mérlegelésnek meg kell felelnie a jogszabályban foglalt normáknak, jogelveknek, célkitűzéseknek és

⁵⁷ Ld. a Bizottság releváns piacok tartozó 2007/879/EC Ajánlásának mellékletében szereplő „Híváskezdeményezés nyilvános helyhez kötött telefonhálózatból” piachoz kapcsolódóan megfogalmazott követelményt, mely szerint: „Ezen ajánlás alkalmazásában a híváskezdeményezés magában foglalja a hívástovábbítást, és úgy kell meghatározni, hogy nemzeti szinten összhangban legyen a helyhez kötött nyilvános telefonhálózaton nyújtott tranzitszolgáltatások és hívásvégződtetési piacok számára kijelölt határokkal.”

kellő mértékben fel kell tárni a tényállással összefüggő körülményeket, meg kell határozni a mérlegelési szempontrendszer, továbbá megfelelően megindokolni a mérlegelési jogkörben hozott döntés egyes elemeit.

A fentieknek való megfelelés érdekében:

- a jelen határozat indokolásához kapcsolódó III. függelék részletesen indokolja magát a felépített BU-LRIC modellt, megadva az input adatok egységes listáját, illetve a képzett adatok okszerű indokait, valamint az egyes cellaadatokhoz szükséges értelmező magyarázatokat is
- a 3. piaci határozat indokolása tartalmazza a hipotetikus hatékony szolgáltató méretének meghatározásával kapcsolatos mérlegelési szempontokat;

A piacelemzési eljárást megelőző KE/3510/2012. számú, nem hatósági eljárásban megkerestem a Magyar Telekomot, az Invitelt és a UPC-t, hogy a BU-LRIC modell adatokkal való feltöltése érdekében, a tényállás teljes körű tisztázását elősegítve, önkéntesen szolgáltatassanak adatokat. A szolgáltatók az önkéntes adatszolgáltatástól nem zárkóztak el, így e körben hatósági eljárás indítására és hatósági aktus kibocsátására e körben nem volt szükség.

A fentiek ugyanakkor nem érintik a Kötelezett Szolgáltatókat a költségalapú díjak megállapításával kapcsolatban terhelő kötelezettségeket és az őket megillető jogokat, hiszen a fenti, nem hatósági eljárás lefolytatása nem érinti a Hatóságnak az Eht. 108. § (1) bekezdésén alapuló költségalapúság kötelezettség jelen eljárásban való indokolási kötelezettségét, továbbá, a Kötelezett Szolgáltatókat mind a BU-LRIC modellel, mind pedig az eljárás egésze tekintetében, a korábbi eljárásokkal egyezően, értelemszerűen megilleti a Ket. 51. §-a szerinti nyilatkozattételi jog, valamint az Eht. 40. §-a alapján a határozat-tervezettel kapcsolatos észrevételezési jog.

Jelen határozatban foglalt rendelkezés alapján a híváskezdeményezés forgalmi szolgáltatásra vonatkozó díj naptári és napszaki megosztástól függetlenül az összes kezdeményezett beszédpercre vonatkozóan azonos mértékű. A napszaki és naptári megosztástól független híváskezdeményezési díj alkalmazásának feltétlen előnyeként értékelhető, hogy a Határozat kihirdetésével minden piaci szereplő pontosan tudja a szolgáltatók által alkalmazott híváskezdeményezési díjat, amely a piaci szabályozás előreláthatóságát, kiszámíthatóságát is szolgálja. Ez az elszámolási módszer minden időszakban biztosítja, hogy az elszámolás pontosan a meghatározott híváskezdeményezési díjon történjék, valamint jelentősen megnöveli a híváskezdeményezési díjak átláthatóságát, elősegíti a díjak ellenőrizhetőségét, biztosítja azok tervezhetőségét és stabilitását. A Jogosult Szolgáltatók *adott forgalmi viszonyok mellett* ugyanannyi nagykereskedelmi híváskezdeményezési díjat fizetnek a Kötelezett Szolgáltatóknak jelen határozat rendelkező részében foglaltakból következő egységes díjelszámolás esetén is, mintha a meghatározott BU-LRIC híváskezdeményezési átlagdíjat forgalommal súlyozva csúcsidőjű és csúcsidőn kívüli forgalmi díjakra bontanánk, a megbontás hiánya tehát nem okoz költségtöbbletet a Kötelezett Szolgáltatóknak.

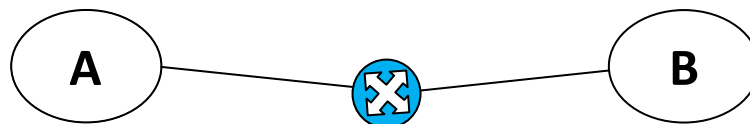
A szabályozás célja a legújabb, hatékony technológiák elterjedésének ösztönzése. A Bizottság végződtetési díjak számítására vonatkozó Ajánlása – amely a korábban leírtak alapján a híváskezdeményezésre vonatkozóan is releváns – szerint versenyző piacon a nem hatékony költségek megtérülése nem biztosított, ezért a költségmodellezés során a

modellezés előre látható időtávján elérhető leghatékonyabb technológia (NGN) figyelembe vételével számított folyóáras költségek figyelembe vétele indokolt. A modellezés során nem merült fel olyan körülmény, amely a Bizottság végződtetési díjak számítására vonatkozó Ajánlásában található rendelkezések figyelmen kívül hagyását tették volna indokolttá. Az Ajánlás 4. pontja alapján a “technológiailag hatékony” vezetékes szolgáltató NGN hálózatot használ, az összes szolgáltatást IP alapú maghálózaton továbbítva. Ilyen hálózatban a hagyományos, PSTN-hálózatokhoz kapcsolódóan kialakult területi szintek szerinti díjszámítás nem értelmezhető. Ennek megfelelően a rendelkező részben a Kötelezett Szolgáltatók számára meghatározott, egységes díj alkalmazása indokolt, mivel az:

- fedezi a Bizottság meghatározása szerint technológiailag hatékony szolgáltató költségeit,
- megfelelően ösztönzi a legújabb, hatékony technológiák elterjedését,
- egyszerűsíti a forgalom mérését és az elszámolást,
- javítja a díjak átláthatóságát.

A leírtak alapján a korábbi határozathoz képest jelen határozatomban az Invitel és a Magyar Telekom számára sem teszem lehetővé a területi szintek szerinti eltérített díjak alkalmazását, tehát megszűnik a híváskezdeményezési díj távolságfüggése, vagyis minden Kötelezett Szolgáltatónak egységes díjat kell alkalmazni függetlenül attól, hogy a hívást indító előfizető és az átadási pont között mekkora a tényleges fizikai távolság.

A hálózatok fejlesztése nyomán növekedhet azon szolgáltatók száma, amelyek hálózatuk és a Kötelezettek hálózatának összekapcsolása során előnyben részesítik a teljesen IP alapú összekapcsolást. Ennek érdekében valamennyi Kötelezett Szolgáltató esetében lehetővé tettem az adatmennyiségen alapuló elszámolást.

18. ábra: IP alapú összekapcsolás

A fenti ábra azt mutatja, amikor az (A) szolgáltató IP alapú hálózata közvetlenül, IP alapú összekapcsolási ponton keresztül csatlakozik a szintén IP alapú hálózattal rendelkező (B) szolgáltatóhoz. A két IP hálózat összekapcsolásakor nincs szükség olyan jelátalakításra, mint ami a PSTN és az IP hálózatok összekapcsolása esetén szükséges, és az IP alapú összekapcsolásra jellemző módon az átvitt forgalom az átvitt adatmennyiség alapján kerül meghatározásra. Mivel az IP alapú összekapcsolás a híváskezdeményezés terén meglévő monopóliumokat nem változtatja meg, a költségalapúság kötelezettségét ilyen esetekben is fenn kell tartani. Ennek érdekében történt az a kötelezés, hogy amennyiben a híváskezdeményezési díj elszámolása nem percdíj alapján, hanem a beszédcsomagok által képviselt adatmennyiség alapján történik, akkor az adatmennyiség alapú díjra vonatkozó, statisztikai adatokkal alátámasztott számításokat a Jogosult Szolgáltató kérése esetén a Kötelezett Szolgáltatónak át kell adnia a Jogosult részére és amennyiben a Jogosult a számítások helyességét, illetve az így kialakított díjat vitatja, jogvitás eljárást kezdeményezhet a Hatóságnál.

A híváskezdeményezés forgalmi szolgáltatásra vonatkozóan megállapított díjat a Kötelezett Szolgáltatók a Kötelezett Szolgáltatókra az átláthatóság keretében kirótt referenciaajánlat készítési kötelezettséghez kapcsolódóan benyújtott referenciaajánlatok jóváhagyásáról szóló utolsóként kiadott határozat közlését követő hó első napjától kötelesek alkalmazni. A díjalkalmazás pontos kezdő időpontjáról annak ismeretében a Kötelezett Szolgáltatókat levélben is értesítem.

A referenciaajánlatok jóváhagyásához kapcsolódó eljárások Eht.-ben szabályozott időtartama megfelelő időt hagy a Kötelezett Szolgáltatóknak arra, hogy felkészüljenek az új díjak alkalmazására. A valamennyi Kötelezett Szolgáltatóra vonatkozó egységes időpont pedig hozzájárul a díjak átláthatóságához és ezáltal segíti az üzleti tervezést, valamint minimalizálja az átállással kapcsolatos adminisztrációs terheket.

Kiegészítő, támogató, emelt szintű szolgáltatásokkal kapcsolatos költségalapúság tartalma

A Kötelezett Szolgáltatókat a költségalapúság kötelezettség keretében a rendelkező részben a kiegészítő, támogató, emelt szintű szolgáltatások díjaira vonatkozó költségalapú számítások benyújtására köteleztem. A számítások benyújtásával kapcsolatos kötelezettség a referenciaajánlatban kötelezően feltüntetett kiegészítő szolgáltatások díjaira vonatkozóan terheli a Kötelezett Szolgáltatókat. Azon kiegészítő szolgáltatások esetében, amelyek konkrét, egyedi összekapcsolás kialakítása során merülnek fel, értelemszerűen nem lehetséges az előzetes számítások benyújtásának előírása. Annak érdekében, hogy az azonosított piactorzító magatartásforma (túlzó árazás) ezen kiegészítő szolgáltatások esetében se fordulhasson elő, a Kötelezett Szolgáltatók ezen szolgáltatások díjait is a 3. piaci határozat rendelkező részének I. mellékletében foglalt szabályok szerint kötelesek kialakítani és jogosulti igény esetén a számításokat kötelesek bemutatni a Jogosult Szolgáltató számára. A Jogosult és a Kötelezett számára lehetővé tett jogvitás eljárás lehetősége garanciális elemként segíti a kötelezettségben foglalt előírások megfelelő teljesülését.

A kiegészítő, támogató, emelt szintű szolgáltatások díjainak kiszámítása során a Kötelezett Szolgáltatóknak a 3. piaci határozat rendelkező részének I. számú mellékletében található szabályok szerint kell eljárniuk. Az így kialakított és a referenciaajánlatban feltüntetett szolgáltatásokra vonatkozóan kialakított díjakat az Elnök a Kötelezett Szolgáltató referenciaajánlatának jóváhagyása tárgyában hozott határozatában hagyja jóvá. A 3. piaci határozat rendelkező részének I. számú mellékletében található szabályok pontosítják, illetve kiegészítik a korábbi szabályozás alapját jelentő Hszr. 37. §-át. A főbb módosítások indokolása a 3. piaci határozat indokolás A. Fejezetének III.4.2.3. pontjában található *„Kiegészítő, támogató, emelt szintű szolgáltatásokkal kapcsolatos költségalapúság tartalma”* elnevezésű részben található meg.

A referenciaajánlatban feltüntetett kiegészítő, támogató, emelt szintű szolgáltatásokra vonatkozóan jóváhagyott díjakat a Kötelezett Szolgáltatók a híváskezdeményezés forgalmi szolgáltatás díjához hasonlóan a Kötelezett Szolgáltatókra az átláthatóság keretében kirótt referenciaajánlat készítési kötelezettséghez kapcsolódóan benyújtott referenciaajánlatok jóváhagyásáról szóló utolsóként kiadott határozat közlését követő hó első napjától kötelesek alkalmazni. A díjalkalmazás pontos kezdő időpontját közzéteszem a Hatóság honlapján és arról a Kötelezett Szolgáltatókat külön levélben is értesítem.

Megállapítottam, hogy a költségalapúság kötelezettség teljesítése nem jelent aránytalan terhet egyik szolgáltató esetén sem. A Kötelezett Szolgáltatók a korábbiakban is kötelezve voltak költségszámítások elkészítésére, abban jelentős tapasztalatuk van, az erre vonatkozó belső folyamataikat kialakították. A Magyar Telekom számára a TD-LRIC költségszámítási modell elkészítésével kapcsolatos kötelezettség megszüntetése jelentős szabályozói teher csökkenést okoz.

A leírtak alapján megállapítottam, hogy a kötelezettség fenntartása a rendelkező részben meghatározott módosításokkal az azonosított versenyproblémával arányosnak tekinthető és valamennyi jelentős piaci erejű szolgáltató esetén indokolt.

III.4.2.3. Hozzáféréssel és összekapcsolással kapcsolatos kötelezettségek

Az Eht. lehetőséget teremt az Elnök számára, hogy hozzáféréssel és összekapcsolással, (valamint közös eszközhasználat, illetve helymegosztással) kapcsolatos kötelezettségeket írjon elő a jelentős piaci erejű szolgáltatók számára.

Ennek keretében az Elnök többek között hálózati elemekhez, szolgáltatásokhoz való hozzáférés biztosítását, továbbá az ehhez kapcsolódó közös eszközhasználat biztosítását írhatja elő.

Ilyen kötelezettséget az Elnök különösen akkor írhat elő, ha a hozzáférés megtagadása, a korábbi hozzáférés visszavonása vagy hasonló hatással járó ésszerűtlen feltételek kikötése a Hatóság mérlegelése szerint megakadályozná a hatékony piaci verseny kialakulását az előfizetői szolgáltatások terén, és ebből eredően az előfizetők érdekeivel ellentétes eredményre vezetne.

A hozzáféréssel és összekapcsolással kapcsolatos kötelezettség megfelelő alkalmazása a korábban vizsgált piactorzító magatartásformák közül megfelelően képes kezelni a hozzáférés megtagadását, valamint képes lehet megelőzni az indokolatlan előírások, követelmények kikötését. Ilyen indokolatlan követelmény lehet az, ha a Kötelezett Szolgáltató előírja, hogy a Jogosult Szolgáltató köteles összekapcsolási pontot létesíteni minden helyi telefonközpontban, vagy minden számozási területen (ha a Kötelezett egyébként több számozási területtel rendelkezik).

A HF/1944-17/2011. sz. határozattal lezárt harmadik piacelemzés során is kiróttam ezen kötelezettséget, amelyet megalapozó tények azóta sem változtak lényegesen. A végfelhasználók által igénybe vett szolgáltatás nyújtásához szükséges infrastruktúra továbbra is a Kötelezett Szolgáltató tulajdonát képezi, így a szolgáltatás nyújtásának lehetősége továbbra is függ az infrastruktúrához való hozzáféréstől. A hozzáférés hiányában nem lehetséges a Jogosult Szolgáltatók számára a kiskereskedelmi piacon való megjelenés, azaz nem tudják a potenciális ügyfeleiket kiszolgálni. A hozzáférés kötelezettségének fenntartása viszont képes biztosítani, hogy a nagykereskedelmi szolgáltatás érdemben megvalósuljon, azaz a Jogosult Szolgáltató képes legyen összekapcsolódni a Kötelezett Szolgáltatóval és annak hálózatához hozzáférve ügyfeleit kiszolgálni.

A lehetséges piactorzító magatartásformák vizsgálata alapján tehát úgy értékeltem, hogy a Híváskezdeményezés nyilvános helyhez kötött telefonhálózatból piacához tartozó szolgáltatások tényleges igénybevehetőségének érdekében indokolt és

arányos a hozzáféréssel és összekapcsolással kapcsolatos kötelezettség fenntartása a rendelkező részben meghatározott módosításokkal.

A technológiai fejlődés, a hálózatok fejlesztése nyomán megváltozott az azonosított szolgáltatási piac határa, ennek megfelelően változott a hozzáférési kötelezettség által érintett szolgáltatások köre, így módosult a Kötelezett által kötelezően nyújtandó szolgáltatás tartalma is. A szabályozás technológiasegleges, ami azt jelenti, hogy a Kötelezett Szolgáltatónak az alkalmazott technológiától függetlenül minden, az érintett piachoz tartozó hozzáférésére (illetve az azokról kezdeményezett hívásokra) vonatkozik a hozzáférési kötelezettség.

A rendelkező részben történt szerkezeti változások – az előző határozat kapcsán felgyűlt szabályozói tapasztalatokat is figyelembe véve – a hozzáférési kötelezettség keretében előírt különböző típusú kötelezettségek a korábbiaknál egyértelműbb elkülönítést szolgálnak. A rendelkező rész ennek megfelelően elkülönülten tárgyalja az összekapcsolási kötelezettség pontos tartalmát, a Kötelezett Szolgáltatók által kötelezően nyújtandó, különböző hálózati szolgáltatásokat, valamint a migrációs szabályokat.

A rendelkező rész a kötelezettségek alapvető tartalmára vonatkozó rendelkezései az előző határozathoz képest nem változtak, a Kötelezett Szolgáltatók továbbra is kötelesek hálózataik összekapcsolására, a híváskezdeményezés forgalmi szolgáltatás nyújtására, valamint az összekapcsoláshoz és a forgalmi szolgáltatás igénybevételéhez szükséges további kiegészítő jellegű szolgáltatások nyújtására. Továbbra is terhelik a Kötelezett Szolgáltatókat az összekapcsolási pontok megváltoztatásához kapcsolódó kötelezettségek. Az egyes hozzáférési jellegű kötelezettségek részletszabályai azonban több helyen is módosultak.

A hálózatok kötelező összekapcsolására vonatkozó kötelezés tehát nem változott érdemben az előző határozathoz képest. A kötelezettség keretében a Kötelezett Szolgáltatók továbbra is kötelesek az Eht. 86. §-ával összhangban hálózataikat összekapcsolni. Az összekapcsolási kötelezettség nemcsak a hálózatok összekapcsolását írja elő, hanem a korábban biztosított szolgáltatásokhoz, eszközökhöz biztosított hozzáférés indokolatlan visszavonását is megtiltja. Az így meghatározott kötelezettség a megfelelő hálózati szolgáltatások nyújtására vonatkozó kötelezettség előírásával együtt alkalmas a hozzáférés megtagadása, mint piactorzító magatartásforma kezelésére.

Azonban nemcsak a hozzáférés megtagadása, de a hozzáféréssel kapcsolatos indokolatlan előírások, túlzott követelmények is alkalmasak lehetnek a piaci verseny torzítására. Ilyen indokolatlan előírásnak, követelménynek tekinthető, ha a Kötelezett Szolgáltató megköveteli a Jogosult Szolgáltatótól, hogy minden helyi telefonközpontban, vagy minden számozási területen (ha a Kötelezett több számozási területtel rendelkezik) összekapcsolási pontot létesítsen. Ez a követelmény önmagában alkalmas lehet a kizorításra, illetve indokolatlan, nem hatékony beruházásra kényszeríti a nagykereskedelmi szolgáltatást igénybe vevő szolgáltatókat. Egy zsugorodó, csökkenő forgalommal jellemezhető piacon ilyen, a Kötelezett által támasztott követelményeket, előírásokat a hálózati szűk keresztmetszetek sem indokolhatnak. Ezt a potenciális piactorzító magatartásformát az előző piacelemzési eljárás során is azonosítottam, az ezt befolyásoló körülmények azóta sem változtak érdemben. Ennek megfelelően a nem hatékony beruházások elkerülése, valamint az ismertett lehetséges piactorzító magatartás megelőzése érdekében köteleztem az Invitelt és a Magyar

Telekomot, hogy a HF/1944-17/2011 számú határozat rendelkező rész C/1. pont c) alpontja alapján kialakított azon összekapcsolási pontot, illetve pontokat, amelyeken keresztül minden előfizetője elérhető (egyponos összekapcsolás) a Jogosult számára, a továbbiakban is tartsa fenn. A kötelezettség fenntartását a Magyar Telekom vonatkozásában továbbra is a hálózat kiterjedése és Budapest-központúsága, valamint a Magyar Telekom által biztosított egyponos összekapcsolással kapcsolatos korábbi szabályozói tapasztalat indokolja. Az Invitel esetében a hálózatának lényegesen kisebb kiterjedése miatt továbbra sem tartom indokoltnak újabb egyponos összeköttetést biztosító összekapcsolási pont kijelölését. (Az egyponos összekapcsolási pont díjazás szempontjából nem megkülönböztetett pont, az alkalmazható díjtétel megegyezik a hatósági BU-LRIC modell alapján meghatározott díj értékével.)

A kötelezően nyújtandó forgalmi szolgáltatásra vonatkozó rendelkezés módosult az előző határozathoz képest. Jelen határozatban a Magyar Telekom és az Invitel tekintetében is megszűnik a különböző területi szintű forgalmi szolgáltatások kialakításának lehetősége. A változtatás indoka, hogy jelen határozat rendelkező részének B) pontjához fűzött indokolásban foglaltaknak megfelelően jelen határozattal megszűnik a területi szintek szerint eltérített díjak alkalmazásának a lehetősége, így a különböző területi szintek szerint kialakított forgalmi szolgáltatásokkal kapcsolatos előírás is kiürül. A UPC tekintetében az előző határozat sem tette lehetővé a területi szintek szerint megkülönböztetett forgalmi szolgáltatások kialakítását, így számára a kötelezettség tartalma érdemben nem módosul.

A korábbi határozathoz hasonlóan a Kötelezett Szolgáltatók jelen határozatban foglalt kötelezettség alapján továbbra is kötelesek az összekapcsolás megvalósításához, illetve a forgalmi szolgáltatások igénybevételéhez szükséges kiegészítő szolgáltatások nyújtására.

Jelen határozat Indokolásának III.4.1.2.3. pontjában megállapítottam, hogy indokolatlannak tekinthető minden olyan feltétel, amely nem szükséges a híváskezdeményezés igénybevételéhez, de megnöveli a szolgáltatást igénybe vevő versenytársak költségeit. A kiegészítő szolgáltatások minden esetre vonatkozóan kötelezően előírt igénybevétele, illetve a Jogosult által is elvégezhető tevékenységek Kötelezett Szolgáltató általi elvégzésének kötelező előírása ilyen indokolatlan feltételnek, előírásnak tekinthető. A lehetséges piactorzító magatartásforma megvalósulásának megakadályozása érdekében jelen határozatomban rögzítettem, hogy a Kötelezett Szolgáltatók csak olyan kiegészítő szolgáltatások igénybevételét írhatják elő a Jogosult Szolgáltatók számára, amelyek az adott összekapcsolás megvalósításához, illetve az adott összekapcsolási ponton a forgalmi szolgáltatás igénybevételéhez nélkülözhetetlenek. Rögzítettem továbbá (a HF/1944-17/2011. számú határozattal előírt, korábban kötelezően alkalmazandó Hszr. 30. § (4) bekezdésében foglalt rendelkezéssel is összhangban), hogy amennyiben a Jogosult Szolgáltató képes valamely kiegészítő szolgáltatás nyújtására, a Kötelezett Szolgáltató nem kötelezheti a Jogosult Szolgáltatót annak igénybevételére.

Fontos változás az előző határozathoz képest, hogy a rendelkező rész C.3.1. pontja – tekintettel és összhangban a 3. piaci határozatban foglalt hasonló rendelkezésre is – tételesen meghatározza azokat a kiegészítő szolgáltatásokat, amelyeket – amennyiben az a kiegészítő szolgáltatás értelmezhető hálózatukban – a Kötelezett Szolgáltatók kialakíthatnak. Ezidáig a Kötelezett Szolgáltatók – figyelembe véve a Hszr. előírásait – maguk határozták meg a referencia ajánlatukban az alapszolgáltatásokhoz kapcsolódó kiegészítő, támogató és emelt szintű szolgáltatásokat és tartalmukat. A referenciaajánlatok jóváhagyásával

kapcsolatos eljárások során kiderült, hogy a Kötelezett Szolgáltatók sok esetben eltérően értelmezik az egyes kiegészítő szolgáltatások tartalmát, továbbá több esetben indokolatlan, az összekapcsoláshoz, vagy a forgalmi szolgáltatás nyújtásához nem szükséges kiegészítő szolgáltatásokat alakítottak ki. Ennek eredményeként Kötelezett Szolgáltatóként eltérő elnevezésű és tartalmú, több esetben indokolatlanul kialakított szolgáltatások születtek, amely nehezítette a szolgáltatások összehasonlítását, mind a Hatóság, mind a Jogosultak számára. Az eltérő szolgáltatás-tartalom miatt azok díjai is eltérőek lettek, a díjak hatósági összehasonlítása a jóváhagyás folyamatában nem vagy korlátozottan volt lehetséges. Az eltérő szolgáltatás-tartalom és díjak nehezítették a Jogosultak számára is azok átláthatóságát, illetve az elszámolást. Ezt a nehézséget a Jogosult szolgáltatók jelezték a referenciaajánlatok kapcsán, azok nemzeti konzultációs szakaszában. Mindezen tapasztalatokat és a piaci problémákat figyelembe véve, az egyértelműség és az egységes értelmezés, valamint a Jogosult Szolgáltatók számára az átláthatóság megteremtése érdekében a kiegészítő szolgáltatások körében egységes tartalmú szolgáltatások alkalmazásáról döntöttem. Ennek az a célja, hogy az alapszolgáltatásokhoz hasonlóan a Kötelezett Szolgáltatók azonos tartalmú kiegészítő szolgáltatásokat nyújtsanak a jogosult szolgáltatók felé, amely révén ezen szolgáltatások átláthatóbbá válnak, díjaik összehasonlíthatók lesznek mind a Hatóság, mind a Jogosult Szolgáltatók számára. Ezen szolgáltatásokat a Kötelezett Szolgáltatók a 3. piaci határozat rendelkező részének II. Mellékletben meghatározott definíciók szerint és tartalommal kötelesek nyújtani. A jelen határozat rendelkező részének C.3.1. pontjában található, illetve a 3. piaci határozat rendelkező részének II. Mellékletében található szolgáltatások egységes körének kialakítása érdekében megvizsgáltam a Hszr. 30. §-ában felsorolt, valamint a más jogszabályi kötelezettségek alapján nyújtandó, a referenciaajánlatban kötelezően feltüntetendő szolgáltatásokat, továbbá vizsgáltam a szolgáltatók referencia összekapcsolási ajánlataiban kialakított szolgáltatásokat, illetve az összekapcsolás szolgáltatók által felkínált műszaki megoldásait. Az elvégzett műszaki vizsgálatok alapján került összeállításra az az egységes szolgáltatási kör, amelyben megtalálhatóak azok a kiegészítő szolgáltatások, amelyek – az esetek döntő többségében – lehetővé teszik a Jogosult Szolgáltató számára a Kötelezett Szolgáltató hálózatával való összekapcsolást és a forgalmi szolgáltatás igénybevételét. Az egységes szolgáltatási kör tekintetében hangsúlyozandó, hogy a fenti vizsgálat nem tárt fel olyan lényeges körülményt, amely alapján a Hszr. 30. § (2) bekezdésében meghatározott – korábban a referenciaajánlatban szerepeltethető – kiegészítő szolgáltatások körének bővítése vagy szűkítése indokolt lett volna. Jelen határozat C.3.1. pontjában található, illetve a 3. piaci határozat rendelkező részének II. Mellékletében található szolgáltatások tartalmának meghatározása ugyanakkor elengedhetetlen volt, tekintettel arra, hogy a Hszr. ezen szolgáltatások tartalmát nem részletezte az egyértelmű és egységes értelmezéshez szükséges mértékben, csak a szolgáltatásokat definiálta a 3. § (1) bekezdésben, illetve néhány szolgáltatás esetében – nem minden lehetséges megvalósítási esetre kiterjedően – ismertette a szolgáltatás tartalmát.

A Kötelezett Szolgáltatók hálózati sajátosságai miatt kivételes esetben előfordulhat, hogy a jelen határozat rendelkező rész C.3.1 pontjában felsoroltakon kívül egyéb, az összekapcsoláshoz, illetve a forgalmi szolgáltatás nyújtásához nélkülözhetetlen szolgáltatások kialakítására van szükség. Mivel ezen kiegészítő szolgáltatások esetében is előfordulhatnak a III.4.1. pontban azonosított lehetséges piactorzító magatartásformák, ezért a kötelezettségeknek, ezen belül a hozzáférési kötelezettségnek ezen kiegészítő szolgáltatásokra is ki kell terjednie, tehát a Kötelezetteknek ezeket a kiegészítő

szolgáltatásokat is nyújtaniuk kell a Jogosultak számára. A C.3.1. pontban felsoroltakon kívüli kiegészítő szolgáltatások kialakításának szükségessége felmerülhet valamennyi összekapcsolási pontra vonatkozóan és egyedileg, egy konkrét összekapcsolás megvalósításához kapcsolódóan is. A két lehetséges eset eltérő kezelést igényel.

Az első esetben, tehát amikor a kiegészítő szolgáltatás szükségessége minden egyes összekapcsolás esetében felmerül, indokolt az adott kiegészítő szolgáltatás referenciaajánlatban való feltüntetése. Erre az esetre vonatkozóan az adott kiegészítő szolgáltatás szükségességével kapcsolatban részletes indokolási kötelezettséget írtam elő a Kötelezett Szolgáltatók számára a rendelkező rész C.3.2. a) pontjában foglaltaknak megfelelően. Ez biztosítja, hogy ténylegesen csak olyan – a Jogosultak által kötelezően igénybe veendő - kiegészítő szolgáltatásokat alakítsanak ki a Kötelezettek, amelyek az összekapcsoláshoz, illetve a forgalmi szolgáltatás igénybevételéhez valóban nélkülözhetetlenek.

A második esetben, tehát amikor az adott kiegészítő szolgáltatás szükségessége esetileg merül fel, a referenciaajánlatban való szerepeltetés nem célszerű, illetve nehezen megvalósítható. Ennek megfelelően ezen kiegészítő szolgáltatásokat a Kötelezetteknek nem kell feltüntetniük a referenciaajánlatukban, a szolgáltatás nyújtásáról az adott összekapcsolásra vonatkozó hálózati szerződésben kell rendelkezniük. Annak érdekében, hogy jelen rendelkezés alapján a jelentős piaci erejüként azonosított szolgáltatók ne kényszeríthessék a Jogosult Szolgáltatókat indokolatlan kiegészítő szolgáltatások igénybevételére, valamint az ezen szolgáltatások esetében hiányzó referenciaajánlati kötöttség hiányának ellensúlyozása érdekében a Határozat garanciális elemként külön rendelkezik arról, hogy a Kötelezett Szolgáltatóknak ezen speciális kiegészítő szolgáltatások szükségességét részletes műszaki indokolással alátámasztva be kell mutatniuk a Jogosult Szolgáltatók számára. Amennyiben a Jogosult Szolgáltató a műszaki indokolás alapján vitatja az adott kiegészítő szolgáltatás szükségességét, akkor a Hatóságtól általános hatósági felügyeleti eljárás keretében kérheti annak vizsgálatát, hogy az egyedi összekapcsolás megvalósításához valóban nélkülözhetetlen-e a Kötelezett Szolgáltató által nyújtani kívánt kiegészítő szolgáltatás. Ezen eljárás díja a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság egyes eljárásainak igazgatási szolgáltatási díjairól és a díjfizetés módjáról szóló 5/2011. (X. 6.) NMHH rendelet 9. §-a alapján mindössze 3000 Ft, ezáltal a Jogosult Szolgáltatók nem kerülnek abba a helyzetbe, hogy a drága eljárási díjak esetlegesen „elriasztják” őket attól, hogy a Hatóság eljárását kezdeményezzék a vitás esetben és esetlegesen olyan kiegészítő szolgáltatás igénybevételét vállalják, amely az adott összekapcsoláshoz nem nélkülözhetetlen. A Jogosult Szolgáltatók védelme érdekében továbbá külön is nevesítettem a rendelkező részben, hogy abban az esetben, ha a fenti hatósági eljárás során bebizonyosodik, hogy a Kötelezett Szolgáltató nem rendeltetésszerűen él a rendelkező részben biztosított azon jogával, hogy a referenciaajánlatban meg nem ajánlott, az összekapcsolás megvalósításához nélkülözhetetlen egyéb kiegészítő szolgáltatás nyújtásának igénybevételét írja elő a Jogosult Szolgáltatóknak, akkor a Hatósági eljárásban a jogszerűtlen magatartást az Eht. szerinti bírsággal fogom sújtani.

A C.3.-C.4. pontokban foglalt kötelezettségek nem befolyásolják a Kötelezett és a Jogosult Szolgáltató azon lehetőségét, hogy amennyiben a Jogosult Szolgáltató a C.3.-C.4. pontokban említett szolgáltatásokon kívül további, a hálózatok összekapcsolásához, illetve a forgalmi szolgáltatás nyújtásához kapcsolódó szolgáltatások nyújtását kéri a Kötelezett

Szolgáltatótól, az ilyen szolgáltatások nyújtásának feltételeiről – beleértve a díjakat is – a Felek szabadon állapodjanak meg.

Az előző határozathoz képest módosítást jelent, hogy a Kötelezett Szolgáltatók számára – tekintettel és összhangban a 3. piaci határozatban foglalt hasonló rendelkezésre is – a rendelkező rész C.4. pontjában támogató és emelt szintű szolgáltatások nyújtására vonatkozó kötelezettséget írtam elő. A C.4. pontban felsorolt támogató és emelt szintű szolgáltatások a korábbi szabályozás alapján is szerepeltek a Kötelezett Szolgáltatók referenciaajánlatában, azok feltüntetését a Hszr. kötelezően alkalmazandó 16. §-a írta elő a Kötelezett Szolgáltatók számára. A szolgáltatások nyújtására vonatkozó közvetlen kötelezést azonban a korábbi szabályozás nem tartalmazott. Mindazonáltal a C.4. c-f) pontjában felsorolt szolgáltatások olyan szolgáltatások, amelyek igénybevétele nélkül a Jogosult Szolgáltatók nem képesek a Kötelezett Szolgáltatók kiskereskedelmi szolgáltatásához hasonló szolgáltatás kialakítására, ezen szolgáltatások nyújtásától való elzárkózás tehát alkalmas lehet a jelentős piaci erőből fakadó előnyszerzésre, ezért indokolt a rendelkező részben felsorolt emelt szintű szolgáltatások kötelező nyújtásának előírása. A C.4. a-b) pontjában foglalt szolgáltatások kiskereskedelmi megfelelőinek nyújtását az Eht. kötelezően előírja a Jogosult Szolgáltatók számára. A kiskereskedelmi szolgáltatások nyújtásához elengedhetetlenül szükséges nagykereskedelmi szolgáltatások nyújtásától való elzárkózás ebben az esetben is alkalmas lehet a jelentős piaci erőből fakadó előnyszerzésre, ezért indokolt a rendelkező részben felsorolt emelt szintű szolgáltatások kötelező nyújtásának előírása.

Az egységes értelmezés érdekében a C.4. pontban előírt szolgáltatások esetében is meghatároztam a szolgáltatások pontos tartalmát, amely a 3. piaci határozat rendelkező részének II. Mellékletében található meg.

Az összekapcsolási pontok megváltoztatásával kapcsolatos szabályozás érdemben nem módosult a megelőző piacelemzést lezáró határozatban foglaltakhoz képest. Jelen kötelezés keretében, a szolgáltatások biztonságának, illetve a Jogosult Szolgáltatók összekapcsolási beruházásának védelmében, fenntartottam azt a kötelezést, hogy a jelen határozat megjelenése előtt meglévő összekapcsolási pontokat a Kötelezett Szolgáltatók előzetes figyelmeztetés nélkül nem szüntethetik meg és nem módosíthatják azok technológiáját. A rendelkezés célja továbbra is az, hogy kizárja annak a lehetőségét, hogy a már megvalósult, élő összekapcsolási pontok megszüntetésével, áthelyezésével vagy a kapcsolódás jellemzőinek (technológiájának) megváltoztatásával a Kötelezett Szolgáltatók arra kényszerítsék a Jogosult Szolgáltatókat, hogy új összekapcsolási pontokon és/vagy megváltoztatott technológiai feltételek szerint átalakított formában legyenek kénytelenek átvenni a híváskezdeményezési forgalmat, indokolatlan költségeket okozva ezzel a Jogosult Szolgáltatóknak.

Jogos indok lehet egy összekapcsolási pont megszüntetésére, áthelyezésére vagy a csatlakozás módjának megváltoztatására, ha a Kötelezett Szolgáltató hálózatfejlesztése, korszerűsítése az összekapcsolási pontok számának természetes csökkenésével vagy átalakításával jár (például a PSTN kapcsolási struktúra lecserélése IP alapú hálózati elemekre, amely a kapcsolóeszközök koncentrációját az eddiginél is nagyobb mértékben teszi lehetővé, stb.). A Jogosult Szolgáltatók részére azonban ilyen esetekben megfelelő felkészülési időt kell biztosítani, hogy a megváltozott körülményekhez alkalmazkodni tudjanak. Ezért továbbra is fenntartom azt a kötelezést, mely szerint egy már meglévő

összekapcsolási pont megszüntetése vagy áthelyezése csak akkor válik lehetségessé, ha a Kötelezett Szolgáltató ezt a szándékát az érintett Jogosult Szolgáltatóknak és a Hatóságnak a megszüntetés, áthelyezés vagy módosítás előtt legalább 3 évvel bejelenti, és ezzel egyidejűleg honlapján közzéteszi. A 3 éves előzetes bejelentési kötelezettséget az indokolja, hogy biztosítani kell, hogy az alternatív szolgáltatók legalább 3 évvel az összekapcsolási pontok, például a helyi központok megszüntetése előtt megfelelő tájékoztatást kapjanak és erre felkészülhessenek. Ez a határidő 3 évnél rövidebb is lehet, ha a szolgáltató az összekapcsolási ponton teljes körűen egyenértékű szolgáltatást biztosít. A 3 éves szabálytól eltérni abban az esetben van lehetősége a Kötelezett Szolgáltatónak, ha az összekapcsolási pont megszüntetése, áthelyezése vagy módosítása a Jogosult Szolgáltató(k) érdekeit nem sérti, erről megállapodnak és a megállapodást a Hatóságnak bejelentik. A Kötelezett Szolgáltató megszüntetheti, áthelyezheti vagy módosíthatja valamely összekapcsolási pontját akkor is, ha a Jogosult Szolgáltatóval nem tud megegyezni, azonban a régi és az új összekapcsolási pont között saját maga a saját költségén biztosítja a Jogosult Szolgáltatóhoz tartozó forgalom átvitelét, vagy az új technológiának megfelelő átalakítását, vagyis a Kötelezett Szolgáltató intézkedése miatt a Jogosult Szolgáltatót nem éri hátrány. A kiszámíthatóság és a változások átláthatósága érdekében mindkét esetben a Kötelezett Szolgáltató internetes honlapján való közzétételi kötelezettséget írtam elő. Az internetes honlapon való közzététel módját az átláthatóság kötelezés keretében határoztam meg.

A hálózati szerződések megkötése, módosítása és megszűnése során irányadó feltételek

Az Eht. 106. § (4) bekezdése értelmében, a Hszr. 1. § (4) bekezdésében foglalt rendelkezésre is figyelemmel az Elnök határozatában állapítja meg a hozzáférés és a kapcsolódó közös eszközhasználat részletes feltételeit, e körben a Jogosult Szolgáltatók érdekeinek védelmében külön indokolt megállapítani szerződéskötési eljárások részletes szabályait.

Tekintettel arra, hogy a tárgyban piac szabályozása során jelentős szabályozói és szolgáltatói gyakorlat alakult ki mind a referenciaajánlat alapján, mind az a nélkül megkötött hálózati szerződések vonatkozásában, megállapítottam, hogy a korábbi piachatározatokhoz képest – amelyek a Hszr. megfelelő rendelkezéseire történő utalással szabályozták ezen eljárásokat – a hálózati szerződések megkötésének és megszűnésének egységes, egyszerűsített és a szolgáltatói gyakorlatokra tekintettel is történő újraszabályozása indokolt, figyelemmel a hivatkozott felhatalmazások korlátaira. Ugyanakkor azon rendelkezések vonatkozásában, amelyek fenntartása a fenti körülményekre figyelemmel is indokolt, továbbra is a Hszr. megfelelő szakaszaira hivatkoztam.

A referenciaajánlat készítésére Kötelezett Szolgáltató a referenciaajánlatát – az Eht. 67. § (1) bekezdése értelmében – az elektronikus hírközlésre vonatkozó szabályokkal összhangban köteles kialakítani, továbbá az ily módon megállapított, jóváhagyott referenciaajánlatához – az Eht. 103. § (3) bekezdése alapján – annak hatálya alatt kötve van, attól a hálózati szerződéseiben a Jogosult Szolgáltató beleegyezésével sem térhet el. A jogérvényesülés biztosítása, a piacsabályozási eszközök rendszerének átláthatósága, és az esetleges vitás helyzetek megelőzése érdekében, a szolgáltatók korábbi ilyen irányú észrevételeire is tekintettel indokolt azonban a hálózati szerződésekre vonatkozó rendelkezések alkalmazandóságának és egymáshoz való viszonyának közvetlen megállapítása.

A hálózati szerződések megkötésére vonatkozó előírásokat a Hszr. általános rendelkezéseire tekintettel, a szolgáltatók számára irányadó szabályok, az általuk követendő szerződéskötési eljárás egyértelműsége, átláthatósága érdekében, a rendelkező részben foglaltak szerint állapítottam meg. E szabályok meghatározása során támaszkodtam a Hszr. rendelkezéseiben szereplő feltételekre, valamint a referenciaajánlatok jóváhagyására irányuló eljárások során szerzett tapasztalatokra. A szerződéskötésre vonatkozó rendelkezések keretében írtam elő, hogy a Kötelezett Szolgáltatók a nem elektronikus úton történő ajánlattételt nem zárhatják ki, annak érdekében, hogy a hálózati szerződések megkötése ilyen, adminisztratív jellegű korlátozásokkal ne legyen akadályozható.

E szabályokkal egységes határidő került meghatározásra a szerződéskötési eljárásra vonatkozóan, tekintet nélkül arra, hogy az ajánlat elbírálásához alaki hiánypótlás vagy pótlólagos adatközlés benyújtása szükséges-e vagy sem. A Hszr. rendelkezései alapján ugyanis a szerződéskötésre nyitva álló határidő a pótlólagos adatközlés kézhezvételével indult, azonban ezen indokolatlan feltétel az eljárás áttekinthetőségét korlátozta.

A korábbi szabályozás nem különítette el az alaki vagy egyéb okból való – így az ajánlat műszaki teljesíthetősége érdekében megtett adatkérést, nyilatkozattételt stb. a Jogosult Szolgáltató részéről. A rendelkező részben e két intézmény elkülönítését tartottam indokoltnak, mert a két fajta adatkérés, nyilatkozattétel jelentősen különbözik a tekintetben, hogy a Kötelezett Szolgáltató mennyiben és mennyi idő alatt tudja megítélni annak szükségességét az ajánlat teljesíthetősége érdekében.

Annak érdekében, hogy a szerződéskötési folyamatban ne kerülhessen sor a folyamat elhúzóására azáltal, hogy a Jogosult Szolgáltató ajánlata alakilag nem felel meg teljesen a jogszabályi feltételeknek, a Hszr. 5. § (1) bekezdése szerinti elemek hiánya esetén az ajánlat benyújtásától számított legfeljebb 5 napos alaki hiánypótlást tartottam szükségesnek, hiszen a Hszr. 5. § (1) bekezdése szerinti elemek meglétének vagy hiányának ellenőrzése (azaz, hogy az ajánlat megfelel-e a jogszabály által előírt alaki követelményeknek) gyors és egyszerű folyamat. Az 5 napos határidő meghatározásánál tekintettel voltam arra is, hogy az összekapcsolásra irányuló hálózati szerződésekkel összefüggésben a Jogosult Szolgáltatók részéről nem várható tömeges ajánlattétel, mivel a szolgáltatók zöme jelenleg is hatályos összekapcsolási szerződésekkel rendelkezik a Kötelezett Szolgáltatók tekintetében. A Jogosult Szolgáltatókat védő szabály, hogy a Kötelezett Szolgáltató az alaki hiánypótlást követően már csak az alaki hiánypótlás nem megfelelő teljesítése okán kérhet a Jogosult Szolgáltatótól újabb alaki hiánypótlást.

Ettől eltérő eset ugyanakkor, ha a Kötelezett Szolgáltatónak abban kell döntenie, hogy a Jogosult Szolgáltató ajánlata műszakilag megalapozott-e, e vizsgálat nyilvánvalóan több időt vesz igénybe, mint az ajánlat alaki elemeinek vizsgálata, ugyanakkor a korábbi Hszr. szabályozás az ilyen vizsgálattal kapcsolatos adatkérést, nyilatkozattételt is a szerződéskötést megelőző pótlólagos adatközlés körébe utalta, amelyre alkalmazni rendelt 10 napos határidő azonban nem minden esetben elegendő az alapos műszaki vizsgálatra. A rendelkező részben megállapított szabályok szerint ezért a Kötelezett Szolgáltatónak 20 napja van annak vizsgálatára, hogy a Jogosult Szolgáltató ajánlata objektív műszaki okok miatt esetlegesen nem megvalósítható. Amennyiben ugyanakkor a műszaki megalapozottság vizsgálatához a Kötelezett Szolgáltató megítélése szerint pótlólagos adatközlésre van szükség, azt is ezen, az ajánlat megérkezésétől számított 20 napon belül kell megtennie, a megnövelt határidő ugyanis elegendő időt biztosít a Kötelezett

Szolgáltatónak arra, hogy a műszaki vizsgálatok elvégzése közben esetleges pótlólagos adatközlést is kérjen a Jogosult Szolgáltatótól a műszaki teljesíthetőség megítélése érdekében.

A korábbi szabályozáshoz képest beállott változásokra figyelemmel, az egységes szerződéskötési, illetve a műszaki megvalósíthatóság kérdésében fennálló határidőkre tekintettel ugyanakkor kifejezetten rögzítésre került, hogy az alaki hiánypótlás és a pótlólagos adatközlés tartama e határidőkbe nem számít be.

Hangsúlyozom ugyanakkor, hogy – a szabályok átláthatóbbá tétele mellett – a szerződéskötési folyamat teljes idejét nem tartottam indokoltnak meghosszabbítani.

A korábbi rendelkezések szerinti tényleges (azaz az ajánlat vizsgálatára nyitva álló, és a pótlólagos adatközléstől számított szerződéskötési határidő mértékével egyező) időtartamban állapítottam meg ezért a szerződéskötésre rendelkezésre álló határidőt, így míg a Hszr.-ben rögzített szabályozás 10+30 napos határidőt írt elő, amelyből a pótlólagos adatközlésre előírt 10 napos határidő a szerződéskötésre rendelkezésre álló 30 napos határidőbe nem számított bele, jelenlegi szabályok 40 napos határidőt írnak elő a szerződés megkötésére, amelyet ugyanakkor az ajánlat Kötelezett Szolgáltatóhoz való megérkezésétől kell számítani, és amely határidőn belül kell elvégezni mind az esetleges alaki hiánypótlást, mind pedig az esetleges műszaki megvalósíthatósági vizsgálatot.

Amennyiben a Jogosult Szolgáltató az alaki hiánypótlást vagy a pótlólagos adatközlést nem teljesíti, az ajánlat elutasítható, azonban a korábban alkalmazott rendelkezésekhez képest szükséges volt annak kikötése is, hogy a nyitva álló határidő jogosulti elmulasztása esetén pontosan mely időpontban intézkedhet a Kötelezett Szolgáltató. Ennek hiányában ugyanis nem megállapítható, hogy valójában mikor következik be az elutasítást megalapozó mulasztás, és a felek között vitás helyzet állhat elő akkor, ha a felhívásban megjelölt határidőt a jogosulti megküldés határidejeként, és nem a kötelezetti kézhezvétel határidejeként határozzák meg.

A Jogosult Szolgáltatók védelmét szolgáló szabály, hogy amennyiben a Kötelezett Szolgáltató a szerződéskötésre nyitva álló határidőn belül az ajánlatra érdemben nem nyilatkozik, azt elfogadottnak kell tekinteni, kivéve az Eht. 90. § (4) bekezdésében foglalt eseteket.

A szabály indoka, hogy ennek hiányában a szerződéskötési eljárások gyakorlatilag bármeddig elhúzódhatnak a Kötelezett Szolgáltató „hallgatásával”. Szintén a Kötelezett Szolgáltató esetleges „hallgatását” kiküszöbölendő, rögzítésre került ezen kívül, hogy ha a helymegosztás kialakításához építési engedély szükséges, a Kötelezett Szolgáltató a szerződéskötési határidő leteltét követő 15 napon belül köteles benyújtani az építési engedély iránti kérelmet. E szabály hiányában a Kötelezett Szolgáltató szintén akadályozhatná a szerződéses akaratnak megfelelő állapot létrehozását azzal, hogy mint arra jogosított nem nyújtja be az építési engedély iránti kérelmet.

A hálózati szerződések megkötésére vonatkozó szabályok keretében határoztam meg a módosításra irányadó, hivatkozó rendelkezéseket, amelyet az indokolt, hogy a szerződéskötési eljárás jelen határozatban történő megállapítása miatt a Hszr. utaló szabálya nem alkalmas a módosítás esetén irányadó szabályok végrehajtására.

Az Eszr. 9. § (3) bekezdése szerint az előfizető által bejelentett hibák esetében "A hiba bejelentésétől a hiba kijavításáig eltelt idő nem haladhatja meg a 72 órát." Annak érdekében, hogy a Jogosult Szolgáltató a referenciaajánlat keretében igénybevett nagykereskedelmi szolgáltatások alapján nyújtott előfizetői szolgáltatásai esetében be tudja tartani az Eszr. által előírt kötelezettségeket, szükséges biztosítani azt, hogy a Kötelezett Szolgáltató által megállapított, a nagykereskedelmi viszonyban irányadó hibaelhárítási határidő az előfizetői viszonyban meghatározott hibaelhárítási időt nem haladja meg, azt az utóbbira tekintettel határozza meg a Kötelezett Szolgáltató.

A referenciaajánlatban meghatározott kötbér mértékének arányosságára vonatkozó előírást az indokolja, hogy a felek együttműködése során biztosítani kell, hogy a Kötelezett Szolgáltató a referenciaajánlatok alapján kötött hálózati szerződések formai követelményein túl a hálózati szerződések tartalmi feltételeit is úgy állapítsa meg, hogy azok potenciálisan se jelenthessék a hálózati együttműködés akadályát, és ne eredményezhessék a Jogosult Szolgáltató érdekeinek aránytalan sérelmét. Ezért e rendelkezést az Eht. 88. § (6) bekezdésében foglalt általános követelményre is tekintettel – ahol is a hálózati szerződések hibás teljesítése esetén az elektronikus hírközlési szolgáltató a felhasználó vagyonában okozott kárt köteles megtéríteni, az elmaradt haszon kivételével – a rendelkező részben foglaltak szerint állapítottam meg. Hangsúlyozandó, hogy e szabály alkalmazása nem új keletű a Kötelezett Szolgáltatók tekintetében, hiszen a HF/44-11/2011. számú határozat (a továbbiakban: **4. piaci határozat**), valamint a HF/56-13/2011. számú határozat (5. piaci határozat) alapján jelenleg is ezen előírásra tekintettel határozzák meg a helyi hurok átengedésére és helyi bitfolyam hozzáférésre vonatkozó referenciaajánlatukban az irányadó kötbéreket.

A hálózati szerződések megszűnésére vonatkozó előírásokat a Hszr. általános rendelkezéseire tekintettel, a szolgáltatók számára irányadó szabályok, az általuk követendő szerződéskötési eljárás egyértelműsége, átláthatósága érdekében, a rendelkező részben foglaltak szerint állapítottam meg. E szabályok meghatározása során támaszkodtam a Hszr. rendelkezéseiben szereplő feltételekre, valamint a referenciaajánlatok jóváhagyására irányuló eljárások során szerzett tapasztalatokra.

A korábbi rendelkezések alapján nem volt megállapítható, hogy felszámolás vagy végelszámolás esetén mely időpontban nyílt meg a felmondási jog, továbbá, a felmondást a felszámolási eljárás megindításához fűző rendelkezés arra is lehetőséget adott, hogy a felszámolási kérelem benyújtása folytán megindított bírósági eljárás alapján az egyik fél a szerződést felmondja azt megelőzően, hogy a felszámolási kérelem megalapozottsága megállapítható lenne. A cégeljárás szabályainak a Hszr. hatályba lépése óta bekövetkezett változása indokolja továbbá a kényszertörlesztés esetének e körben való megfelelő szabályozását, e körülményekre és a szolgáltatók korábbi eljárásokban tett észrevételeire is tekintettel a rendelkező részben foglaltak szerint állapítottam meg a felszámolás, végelszámolás és kényszertörlesztés esetén lehető felmondás szabályait.

A rendkívüli felmondás új eseteként került szabályozásra az az eset, amikor a Jogosult Szolgáltató már nem minősül elektronikus hírközlési szolgáltatónak, ez esetben megfelelően biztosítani kell, hogy a Határozatban megfogalmazott kötelezettségek alanyaként fellépő, elektronikus hírközlési szolgáltató Kötelezett Szolgáltató számára megfelelő szabályozott módon felszámolható legyen a hálózati szerződéses jogviszony. Minderre tekintettel önálló, a Kötelezett Szolgáltató számára rendkívüli felmondási okot jelentő esetként, a rendelkező

részben foglaltak szerint határoztam meg ezt az esetet.

III.4.2.4. Számviteli szétválasztás

A számviteli szétválasztási kötelezettség alapján a Hatóság többek között előírhatja a jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltató számára nagykereskedelmi árai és transzferárai átláthatóvá tételét, továbbá egyéb, az átlátható működéssel, egyenlő elbánással kapcsolatos kötelezettség ellenőrzéséhez szükséges adatok szolgáltatását.

A számviteli szétválasztás a vállalat egészét átfogóan a vállalat teljes tevékenységét leképezi. A számviteli kimutatások elkészítése során a Kötelezettnak az egyes tevékenységeit oly módon kell bemutatnia, mint hogyha azokat elkülönült gazdálkodó szervezetek folytatnák. A számviteli szétválasztás olyan szabályozó eszköz, amely a szabályozó számára átláthatóvá teszi az egyes szolgáltatásokkal (jelen esetben kiemelten a híváskezdeményezés forgalmi szolgáltatással) kapcsolatos költségeket, bevételeket, ráfordításokat.

A számviteli szétválasztás a nagykereskedelmi díjak kialakításával kapcsolatos üzletági költséginformációkon keresztül visszacsatolást nyújt a költségalapúság kötelezettséggel kapcsolatos szabályozás eredményességéről. A nagykereskedelmi piacon szabályozott szolgáltatásokat érintő díjképzés alapjául szolgáló - a Hatóság által kidolgozott - BU modell alkalmazásával a díjak megfelelő mértéke számviteli szétválasztás alapján történő ellenőrzésének, valamint az egyenlő elbánás vizsgálatának a feltételei érdemben nem változtak (a költségalapúság kötelezettség lényegét jelentő LRIC-alapú díjkialakítási kötelezettség nem, csupán a költségalapú díjak kialakításával kapcsolatos módszertan változott), így ezen szabályozói tevékenység megvalósításában a számviteli szétválasztás továbbra is jelentős szerepet tölt be.

A nagykereskedelmi piacon azonos mértékű híváskezdeményezési és végződtetési díjak sem vezetnek szükségképpen árdiszkriminációtól mentes kiskereskedelmi árakhoz, hiszen ezek alakítása a szolgáltatók diszkrecionális jogkörébe tartozik. A saját, más (mobil és/vagy vezetékös) hálózatba irányuló hívások díjai között lényeges, a releváns költségekkel nem indokolható különbségek is kialakulhatnak.

Hasonló okból a vertikálisan integrált jelentős piac erejű szolgáltató pénzügyi erejére támaszkodva alacsony kiskereskedelmi árakkal kiszoríthatja vagy elrettenheti a belépéstől vetélytársait. Eközben a kiskereskedelmi piacon elszenvedett veszteségeit a versenynyomás gyengülése következtében (jellemzően áremeléssel vagy az árak befagyasztásával) könnyen kompenzálhatja. A nagykereskedelmi híváskezdeményezés forgalmi szolgáltatást igénybe vevő közvetítőválasztást nyújtó szolgáltatókat fokozottan veszélyezteti a fenti magatartás.

A számviteli szétválasztás segítségével a szabályozó képes az árdiszkriminációval és a túlzó és/vagy ragadozó árral kapcsolatos lehetséges versenytorzító magatartásformákat ellenőrizni és megfelelő visszajelzést kap a nagykereskedelmi piaci szabályozás hatásosságáról. Minden, a nagykereskedelmi piacon kirótt kötelezettség végső célja a kiskereskedelmi piaci verseny elősegítése, ezért elengedhetetlen, hogy a szabályozó megfelelő információval rendelkezzen a Kötelezett Szolgáltató nagykereskedelmi és kiskereskedelmi tevékenységéről, azok eredményességéről. Ezek az információk teljes körűen és ellenőrizhetően csak az előírásoknak megfelelően elkészített számviteli

szétválasztási kimutatásokból nyerhetőek ki. A nagykereskedelmi piacon kirótt szabályozás elégségeségének vizsgálatához tehát a számviteli szétválasztásból származó információk elengedhetetlenek.

A számviteli szétválasztás, mint szabályozó eszköz önmagában természetesen nem képes megakadályozni a lehetséges versenytorzító magatartásformák kialakulását, de a szabályozó irányába megvalósuló teljes átláthatóságon és ellenőrizhetőségen keresztül alkalmas lehet arra, hogy az adott piacon jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltató piaci viselkedésére hatást gyakoroljon és megelőzze a piaci folyamatokra kedvezőtlen szolgáltatói magatartások kialakulását.

A leírtak alapján a számviteli szétválasztási kötelezettség fenntartása továbbra is indokolt.

Megítélésem szerint a kötelezettség teljesítése nem jelent aránytalan terhet egyik szolgáltató esetén sem, mivel számviteli szétválasztási kimutatást a Kötelezett Szolgáltatók eddig is készítettek, annak alkalmazásában gyakorlatuk van, így annak további alkalmazása – figyelembe véve azt is, hogy a módszertani változások miatt a szabályozói terhek jelentős mértékben csökkennek – nem jelent érdemi többletterhet a Kötelezett Szolgáltatók számára.

Megállapítottam, hogy a számviteli szétválasztási kötelezettség kirovását megalapozó tények az előző határozat óta nem változtak érdemben, a kötelezettség elősegíti az árjellegű lehetséges versenytorzító magatartások (túlzó árazás/árdiszkrimináció) kezelését, valamint támogatja a költségalapúság kötelezettség megfelelő érvényesülését, ezért ennek a kötelezettségnek az I. melléklet szerinti fenntartása arányos és indokolt.

A számviteli szétválasztási kötelezettség pontos tartalma a 4. piaci határozat II. számú mellékletében foglalt szabályokhoz képest változott. A változtatások főbb okai a következők voltak:

- A költségalapúsággal kapcsolatos kötelezettség változott, a korábbi, a szolgáltatók által készített TD-LRIC modellen alapuló díjkialakítás helyett a jelen határozatban foglalt kötelezettség alapján a forgalmi szolgáltatás díjának meghatározása a Hatóság által épített alulról-felfelé építkező költségszámítási modell (BU-LRIC modell) felhasználásával történik. Ennek megfelelően a korábbi költségszámítási melléklet, amely a TD-LRIC költségszámítás szabályait írta elő, nem szerepel a határozatban. A korábbi számviteli szétválasztási módszertan több helyen a TD-LRIC módszertanban foglalt fogalmakat, módszereket hivatkozta, amely jelen határozatban a leírtak miatt nem lehetséges. Ennek megfelelően a számviteli szétválasztási módszertan felülvizsgálatára volt szükség annak érdekében, hogy a módszertan önmagában zárttá, mindenre kiterjedővé váljon.
- A számviteli szétválasztási eljárások jóváhagyásával kapcsolatos eljárások során összegyűlt szabályozói tapasztalatok alapján a nem egyértelműen megfogalmazott módszertani szabályok pontosításra, illetve a felesleges ismétlődések megszüntetésre kerültek, annak érdekében, hogy a szabályok egyértelműsítésén keresztül a kötelezettség teljesítés feltételei javuljanak.
- Az elmúlt évek szabályozói tapasztalatai alapján világossá vált, hogy néhány módszertani szabály esetében az adott szabály alkalmazása miatti szolgáltatói terhek

nincsenek arányban a módszertani szabály alkalmazásából származó szabályozói információ hasznosságával. A szolgáltatói terhek csökkentése érdekében a Hatóság több ponton egyszerűsítette, könnyítette az számviteli szétválasztási kimutatás összeállításával kapcsolatos előírásokat.

A változtatások a következő területekre terjedtek ki:

A módszertan szerkezete az átláthatóság és egyértelműség javítása érdekében átalakult. A tartalmilag a módszertani szabályok közé tartozó – korábban a modellel és kimutatással kapcsolatos követelmények után tárgyalt – FDC modellépítési lépésekkel kapcsolatos előírások megfelelő módon áthelyezésre kerültek a módszertani előírások közé.

Az egyszerűsítés érdekében a Kötelezett Szolgáltatóknak a számviteli szétválasztási kimutatást a korábbi folyóáras költségelszámolás (CCA) és múltbeli költségelszámolás (HCA) helyett az elkövetkezőkben már csak kizárólag HCA alapon kell összeállítaniuk.

A TD-LRIC kötelezettség megszűnésével és az ehhez kapcsolódó – a korábbi számviteli szétválasztási módszertanban a fogalmak kapcsán hivatkozott – TD-LRIC költségelszámítási melléklet hiányában szükségessé vált a módszertanban használt fogalmak, meghatározások bővítése. Ennek megfelelően a korábban a TD-LRIC mellékletben található, a számviteli szétválasztás szempontjából releváns fogalmak bekerültek a számviteli szétválasztási módszertanba.

A 4. piaci határozat II. számú mellékletének 3. pontjában található **általános szabályok** tényleges tartalmuknak megfelelően felülvizsgálatra kerültek. Ennek megfelelően a valójában egyedi szabályokat tartalmazó előírások – ilyen pl. a korábbi 3. e) és j) pont – tartalmuknak megfelelően áthelyezésre kerültek a módszertan adott kérdést tárgyaló részeibe, az ellentmondások – pl. a korábbi 3. b) és g) pont között – kiszűrésre, a CCA módszertannal kapcsolatos előírások törlésre kerültek. Ezen kívül a tartalmilag általános szabálynak minősülő, de a korábbi módszertanban a transzferek kialakításával kapcsolatban (5. (1) pont) tárgyalt, valójában a számviteli szétválasztás lényegét jelentő előírás átkerült az általános szabályok közé.

A **transzferek kialakításával kapcsolatos előírások** jelentősen módosultak a korábbi határozathoz képest. A korábbi előírásban szereplő szabályozott nagykereskedelmi díjakon alapuló-, valamint CCA alapú transzferek helyett jelen határozatban foglalt módszertanban az üzletágak között FDC alapú transzferek kerülnek előírásra. A módosítást a szabályozás egyszerűsítése, valamint a – BU-LRIC alapú kötelezettség mellett – a szabályozott díj beépítésével kapcsolatos számítási nehézségek indokolják.

Jelen határozatba foglalt módszertan elkülönítetten kimutatandó üzletágakkal kapcsolatos pontja (4. pont) nem tartalmazza a szolgáltatások felsorolását. A módosításra azért volt szükség, mert az egyes üzletágakhoz tartozó – a korábbi módszertanban részletesen felsorolt – szolgáltatások a táblázatokban megtalálhatóak, ezért a párhuzamos felsorolásuk az elkülönítetten kimutatandó üzletágakkal kapcsolatos előírások (4. piaci határozat II. számú melléklet 6. pontja) között nem indokolt.

A **bevételek, költségek, ráfordítások, illetve a befektetett tőke elkülönített kimutatásával** kapcsolatos előírások jelentős mértékben egyszerűsödtek. A 4. piaci határozat II. számú melléklet 7-9. pontjában található leírásból törlésre kerültek azok a

szövegrészek, amelyek megismétlik a 4. pontban (4. piaci határozat II. számú melléklet 6. pontja) is megtalálható információkat (egyes üzletágak tartalma), illetve amelyek a 9. pontban található táblázatokból is egyértelműek (egyes üzletágak bevétel és költségsorai) és ehelyett – a bevételek, költségek, ráfordítások, illetve a befektetett tőke megfelelő elkülönített kimutatása érdekében – megfelelő hivatkozás került az 5. (1) pontba.

Az **FDC-módszertan** és az módszertan esetében követendő **lépések** a korábban leírtak alapján megfelelő módon áthelyezésre kerültek a módszertani előírások közé és a módszertani lépések több helyen módosításra, illetve pontosításra kerültek. A CCA átértékeléssel kapcsolatos rendelkezések a CCA módszertan kivezetésével párhuzamosan törlésre kerültek a modellépítési lépések közül. A modellépítési lépések tartalma a megszűnő TD-LRIC kötelezettség megfelelő – korábban hivatkozott – rendelkezéseinek számviteli szétválasztási módszertanba való beépítésével bővültek. Az FDC-módszertani lépésekhez kapcsolódóan kerültek a leírásban elhelyezésre a modell adatforrásaival, a homogén költségkategóriák kialakításával, a költségek besorolásával, a kialakítható hálózati elemekkel, a költségek hálózati elemekre, illetve szolgáltatásokra osztásával kapcsolatos – korábban a TD-LRIC mellékletben részletezett – módszertani előírások. Az egyértelműség és az egységes alkalmazás érdekében a költségek felosztásával kapcsolatos módszertani lépések pontosításra kerültek. Ennek keretében a módszertan a költségek homogén költségkategóriákról hálózati elemekre osztásával kapcsolatban részletesen meghatározza a különböző típusú (közvetlen, közvetett, általános) költségek felosztásának módját. Ezen felül az útvonaltényezővel kapcsolatos számítások pontosításra kerültek és az egyes hálózati elemekhez kapcsolódó szolgáltatásmennyiség meghatározására vonatkozóan új rendelkezés került elhelyezésre a modellépítés hatodik lépésében.

A TD-LRIC kötelezettség megszűnésével és az ehhez kapcsolódó – a korábbi számviteli szétválasztási módszertanban hivatkozott – költségszámítási melléklet hiányában szükségessé vált a modellel kapcsolatos **részletes funkcionális követelmények és a modelldokumentációval kapcsolatos rendelkezések** számviteli szétválasztási módszertanban való közvetlen elhelyezése. Ennek megfelelően a korábban a 4. piaci határozat I. számú mellékletének A) és E/12. pontjaiban található előírások egységesen, az ismétlődések és az FDC-módszertan esetén nem releváns előírások kiszűrésével a módszertan 7. pontjában kerültek elhelyezésre.

A korábbi módszertan 11-13. pontjaiban foglalt, a **számviteli kimutatásokkal és adatszolgáltatással** kapcsolatos rendelkezések a módszertan 8. pontjában kerültek elhelyezésre.

A Kötelezett Szolgáltatók által kötelezően benyújtandó **számviteli kimutatásokat** az I. melléklet 9. pontja tartalmazza. A táblázatok tartalma a CCA módszertan kivezetésével párhuzamosan módosult, az új táblázatok értelemszerűen nem tartalmazzák a folyóáras költségelszámolóhoz kapcsolódó sorokat. Mivel az üzletágak átlagos befektetett tőke és jövedelmezőség táblázatai azonos tartalmú sorokat tartalmaznak, ezért a felesleges ismétlés elkerülése érdekében egy táblázat sablont alakítottam ki az átlagos befektetett tőkéhez és a jövedelmezőséghez kapcsolódóan, amely minden üzletág és szolgáltatás esetében alkalmazandó.

III.5. Jogutódlás esetén alkalmazandó szabályok

Az Eht. 26. §-a kifejezetten és a Ket.-től eltérően szabályozza a jogutódlást, azonban jelen határozat és eljárás sajátosságai okán indokoltnak láttam jelen határozat rendelkező részében részletesen és pontosan rögzíteni a Határozatban előírt, illetve módosított kötelezettségek kapcsán a jogutódlás esetén a Kötelezett Szolgáltató(k), illetve jogutódja(ik) által alkalmazandó szabályokat.

A rendelkező rész II. pontjában foglalt szabályok előírására az alábbi ok miatt volt szükség:

- Az Eht. 26. § (2) bekezdése szerint a jogerős határozattal kötelezett ügyfél helyébe - amennyiben a kötelezettség célja és jogalapja a jogutóddal szemben is fennmarad - a Kötelezett Szolgáltató jogutódja lép, de az Eht. 62-65. §-a szerinti eljárás olyan speciális, általában kötelezettségek kiszabásával is együtt járó hatósági eljárás, amelyben a kötelezettségek jogutódlásáról célszerű speciálisan is rendelkezni.

A Határozat rendelkező része – figyelemmel az eljárás és Határozat általánostól eltérő, speciális jogi jellegére – külön szabályt tartalmaz egyetemes (általános) és az egyedi (ügyleti) jogutódlás esetére.

- Egyedi (ügyleti) jogutódlás esetén – figyelemmel az Eht. 26. § (2) bekezdésében foglalt rendelkezésre – az ügyleti jogutódo(ka)t terheli a jogelőd jelentős piaci erejű szolgáltatót terhelő valamennyi kötelezettség, az azt kirovó határozatban meghatározott tartalommal. Az ügyleti jogutódlás esetén tehát a jogutód valamennyi – jelen határozatban kiszabott, Kötelezett Szolgáltatót terhelő – kötelezettséget a Határozatban foglaltak szerinti tartalommal köteles továbbra is jogfolytonosan teljesíteni.
- Egyetemes (általános) jogutódlás eseteit a gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény (a továbbiakban: Gt.) határozza meg. Tekintettel arra, hogy a felek magánjogi viszonyaiba történő beavatkozásra – így a Gt. szerinti jogutódlási formák (társasági formaváltás, egyesülés, szétválás) eseteinek külön vizsgálatára – hatáskörrel nem rendelkezem, ezért csak az Eht. 26. § (2) bekezdése által is szabályozott általános jogutódlás esetére általánosságban és csak a Határozattal érintett kötelezettségekre vonatkozóan rendeztem a jogutódlás kérdését. Az Eht.-ban szabályozott, az Elnök által kiszabható kötelezettségek egyrészt önmagukban is változatos képet mutatnak aszerint, hogy azok miképpen terhelik a Kötelezett Szolgáltatókat, másrészt az Eht. hatálybalépését követően már az Elnök határozza meg a jelentős piaci erejű szolgáltatókat terhelő kötelezettségek pontos tartalmát, ezért az általános jogutódlás esetére előírt rendelkezés szerint a jelentős piaci erejű szolgáltatót jelen határozat alapján terhelő kötelezettség annak Határozatban meghatározott céljához, jellegéhez és tartalmához igazodva fogja terhelni a jogutódlással létrejött szolgáltató(ka)t. Ebből következően mindig a jogutódlás konkrét esetében állapítható meg az, hogy a jogutódot miképpen terhelik a korábbi kötelezettségek, figyelembe véve azt, hogy az Eht. értelmében a Kötelezett Szolgáltató jogutódját csak akkor nem terhelik a jogelőddel szemben jogerős határozatban megállapított kötelezettségek, ha a kötelezettség célja és jogalapja a jogutóddal szemben már nem áll fenn.

A jogutódlásra vonatkozó rendelkezések egyebekben az Eht. 26. §-án és a Ket. 16. §-án alapulnak.